

COLLEGII
GERMANICI ET HUNGARICI
HISTORIA

LIBRIS IV. COMPREHENSA

AUCTORE

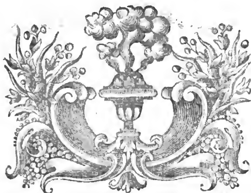
JULIO CORDARA

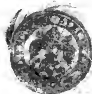
SOCIETATIS JESU

ACCEDIT

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRIUM

QUI EX HOC COLLEGIO PRODIERUNT.

ROMÆ MDCCLXX.

TYPIS JOANNIS GENEROSI SALOMONI

PRÆSIDUM FACULTATE.

CHRISTOPHORO
MIGAZZIO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

Viennensi Archiepiscopo, Vaciensis Ecclesiæ Administratori, insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Magnæ Crucis Equiti, S. R. I. Principi.

JULIUS CORDARA SOC. JESU.

Collegii Germanici Hungaricique Historiam a suis initiis scribendam cum suscepissem, vix ad opus agressum res ipsa me admonuit, non alteri quam uni alicui e S. R. E. Cardinalibus inscribendam dedicandamque esse. Videbam enim, tametsi Collegium hoc Pontifex Julius III. instituerit,

B. P. Ignatius labore induſtriaque ſua condiderit, primum tamen ſuaſorem ejus atque architectum Joannem Moronum Cardinalem fuiſſe, in idem Cardinales cæteros ſumma voluntate conſenſiſſe, potiſſimas demum in eo moliendo conficiendoque Cardinalium partes fuiſſe, qui non auctoritatem modo, curas, atque conſilia, ſed opes etiam in id ſuas pecuniamque contulerint: Ut mihi quidem videantur in hoc uno opere Cardinales ſplendidum quoddam atque immortale monumentum reliquiſſe, cum pietatis ſuæ, tum etiam liberalitatis, ac præcipuæ in gentem Germanicam benevolentiæ, cui nullum poſſit par meritum inveniri. Videbam deinde, cum labaret ex cenſus tenuitate Collegium, ei Cardinalem Bellajum in primis, tum cæteros Cardinales de ſuo liberaliter ſubveniſſe ne penitus interiret. Ad hæc, hortatu maxime ſtudioque Othonis Cardinalis de Truchſes Epiſcopi Auguſtani Gregorium XIII. ad opus inſtaurandum, ac velut ex integro extruendum animum appuliſſe, in idemque Cardinales alios incredibili aſſenſu conſpiraſſe: Ut rurſum Apoſtolici Senatus auctoritate confectum id opus videri dicique poſſit. Poſtea vero quam Gregorius, Pontifex ille Orbi univerſo ſemper cum honore, nobis etiam cum eximio grati animi ſenſu memorandus, ſuam nutanti Collegio firmitatem, ſede certa ac juſtis vectigalibus attributis, attulit, eique Alumnos
Hun-

Hungaricæ nationis adjunxit ; quantá ſedulitate ac vigilantia Cardinales illi ſex, quorum in tutela ac poteſtate Collegium eſt, curam ejus geſſerint, reſque ejus omnes ad hanc uſque diem tueri, provehere, amplificare ſtuduerint, & videbam ipſe, & nemo eſt tam rudis omnium rerum qui neſciat. Ob eas ergo res minime ambigendum mihi fuit, ne Collegii hujus hiſtoria, qualiſcunque ea eſſet, uni cuidam deberetur ex eo ordine, cui & originem ſuam, & progreſſus, & dignitatem, ac pene ſe totum Collegium ipſum deberet; Cumque Patroni ſeni e Cardinalibus ei ſint, unum ſaltem ex eodem cœtu huic operi quærendum ſtatuebam. Sed neque diu conſultandum mihi fuit quem præ cunctis eligerem. Circumſpicienti ſtatim in oculos incurriſti, Princeps Eminentissime, multæque ſimul objecere ſe cauſæ, nec leves, quamobrem præter Te quærerem neminem. Primo enim Te, non ſolum in præcelſo iſto Cardinalium ordine collocatum conſpiciebam, ſed in hoc Collegio educatum, hic pietate boniſque artibus informatum, hinc denique in tantam iſtam amplitudinem provectum ſciebam. Et memineram, cum hoſce inter Alumnos florentiſſima ætate ac forma verſarere, adeo Te ſupra æquales ingenio, integritate, modeſtia, omnibuſque doctrinæ experimentis excellere, ut jam tum videreris ad iſtud honoris faſtigium incitato curſu

con-

contendere, proludereque quodammodo virtutis magnitudine futuræ fortunæ. Atque inde conficiebam, cujus olim contubernii pars adeo ſpectanda fuiſſes, nunc decus primum atque ornamentum eſſes, ejus quoque a Te protegi illuſtrarique præfixo nomine hiſtoriam oportere. Cum deinde viderem Te, non Viennenſi tantum Infula inſignitum, ſed Vacienſi etiam Eccleſiæ Adminiſtratorem impoſitum, proindeque tum in Germania, tum etiam in Hungaria honore inſigni ac poteſtate præfulgidum, reſpiceremque ad Collegii hujus promiſcuam Juventutem, id taciti a me poſcere videbantur Germani pariter Hungarique Alumni, ut hos de communi re commentarios uni Tibi inſcriptos ac conſecratos vellem. Quorum ego ut mentem interpretabar, ita æquiſſimæ cupiditati ſatis mihi faciendum exiſtimavi. Jam ſi privatas rationes, quæ me in idem conſilii impulerunt, exequi velim, quid illis juſtius? Quid officio magis conſentaneum? Meminiſti credo, Cardinalis optime, cum hoc in Collegio degeres, in eodem quoque me habitaſſe, teſtem ſcilicet admiratoremque ſtudiorum tuorum, ex eoque tempore nonnullam me gratiam, ut ſe dabat occaſio, apud Te iniiſſe. Certe meminiſſe es viſus, cum reverſus poſt aliquot annos Romam, atque in ampliſſimum xiivirale Collegium, quod Sacram Rotam appellant, cooptatus, has Profeſſorum ædes ſacrorum

rum causa frequentabas. Quam sæpe tunc, quam humaniter meum in cubiculum Te intulisti! Quoties ego Te variis de rebus scienter atque erudite differentem sum admiratus! Ut delectabar familiari sermone, quo me cupidissime audientem identidem detinebas! Post illud tempus, nec memoriam humanitatis erga me tuæ unquam abjeci, nec Tibi, absenti licet, ac longo terrarum intervallo summoto, bene precari, ac fausta omnia ominari unquam destiti. Itaque magno lætabar opere cum audirem, Te ab Augusta in intimum gratiæ locum esse receptum, Tibi legationes, Tibi graviora Reipublicæ negotia pertractanda committi, Teque in his summam fidem, integritatem, solertiamque præstare. Crebris deinde nunciis ac litteris cum audirem de honoribus multis & maximis, qui Tibi alii ex aliis deferebantur, jamque Te Mechliniensis Archiepiscopi Coadjutorem designatum, & Carthaginensis Ecclesiæ titulo Archiepiscopum consecratum, jam ad Archiepiscopatum Viennensem traductum, alias Vaciensis Ecclesiæ administratione auctum, alias Ordinis S. Stephani Regis Apostolici Cruce magna insignitum fama nunciaret, non lætabar modo, sed placebam vehementer mihi, quod tanto antea de Te omnia summa animo præcepissem, ac sæpe inter amicos haud vanus vates prænunciassem. Cum vero ad honoris cumulum Romana donatum purpura,

pura, atque inter summos Ecclesiæ Principes adlectum accepi, & collucentes ob eam rem festivas in Urbe faces aspexi, tantam cepi animo voluptatem, ut proxime abfuerit quin Tecum ea de re per litteras gratularer. Ac plane faciebam, nisi Virum talem, gravissimis Reipublicæ curis occupatum interpellare nefas duxissem. Abstinui tunc quidem officio, ne importune facerem. At nunc, cum occasio se dederit hujus operis evulgandi, erit ne quisquam qui miretur me sub Tuo nomine ac patrocinio id factum voluisse? Non immo prudens quisque laudabit consilium meum, qui ansam arripuerim ad meos de Te sensus plenos venerationis & observantiæ publice profitendos? Adde ad extremum his, ejusmodi esse res quæ hoc opere continentur, ut, quo demum cunque modo scriptæ expositæque sint, Tibi placituras sumere pro certo possim. Nam, ut omittam jucundum unicuique esse quæ adolescens viderit gesseritve, ea provectiore ætate memoria repetere, ac scripto consignata percurrere, agitur hic de Collegio, ut probe scis, ad Religionis incrementum ac decus unice nato factoque, quod Alumnorum & genere & numero florentissimum semper fuit, ac porro est, quodque dum stabit incolume, tamdiu staturam in Germania Hungariaque Catholicæ pietatis fidem opinari fas est. Multi recensentur educti ex hac virtutis palæstra Viri fortes ac stre-

ſtrenui, quorum alii voce, alii calamo, alii etiam ſanguine pro ſacrorum fide fortiter decertarunt. Multi itidem opibus ac dignitate prævalidi, qui auctoritate ac potentia, aut gliſcentem hæreſim compreſſerunt, aut collapſam alicubi diſciplinam veterumque cæremoniarum ſplendorem reſtituerunt. His Tu vero rebus, quæ adeo Catholicæ interſunt rei, poteris non magnopere delectari? Tu inquam, Antiſtes idem ſacrorum & Eccleſiæ Princeps, eodem atque illi convictu uſus, iiſdem legibus ac diſciplina inſtitutus, cui ſemper divina Religio ante oculos, cui Eccleſiæ dignitas longe rerum omnium antiquiſſima, quem denique ſcimus in iſta Romani Imperii Sede ita verſari, ut nulli neque optimi Paſtoris, neque Eccleſiaſtici Principis officio deſis? Equidem futurum ſpero ut hæc, non libenter ſolum accipias, ſed cum aliqua etiam, ſi non voluptate, certe aviditate perlegas. Quam ſpem confirmat atque auget, quod ſciam eamdem conſtare Tibi in ſumma dignitate facilitatem ingenii ac comitatem, qua in privata fortuna omnium Tibi animos devinciebas, idque eſſe in maximis tuis laudibus, vulgo rarum, quod honorum acceſſione nihil immutati ſint mores. Quo fit ut dubitare vix poſſim, quin pro veteri tua erga me humanitate, opus hoc meum ſis accepturus benevole, atque etiam cupide perlecturus. Hac itaque præſumpta ſpe, non ego cun-

ctanter ac timide , sed plane fidenter ac libere, quidquid id est , Tibi EMINENTISSIME PRINCEPS offero, dono, dicoque. Atque illud modo unum rogo obtestorque Te, ut cum munus acceperis , animum quoque, ex quo proficiscitur, observantissimum Tui respicias, ac gratum habeas.

AD

AD LECTOREM.

AM inde cum in Collegio Germanico Hungarico junior versarer, meamque Alumnis operam in Philosophicis, ut loquimur, repetitionibus præstarem, mirabar quid esset quod cum Collegii hujus decora tam multæ Virorum illustrium parietibus affixæ imagines loquerentur, nulla tamen extaret Historia, quæ eadem ad notitiam gentium exterarum, & ad consequentium ætatum memoriam transmitteret. Cumque ex antiquioribus Patrum multa subinde audirem de Collegii ejusdem initiis progressibusque sane præclara, multa egomet de exquisita Alumnorum institutione meis oculis cernerem, dolebam res tales ac tantas domi abditas contineri, ignotas exteris, apud posteros in oblivione futuras. Quare, ut eram jam tum istiusmodi rerum paulo cupidior, inquirere curiosius cœpi si qua existerent prisci temporis monumenta, ex quibus confici posset Historia, si non magni ad Rempublicam momenti (talem enim non cogitabam), at rerum magnitudine & varietate digna quæ veniret in manus hominum, legique sine fastidio, cum aliqua etiam utilitate posset. Et facta mihi domestici Tabularii scrutandi potestate, tam multa reperi litteris consignata, ut magis obrueret me rerum copia, quam deficere ullo modo posset. Itaque chartas prope innumerabiles, vetustate corrosas, cum cura, nec sine labore pervolutans, & quæ scitu digniora videbantur excerpens, referensque in commentarios, amplam, at rudem & tumultuariam historiæ materiam mihi seposui, eandem cum esset otium expoliturus, & in publicum suo tempore emissurus. At, quæ meæ vitæ rationes fuere, tanto temporis intervallo

nunquam tantum otii sum nactus, quanto opus erat ad rem uti proposueram perficiendam. Quin ad alia Majorum imperio traductus, jam nullam ultra ea de re cogitationem sumebam, ac ne memineram quidem esse in meis adversariis quæ de Collegio Germanico Hungarico tanto olim studio collegeram, haud dubie una mecum peritura, nisi eorum memoriam nuper casus plane insolens refricuisset. Josephus scilicet Imperator advectus ex insperato Romam, invisere cum cœpisset celebratiora Urbis loca, atque inter prima hoc obnoxiæ sibi Juventutis domicilium adiisset, in eo longe & diutius & familiarius quam uspiam alibi commoratus, de rebus institutisque ejus edoceri voluit adeo diligenter, plane ut videretur ex omnibus rebus, quas Urbe tota conspiceret, hanc maxime cordi habere. Quæ res, utpote Collegio ipsi summe decora, cum multorum sermonibus prædicaretur, tum ego redii in memoriam operis, quod jampridem animo & cogitatione conceperam, atque hanc occasionem meam ratus, quæ junior rudi opere præparaveram scripta, eadem expolire senior evulgareque constitui, tum ut oculis Cæsaris subjiceretur Collegii, in quod se adeo propensum ferebat, imago quædam atque descriptio omnibus numeris absoluta, tum quod non indignas publico conspectu eas existimavi res, quarum cognoscendarum se adeo cupidum talis ac tantus Princeps præbuisset. Ad opus itaque aggressus, ut erat ad manus rerum ampla seges, nec de delectu laborandum mihi erat, celeritate usus, facile Historiam alioqui operosam ad exitum perduxi. Facile inquam, ac quam citissime: an satis feliciter, nescio. Quod non eo dico ut excusem minus commode scienterque dicta, quæ fortasse multa Lector invenies, sed ut antevertam judicium tuum, teque Judicem habeam paulo æquiorem. Cæterum opus ipsum divisi in libros quatuor

tuor. Primus est de prima institutione Collegii Germanici sub Julio III., ejusque progressu usque ad Gregorium XIII. Secundus de Collegii ejusdem instauratione, & Hungarici adjunctione per Gregorium facta. Quo loco quædam de primo atque optimo ejus Rectore Michaele Lauretano adjicienda censui. Tertius exhibet specimen quoddam rerum per Alumnos gestarum in Germania usque ad Gregorii obitum. Quartus denique præsentem Collegii statum exponit. Quod interjacet spatium inter Gregorii mortem, & hanc nostram ætatem, vacuum reliqui, tum quod deerant monumenta rerum, tum quod plus nimio, ac multo supra præfinitum modum excrevisset opus, si omnia quæ hoc medio tempore acta sunt persequi voluissem. Eamdem ob causam, cum haberem in animo tot virorum illustrium, qui ex Collegii hujus disciplina prodierunt, vitas summatim scribere, atque huic volumini interserere, quamquam hujus quoque argumenti materiam habebam ex magna parte congestam, id tamen omittendum statui in præsens, magisque in volumen alterum, quod, si vita suppeditabit, aliquando sum editurus, rejiciendum, eo nunc contentus, ut singulorum nomina ad operis hujus calcem tanquam appendicem attexerem. Porro in hoc Indice conficiendo Convictores, qui ex omni gente olim in Collegium recipiebantur, propriam in classem contraxi, ac primo loco posui, tum quod Alumnis nunquam permixti, nec fere nisi tecto aliquandiu conjuncti fuere, tum quod eorum nulla fit mentio in Historia nisi libro primo, ut vix ad hoc Collegium pertinere videantur. Germanos contra Hungarosque Alumnos unico contextu complexus sum, quippe ex Gregorii præscripto in unum Collegii corpus conjunctos, nullaque admodum re ex vitæ instituto diversos. Quæ itidem causa fuit, ut non alium in iis recensendis mihi ordinem

pro-

proposuerim quam temporis, quo quisque in Collegium fuit receptus. Quia tamen non iisdem omnes, sed alii aliis ornamentis claruere, idcirco totam Catalogi seriem plures in classes partiri placuit. In colligendis singulorum nominibus, excutiendisque ob eam rem domesticis monumentis, labori non est parcitum. Qua in re, ut dicam quod est, adjutorem habui hominem in primis navum ac diligentem, cujus est effectum sagacitate & industria ut multo plures quam ego opinabar illustres Viri hoc loco producantur in lucem. Inde etiam factum, quod vix credas, ut plus temporis Catalogi hujus confectio tenuerit quam totius Historiæ. Si quis ergo casu est prætermissus, qui huic indici inscribendus videretur, aut quis alius error obrepsit, id nemo indiligentiæ tribuat, nemo in malam partem accipiat, sed potius admoneat nos, auctiorem correctioremque Catalogum, si opus fuerit, perlibenter daturos. Tu interim, amice Lector, fruere hoc qualicunque meo labore; & sicubi videbor tibi leviora ac frivola consectari, scito nullas parvas esse res, quæ ad cultum Divini Numinis spectant, nihilque esse tam frivolum, quo non uti in rem tuam, si sapis, possis.

LAU-

LAURENTIUS RICCI

Præpositus Generalis Societatis JESU.

CUM librum cui titulus = *Historia Collegii Germanici, & Hungarici* = a Patre Julio Cæsare Cordara Societatis Jesu conscripta, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facultatem facimus ut typis mandetur, si iis ad quos spectat ita videbitur. Cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ die 17. Januarii 1770.

Laurentius Ricci.

IMPRI-

IMPRIMATUR.

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

D. Jordanus Patr. Antioch. Vicesg.

APPROBATIO.

JUssu Reverendissimi P. Fr. Thomæ Augustini Ricchini Sac. Pal. Apost. Magistri, serio attentoque animo perlegi librum inscriptum: *Historia Collegii Germanici, & Hungarici, Auctore P. Julio Cordara S. J.* Cumque non modo nihil mihi occurrerit, quod orthodoxæ fidei, probisque moribus adversetur, verum etiam juxta sanioris critices leges, ac maxima elegantia, uti Auctorem jam aliis Operibus clarum decebat, plurimoque propterea litterariæ Reipublicæ bono elaboratum repererim, dignum sane illum censeo, ut pro communi utilitate publica luce fruatur.

Datum Romæ in Conventu S. Mariæ super Minervam, die 3. Martii ann. 1770.

F. Dominicus Maria Justiniani Ord. Prædicator.
S. Theol. Mag., & Casanaten. Bibliothecarius.

IMPRIMATUR.

Fr. Thomas Augustinus Ricchinius Ordinis Prædicator. Sac. Pal. Apost. Mag.

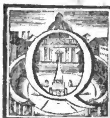
LIBER

LIBER PRIMUS

PRIMA COLLEGII INSTITUTIO SUB JULIO III. PONTIFICE EJUSQUE PROGRESSUS USQUE AD GREGORIUM XIII.

I. S.Ignatii cura de Germania, Luthero contra Ecclesiam debacchante.

UO tempore Martinus Lutherus in Germania, omni jam abjecto seu pudore seu metu, omnia Sacrorum jura turbabat, nec jam dissimulata fraude, sed aperta rebellione contra Romanam Ecclesiam Romanumque Pontificem ad arma conclamabat, innumerabilesque ex ea gente mortales, vel errore deceptos, vel solutioris vitæ illecebra inescatos, in partes trahebat, Romæ angebatur vehementer Ignatius de Loyola tanta nobilissimæ gentis clade, reputabatque animo secum si qua posset furentis impetum remorari, & gliscenti malo præsens remedium adhibere. Quamquam enim omne genus hominum, ac totum adeo Orbem terrarum Sanctissimus Vir charitate complectebatur, Germaniam tamen præcipue cordi habebat, provinciam scilicet, non amplissimam solum, atque ab opibus, nobilitate, potentia spectatissimam, sed, quod præsentium rerum magis intererat, vicinam, ex qua videlicet brevis in Ita-

A liam

liam esset trajectus, ut facile Italicas quoque urbes corripere Lutherana contagio, atque ipsam pestilenti halitu Romam afflare, nisi in tempore arceretur, posset. Et ipse quidem condiderat jam, ac rite constabiliverat suum Ordinem, qui Societas Jesu est appellatus, miseratque confestim in Germaniam e suis aliquot doctrina probitateque præstantes Viros, qui adversus Lutherum factionemque ejus fortiter decertarent; Quibus strenue, nec improspere rem gerentibus, eorum successibus magnopere lætabatur. At nimis pauci pro rerum gerendarum magnitudine illi erant, & plures ne subsidio mitteret paucitas Sociorum vetabat, cum præsertim aliis quoque ex utroque Orbe plagis, Societatis vixdum natæ operam deposcentibus, succurrendum esset. Quantumvis deinde multos mitteret, homines exteros, Pontificis maximi totos, eique sacratiore quodam obedientiæ vinculo obligatos, minus aptos ad rem gerendam putabat.

2. Præter suorum operam aliud quidpiam excogitat ad salutem Germaniæ.

3. Lutheri calumniæ contra Pontificem, & Urbem Romam.

Nam Lutherus, rebus novandis intentus, satis sciens, ubi vetus Christianæ Reipublicæ forma sub uno maximo ac summo Rectore consistat, ibi haud facilem novis opinionibus aditum inveniri, ferocem animum exstimulante etiam ultionis repetendæ cupidine, quod Romæ plus tribui alteri cuidam Cœnobitarum familiæ quam suæ cerneret, contra Pontificem maximum, totamque adeo Pontificiam aulam debacchabatur majorem in modum, atque id modo unum agebat ut Romani Pontificatus nomen apud Germanos contemptui atque odio esset. Pontificis proinde regnum immite, tyrannicum, Principibus ob superbiam intolerandum, populis ob avaritiam calamitosum appellabat. Inanem monstrosamque potestatem ejus dicebat, non lege ulla, non religione firmam, sed unice Sacerdotum fraudibus, Regum ignavia, nationum vecordia, cervicibus mortalium impositam. Romam vitiorum omnium sentinam vocitabat, illud passim vociferari solitus, venalem urbem, venalem aulam esse: Romæ

mæ dibapha atque infulas inter immunditiam volutari, sacra juxta ac profana pretio divendi, totum dominationis arbitrium in pecunia esse. Quibus impudenter nec vere dictis, quamquam omnem abrogare fidem debebat ipsa temulenti blateronis improbitas, quem præsertim constaret exulcerato esse animo, nec nisi ex impotenti iracundia in has voces erumpere, eo tamen proniores præbebantur aures, quod ipsa re nonnullæ inoleverant sanctæ Civitati labes probrosæ; Et tametsi sublatæ nuper ex maxima parte fuerant sanctissimis Pauli iij. decretis & legibus, nondum tamen obliterata earum erat infamia, & multo etiam supra verum, ut assolet, augebantur. Atque hinc impio Buccinatori illa vulgo laus, ac popularis acclamatio, vere eum senescentis Ecclesiæ Reformatorem esse, de Cœlo missum, atque his prorsus temporibus missum, ut Christi doctrinam multis partibus inquinatam repurgaret, Christianam plebem Pontificum Romanorum impotenti dominatu eximeret, suam denique Ecclesiæ dignitatem ac speciem, tot detersis sordibus, restitueret. Quæ & latius spargebantur in dies, & ubi semel insederant, vix ullam spem reliquam rerum meliorum faciebant. Jam ergo demendas has ex Germanorum mentibus opiniones præjudicatas Ignatius judicabat, & frustra fore quæ ad Religionem sustentandam susciperentur, nisi rursum apud eam gentem Romani Pontificis dignitas suam vim, & honorem debitum obtineret. Id vero per suos, numero paucos, plerosque alienigenas, omnes Pontifici maximo tam arcto, ut dictum est, vinculo obstrictos, eoque suspectos, minus commode fieri arbitrabatur posse. Aliud quidpiam facto opus esse, quod magis ex usu rerum præsentium esset, rebatur. Id tamen quale esset nondum statuebat, nisi quod rudem aliquam Collegii Germanici formam secum tacitus volutabat. Quid enim, ajebat, si extaret in Urbe domicilium Germanicæ Juventutis,

4. Suos minus aptos Ignatius putat ad sustinendam Pontificis dignitatem, & quare.

5. Quamdam Collegii Germanici imaginem sibi cogitatione fingit.

atque hic delecti ex ea gente Juvenes in spem Religionis, velut in plantario, succrescerent? hic pietate bonisque artibus imbuerentur? hic doctrinam incorruptam ex ipso fonte haurirent? hic sacrorum ritus, cæremoniasque castissimas, ex Ecclesiæ omnium matris & magistræ more institutisque condiscerent? hinc denique disciplinis optimis instituti, ac Sacerdotio initiati, in patriam remitterentur? Id enimvero ex usu Catholicæ pietatis futurum quam maxime. Hac enim perpetuo subolescente Sacerdotum optimorum copia, nunquam defuturos in Germania Parochos, Concionatores, Præceptoresque idoneos, qui & exemplo vitæ pie casteque traductæ populo prælucerent, & rudem plebem erudirent, errantem in orbitam reducerent, doctrinæque præsidiis hæreticorum insaniam redarguerent, audaciam temeritatemque refringerent. Eosdem haud dubie magnam Pontificis maximi speciem, magnam reverentiam una secum in patriam importaturos. Nec enim dubitandum, quin cujus liberalitate alti diu sustentatique fuerint, cujus beneficentiam tanto suo commodo sint experti, quem etiam interdum sacris operantem, & plus prope quam humana majestate fulgentem viderint, cujus denique in Christiana Republica administranda vigilantiam, æquitatem, moderationem, sapientiam suis ipsi oculis introspexerint, ejus auctoritatem & sequantur ipsi, & apud suos pro viribus tueantur. Hos quidem certe e populo Sacerdotes, nulli inscriptos Religiosorum ordini, indigenas, morum & linguæ gnaros, in communi patria, apud populares suos, plus auctoritatis & fidei habituros quam extraneos, & quantum usquam hominum Religiosorum est. De Urbe, de Aula, de Procerum ac Populi Romani vitiis & corruptelis quid tandem ad suos relaturos, quod non ubique locorum ferendum dolendumque sit? Nam si quæ supersunt Romæ labes vitiorum, non eas Urbis proprias, sed humanæ naturæ ingenitas, communesque

munesque hominum genti esse. Et quæ demum cunque Romæ sint, eas tanta virtutum magnitudine tegi compensarique, quantam nullibi usquam invenias. Non alia immo via commodius eas deleri maculas posse, quas per calumniam Romano inusserit nomini Hæreticorum livor, quam si videant homines, Romam vitia sua non abdere, hostium censuram non formidare; tanta quin immo virtutis conscientia niti, ut admittat, foveatque in sinu morum suorum testes sempiternos. His rerum secundarum imaginibus dolori blandiebatur suo B. Pater, intereaque rudimentum quoddam Collegii, quale postea conditum est, sibi, ut diximus, adumbrabat, ignarus id ipsum sibi divino consilio & inchoandum, & perficiendum esse. 6. Aderat tum Romæ Joannes Moronus Cardinalis, doctus & experiens Vir, qui hiantia Germaniæ vulnera nuper aspexerat, Pontificis legatione perfunctus, & de remedio dies noctesque cogitabat. Is Ignatium, & instituta ejus magni faciebat. Eum vicissim amabat colebatque impense Ignatius, tum propter opinionem virtutis, tum quod suis in Germania desudantibus mire benevolum se præstiterat, Petro præsertim Fabro, quem in intimum gratiæ locum receperat, atque ut vere Sanctum locis omnibus deprædicabat. Evenit forte ut hi duo summi Viri de malis Germaniæ sermonem inter se haberent, quibus cum videretur Ignatius plurimum commoveri: Atqui, ait Moronus, si quid ego video, his mederi nemo præter te commodius potest. Mirante quid ita esset Ignatio, tum ille: Multa quidem utiliter præstitere hactenus tui in Germania sodales, multa præstant etiam nunc, præstabuntque, ut augurari licet, in posterum. Unum est tamen momenti gravioris, tibi hac ipsa in Urbe præstandum, quod nisi fiat, cætera parum profutura pro certo habeas velim. Quo loco longum sermonem exorsus: Non ignoras, inquit, mi Pater, Lutheri omnes impetus contra Romam, Romanumque Ponti-

Joannes Moronus Cardinalis Ignatium adhortatur ad Collegium extruendum.

ficem

ficem esse directos, cujus semel dejecta auctoritate, unitatem quoque Ecclesiæ scindi necesse est. Facit nempe quod ante eum omnes novorum dogmatum satores factitasse constat, atque eo quidem ad illudendum efficacius, quod iniquis consiliis homo vafer speciem honestam prætendit Ecclesiæ reformandæ, & in primævum statum restituendæ. Obnitendum ergo contra, magnoque opere contendendum ne improbi Veteratoris artes, quæ ad dissociandam ab Apostolica Sede Germaniam unice spectant, successum habeant. Nihil in id præsentius video, quam si Sacerdotes pro Germania multi formentur Romæ, atque ita quidem ut delecti ad Sacerdotium ex ea gente Juvenes hic sanam doctrinam ac pietatem hauriant, Romam Pontificemque maximum ex vero cognoscant, atque hujus amorem ac reverentiam animo combibant. Id sane ad infringendam Lutheranæ factionis potentiam, confirmandasque partium Catholicarum opes maximopere valiturum reor. Ita nimirum ego comperi, Lutheranos in Germania, non tam sua virtute, quam nostrorum Sacerdotum ignavia crescere, facile comprimendos, si minus indocti, aut paulo castigatioris exempli isti essent. Populum natura simplicem suis Pastoribus se ducendum permittere, eosque more pecudum subsequi. Horum miram esse inscitiam, vitam vitiis omnibus contaminatam; duo mala, quæ in grandibus natu viris sanari vix, aut ne vix quidem possint. Facilius certe Juvenes formari centum, quam reformari Senem unum posse. Evocandos igitur Romam delectos e Germania Juvenes censeo, hic in Collegii formulam contrahendos, pietate ac litteris imbuendos, atque ubi satis fuerint in hac virtutis palæstra exercitati, in Germaniam remittendos ad Ecclesiarum administrationem, & ministeria. Sic fore, ut redeunte sensim in Ordinem Sacerdotalem doctrina, vitæque innocentia, plebs etiam ad ejus exempla suo more se fingat, ejus se permittat arbitrio, neque admo-

admodum artes hæreticorum valeſcant. Verum, adjecit, id efficere quis alius præter te poſſit, plane non video. Ad ea Ignatius, occurrentem ſuis votis providentiam Numinis admiratus, ſimile quiddam ait ſe animo præconceptum habuiſſe, neque ambigere quin ea divinitus utrique injecta mens eſſet. Ac ſe quidem prompto eſſe animo, laborem nullum ſubterfugere. At molem ſibi imponi majorem viribus. Rem agi oppido operoſam ſumptuoſamque, & multis impeditam difficultatibus, quibus expediendis par ipſe non eſſet. Terreri demum ſe magnitudine operis, niſi ſi quis alius potentior auxilio veniret. Quod eo dicebat, non quaſi diffideret de ſucceſſu; Virum enim animi ingentis, grandia aggredi perficereque jacta in Deum fiducia ſolitum, nulla magnopere difficultas deterrebat; ſed quia vir æque prudens recte exiſtimabat, nihil temere ſuſcipiendum, ac fidendum quidem Divinæ opi, Divinoque numini permittendum inceptorum exitum, at ſimul adhibendam induſtriam, & humanis artibus connitendum ut res ad exitum deducantur. Neque non intellexit Moronus. At bono eſſet animo. Curæ ſibi fore ut Summus Pontifex, ſine cujus nutu ſuſcipi nihil poſſet, conſilium approbet, & operi manum adjutricem apponat, tum etiam ut neceſſaria pecuniarum ſubſidia ne deſint. Nec ſecus quam promiſerat fecit. Erat tum in Pontificatu Julius eo nomine III., præſtantium virorum, Ignatiique nominatim magnus æſtimator & fautor, Morono autem ita addictus, ut nihil non eſſet eo auctore atque hortatore facturus. Moronus tamen, quo certius expugnaret, adjutorem deprecatoremque adhibendum ſibi ſtatuit virum ſummæ auctoritatis, Ignatii amiciſſimum, Marcellum Cervinum Cardinalem (Sanctacrucium vocabant), qui poſtea Pontifex maximus appellatione Marcelli II. fuit. Hoc igitur in conſilii ſocietatem vocato, ſibique adjuncto, adit una cum eo Pontificem, præfatuſque de malis Germaniæ quod ſatis viſum ad ejus

7. Ignatii prudens reſponſum ad propoſitionem Moroni.

8. Moronus, & Marcellus Cervinus Cardinales in eamdem deliberationem pertrahunt Julium Pontificem.

ejus animum permovendum, de Collegio condendo proponit. Id sibi, id illi notæ sanctimoniæ viro Ignatio de Loyola, non solum utile, sed unice in rem præsentem necessarium videri dicit. In eandem sententiam Cervinus eloquitur. Tum ambo suadere, ac porro rogare, ut miseratus Germaniæ calamitatum, opus saluberrimum confectum velit. Pontifex, qui nihil mallet quam Germaniæ periclitanti subvenire, & sua sponte in id consilii inclinaret, facile sibi persuaderi est passus quod viris talibus probari intelligebat. At quis operis sumptum faciet? inquit. Unde petendum vectigal tot capitum familiæ sustentandæ? Exhaustum bello Parmensi, aliisque temporum calamitatibus ærarium esse. Se quidem partem annui census conferre posse, totum, ut maxime velit, omnino non posse. Tum Moronus, haudquaquam dejectus animo, quod deerit, suppleri facile posse liberalitate Cardinalium. Sperare se, ea dignitate Viros, quorum præsertim multi dites splendidique sint, haud recusaturos detrahere ultro sibi quod in salutem Germaniæ conferant. Et id quidem æquissimum est, subjecit Cervinus, quando e rationibus etiam sacri Senatus sit ubique terrarum salvam ac florentem esse rem Catholicam, neque minus Cardinalium quam Pontificis maximi intersit Germaniam, Christiani gregis partem adeo spectandam, ab hac Sancta Sede, Catholicæ unitatis centro, funestam luctuosamque secessionem non facere. Plura non quæsivit Pontifex. Vos igitur, ait, videte quo animo Cardinales sint, & siquidem pronos, uti
9. speratis, & consentientes inveneritis, nihil in me erit moræ quominus negotium conficiatur. Hæc summa colloquii, de quo statim Moronus certiorem fecit Ignatium, nempe ut piis precibus ferventius insisteret, & progressum operis sat feliciter cœpti apud Deum superosque urgeret. Post hæc duo quos dixi Cardinales, haudquaquam cun-

Cæteris Cardinalibus persuadent ut de suo quidpiam in id conferant.

cunctandum rati, divisis inter se partibus, Collegas adire singulos, eos quid ageretur, de quo deliberandum in proximo apud Pontificem conventu esset, docere; num rem probarent, numquid contribuere vellent, rogare. Nemo inventus, qui non consilium magnopere collaudaret, & suam in id symbolam se collaturum adpromitteret. Quod ubi satis visum est exploratum, Pontifex, vocato Patrum concilio, ingreditur in sermonem de rebus Germanicis, ac pauca de tanta Religionis clade, deque extremo quod instaret periculo pro loco ac tempore prolocutus, effari singulos jubet quid facto opus censeant, ne malum in deterius ruat. Fuit qui Cruciatæ mentionem intulit, immittendumque prisco more adversus perduelles exercitum cruce insignitum censuit. At consensu rejecta res est, quippe factu difficilis, incerti eventus, & tempori minus congruens. Aliis alia opinantibus (nam tametsi Collegii institutionem omnes probabant, alia tamen quædam vehementiora, minusque longa multis placebant), assurgens Moronus, ut meditatus ad dicendum paratusque venerat, quod de Collegio instituendo, ejusque utilitatibus mente conceperat, fusa oratione persequitur. Nec jam remediis acrioribus locum esse demonstrat, quibus crudescere magis possint vulnera, quam sanari. Tunc his utendum fuisse, cum nondum invaluerant mali vires. Nunc contra hæresim segnius quam oportuit initio compressam, longa possessione roboratam, sectatorum numero præfidentem ac viribus, ad hæc Principum multorum opibus ac patrocinio suffultam, non vi, non armis, non impetu agendum conatu irrito. Molles quærendos accessus, lato circuitu velut per cuniculos obsidendam. Sacerdotes in Germania sint probi doctique. Ex his Concionatores, Curiones, Sacrorum Antistites eligantur. Sic sperandum fore ut sensim vertantur vices, neque solum Catholici vacillantes posthac in avito cultu, & fide Pontificis maneant,

10. Pontifex rem ad Senatum refert. Moroni oratio pro Collegio.

ſed multi etiam ex iis, qui non tam animi pravitate quam ignoratione veri ad Lutherum defecerint, reſpiciant ſeſe, atque ad ſaniora conſilia ſe referant. At Sacerdotes ejuſmodi nullibi fingi melius poſſe quam Romæ, in conſpectu Pontificis, in ipſo Religionis ſinu. Quæcunque alia afferantur in medium, ſpecioſa magis quam utilia eſſe. Dicentis vocem excepit Cervinus, perrexitque in eandem ſententiam eloqui tanta copia ac gravitate verborum, ut perrogatis ad extremum ſententiis, una omnium fuerit vox, Collegium Germanicæ Juventutis quantovis pretio in Urbe excitandum. De cenſu novi Collegii placebat multis eam imponi legem Cardinalibus, ut de ſuis ſinguli opibus aſſignarent quod ſatis eſſet Alumnis ſingulis ſuſtentandis. Sed eam legem rejecit Pontifex, maluitque ut quid quiſque pro arbitrio eſſet daturus ſcripto profiteretur. Parata fuerat eum in uſum ingens charta pergamena, nominibus omnium Cardinalium hinc atque hinc ordine deſcriptis. In ſummo forma neſcio quæ hieroglyphica viſebatur, inſcripto circum lemmate *Vias tuas Domine demonſtra mihi*. Hac ergo in medium producta, calamum prior arripuit Pontifex, ac ſiquidem, ait, præire exemplo nos decet, *ad tam ſanctum, pium, & laudabile opus conferemus quolibet anno quingentos aureos*, idque ſua ipſe manu conſcripſit ſuprema in parte membranæ. Tum cæteros ſequi juſſit. Secuti ſunt Cardinales numero tres & triginta, quot tunc Romæ aderant, & ad ſuum quiſque nomen quantum pecuniæ eſſet penſitaturus adſcripſit. Subducta autem ſumma, confectum eſt, ex penſionibus univerſis coaleſcere aureos nummos ter mille ſexaginta & quinque, haud ſane ſpernendum Collegii munimen, ſi ſtabile ac fixum eſſet. Servatur etiam nunc in Collegii tabulario ipſa membrana, Romanæ erga exteros liberalitatis monumentum illuſtre, cujus ut perpetua apud Germanos memoria extet & gratia, tum etiam ut Cardinalibus plus minuſve elargitis major minorve laus

II. Decernitur Collegium Pontificis & Cardinalium ſumptu ſuſtentandum. Quid quiſque promiſerit.

laus tribuatur, eam nos cum fide descriptam ad calcem libri hujus attexendam curabimus. Confecto in hunc modum quod erat præcipuum, nec tam facile explicandum videbatur, proxima illa erat deliberatio, cui novi Collegii structura, cui regimen & administratio committeretur. Sed longa non fuit hac super re consultatio, Pontifice pariter ac Cardinalibus ad unum omnibus in Ignatium, Societatemque ejus, miro consensu conspirantibus. Ergo Ignatio ut leges novi Collegii scribat, ut deligendos in Germania deducendosque in Urbem Alumnos curet, domum aptam conducat, domesticum instrumentum provideat, Rectorem imponat, & quæ sunt hujus generis alia pro sua prudentia administret, injungitur. Quibus expediendis rebus dum ille sedulo naviterque incumbit, prodiit in lucem diploma Julii Pontificis (Bullam vocant) de Collegii Germanici institutione. Eo diplomate Pontifex causas exponebat primum multas gravesque, omnes ad Religionis pietatisque incrementum spectantes, quamobrem Germanicæ nationis Collegium in Urbe excitandum judicasset. Tum Collegium ipsum, quod bene ac fœliciter eveniret, decernebat, erigebat, constituebatque Apostolica auctoritate, & Societati Jesu in disciplinam tradebat. Cardinales Collegii Protectores designabat sex, Moronum, & Cervinum, de quibus antea diximus, tum Carpensem, Augustanum, Compostellanum, & de Puteo. His Collegii patrocinium cum amplissima potestate imponebat. Collegii bona, cujuscunque essent generis, ab omni vectigalium onere liberabat. Rectori jus tribuebat creandi Doctores ex Alumnis eos, quos, facto scientiæ periculo, eo honore dignos comperisset. Atque alia id genus statuebat, quæ cum omnia Collegio ad memoriam perjucunda, Fundatorique ejus Julio decora ab insigni munificentia sint, nos diploma ipsum suo infra loco subiiciemus. Datum id fuit prid. Kal. Septembris, anno MDLII. Quo vero latius spar-

12. Collegii administratio Ignatio committitur, atque ejus Ordini.

13. Bulla Julii III. de Collegii Germanici Institutione.

14. Collegium Ignatius condit quam brevissimo tempore.

geretur, typis impressum, ac per Germaniam circummissum est. Ignatius interea ordinandis maturandisque rebus ex præscripto Cardinalium intentus, in omnem partem se versabat, ut opus tantæ molis quam celerrime confectum haberet. Cardinales protectores urgebat assidue, ut ope, auctoritate, pecunia præsto essent. Eorum placita in rebus dubiis exquirebat, cum iis sua omnia consilia communicabat. Et siquidem aberat tum Roma Carpensis (hoc passim nomine Rodulphum Pium Cardinalem compellabant a Carpio, oppido nobili, familiæ ejus obnoxio), cum eo per litteras transigebat, uti demonstrant quædam præ aliis litteræ, quarum exemplum, utpote ipsius B. Patris manu exaratum, nunc cum honore servatur in Sacrario D. Apollinaris. Plane actuosus homo erat Ignatius, & somno detrahens quod daret negotiis tempus, brevi multa & maxima conficiebat. Scripserat jam ad suos Viennam Coloniamque, ut adolescentes ingenuos minimum triginta, ex omni circum regione delectos, quibus ad Ecclesiæ militiam apta indoles ac prona voluntas esset, Romam quantocius ablegarent; qui cum proximo Octobri mense adventuri putarentur, ne quid imparatum invenirent sibi efficiendum statuit.

15. Leges Collegii scribit. Quales eæ fuerint.

Principio scribendis novi Collegii legibus adjecit animum. Leges porro divisit in partes tres, quarum prima super delectu Juvenum recipiendorum multa præscribebat. Secunda quid intra Collegium, tertia quid in digressu præstandum Alumnis esset sanciebat. Eas hoc loco exscribere cónsilium non est, ne narrationis contextus abrumpatur. Sed uti ab ipso B. Patre profectas, & sapientiæ æquitatisque plenissimas, in partem libri hujus extremam reiiciemus. Quamquam & in Constitutione Gregorii XIII., itidem subjungenda, legi poterunt, in quam, paucis admodum immutatis, transcriptæ fuerunt.

16. Domum aptam conducit, atque instruit.

Domum deinde in usum Alumnorum conduxit. Et erat domus, haud magni

illa

illa quidem ambitus, sed ad habitandum sat commoda, loco in primis opportuna, ad Arcum, ut tunc vocabant, Camillianum, vicum Urbis frequentissimum, cui nunc a pede marmoreo nomen est. Id potissimum domus habebat commodi, quod ab gymnasio Societatis, quo bis in diem itandum Alumnis esset, brevi spatio distabat. Namque in ædes familiæ Frangipanæ, haud ita ab æde Minervæ, translatum nuper fuerat ex Capitolii radicibus Collegium Romanum, quod postea in palatium Salviatum, nunc Pamphilium, traductum, ac demum e regione hujus, opere sumptuoso ac magnifico, quale nunc visitur, a Gregorio XIII. extructum est. Domum præterea ordinavit instruxitque sic, ut neque Sacellum, neque Bibliothecam, neque supellectilem, neque demum quidquam, quod ad vitæ usum pertineret, Alumni desiderarent. Eidem Rectorem præfecit Andream Frusium, natione Gallum, humanis divinisque litteris, ac rerum usu præstantem virum, quo aptiorem regendæ Juventuti reperit neminem. Addidit Socios spectatæ virtutis aliquot, qui Alumnorum institutioni pro sua quisque parte aliquam navarent operam. Demum & famulos e populo quosdam, & rei domesticæ curatores adjecit. At enim in scholis Collegii Romani nihil, ut tunc erat, publice tradebatur præter linguas tres, latinam, græcam, & hæbraicam. Ignatius, consulto Pontifice, ex ejusque mandato, addi posthac Philosophiæ, Theologiæ, Scripturæ sacræ, cæterarumque artium liberalium disciplinas in gratiam Germanorum jussit. Res plane memoratu digna, uti quæ primam quasi viam aperuit Suaresiis, Vasquesiis, Bellarminis, aliisque in omni litteraturæ genere excellentibus viris, qui huic Athenæo tantam deinde celebritatem atque splendorem attulere; Ut merito ambigas, quamquam in his scholis Germani Alumni erudiantur; plus ne Collegium Germanicum Romano, an Romanum Germanico debeat.

17. Scholæ altiores aperiuntur in Collegio Romano Germanorum causa.

Ecce

18. Primi adveniunt ex Germania Alumni. Crescit eorum numerus.

Ecce autem his celeriter confectis rebus, paulo post dimidium Novembris mensis, trimestri nondum spatio post editum de quo dixi Pontificis diploma evoluto, octo ex Germania Juvenes, primum Collegii rudimentum, ad Urbem appellunt. Succedunt post paucos dies divisis manipulis alii decem, sic ut ante anni exitum censerentur duodeviginti omnino. Perrexit dehinc augeri numerus eorum in tantum, ut anno proximo ad quinquaginta quinque pervenerint. Nimirum percrebrescente in dies per Germaniam Collegii recens instituti fama, jam non conquirendi Juvenes erant, sed ultro se ac certatim offerebant, & multi ex petitoribus, quo exquisitior delectus esset, excludebantur.

19. Ut haberentur primis diebus Juvenes.

Cæterum, ut quisque advenerat, non continuo disciplinæ subiiciebantur Juvenes, sed magis more hospitum quam Alumnorum ad dies aliquot habebantur. Rector amantissime exceptos quiescere tantisper, reficereque fessas ex itinere vires jubebat. Ne quid illis deesset, ne quid incommodaret, videbat. Curabat tamen ut per eos dies, utpote ab omni alia cura vacuos, expenderent secum diligenter militiæ genus, cui daturi erant nomen, simul recognoscerent conscientiam, & anteactæ vitæ maculas piaculari confessione purgarent. Quo facto, talari tunica rubri coloris induti, ac pileo clericali donati, vitam ad legum normam instituere cogebantur.

20. Juramenti formula, quo Pontifici adstringebantur.

Illud erat primum, ut suam singuli Sedi Apostolicæ fidem obligarent, sacramento in hæc verba concepto: „ Ego N. N., intellecto Sancti hujus Collegii instituto,
„ ejus me Legibus & Constitutionibus libenter submitto,
„ ac Summi Pontificis, & Reverendissimorum Protectorum
„ intentionem, in Litteris Apostolicis & Constitutionibus
„ expressam, me in eodem Collegio manendo, & ab eo
„ discedendo, servaturum, coram Deo, & Vobis promitto.
Romæ, die N. Mense N. Anno N. Ita est. Ego N. N. „

21. Professio Fidei Catholicæ, quam præstare jubebantur.

Præterea, ne qua suboriri posset suspicio quid quisque de Religio-

ligione ſentiret, Catholicæ pietatis fidem profiteri ſolemni formula jubebantur in hunc modum: „ Ego N. N. coram
„ Domino Deo, & omnibus qui adſunt, manu Codici Sa-
„ cro impoſita, ſincero animo, & ſimplici verbo ac ſenſu
„ profiteor, me in fide dogmatibuſque, ac ritibus univer-
„ ſis, idem penitus ſentire cum Eccleſia Catholica atque
„ Orthodoxa, quæ unica eſt, & certa Domini noſtri
„ Jeſu Chriſti inſtitutione per ſummos Pontifices Romanos
„ uſque in hunc diem gubernata. Alias vero doctrinas &
„ opiniones contrarias tanquam erroneas abjuro, in qua-
„ rum etiam expugnationem hujus Collegii pium inſtitu-
„ tum probo & amplector, ac promitto cum Dei gratia
„ fideliter proſequi, juxta omnes ipſius tam generales,
„ quam particulares conſtitutiones. In cujus rei fidem
„ nomen meum manu propria hic adſcribo. Romæ
„ die N. Ego N. „ Chirographa hæc, in codicem ne perirent relata, ſervabantur, & quædam uſque ad nos pervenerunt. 22. Ex quibus cum appareat, ab iis, qui primi advenerunt, juſjurandum fuiſſe dictum die Novembris menſis vigeſimo primo, Virgini præſentatæ ſacro, merito is dies Collegii natalis habetur, ac præ cæteris ſacer auſpicatuſque Alumnis debet eſſe. Quamquam Orlandinus, accuratus alioqui Scriptor & diligens, Collegii ortum aſſignare maluerit diei XXVIII. Octobris, SS. Simoni & Judæ ſacro, propterea quod eo die, nullodum in Urbem advecto ex Germania Juvene, Petrus Ribadeneira de Collegio recens inſtituto, ejuſque utilitatibus, luculentam orationem habuit ad cœtum Purpuratorum in S. Euſtachii. Atque hæc habuit initia Collegium de quo ſcribimus, ſane læta, ac prope ſupra ſpem proſpera, ſi quid non ſperandum Ignatio, ſua omnia conſilia ad majorem Dei gloriam dirigenti, foret. 23. Chemnitium ferunt, ineptum illum e grege Lutheri ſcurram, cum de Collegio audiſſet, frementem frendentemque clamaſſe, hoc

Dies 21. Novembris Collegii natalis.

Chemnitii Lutherani amara vox de Collegio.

hoc unum defuisse scilicet, ut Ignatius de Loyola, sua Societate non contentus, hanc etiam aciem adversus Ecclesiam reformatam instrueret. Sibi posthac, non cum externis modo, sed etiam cum indigenis negotium fore. Et magnum plane negotium sibi exhibitum iri, ubi Jesuitæ pariter atque isti e Romana palæstra milites junxerint vires. Portenti simile futurum, nisi Germanica res, tanto suo ac sodalium labore in libertatem asserta, iterum Romani Pontificis jugum accipiat, ac rursum Religio tam fœliciter instaurata evertatur ac concidat. Diceres, hominem cætera mendacissimum, in Societatis & Collegii hujus commendationem oraculum pronunciasse, a quibus hæresis in Germania, si non excidium, luculentam sane plagam accepit. At Bavariæ Dux Albertus, Princeps Catholici cultus si quis alius tenax, unusque omnium acerrimus custos, ut audivit de Collegio Romæ instituto, adeo rem comprobavit, ut similem Religionis arcem moliri statuerit pro sua ditione, hujusque unice rei gratia Henricum Schveicherum, quo utebatur a secretis, Romam ad Ignatium miserit, edocendum scilicet rationem perficiendæ rei, & necessariis in id præceptionibus instruendum. Ac Duci quidem, rem talem exposcenti, libens volensque satisfecit Ignatius, ut cognosci potest ex litteris, quas Schveichero Monachium redeunti ad Principem deferendas dedit.

24. Bavariæ Dux Albertus simile Collegium moliri statuit pro sua ditione, sed nullo effectu.

„ Quia coram, inquit, agendo cum Secretario de institu-
„ tione hujus Collegii Germanici, intelleximus Vestram
„ Celsitudinem aliud simile opus, sancto sane ac pernecessa-
„ rio consilio, moliri, Litterarum Apostolicarum, & Consti-
„ tutionum ejusdem Collegii unum exemplum, & quædam
„ de institutione hujus operis Vestræ Celsitudini ferenda de-
„ dimus „. Collegium illud tamen Bavaricum successu caruit, quidve molitionem ejus interverterit incompertum mihi est. Jam de hac institutione quid senserit Ferdinandus Romanorum Rex, religiosissimus itidem, Fideique Catholicæ

25. Ferdinandus Romanorum Rex adolescentes aliquot in Collegium mittit.

licæ retinentiſſimus Princeps, inſigni ejus facto declaratum eſt, anno poſt Collegii ortum nondum exacto. Namque ubi primum in Germaniam pervenit, regionemque pervagari fama Collegii in Urbe conditi cœpit, continuo Ingolſtadium, Pragam, ad aliaſque melioris notæ Academias quæſitum miſit ſpectabilioris indolis adoleſcentes, ac ſua impenſa Romam traduci juſſit, qui iter una ingreſſi, diverſis licet viis, eodem prorſus die Urbem attigerunt, atque huic Germanorum Coloniæ ſe aggregarunt. Similia de Collegio ſapientum fere omnium judicia fuere. Quin ad Germanicum reſpexiſſe Patres Concilii Tridentini cum decretum illud de Seminariis Epiſcopalibus condiderunt, proindeque ex hoc veluti primo fonte cætera Epiſcoporum Seminaria, quæ tam multa hodie, tam utilia ubique gentium ſunt, profluxiſſe, atque huic originem ſuam debere, opinari fas eſt. Sane conſtat decretum illud fuiſſe factum inſtinctu maxime & auctoritate Moroni Cardinalis, qui Concilio cum præſideret, rem adeo ſalutarem, ab Jacobo Lainio antea tentatam, denuo pertractandam ſuſcepit, atque urgere ſummo niſu perrexit, donec propoſito exemplo Collegii Germanici, quod tam ſecundo ſucceſſu erectum nuper in Urbe fuerat, Patres in ſuam ſententiam traxit. Sed qualecunque id ſit, quod utpote Collegio huic perhonorificum, nec taceri omnino, nec niſi leviter attingi debuit, ad inſtitutum narrationis ordinem redeamus. Satis belle fluxere Collegii res toto triennio, ad obitum uſque Julii Pontificis. At eo prius vita functo, quam Collegium, uti conſtituerat, certo ac ſtabili cenſu firmaſſet, cum aurei illi nummi quingenti, quos e fiſco aſſignaverat, pendi deſiiſſent, labi nonnihil res inclinarique cœperunt. Solatio ingenti fuit ſucceſſor illi datus Marcellus Cervinus, quem Marcellum II., ut diximus, appellavere, vir adeo amicus Ignatii, adeoque in Collegium propenſus, ut nihil non ſperandum eo Pontifice videretur. At lætam ſpem ſuccidit in

26. Seminaria Epiſcoporum originem ſuam debere Collegio Germanico.

27. Collegii anguſtiæ poſt obitum Julii III. Spes ex Marcello II. irritæ.

ipſo ortu caſus nec opinatus, & maxime luctuoſus, Marcello
28. intra alterum & vigeſimum ab inito Pontificatu diem extincto. Inde res in deterius ruere. Tum vero deſperari cœptum, cum Pontifex poſt Marcellum eſt renunciatus Joannes Petrus Carafa, qui Paulus eo nomine IV. fuit. Vir quippe, ſumma quidem religione ac virtute, at pari ingenii ſeveritate, ut Collegium non improbaret, tamen Lutheranam hæreſim, non mollioribus hiſce remediis, ſed igni ferroque coercendam dictitans, adverſus Sacrorum violatores, deſertoreſque veterum cæremoniarum quæſtiones exerceri, Principes contumaces bello premi, Romanæ Eccleſiæ amplitudinem vi atque armis vindicari, quam leviora hæc longioraque adhiberi malebat. Itaque ad Collegii munimentum nihil conferente Pontifice, & Cardinalium, qui annuas penſiones promiſerant, aliis morte ſublatis, aliis moroſius promiſſa præſtantibus, brevi ad inopiam extremam deventum eſt.

Paulus IV. Collegio laboranti nihil præbet.

29. Sed non idcirco deſpondit Ignatius animum, aut Collegii procurationem dimiſit. Certus relictam uni ſibi, ſuiſque duntaxat humeris incumbentem molem conſtanter ferre, Alumnis ut neceſsaria provideret, amicorum opem implorare, ſtipem corrogare oſtiatim, nomina facere, fidemque ſuam creditoribus obligare cœpit. Et œconomo domus Profeſſorum monenti, ſi ita pergeret, brevi domum ære alieno oppreſſum iri, quod diſſolvi nunquam poſſet; Immo vero, reſpondit, quidquid id eſt debiti Germanorum cauſa contracti, brevi, ut ſpero, diſſolvetur ad nummum. Quod præter omnium opinionem ipſa re factum eſt, Deo famuli ſui fidem inſperato modo liberante. Accidit per hæc, ut quo maxime tempore anguſtior res domi erat, Romam ex inſperato advenirent duodecim ex Germania Juvenes, ea tantum

Ignatius Collegii inopiam ſublevandam ſuſcipit.

30. cauſa tam peregre advecti ut in Collegium reciperentur. Eos Ferdinandus Romanorum Rex e Bohemiæ Regno ſeligendos curaverat, veniebantque miſſu ejus ad Ignatium, & lit-

Miſſos a Ferdinando Romanorum Rege Ju-

& litteras commendatitias ferebant. Nimis plane multi erant quam ferret præſens Collegii copia, & plus nimio gravabatur tot acceſſione capitum penus domeſtica, ſi reciperentur. Sed neque repellendi videbantur Juvenes, qui & præclaris animi corporiſque dotibus eſſent inſtructi, & tanti Principis commendatione muniti veniſſent. Ignatius ergò, ut erat non ſolum animo ingenti erectoque, ſed etiam ſingulari prudentia, ne ægre faceret Regi, ſimul ne Collegio onus imponeret, cui ferendo non erat, mediam ingreſſus in viam, in ſuam Societatem volentes lubenteſque omnes admiſit. Quod adeo gratum accidit Ferdinando, Beati Viri tam bene affectum erga Nationem Germanicam animum pro merito æſtimanti, ut nummos aureos quadringentos ſublevandæ Societatis inopiæ elargitus continuo ſit, ac deinde quotannis totidem in uſum Collegii Romani mittere conſueverit. Cæterum, ut difficillima eſſent tempora, triceni minimum in Collegio Juvenes corrogatis undeunde pecuniis alebantur, & quidem ſic, ut nihil neque ad vitæ uſum, neque ad honeſta commoda deſiderarent. Rector Fruſius diſciplinam ita temperabat, ut neque remiſſa, neque juſto intenſior rigidiorque eſſet, ſed ætati, conditioni, viribus, Eccleſiaſticæ in primis inſtitutioni congrueret. Leges ſancte cuſtodiebant plerique, ſpemque de ſe maximam in tempus poſterum faciebant. Si quis morigerus parum ac degener, dimittebatur. Itaque magna domi quies, magna animorum conjunctio, nullum niſi de virtute ac litteris certamen erat. Sed quamquam hæc ita eſsent, & ſatis ſua ſorte contenti Alumni viverent, ſive ex his quiſpiam aliquo ſuo merito dimiſſus, ut amoliretur a ſe ejectionis ignominiam, culpam in Moderatores rejecerat, ſive inimici Societatis, adeo ſecundas res ut inverterent, ei conflare conabantur invidiam, ſeu demum voce coram, ſeu miſſis ab Urbe litteris graſſarentur improbi calumniatores, certe ſerpere

venes duodecim inSocietatem recipit.

31. Ut haberentur in Collegio Alumni hoc tempore.

32. Calumniæ per Germaniam diſſeminatæ contra Collegium.

per Germaniam rumor malignus cœpit, male enimvero Germanicæ Juventuti esse, quæ Romæ inter manus Jesuitarum educaretur. Non victum illi, non ad cultum corporis necessaria, nisi parce admodum ac maligne præberi. Durius deinde haberi ingenuos adolescentes, quam ferre illa ætas posset. Otii nihil esse, nullum indulgeri oblectamenti quantumvis honesti genus. Leges demum exigi, non difficiles solum, sed plane intolerabiles, quales pati nec Cœnobitarum austerissimi vellent. Quæ cum late percrebrescerent fama, de his Petrus Canisius, vir ille rebus pro salute Germaniæ gestis nominatissimus, admonendum per litteras Ignatium censuit.

33. S. Ignatii testimonium adversus eas calumnias.

Sed quam falso ea jactarentur, cognosci poterit ex particula litterarum, quas ad Canisium ipse rescripsit Ignatius. „ Collegium Germanicum quod attinet (inquit), minus „ prosperum illius successum, si non est inimicus ille ho- „ mo, quis spargat nescio. Secundum sane cursum Deo aspi- „ rante ex sententia tenet. Iniquissimis hisce temporibus „ omnino nihil Alumni desiderant, quod ad vitæ necessi- „ tatem, vel morum litterarumque profectum faciat. Qui „ præsentes in Collegio sunt triceni, suas in classes pro do- „ ctrinæ varietate distributi, spem de se præbent futurum ut „ præclari ad Dei gloriam evadant. Etiam atque etiam nu- „ merum augere cuperemus bonorum. Insolens quispiam, „ inter meliores admissus, iterum dimissus est. Vestra Re- „ verentia in id incumbat, ut adolescentes aliquot frugi se- „ ligat, ad nos mittendos. Tam paucis hi adstringuntur „ opinione nostra, ut miremur æquo graviorem disciplinam „ & obligationem videri. Singulis hebdomadis ad suburba- „ nos agros animi causa bis concedunt. Nulla tractantur „ asperitate, immo maxima potius liberalitate, modo ut „ cum ædificatione vitam instituere velint „. Hæc Ignatius, testis ut opinor idoneus, nec sublestæ fidei. Accidit inter hæc ut grave bellum ac periculosum incenderetur inter

ter Paulum Pontificem, & Philippum Hispaniæ Regem. Eo jam processerant res, ut Ferdinandus Toletus Albæ Dux, qui Hispanorum copiis imperitabat, pluribus occupatis Pontificiæ ditionis oppidis, & in agrum Romanum traducto exercitu, ad ipsa Urbis mœnia victoris in modum obequitaret. Tota ob eam rem armis perstrepente urbe, & Populo Romano, tum ab insita virtute, tum ex recenti captæ direptæque urbis memoria, ad defensionem murorum alacriter excubante, neque solum propulsare hostem, sed in eum incitata ferocia erumpere gestiente, in illo militari tumultu, rerumque omnium perturbatione, omnia fiebant Collegio arctiora, quippe in nulla spe subsidii alicunde affuturi, quando & ipsa urbs gravi laborabat frumenti caritate, & passim audiebantur egenorum clamores atque ejulatus, vitam ægre trahentium, ac deesse sibi annonam quiritantium. Tamen ne tum quidem Collegii administrationem Ignatius dimisit. Illud magis sibi faciendum ratus, ut innocuos Juvenes, non penuriæ solum, sed etiam armorum periculo eximeret, paucis in Urbe relictis, cæteros eductos inde in ulteriorem Italiam, per varia sui Ordinis domicilia distribuit, tuto ibi futuros, ac tamdiu communi inter suos victu, cultu, tectoque usuros, donec pacatiora tempora rediissent.

34. Bello ingruente Alumnos distribuit Ignatius per varia sui ordinis domicilia.

35. Ignatii constantia in tuendo Collegio adversus omnes humanas rationes.

Fuere tum haud ita pauci, qui humanis rationibus metientes rem, aperte negarent Collegium eo statu, nulla rerum meliorum affulgente spe, conservari ultra posse. Et quidam Ignatium temeritatis coarguebant, qui molem suis majorem viribus pertinaciter sustinere pergeret, invitis quodammodo hominibus superisque. Præ cæteris Otho Truchses Cardinalis, Episcopus Augustanus, unus ex Collegii Protectoribus, ejusque antea fautor studiosissimus, cum audisset de Alumnis per causam belli Urbe eductis, ac per Societatis Collegia tributis, scripsit ad Ignatium, ne ullam ultra curam de Collegio, quod necessario esset dissolvendum,

sumeret. Satis jam laborum ac diligentiæ ad illud constabiliendum quadriennii spatio contulisse. Desineret aliquando id inops conari, quod ingentem ac perpetuum sumptum exposceret. Uteretur honestissima belli causa, hanc occasionem suam duceret, Collegii procurationem dimitteret. Eadem alii suadebant amici, ac rerum prudentes viri. At Ignatius ad hæc pro cætera magnitudine animi respondebat, si quem curæ hujus tæderet atque operæ, eam sibi totam relinqueret. Stare sibi, ac fixum esse Collegium tueri dum viveret, & semetipsum venundaturum citius, quam Germanos suos desereret. Parum quidem præsidii esse in humana ope, at in divina plurimum. Perstabatque obfirmato ad omnes casus

36\. animo, ut non tam frangi, quam magis incitari difficultatibus videretur. Quondam etiam in familiari sermone, extiturum aliquando ait Pontificem, qui Germanici Collegii, non modo inopiam sublevaret, sed perennitati etiam ac dignitati consuleret, seque ei patrem non minus providum quam munificum præberet. Quod humana ne dixerit conjectura, an præsensione de cælo accepta, incertum. Vatici-

Quoddam ejus vaticinium de futura Collegii sorte.

37\. nium certe cumulate affirmavit eventus sub Gregorio XIII., ut suo infra loco differemus. Sed vitam eo usque non produxit Ignatius, quem flagrante adhuc bello, multa ad tutelam firmitatemque Collegii molientem, immatura mors intercepit prid. Cal. Augusti, anno MDLVI.. Eo casu nihil videbatur proximius quam ut una velut eademque ruina Collegium obrueretur, nisi quam ei opem attulerat vivens,

Moritur S. Ignatius, & Collegium tueri de cælo pergit.

38\. eamdem, & multo etiam validiorem afferre de cælo Ignatius perrexisset. Vere Collegii pater, cui primam formam, ut supra ostendimus, ac veluti vitam dedit. Iterum providus pater, qui extremam ejus inopiam suis impensis sublevavit, rerum omnium indigum aluit, in summum discrimen adductum, ut hactenus demonstratum est, ab interitu vindicavit. Pater etiam patronusque ejus, ut sperare pium est,

Eum ut Collegii Parentem Alumni colunt.

est, semper futurus. Merito proinde eum Alumni ut communem Parentem jam tum ab initio habuere, ac porro habent. Idque ut testatum publice facerent, statim atque honore Cœlestium coli potuit, aram ejus propriam in Divi Apollinaris extare voluerunt, hac imposita majoribus litteris inscriptione: *S. Ignatio Societatis Jesu Fundatori Collegium Germanicum Auctori suo posuit*. Inde etiam Ignatium præcipua religione colunt, diem ejus anniversariam servant, pridie jejunant, & ad ipsum Ignatii nomen, cum ex Martyrologio legitur super mensam, assurgunt omnes, & caput reverentiæ causa detegunt. Quod voluntate, non necessitate factum, pii gratique evidens argumentum est animi. Cæterum, ut eo, unde nonnihil evagati sumus, regrediamur, morte Ignatii erant plane res summæ desperationi proximæ, eo dempto viro, cujus auctoritate, consiliis, atque constantia omnia nitebantur. Accessit ad mali cumulum excessus Frusii, Rectoris experientissimi, qui intra Autumnum ejusdem anni vitam simul & Collegii administrationem alienissimo reliquit tempore. Tamen, Deo protegente, Collegium stetit incolume, immo fortuna aliquanto commodiore post paulo uti cœpit. Ignatio nimirum successit in summo sui Ordinis magistratu Jacobus ille Lainius, vir doctrinæ fama nulli ætatis suæ secundus, eoque multum apud primores Urbis auctoritate pollens & gratia; qui, ut erat B. Parentis, non dignitatis modo, sed etiam animi virtutisque hæres, omniumque consiliorum ejus ex longa & familiari consuetudine particeps, ad sarcienda Germanici Collegii damna primam curarum intendit. Primo igitur Rectorem ei novum præfecit Ursmarum Guisonium, gente Belgam, eruditionis & prudentiæ laude excellentem in paucis virum, qui amissi Frusii desiderium leniret. Post conquirendæ pecuniæ, unde Alumni viverent, laxandæque rei cibariæ difficultati, studium omne convertit. Ac perdiu qui-

39. Ignatii successor Jacobus Lainius vias omnes exquirit Collegii conservandi.

40. Stabile subsidium impetrat a Collegio Cardinalium.

quidem ab amicis, aliisque opulentis ac piis Civibus quanto opus fuit abstulit. At postmodum, futuri providus, incertis hisce vagisque largitionibus haud satis fidens, quando ab austero Pontifice, belli curis implicito, exorari nihil poterat, vertit se ad Cardinales, rogavitque eos per libellum supplicem, ut in ea re, quæ ipsorum maxime beneficentia cœpta esset, beneficium ipsi suum tueri provehereque pergerent, & quam nascenti Germanorum Collegio benignitatem præstitissent, adulto ne denegarent. Valuit apud Patres oratio, haud ægre sibi persuaderi passos rem, quæ & per se æquissima, & decora ordini eorum esset. Referente itaque ad Senatum Joanne Bellajo, Cardinalium antiquissimo, factum est omnium consensu decretum in hæc verba:
„ Die Veneris 9. Aprilis 1552. Romæ apud S. Petrum in
„ Palatio Apostolico prope Aulam Constantini, in Came-
„ ra Audientiæ appellata, præsentibus RR. DD. Episcopis,
„ Presbyteris, & Diaconis S. R. E. Cardinalibus, ad Con-
„ sistorium secretum vocatis, & iis omnibus qui tunc erant
„ in Urbe, paucis exceptis, totum Sacrum Collegium
„ ipsorum Cardinalium repræsentantibus, referente Reve-
„ rendissimo Domino Joanne Episcopo Ostiensi, Cardi-
„ nali Bellajo Decano, fuit decretum & ordinatum per ip-
„ sos Reverendissimos Dominos Cardinales unanimiter con-
„ gregatos, ut postea futuris temporibus de thesauro &
„ massa pecuniarum quarumlibet ad eosdem & Sacrum Col-
„ legium præfatum spectantium, & pertinentium, debe-
„ rentur Scholaribus & Collegio Germanorum in Urbe
„ existentium, sive ejus Agenti, pro eleemosyna tot scu-
„ ta auri quolibet mense, quot essent in Urbe Cardina-
„ les de dictis pecuniis participantes, ac solverentur, &
„ solvi deberent dictis Scholaribus Germanicæ nationis, sive,
„ ut præfertur, eorum Agenti, in singulis divisionibus ea-
„ rumdem pecuniarum inter præfatos Reverendissimos Car-
„ dina-

„ dinales faciendis, ita quod in effectu quilibet ex ipſis „ Cardinalibns de dictis pecuniis participans ſingulis annis „ penſionem duodecim ſcutorum auri dictis Scholaribus & „ Collegio perſolveret, modo & forma prædictis, & ita „ ſcitum fuit. Ita eſt, Joannes Bellajus Epiſcopus Oſtien. „

Hoc decreto cum redirent ad Collegium aurei quotannis ſcutati nummi circiter quadringenti (nam Cardinales ferme quinque & triginta ſemper in Urbe ſunt) magnopere levata ejus egeſtas eſt. Atque hoc maxime proventu tota res ad 41.
Gregorium uſque XIII. ſtetit. Nam quod acceſserat a Bellajo Cardinali haud levis momenti ſubſidium, non fuit diuturnum. Id tamen quale fuerit cognoſcere pretium eſt.

Singularis erga Collegium liberalitas Cardinalis Bellai.

Prædium erat ingens ac frugiferum in patenti prope Terracinam ſolo, quod nunc aqua ſuperfuſa ac ſtagnante totum natat, fueratque olim in bonis Familiæ Mediceæ, quippe a Leone X. Pontifice una cum Paludibus Pontinis attributum Juliano Mediceo, ac Laurentio Florentinorum Duci, fratribus ſuis. Ab his ad Catharinam Franciæ Reginam, a Catharina ad Bellajum quem dixi Cardinalem pervenerat. Is ergo, licet natione Gallus, Germanicæ Collegii hujus Juventuti incredibiliter cupiens, ejus in uſum ſeptuaginta frumenti modios (Rubla appellat vulgus) quotannis ex eo latifundio percipiendos, confectis rite tabulis, in perpetuum addi- 42.
xit. Sed brevis ejus fundi fuit uſura. Mortuo Cardinali, donationem in controverſiam vocarunt ſorores ejus duæ Ludovica & Claudia, abnueruntque frumentum ex fratris præſcripto ſolvere.

Ejus beneficentia frui non licet Collegio.

Itum eſt in jus. Diſceptata autem in Collegio duodecemvirali (Rotam nominant) cauſa, Collegio Germanico adjudicata lis eſt, eique agri ipſi, ex quibus frumentum debebatur, mancipio traditi. At Terracinenſes, cœli gravitatem, & vapores noxios excuſantes, per eos prorſus agros aquam in mare corrivandam ſumpſere, unde oppleti humore inundatique ſunt, & inutiles ad cul-

turam facti. Ac demum Pontifex Sixtus V., suscepta Paludum Pontinarum exsiccatione, Collegium omni agrorum usu privavit. Ita Bellajanæ donationis fructu Germani caruerunt, sed non idcirco Donatoris beneficentia tegenda silentio fuit, ejus præsertim Viri, qui non eruditione minus quam pietate inter primos ævi sui claruit, & gravissimis gerendis rebus, tum a Rege Galliæ, tum a Pontifice adhibitus,
43. singularem in omnibus fidem, integritatem atque solertiam præstitit. Hoc interea medio tempore Toletus Hispanorum Ductor, qui ipsam premere ac tentare Urbem constituerat, jamque ad ipsa usque Urbis mœnia, ut supra docuimus, erat progressus, comperto non esse sibi cum imparatis, uti crediderat, rem, sed Populum Romanum discurrere huc illuc per muros armatum, acerrimamque defensionem parare, mutato consilio, abduxerat inde exercitum, coactus incœpto absistere re infecta. Nec ita multo post inter Pontificem Philippumque Regem pax coaluit. Amoto igitur belli metu, pacata Urbe, annona explicata, Alumni, quos per varia Societatis domicilia dispersos dicebamus, suam in sedem vocati redierunt, ac denuo se suis sodalibus, qui Romæ substiterant, conjunxerunt. Inde etiam firmata quadantenus novo proventu re domestica, si non lautius, securius certe, aut minus anxie vivi cœptum. At enim proventu major Alumnorum numerus erat, & multo etiam majorem Lai-

Dispulso metu belli, Romam Alumni revocantur.

44. nius cupiebat. Qui proinde se varias in partes versans, demum, quod mirere, ut suppleret tenuitatem census, augere capitum numero familiam statuit, adscitis in Collegium, præter Germanos, aliis ex omni gente ingenuis Adolescentibus, qui certum pecuniæ numerum pro convictu penderent. Ita fore, ut cum pensionem justam pro se quisque multi conferrent, ex hac communi summa participarent ii quoque, qui conferrent nihil, ut perspici in omni conviventium multitudine posset. Placuit domi forisque consilium, idque

Alumnis Germanis nobiles ex omni gente Convictores adduntur.

idque modo sancitum, ut Germani deinceps Alumnorum, cæteri Convictorum appellatione distinguerentur. Atque hinc Convictores, quod ego sciam, in orbe primi, natio hodie late fusa in tantum, ut hisce nobilium adolescentum contuberniis plena omnis prope Europa sit. Statim atque manavit in vulgus fama, patere omnibus omnium gentium, dummodo nobili natis loco, adolescentibus id Collegium, incredibiles ex omni Italia Germaniaque adolescentum concursus sunt facti, recipi postulantium, nomenque profitentium. Mutanda itaque sedes, alia quærenda domus fuit, quæ tantam multitudinem caperet. Jam ante, vivo adhuc Ignatio, translati Juvenes Germani fuerant in ædes paulo ab Collegio Romano remotiores Cæsarinorum, ubi nunc Theatrum, ut vocant, Argentinense, relicta de qua supra diximus domo ad Arcum Camillianum. Sed neque ibi constiterant diu, migraverantque in domum Collegio Romano viciniorem, inter S. Stephani de Cacabo, & S. Joannis de Pinu sitam. Hic modo considebant. Sed cum ex Convictorum accessione laxiore ædificio esset opus, hinc etiam migrare sunt coacti, atque in amplam insulam, ubi nunc Ludovisianum S. Ignatii Templum visitur, concessere. De aliis eorum transitionibus, quæ secutis temporibus factæ sunt, alibi sermo redibit. Eodem ergo sub tecto, iisdem sub Moderatoribus Alumni pariter Convictoresque contineri cœperunt, & easdem frequentabant scholas. Sed non iisdem hi atque illi legibus adstringebantur. Nec enim facile, aut omnino fas visum ad Ecclesiasticam Alumnorum disciplinam Convictores, nullodum vinculo Ecclesiæ mancipatos, ac forte omne aliud vitæ institutum cogitantes, adigere. Sic tamen attemperata utrisque erant omnia, ut severitate dispari, pari omnes diligentia ad pietatis bonarumque artium studia incitarentur. Nec qualecunque discrimen ægre ferebant Alumni, qui & multo pauciores numero essent,

45. Transfertur Collegium in domum ampliorem.

46. Diversa disciplina Alumni ac Convictores gubernantur.

essent, & gratuito uterentur victu cultuque, & demum se ad Sacerdotalis ordinis sanctitatem institui intelligerent. Nam ad numerum quod attinet, Alumni haud plures viginti censebantur, Convictores vero brevi ad ducentos & si quid amplius excessere. Et claro omnes erant genere, plerique Cardinalibus, aliisque principibus viris arcta necessitudine conjuncti. Ea res invidiosa multis erat, & eorum adversus Jesuitas odia concitabat. Hinc vetera illa de nimia disciplinæ severitate, de victus parcitate, de Moderatorum supercilio refricari. Quidam studiorum rationem, alii Juventutis inæqualem institutionem, alii alia carpere. Et fuere, ut fere semper, qui probrosa multa comminisci, & in vulgus spargere contra Collegii famam non dubitarent. Sed frustra erant jactæ ex malevolentia voces, neque his Collegii progressus retardabantur.

47. Convictorum numerus ad ducentos excrescit. Invidi obloquuntur.

48. Creatur Pontifex Pius IV. Collegii spes sub novo Pontifice.

Tum vero minus timeri cœptum, cum Paulo IV. Pontifici, austerioris ingenii, ut dictum est, viro, nec admodum in Collegium propenso, qui anno MDLX mortem oppetiit, Pius item IV. e Mediceorum Mediolanensium gente est subrogatus. Hujus creatione Pontificis magnopere recreatum Collegium est. Nam præter animum ejus splendidum ac liberalem, Collegiique ipsius, quod multis sæpe rebus perspectum antea fuerat, cupidum, erat illi cum Altempsiis, nobili inter Germanos familia, arcta affinitatis necessitudo, & Truchsesium Cardinalem, qui in omnem commodandi Collegii occasionem imminebat, in magna habebat gratia, nihilque non facturus ejus deprecatione videbatur. Spem augebat Carolus Borromæus, spectatæ innocentiæ virtutisque Juvenis, Pontificis sororis filius, qui jam tum ad omnem Christianæ perfectionis gradum contento studio nitebatur, & Societati Jesu favebat impense, omnemque institutorum ejus rationem magni faciebat, nec erat dubitandum quin Collegium ab Ignatio conditum, Societati concreditum, ad incrementum Catholicæ Religionis unice

natum

natum factumque, quanta posset maxima ope esset provecturus. Nec irritæ fuerunt spes. Pontifex certior factus Germanos paucos in Collegio ex census tenuitate vivere, quinquagenos iis alendis aureos in mensem adjecit, quæ suppetiæ cum annuo, de quo diximus, Cardinalium penso, tricenis deinceps sustentandis pares fuere. Atque hoc primum beneficiorum ejus fuit. Illud vero expetibilius fortasse, quod cum rumore ipso atque auditione accepisset quæ contra Collegii famam circumferebantur, & quædam nominatim delata ad eum essent, non ea credidit temere, nec ob incertas hominum otiosorum aut improborum voces mutavit mentem, aut animo est alienatus, sed, ut erat prudentia insigni, submisit clanculum qui per speciem amicitiæ in omnem Collegii administrationem curiosius penitiusque inquirerent, & ad se referrent. Comperto autem quæ ferebantur vana esse omnia ac commentitia, ut Collegii simul ac Societatis famam sarciret, omnemque in posterum obtrectationi apud se aditum intercluderet, Collegium ipsum honestare Pontificiæ majestatis præsentia statuit. Captato igitur solemniori festo die, intulit ultro se cum amplo comitatu in Collegium, acceptusque in ipso vestibulo ab omni Juventute in genua provoluta, & carmine salutatus, domus interiora subiit. Aulas, conclavia, cœnationem ipsam, stratam jam instructamque, perlustravit, ac multa de numero Alumnorum Convictorumque, multa de disciplina eorum & studiis scitatus, probatis demum laudatisque prolixe omnibus, ad S. Marcum, Pontificum eo tempore habitationem, remeavit. Et notatum est, cum rediret invectus curru domum, nullum laudandi Collegii finem fecisse, & vespere ejus diei non alium intulisse sermonem, quam qui spectaret ad laudem multo maximam Societatis, & eorum qui obloquerentur infamiam. Fuit sane id ad Collegii Societatisque commendationem illustre

49. Pensionem Collegio assignat Pontifex.

50. Falsa comperit quæ jactabantur contra Collegium.

51. Collegium invisit, ac prolixe laudat.

52. Seminarium Clericorum decernit, Societatique committendum statuit.

stre. Multo illustrius quod sequitur. Deliberatum habebat Pius Seminarium Clericorum ad præscriptum Concilii Tridentini in Urbe instituere, nempe ut Pontificis maximi exemplo reliqui terrarum Orbis Episcopi ad idem faciendum incitarentur. Namque hoc Concilii decretum unum omnium saluberrimum, & Christianæ Reipublicæ pernecessarium rebatur, uti quo maxime dignitati Sacerdotali, & Sacrorum cultui consultum esset. Rem itaque ad Senatum retulit. Sed qua oratione erigendum Seminarium, eadem videri sibi dixit, non alteri quam Societatis Jesu hominibus committendum, qui Collegio Germanico jam tot annis præessent, in eoque administrando tantam sibi laudem peperissent. Quod rogati sententiam Cardinales quot aderant unus & viginti, refragante nemine, comprobarunt. Atque eodem die Cardinali Sabello, suo in Urbe Vicario, negotium dedit ea providendi, quæ ad erectionem novi Seminarii spectarent. Moræ nihil fuit. Conducta est sexcentis aureis ampla domus familiæ Capranicæ, in regione S. Eustachii, prope palatium a Valle denominatum, ubi nunc templum est familiæ Theatinæ D. Andreæ dicatum. Eadem in usum Seminarii aptata, & domestico instrumento munita est. Tum proventu certo, rebusque aliis ad operis firmitatem comparatis, eam in domum adolescentes honesti generis aliquot, qui in castris Ecclesiæ militare interposita juramenti fide constituissent, sunt introducti, anno MDLXIII. Vestitus forma ex Alumnis Germanis accepta, variato tantum colore, quem esse hyacinthinum placuit. Ex iisdem assumpta omnis vitæ ratio, ac disciplinæ. Rector quin etiam impositus Jo: Baptista Peruscus, qui Collegio Germanico nuper cum laude præfuerat. Sic demum ex Germanico natum quodammodo est Seminarium Romanum, digna parente soboles, in quo tamen perdiu soli familiam effecere Clerici. Ut iis postea additi sint itidem e Collegio Germani-

53. Erigitur Seminarium Romanum ad similitudinem Collegii Germanici.

manico educti Convictores, in loco referemus. Sub idem interea tempus Collegium, de quo scribimus, denuo mutare sedem coactum est. Mutandi causa fuit Victoriæ Tolfiæ, fœminæ nobilissimæ, liberalitas, quæ ut Pio Pontifici gratificaretur, auctoritate hortatuque ejus Societati concessit amplas quas habebat ædes in eo soli spatio, quod nunc Ignatii Templum, & Collegii Romani pars lato ambitu includit. Huc nempe migrante ex ædibus Salviatis Collegii Romani familia, Alumnis Convictoribusque, qui ibidem, ut supra tradidimus, habitabant, cedendum loco ac convasandum fuit. Ac nunc quidem in domum satis amplam transierunt, ad latus Divi Marcelli sitam. Sed neque id stabile domicilium fuit. Septem post annos hinc quoque discessum est, & nova quæsita sedes in palatio ampliore Marci Antonii Columnæ, e regione XII. Apostolorum, ubi usque ad Gregorii XIII. tempora Collegium constitit. Per hæc mortuo Lainio, summam rerum Jesuitæ detulerant Francisco Borgiæ, eodemque exeunte anno, qui fuit sæculi LXV., cum decessisset Pontifex Pius Quartus, ei sub initium anni sequentis est substitutus alter Pius eo nomine Quintus; ita res gubernante Numine, ut eodem fere tempore supremum in suo quisque gradu honorem obtinerent duo summi viri, quos deinde miraculis affirmata Sanctitas Cœlestium numero adscripsit. Electio Pii grata in vulgus, gratissima Collegio Germanico accidit, cum alias ob causas, tum ob eam maxime, quod inter Convictores censebantur e familia Ghisleria adolescentes duo, qui novum Pontificem arcta sanguinis conjunctione attingebant, prætereaque duo Bonelli, ejus sororis filii. Ad hos certatim salutandi gratulandique causa, stimulante nascentis fortunæ spe, ex omni statim Urbe concursum est, nec prensationibus, ut sunt artes aulicæ, parcitum. Collegium etiam, dum

54. Transfertur Collegium in aliam sedem.

55. Lainio succedit S. Franciscus Borgia, & Pio IV. S. Pius V.

56. Collegii lætitia ob electionem novi Pontificis.

57. Pius Convictores consanguineos suos manere in Collegio jubet.

dum tota Urbs festivis ignibus collucebat, signa publica lætitiæ luminibus ignibusque festivis edidit. Addidit post paulo poeticum plausum vario carmine, quod splendido apparatu, in magna nobilium ac litteratorum frequentia peractum, in laudem multo maximam sic institutæ Juventutis cessit. Procul aberat tamen a Pio intemperans illa cura suos ad principatum attollendi. Itaque manere abditos in Collegio Bonellos Ghisleriosque, nec sibi supra cæteros quidquam arrogare jussit. At qua esset erga Collegium voluntate, non uno, nec sero, nec ambiguo declaravit indicio. Mos erat, cum Pontifici recens inaugurato sacra solemni ritu Thiara primum imponebatur, eo die, ad captandam populi gratiam, argenti magnam vim proiicere ad affusam multitudinem, fausta omnia novo Principi comprecantem. Pius, ambitioso more abrogato, magis pecuniam eam secreto dividi, tribuique per varias Religiosorum domos, atque alia pia inopum hospitia jussit. Et portio non mediocris Collegio Germanico jussu ejus est tradita. Neque dum primus exierat ab inito Pontificatu annus, cum pauciores Alumnos ratus pro magnitudine agri, cui excolendo parabantur, plures ut alerentur, Nosocomiis Bohemicæ Slavonicæque nationis, quibus in suos usus superfluebant opes, pensionem annuam imposuit tercentum & triginta Coronatorum nummum, Collegio Germanico persolvendam. Amabat scilicet, maximoque opere sibi fovendam hanc Juventutem statuebat Sanctissimus Pontifex, tum commendatione Borgiæ, cui ob vitæ ac morum similitudinem addictissimus erat, tum quod sanctissima disciplina educatam sentiebat, maxime Alumnos, in quibus, non qualemcunque pietatis speciem, sed virtutem masculam, ac spiritum vere sacerdotalem spectabat. Cujus rei illo ipso anno MDLXVI. specimen est editum insigne, publicum, nec tacendum. Affinis pesti lues corripuerat

58. Nonnulla beneficia defert Collegio.

59. Pontificis propensio erga Collegium unde orta.

puerat regionem Urbis eam, quæ a Campo Martio ad portam usque Flaminiam longo tractu porrigitur; cujus invalescente morbi vi, tam multi mortalium prosternebantur, ut ægre invenirentur qui quantovis oblato pretio inducerent animum ægrotis pauperioribus necessarium vitæ commeatum ministrare, multi etiam, ob Sacerdotum qui præsto essent paucitatem, æternæ vitæ præsidiis destituti perirent. Eorum itaque curam sibi ultro desumpsere homines Societatis, qui proinde divisis inter se officiis, aut paratos domi cibos & pharmaca, onustum præ se agentes jumentum, per domos inopum circumferebant, aut languentium lectulis diu noctuque assidentes, dabant operam ne quis nisi rite expiatus, atque ultimis Christianorum sacris procuratus decederet. Movit ea charitas Alumnorum animos, inceditque sic, ut venire in ejusdem partem operæ ac laboris exposcerent. Ut multum instarent tamen, Moderatoribus naturam morbi reputantibus, qui facile trahi pestilenti halitu, aut ægrotorum attactu posset, visum non est talem Juventutem in ejusmodi discriminis aleam dare, nec ullis adduci precibus potuerunt ut ejus rei gratiam rogantibus facerent. Dejecti spe, ac pulchro frustrati voto, non quieverunt tamen; At illud saltem sibi concedi petierunt, ut curandis mortuorum funeribus impenderent operam. Nihil huic rei subesse periculi, & velle se jam tum ad munus Sacerdotale aliquando obeundum hoc experimento proludere. Concessum est quod rogabant, dandum hunc pio fervori locum existimante Rectore. Jam quanta alacritate permissam sibi provinciam susceperint gesserintque Juvenes generosi, majus est quam ut ullis consequi verbis queam. Prodibant luce palam in publicum, alii sandapylam succollabant, alii ordines ducebant, alii consuetas Ecclesiæ preces, ac suprema funerum peragebant. Quæ cum tota inspectante Urbe fierent,

60. Alumnorum pius ardor pestilenti lue sæviente.

61. Ducendorum funerum procurationem suscipiunt, geruntque insigni pietate.

rent, obstupescebant Romani (eos dico, quos male non affecerant pravi de Societate sensus), atque ex hoc specimine de cætera Alumnorum institutione conjecturam facientes, ipsorum pariter ac Moderatorum in laudes effundebantur. Censebantur hoc tempore in Collegio Juvenes omnino ducenti octoginta tres, pars maxima Convictores. Verumtamen Alumnorum, ut multo inferior numerus, ita cultior virtute animus, & spectabilior ad exemplum vita erat. Nam cum ad Ecclesiæ ministeria succrescerent, curabant sedulo Moderatores ut iis se virtutibus præmunirent, quæ Sacerdotali congruerent nomini, magno in primis rerum humanarum contemptu, ac sui met, tum charitate, patientia, aliisque id genus instituti sui præsidiis & ornamentis. Sacellum domi erat, in quod statis subinde horis convenientes, aut piæ meditationi vacabant, aut differentem de divinis rebus Sacerdotem audiebant. Hic sacra participabant festis diebus, hic divina carmina alternis concinebant, aliaque Religionis officia obibant. Conscientiæ arbitro utebantur viro in primis gravi doctoque, ad ejusque nutum ita se componebant, ut nihil quod ad animi cultum pertineret aggredi injussu ejus auderent. Nec vero solum innocenter vivere, sed perfectiora sequi, in primisque naturæ cupiditates comprimere, ductu ejus hortatuque studebant. Multi ad cætera vitæ communis incommoda voluntarios cruciatus identidem adhibebant, & interdum deprimendi sui causa publice accusabant se, & ad pedes sodalium se abjiciebant. Ita cum consuescerent domi, foris, quoties divisis per Urbem agminibus incederent, modestia, gravitate, incessu ipso, ac tota oris corporisque compositione omnium in se oculos convertebant. Studiis sic deinde appellebant animum, ut eos decebat quibus aliquando pro sacrorum fide cum hæreticorum doctissimis congrediendum, & adversus eorum cavillatio-

62. Ut Christianis virtutibus informarentur Alumni.

63. Quam sedulo incumberent studiis. Exemplum in hoc genere insigne.

lationes propugnanda veritas esset. Constat ex monumentis, Alumnos hosce in publico Athenæo longe cæteris condiscipulis anteire solitos. Atque illud nominatim memoriæ proditum est, cum Cardinalis Farnesiii munificentia diversi generis præmia in Collegio Romano essent proposita, inter Scholasticorum præstantiores dividenda, & unicuique optio esset eligendi quod mallet, Germanos, quorum sane multis hoc virtutis honestamentum obtigit, libros quosdam eruditos præoptasse, hosque rebus aliis specie pulchrioribus, ac majoris pretii antetulisse: Quod factum circumfusa multitudo prolixe laudavit, velut excelsi cujusdam animi, doctrinæ omnia posthabentis, indicium. Mitto dicere quam crebras haberent, privatim ac publice, de Philosophicis Theologicisque rebus concertationes, quam multi doctoratus insignibus scientiæ merito ornarentur, atque hujus generis alia, quæ si velim diligentius persequi, longe supra hujus operis modum narratio excrescere, non sine legentium satietate, debeat. Ita interim se habentibus Alumnorum rebus, turbatum nonnihil est inter Convictores, & quædam evenere, quorum causa de divisione facienda, traducendisque aliam in domum Convictoribus, consilia agitari sunt cœpta. Solemne his erat sacri argumenti tragœdiam populo confluenti dare iis diebus, qui dies per varios lusus, multiplicemque lasciviam traduci ab hominibus male feriatis, more ab antiquis Bacchanalibus accepto, solent. Honestissimum porro id solatii genus, immo plane per eos dies necessarium habebatur, ne inclusa domi Juventus fervida, ad insana plebis triscurria, aliaque extra domum liberiora respiceret, domestico oblectamento contenta. Laudem etiam plausumque propter actionis elegantiam plerumque actores ferebant, indeque æmulatione laudis incendebantur adolescentes, &, quod magis est, ad bene apteque dicendum exercebantur, quæ res nonnul-

64. Convictores actiones comicas edunt. Offensio inde orta.

lum habere usum, nec vero contemnendum videbatur. Accidit ut spectatum advenientibus, seseque confertim intrudentibus e plebe multis, aliqui Procerum inurbanius comprimerentur, alii etiam propter angustiam loci excluderentur. Quod necessitate, non voluntate factum, tamen

65. Borgia Comoedias vetat. Convictores graviter perturbantur.

offensioni fuit, conquestionesque multas & graves contra Collegium & Moderatores ejus concivit. Quare Borgia, ut mali hujus causas in posterum amputaret, scenica id genus spectacula, quæ præter externorum iras, sumptum quoque aliquem, & nonnullam disciplinæ dissolutionem afferrent, fieri deinceps vetuit. Impotentissime id interdictum accepere Juvenes. Et quamquam parendi necessitatem deprecari non potuerunt, non dissimularunt tamen indignationem atque ægritudinem suam. Hinc audiri passim querulæ voces, demptum sibi scilicet campum laudis amplissimum, & quo maxime delectarentur studiorum levamen dolentium. Et indignum enimvero clamitare, quo tempore omnis ætas ac sexus genio liberius indulgeret, unos se immitibus clathris conclusos haberi servorum more, nihil sibi ad relaxandum animum indulgeri. Nam quæcunque proponerentur alia, seu domi, seu rure, solatia, superbo fastidio respuebant. Rector (erat is Jacobus Cortesonus,

66. Deliberatur de separandis Convictoribus ab Alumnis.

vir animo consilioque promptus) ægre Juventutem ira ac dolore percitam, atque ipso numero insolescentem, in officio continebat. Verum omnem a Convictoribus Italis oriri perturbationem sentiens, & deteriora prospiciens animo, cogitare secum, & cum gravissimis Patrum deliberare cœpit, an non verius esset tantam multitudinem, in qua factiosi ac turbulenti deesse nunquam possent, dividere duas in partes, suaque Alumnis relicta domo, Convictores in alteram amandare. Hos certe, qui de suo viverent, & Sacerdotii sanctitatem non ut Alumni profiterentur, nunquam passuros se iisdem atque illos legibus coerceri:

Diver-

Diversa autem disciplina regi sub communi tecto Juvenes ætate, ingenio, indole pares, difficile admodum esse, ac periculo non vacare. Quidni ergo separatam in domum transferantur Convictores, & propriis legibus sub proprio Rectore vivant? Ne multa. Consilium probante Borgia, nec dissentientibus Cardinalibus Collegii Patronis, eductum e Collegio Convictorum unum, quasi tentandi vadi causa, transmittit in Seminarium Romanum, nuper, ut vidimus, institutum, id certo futurum sperans ut præeuntem, viamque sternentem quodammodo, cæteri sequerentur. At lusit illum sua spes. Secuti sunt tantum septem, qui primi in eo Seminario Convictores, aliorumque, qui postea tanto numero secuti sunt, veluti antecursores fuere, anno MDLXVII. Reliqui a Germanico divelli nullo pacto potuere. Anni post hæc fluxerant tres, & Cortesono successerat Sebastianus Romæus, mansuetioris ingenii vir, cujus facilitate Juvenes audaciores effecti, atque iterum æstu comico agitati, reddi sibi theatrum, in quo se ostentarent, procaciter petiere. Rector, eblandiri Juventutem cupiens, re nec concessa, nec præcise, uti decuit, negata, quosdam e Patribus in consilium adhibet, qui rebus in utramque partem jactatis, in hanc demum iere sententiam: Adolescentes, per Bacchanalia scholasticis studiis exsolutos, aliquo certe alio studio distinendos videri, quod adjunctum haberet liberale oblectamentum: Nullum actione comica liberalius honestiusque occurrere, & quo magis Juvenes delectarentur. Nihil itaque causæ esse quominus denuo in scenam producerentur Convictores, modo fabulam luderent eruditam, & super hæc, arcendæ causa plebeculæ, latino sermone concinnatam. Nam ad præteritas offensiones quod attineret, eas ab expertis præverti facile posse. Ita ludo scenico honestatis fuco illito, Borgia connivente, Drama sacrum & latinum decre-

66. Aliqui Convictores in Seminarium Romanum transeunt.

67. Agitur de restituendis in Collegio actionibus scenicis.

68. Id impetrant Convictores sub certis conditionibus.

decretum eſt, lætis velut parta victoria Convictoribus, quod rem tantoperè concupitam, non tam precibus, quam minis ac pertinacia tenuiſſent. Nihilque jam illis longius videbatur, quam ut optatæ advenirent feriæ, quibus denuo in ſcenam prodirent. Et vero prodiere quo primum licuit die, & ſuam ſinguli perſonam ſcitiſſime

69. Factum inſolens, & graves turbæ per cauſam actionis comicæ.

agentes, magna ſpectatorum approbatione plauſuque ſunt auditi. At die poſtero, repetendum cum eſſet Drama, eventu nec opinato corrupta omnis hilaritas eſt, nihilque factum propius quam ut in actum vere tragicum fabula verteretur. Nimirum hoc medio tempore Juvenes aliquot e gymnaſio Collegii Romani, ſeu ſua ſponte, ſeu improbi cujuſpiam inſtinctu, quamdam ſibi adornaverant Italica lingua comœdiam, conveneratque ut eam in theatro Collegii Germanici, cum bona Convictorum, ſi liceret, gratia, vel etiam ingrariis eorum agerent, ac diem in id certam, totamque gerendæ rei rationem condixerant. Hi igitur in Collegium per ſpeciem ſpectandi cum veniſſent, paratis ſumma diſſimulatione omnibus queis opus erat rebus, qua cauſa venerint renuntiant, rogantque porro ſibi ut liceat propoſitum exſequi; Et pegma, nec expectato reſponſo, recitaturi conſcendunt. Fremere ad ea Convictores, qui nihil tale eſſent ſuſpicati. Nec mora. Advolant promptiſſimi quique facto globo, ac jurgiis primum, deinde vi pellere injuſtos alieni juris uſurpatores conantur. Non ferunt illi vim, jurgia jurgiis repellunt. Clamore ac tumultu perſonant omnia. Incenſis demum animis, ac rixæ in morem atrocius efferatis, ſtringuntur hinc inde gladii, eo adductis rebus ut ferro dirimenda lis eſſet. Et haud dubie cæde ac ſanguine theatrum funeſtabatur, niſi propere accurrens Patrum qui aderant graviſſimus, furentes auctoritate compreſſiſſet, neutris recitare juſſis. Adeo Juventutis incauta mens eſt, & niſi frænum injicias, præ-

cipiti

cipiti magis fertur impetu, quam consilio ac ratione ducitur. Periculum utcunque discussum gratulati sunt Patres, ac tum quidem omnia quievere. At Convictores, alte defixam retinentes injuriam, cum ira pudorque versaret animos, truci ac minaci vultu vindictam circumspiciebant. Et Alumni, quamquam ab ea cura sejuncti, tamen, ut in communi causa, partem irarum capiebant. Angebatur Romæus Rector, cui pax & quies domestica longe rerum omnium antiquissima, nihilque non agebat quo ferocientes, paratosque ad omne facinus demulceret. Pacatis ad extremum rebus, tamen ipse perturbatus, inquies, metuensque deteriorum, rediit ad priora consilia de amovendis Convictoribus, quorum maxime causa has commoveri turbas cerneret. Rem perurgebat Borgia, caute tamen, uti solebat, ac tacite, ne acerbius irritarentur Juvenes, quibus fixum erat a Germanico nunquam discedere. Nec nihil moræ afferebant multi Præsulum Procerumque, quibus affinitate, aut quo alio jure Juvenes attingentibus, idem sedebat. Et ipse Pontifex, ea de re consultus, haud facilem se præbebat, & negotium ampliabat. Dum ergo nectuntur aliæ ex aliis moræ, resque in longum protrahitur, incidit mors Pii Pontificis, quæ Gregorio XIII., novo Collegii Fundatori ac Parenti optimo locum dedit anno MDLXXII., exactis a prima ejus institutione annis XX. Hoc porro toto tempore, quantum ex monumentis colligere potui, Alumni sunt numerati haud plures centum & sexaginta, quidam etiam Germanis admixti Angli, Hungari, Pruteni, Poloni, at bono publico addicti plerique, deque Catholica re insigniter meriti, quorum nos libro tertio mentionem faciemus. Hoc loco liceat mihi eos tantum commemorare, qui ex Collegio transgressi in Societatem Jesu, non Collegium minus quam Societatem pietate, litteris, ac rebus gestis illustravere. Primus in his Pau-

70. Rursum agitur de removendis Convictoribus, sed nullo effectu.

71. Mors Pii V. Pontificis. Numerus Alumnorum a prima Collegii institutione usque ad hoc tempus.

72. Alumni quidam præstantes in Societatem transgressi.

73. Paulus Hoffæus. Paulus ille Hoffæus fuit, de quo & Petro Canisio sapientissimum Bojorum Ducem Albertum dicere solitum accepimus quod de Principibus Apostolorum usurpat Ecclesia, *Petrus Canisius & Paulus Hoffæus ipsi nos docuerunt legem tuam Domine*. Adeo quod in Bavariam e proximo non irrepsisset impura superstitio Lutheri, huic hominum pari ferebatur acceptum. Hoffæus, Bingæ natus in Moguntina Diæcesi, cum insigni doctrina parem prudentiam solertiamque jungebat. Itaque Theologiam cum docuisset Bononiæ, & Jus divinum Viennæ, ab exedra ad præfecturas traductus, Collegia plura Germaniæ, totamque adeo Germaniæ Superioris Provinciam rexit. Romæ suffragiis Patrum, qui ad Comitia convenerant, Claudio Aquavivæ in administranda Germanica Societate adjutor (Assistentem dicimus) datus est. Quo perfunctus ad decem annos munere, rediit in Germaniam, atque Ingolstadii non annis minus quam meritis onustus occubuit. Hoffæo prope

74. Henricus Blyssemius. geminus fuit Henricus Blyssemius, patria Coloniensis. Eum certe e Collegio in Societatem secutus, pari tuendæ Catholicæ disciplinæ studio est æmulatus. Alumnorum primus Theologiæ Doctor creatus est. Ab ipso B. P. Ignatio cooptatus in Societatem, Collegii Pragensis fundamenta jecit, eique diu præfuit. Totius deinde Provinciæ Austriacæ magistratum cum eximia laude gessit. Ad extremum Græcii, ubi recens institutam Academiam moderabatur, magno domi forisque luctu decessit, clarus eruditis aliquot libris, quos contra novos hæreticorum errores con-

75. Stephanus Arator. scripsit. Ex eodem numero fuit Stephanus Arator, natione Hungarus, quem memorant variis disputationibus hæreseos magistris quadraginta vocem inclusisse, ac semel tercentum ex ipsis, Varasdini in sua, ut vocabant, Synodo congregatos ad disputandum provocasse, ac pudore oppletos reliquisse, nemine e tam multis invento, qui

qui unius provocationem acciperet. Addendi his Hermannus Thyræus, Novesii in Ubiis natus, & Joannes Gibbonus gente Anglus, duo hæreticorum acerrimi insectatores, quorum adversus hæresim præclara ingenii ac doctrinæ monumenta etiam nunc exstant. Thyræus præter singularem doctrinam, quam tradendis Ingolstadii ac Treviris altioribus disciplinis explicuit, regendis Collegiis ob prudentiæ magnitudinem fuit adhibitus, ac totam Rheni provinciam administravit. Obiit Moguntiæ, ac funere apparatissimo elatus est, viri jacturam tota complorante civitate. Gibbonus pingui Sacerdotio donatus fuerat, quo vitam sat commode posset exigere. Verum ipse, abdicato Bonnensi Canonicatu, Christi crucem amplecti in Societate maluit. Treviris Professor Theologiæ primum, deinde Præfectus studiorum, postremo Rector Collegii fuit, ibique diem clausit extremum. Tacendi non sunt Justus Rabus Polonus, & Fabianus Quadrantinus Prutenus, qui licet ab infantia pravis opinionibus innutriti, deinde hæreticorum primipilos inito sæpe certamine ad silentium adegere, eorumque scripta virulenta scriptis eruditissimis confutavere. Rabus multarum vir litterarum, cum res ferebat, non Polonice solum, sed Latine, Græce, Germanice, Italice, Gallice loquebatur, adeo expedite, ac si vernacula lingua uteretur. Parisiis, Brunsbergæ, Vilnæ, Posnaniæ, Lublini, Claudiopoli humanas divinasque litteras tradidit. Sacra expeditione in Valachiam suscepta, ibi magnam molestiarum molem toto triennio pertulit. Sigismundo Regi Poloniæ a sacris confessionibus fuit. Demum Cracoviæ, ubi ante annos septuaginta ex nobili & opulenta familia natus erat, vivere desiit. Quadrantinus, e Lutherano Catholicus factus, prius quam Societatem ingrederetur, palinodiam cecinit, revocavitque quos antea combiberat errores publico scripto, quod Coloniæ una cum epistola quadam Hosii

76. Hermannus Thyræus, & Joannes Gibbonus.

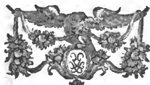
77. Justus Rabus, & Fabianus Quadrantinus.

Cardinalis eſt editum. Poſnaniæ Theologiam ac Fidei controverſias docuit. Annæ Auſtriacæ Poloniæ Reginæ conſcientiam diu rexit, apud eamque mire gratioſus fuit, ſimul divini verbi miniſterio pietatem inter aulicos ferens. At in magno adhuc robore ætatis, annos natus tantum ſex ſupra quinquaginta, Brunsbergæ exceſſit e vita. Alii præterea multi ex eodem fuere numero, doctrina ac ſanctimonia præſtantes viri, ſed longum eſſet recenſere ſingulos. Tunc enim in Societatem multi ſe recipiebant, nondum Alumnis aditu in ordines religioſos, quod poſtea factum eſt, intercluſo. Et nos eos maxime commendatos volumus, qui cum apud ſe viverent nullis adſtricti Religoſorum legibus, nihil minus pietate, doctrina, ac religionis ſtudio eminuere. Hi ergo cum redibant in Germaniam Juvenes, non eſt dictu facile quantum continuo ſermonem popularibus ſuis darent, quanta deinde rerum ac conſiliorum commutatio in urbibus eorum oppidiſque fieret. Fuit ubi familiæ integræ, quæ paulo ante ad Lutherum fœde defecerant, poſt Alumnorum adventum, ejurato Luthero, ad Sacra Catholica rediere. Primo enim, etſi verbum hi facerent nullum, aſpectu ipſo, ac vitæ incorruptæ exemplo, a faſtu luxuque atque omni intemperantia longiſſime abhorrentes, contaminatos gregalium mores tacite perſtringebant, atque eo efficacius, quod tantam innocentiam, integritatem, pietatem, non exteri aliqui, non ſenes decrepiti, non horridioris aſpectus cucullati, ſed cives, ſed domeſtici, ſed florenti ætate Juvenes præ ſe ferrent. Sive autem rem divinam facerent (& eodem omnes ritu, Romano ſcilicet, factitabant), ſeu familiares ſermones miſcerent cum amicis, ſive in publicum prodirent tantum, ac ſe conſpiciendos præberent, ex modeſtia gravitateque ipſa Romæ educatos quiſque agnoſcebat, ac de Roma, de Pontificia majeſtate, de

78. Quales redirent in Germaniam Alumni. Ubi quædam generatim de eorum moribus.

de Catholica disciplina rectius sentire cogebatur. Qua semel facta animorum inclinatione, levi deinde momento pellebantur homines ut in fidem Romani Pontificis se referrent. Disrumpebantur ira ac pudore hæc intuentes partium hæreticarum duces, at nihil habentes quod contra dicerent, hiscere non audebant. Sed non exemplo tantum, quod silentium eloquens scite dixeris, sed voce etiam atque omni labore industriaque hæresim, ut in aperta belli denunciatione, Alumni impetebant, multisque mortalium errorem, qua privatis, qua publicis sermonibus, e plano juxta ac superiore loco dicentes, eximebant. Tanta enim cum florerent doctrinæ virtutisque fama, expetebantur certatim ab Episcopis, atque alii Concionibus habendis, alii Paræciis administrandis, alii Juventuti in scholis erudiendæ adhibebantur. Quidam etiam per Diœceses ad faciendam Divini verbi sementem, revellendasque malas novorum dogmatum stirpes, circummittebantur. Omnes opus Apostolicum, pro sua quisque parte, magno pietatis proventu faciebant. Verum ampliora hæc sunt, quam ut sic cursim leviterque attingenda videantur. Ea itaque omissa in præsens, proprium in librum congesta, ac paulo distinctius pertractata, infra subjiciemus.

79. Indicantur labores eorum Apostolici.

F 2 EXEM-

EXEMPLUM CHARTÆ PERGAMENÆ

In qua Julius III. & Cardinales, qui Romæ aderant, scripto professi sunt quid quisque esset collaturus ad sustentationem Collegii Germanici, descriptum ex autographo. Nomina Cardinalium fuerant prius suo ordine exarata.

AD TAM SANCTUM, PIUM, ET LAUDABILE OPUS CONFEREMUS QUOLIBET ANNO QUINGENTOS AUREOS.

Ostien. Vestigia Sanctissimi D. N. insequendo conferam quolibet anno aureos 100. Jo.D.Card.Ostien.

Portuen. Ego Jac. Episcopus Portuen. conferam quolibet anno aureos centum.

Tusculan.

Prænestin.

Turnon. Ego Card. Episcopus Sabinus conferam 80.

Parisien. Ego Jo: Bellajus conferam anno quolibet aureos 150.

Giury.

Carpen. Ego R. Card. de Carpo conferam quadraginta.

S. Jacobi. Ego Jo. Card. Compostellan. conferam quolibet anno 100.

Lenoncourt.

Meudon.

S. Crucis. Ego M. Card. S. Crucis conferam octoginta aureos.

Silvius.

Moronus. Ego Card. Moronus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Tridentin. Ego Card. Tridentinus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Armeniacus. Ego Georgius Cardinalis conferam aureos quinque singulis mensibus.

Burgen.

De Hannebaud.

Augustan. Ego O. Card. Augustanus conferam centum & viginti.

Cueva. Ego B. Card. de la Cueva offero quolibet anno centum & viginti.

Cesis. Ego Fridericus Card. Cesius conferam quolibet anno scuta centum.

Durantes.

Portugallen.

Paciecus. Ego P. Card. Giennen. conferam quolibet anno centum.

S. An-

S. Angeli. Ego R. Card. S. Angeli conferam quolibet anno scuta 120.

Guisa, *alias Lorena*. Ego C. Card. de Lotharingia conferam quolibet mense scuta viginti.

Verallus. Ego H. Card. Verallus conferam quadraginta.

Medices. Ego Jo. A. Card. de Medicis dabo singulis annis scuta 50.

Maffæus.

Vandomius.

Crispus. Ego Ti. Card. Crispus conferam 25. aureos.

Massilien.

Perusin. Ego F. Card. Perusin. conferam centum aureos.

Saracenus.

Montepolitian. Ego Jo. Card. S. Vitalis conferam quadraginta.

Messanen.

Puteus.

Campegius. Ego A. Card. Campegius conferam quadraginta.

Fanen.

Mignanellus.

Poggius. Ego Jo. Poggius conferam 40.

S. Clementis. Ego Jo. B. Card. S. Clementis conferam quadraginta.

Imolen.

Pighinus.

Pisanus.

Mantuan.

Auria.

Castillionus.

Farnesius. Ego A. Card. de Farnesio conferam quolibet anno aureos centum viginti.

Sancta Flora. Ego G. As. Card. Camer. conferam aureos 120. quolibet anno.

Polus. Ego Reg. Card. Polus conferam centum aureos.

Sermoneta. Ego N. Card. de Sermoneta conferam quinquaginta aureos.

Ferrarien. Ego Hip. Card. Ferrarien. conferam centum & quinquaginta aureos quolibet anno.

Sabellus. Ego Ja. Card. Sabellus conferam quadraginta.

S. Georgii.

Urbinaten. Ego Ju. Card. Urbin. conferam aureos centum viginti quolibet anno.

Monte. Ego In. Card. a Monte conferam aureos ducentos.

Cornelius. Ego Aloy. Card. Cornelius conferam aureos quadraginta.

BULLA JULII III.

DE ERECTIONE COLLEGII GERMANICI.

JULIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.
Ad perpetuam rei memoriam.

DUM sollicita considerationis indagine perscrutamur, quam sit pretiosum sapientiæ & scientiæ donum cum probitate vitæ conjunctum, & quod per illud (illo largiente, a quo procedit omne datum optimum, omneque donum perfectum derivatur) ignorantiæ & vitiorum tenebræ profligantur, errores tolluntur, & mortalium actus in lumine veritatis disponuntur; solliciti reddimur & solertes, ut literarum simul & Christianæ pietatis studia, ex quibus divina cooperante gratia acquiritur scientiæ cum caritate conjunctæ margarita, ubilibet, in illis præsertim locis, quæ ad ferenda, irriganda, & multiplicanda studia hujusmodi idonea & accommoda esse dignoscuntur, salubria incrementa suscipiant.

§. 1. Hinc est, quod Nos attendentes quanta sit fidelium & strenuorum operariorum penuria, præcipue in illis regionibus, ubi cultus veræ religionis per

per varias hæreses maxime imminutus, & Catholicæ ac sanæ doctrinæ, necnon vitæ lumen multis errorum tenebris obscuratum est, quantumque Christianæ Reipublicæ & Fidei Orthodoxæ conducat, ut militans Dei Ecclesia ubique, & præsertim in Germania, viris exemplari vita & literarum scientia præditis, quorum opera veritatis lumen protendi, & illud obumbrare nitentes dissipari valeant, in dies abundet; Motu proprio, non ad alicujus Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera deliberatione & certa scientia nostris, ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam, ac ipsius militantis Ecclesiæ exaltationem, & Germaniæ spirituale auxilium, in alma Urbe nostra, & loco ad id convenienti & apto per infrascriptos Protectores assignando, unum Collegium Scholarium GERMANICUM nuncupandum, cum dote, Ecclesia vel Cappella, in qua Missæ & alia divina Officia, juxta providam ordinationem eorum, qui Collegii gubernationem suscipient, celebrentur, necnon structuris, ædificiis, cameris, & locis, ac dote simili Collegio convenientibus & necessariis, in quo aliquot Nationis Germanicæ Juvenes dociles & bonæ indolis, &, si fieri possit, jam aliqua bonarum artium & sinceræ doctrinæ principia habentes, Deum timentes, & religionem zelantes, ex Regionibus, Provinciis, & locis Germaniæ educendi, instituantur & alantur, ac bonis & sanctis moribus imbuantur, necnon litterarum & piæ vitæ studio continuo vacent, sub magistris sive præceptoribus eis per dilectos filios Societatem de Jesu nuncupatam constituendis, qui litteras humaniores trium linguarum Latinæ Græcæ & Hebraicæ, ac Logicam, Physicam, & alias liberales disciplinas, & demum Sacram Theologiam publice legant & doceant, & alias ipsorum Scholarium curam, regimen, & administrationem, in his, quæ ad morum integritatem, & verbi Dei prædicationem ac explicationem, & ad officium Christiani Pastoris, necnon bene beateque vivendum pertinent & spectant, suscipiant, & nullis parcendo laboribus, quantum in eis fuerit, ædificent, & divina præcepta eorum animis infigere conentur, & tales se erga eosdem Scholares exhibeant, ut ipsi tandem divinæ legis capaces, necnon ætate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in suas regiones, ad alios exemplo vitæ suæ ad Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, curam animarum sibi commissam ad Dei laudem & gloriam ac spiritualem fidelium profectum exercendum & administrandum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores apertos convincendum & resecandum, ac denique Fidem ipsam totis viribus defendendum, ac verbo & exemplo ampliandum, &, ubi exstirpata fuit, denuo plantandum, cum animarum salute, remitti & destinari possint, auctoritate Apostolica tenore præsentium erigimus & instituimus.

§. 2. Necnon dilectos filios nostros Rodulphum Sanctæ Mariæ trans Tiberim de Carpo, & Joannem Sancti Pancratii Compostellanum, ac Marcellum Sanctæ Crucis Cervinum, & Joannem Sancti Stephani in Cœlio Monte Moronum, necnon Othonem Sanctæ Sabinæ de Augusta, & Jacobum Sancti Simeonis Titulorum de Puteo nuncupatos S.R.E. Presbyteros Cardinales, ipsorum Collegii & Scholarium Protectores & defensores, ad quos vel aliquem Societas hujusmodi possit pro consilio & auxilio in his, quæ ad commissam sibi curam pertinent, recurrere; quique adducendorum hujusmodi Scholarium, & post studia remittendorum, & quamdiu in Collegio manebunt sustentando-

dorum, curam habeant, auctoritate & tenore prædictis constituimus & deputamus.

§.3. Necnon Collegium præfatum, ac illius Scholares & Magistros seu Præceptores Rectores & Gubernatores pro tempore existentes, eorumque bona mobilia & immobilia, cujuscumque qualitatis & quantitatis exsistentia, & in dicta Urbe & alias ubilibet consistentia, ab omni jurisdictione, correctione, visitatione, dominio, superioritate, & potestate pro tempore exsistentium Senatoris, Consulum, & Conservatorum ac Reformatorum dictæ Urbis, nec non Rectoris Studii generalis ejusdem Urbis, ac aliorum quorumcumque Judicum, Officialium, & personarum in dicta Urbe & alias ubilibet constitutorum, illaque, ac in propriis eorum rebus & bonis cum eis contrahentes, a solutione & exactione quorumcumque pedagii, gabellæ, bollettini, decimarum, & cujusvis alterius tam ordinarii quam extraordinarii oneris in dicta Urbe, & alias ubique locorum, & ex quacumque causa impositorum & imponendorum eximimus & totaliter liberamus, ac sub Beati Petri & Sedis Apostolicæ atque Nostra protectione suscipimus, Nobisque & dictæ Sedi immediate subjicimus, ac liberos, immunes, exemptos, susceptos, & subjectos, immuniaque & exempta fore & esse, & ita per quoscumque Judices quavis auctoritate fungentes, sublata eis quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere;

§.4. Nec non qoidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignorantur contigerit attentari, irritum & inane decernimus & declaramus.

§.5. Ipsisque Collegio, Scholaribus, Rectoribus, & Gubernatoribus, ut omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, facultatibus, & indultis, quibus Studium generale Urbis hujusmodi & illius Rector præfatus necnon Doctores & legentes in eo quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, non solum ad eorum instar, sed æque & pariformiter uti, potiri, & gaudere possint in omnibus & per omnia, concedimus & indulgemus, & illa eis communicamus.

§.6. Necnon Senatori, Consulibus; Conservatoribus, Reformatoribus, Rectori, & aliis Judicibus, Officialibus, & personis prædictis, ac moderno & pro tempore exsistenti S. R. E. Camerario, Præsidentibus & Clericis Cameræ Apostolicæ, ac quibusvis Commissariis super exactione decimarum & aliorum onerum prædictorum pro tempore deputatis, sub indignationis nostræ pœna, ne, prætextu quarumcumque Litterarum eis sub quibuscumque tenoribus & formis pro tempore concessarum, Collegium, Scholares, Rectores, & Gubernatores præfatos, seu eorum aliquem super præmissis quomodolibet molestent, seu molestari permittant, districtius inhibemus.

§.7. Et insuper Regentibus & Superioribus dicti Collegii pro tempore exsistentibus, assistentibus præfatis Protectoribus, seu aliquibus ex eis, aut de eorum consilio, & expresso consensu, illos, quos in dicto Collegio & alibi per tempus debitum studuisse, ac scientia & moribus idoneos esse repererint, in prædictis facultatibus ad Baccalaureatus, Licentiaturæ, & Doctoratus, ac Magisterii gradus, servata alias forma Concilii Viennensis, juxta Universitatis ejusdem Urbis consuetudinem, seu alias, promovendi, & ipsorum graduum solita insignia eis exhibendi, quodque in facultatibus supradictis sic promoti illa legere & interpretari, ac in eis disputare, & quoscumque gradui seu gradibus hujusmodi convenientes actus exercere, & alias

& alias omnibus & singulis privilegiis, gratiis, favoribus, prærogativis, & indultis, quibus alii in prædicta seu aliis Universitatibus & alibi, juxta illius vel aliarum Universitatum hujusmodi constitutiones & mores, ad gradus prædictos promoti de jure vel consuetudine utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri, & gaudere possint & debeant in omnibus & per omnia, ac si gradus prædictos in ipsa Universitate, juxta consuetudines & mores prædictos, suscepissent, concedendi & indulgendi:

§.8. Necnon pro felici implemento, & salubri directione ac conservatione dicti Collegii, illiusque bonorum & rerum ac jurium tam temporalium quam spiritualium, quæcumque statuta & ordinationes rationabilia & Sacris Canonibus non contraria faciendi & edendi, ac revocandi, immutandi, corrigendi, & super illorum observatione quascumque pœnas imponendi; quæ, postquam facta, edita, revocata, immutata, & correcta fuerint, eo ipso auctoritate prædicta approbata & confirmata sint & esse censeantur; & juxta eorum dispositionem, sublata quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernendi; omniaque & singula alia in præmissis & circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi & exsequendi, plenam & liberam, auctoritate prædicta tenore præsentium, facultatem & potestatem concedimus.

§.9. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac ipsius Urbis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, necnon privilegiis, indultis, & Litteris Apostolicis eisdem Senatori, Consulibus, Conservatoribus, Reformatoribus, Camerario, Universitatibus, ac earum Collegiis, Rectoribus, Scholaribus, & personis, & aliis præfatis, necnon præfatæ Urbi & Populo Romano sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, & innovatis: quibus omnibus, illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§.10. Volumus autem quod præsentium transumptis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Curiæ Ecclesiasticæ, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio & extra, ac alias ubilibet, ubi opus fuerit, adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ erectionis, institutionis, constitutionis, deputationis, susceptionis, subjectionis, decreti, declarationis, concessionis, indulti, inhibitionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, Pridie Kal. Septembris, Pontificatus nostri Anno III.

JA. CARD. PUTEUS.

Jo. Larinen.

L. de Loro.

Loco ✱ Sigilli pendentis

Registrata apud Joannem Secretarium.

CON-

CONSTITUTIONES COLLEGII

AB IPSO S. IGNATIO CONSCRIPTÆ.

HUjus Collegii constitutiones in tres partes distribuentur. Ac primo quidem loco eorum fiet mentio, quæ debent in Germania observari in eligendis Scholasticis, qui sint ad hoc Collegium mittendi. Deinde leges præscribentur, juxta quas vita Scholasticorum in ipso Collegio dirigatur. Tertio loco ea explicabuntur, quæ servanda erunt, cum Scholastici, confecto studiorum suorum curriculo, in Germaniam remittentur.

§. I.

Observanda iis, qui ad Collegium Germanicum mittendi sunt.

1. UT gravioribus periculis, & vehementius nunc surgentibus primum occurratur, illud, hoc saltem tempore, statuatur, ut omnes in Collegium recipiendi, aut maxima eorum pars, sint ex Superiori Germania, atque in ipsa Germanica lingua exercitati: nisi Helvetii, Frisii, Geldrenses, Clevenses, & ex aliis Septentrionalibus Regionibus aliquot admittendi censeantur, quod hæ Regiones, ut & Superior Germania, hæresum morbis videantur laborare.

2. Eligantur Juvenes, ad summum qui viginti unum, ut minimum vero quindecim annos compleverint, & ejusmodi, ut spes sit, non esse eos duros nec intractabiles futuros, sed faciles & flexibiles, ut Christianos mores cito possint imbibere. Nec vero refert magnopere vigesimum primum annum excessisse, si eluceant in Juvene alia Dei dona, quæ ætatem abunde compensent: & hoc judicium Rectoris prudentiæ relinquetur.

3. Sint integri ac sano corpore, & quod honestatem & bonam indolem referat. Ingenio & judicio bono præditi sint. Linguam autem habeant expeditam & decoram, ad munus illud cui destinantur recte gerendum, ad proponendum, inquam, in lectionibus vel concionibus Dei verbum, & alios privatis vel publicis colloquiis instituendos; ut non exemplo vitæ modo, sed etiam sermone proximos suos ædificent.

4. Sint bonis moribus, aut certe ea indole præditi, quæ spem faciat bonos illos & studiosos futuros: quod intelligi ex bonorum virorum testimoniis poterit.

5. Nemo, qui Religionis semel susceptæ habitum deseruerit, admitti possit.

6. Omnes promittant, sub obedientia Summi Pontificis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & in Religione Catholica, se quamdiu vixerint futuros.

7. Habeant in animo, & constanti voluntate proponant, tum vitam se (siquidem in Collegium recepti fuerint) Ecclesiasticam acturos, & sacros omnes Ordines suscepturos, quandocumque id per Illustrissimos & Reverendissimos Protectores fuerit injunctum; tum in Collegio tamdiu perseveraturos, donec finem suis studiis imponant, & idonei censeantur qui in Germaniam ad laborandum in vinea Domini ablegari possint. Quoniam autem hic finis est, cujus gratia Collegium hoc Germanicum est institutum, magna cautio adhibebitur, ne quis huc mittatur, qui non se ad servandum hoc statutum firma promissione obstrinxerit.

8. Quod ad reliquas conditiones attinet, hoc tantum in genere præscribitur, ut eo quisque aptior ad hoc Collegium existimetur, quo majores in litteris & virtutibus progressus fecerit, vel quo pluribus animi & corporis, ac exterioribus ornamentis abundare, & meliorem sui exspectationem excitare videatur.

9. Deputabuntur etiam per eosdem Illmos & Rmos Protectores, qui Germanicos Juvenes ita Romam mittant, ut commeatum pauperibus suppeditent, & omnibus de commoda societate prospiciant: quibus illud etiam curæ sit, ne quemquam in Urbem mittant, qui eam ingredi non possit ante finem mensis Maji., aut post initium mensis Octobris, ut tuendæ valetudinis eorum, qui mittentur, ratio habeatur.

10. Deputabuntur per Illmos & Rmos Protectores, qui in Germania Juvenes idoneos, & necessariis conditionibus instructos inquirant, quibus leges in Collegio observandæ proponantur. Nec ullus admittatur, qui non se paratum esse significet & testetur ad observanda cuncta, quæ fuerint proposita.

11. Cum primum aliquis ex Scholasticis Romam pervenerit, Rectorem Collegii adibit, qui postquam illum diligenter examinaverit juxta Constitutiones has, ad Illmos omnes Protectores, aut aliquem ex illis de eo referet, ut judicent, admitti ne illum, an excludi oporteat. Et sic demum, post abjurationem omnium hæresum, in Collegium recipi poterit.

§. II.
Constitutiones in ipso Collegio servandæ.

12. PRincipio admoneantur omnes, Collegium in eum finem erectum esse, ut alantur in eo & instituantur qui Germaniæ necessitatibus spiritualibus, pro talento quod Dei benignitate susceperint, opitulentur. Proinde nemini futurum integrum ex eo discedere, vel aliam conditionem vitæ amplecti, absque facultate Illmorum & Rmorum Protectorum, penes quos potestas erit illos cum Beneficiis Ecclesiasticis mittendi, cum commodum videbitur, ad colendam Domini vineam in iis locis, in quibus spes sit, eorum opera & labore fructum uberiorem percipiendum. Promissionem itaque hujusmodi omnes facient, & qui hanc legem violaverint semel in Collegium admissi, præter quam quod in gravem Dei indignationem incurrent, intelligant etiam se gravioribus censuris & pœnis subjacere.

13. Quoniam autem ea demum utilis & salutaris doctrina est, quæ pietatis habet fundamentum, nec tam decet Christianos Scholasticos de progressu in scientiis, quam de profectu in spiritu esse sollicitos; sub ipsum ingressum in Collegium de rebus spiritualibus, quæ in primis opportunæ videbuntur ad tuendam animi puritatem una cum timore Domini, & ad tollendam mentem in ipsum Dominum, spatio octo aut decem dierum instruentur, ut sancta paucorum dierum consuetudine assuefacti, lubenter reliquo tempore portiunculam aliquam diei in conscientiæ suæ examinatione & piis orationibus aut meditationibus, prout edocebuntur, collocent.

14. Singulis diebus Missæ sacrum devotis & attentis animis audient. Singulis diebus Dominicis & festivis in Dei laudem ad Officium præscriptum simul dicendum mane & vespere convenient, & prædicationi ac lectioni verbi Dei, prout iis injungetur, intererunt.

15. Singulis vero mensibus semel saltem ad sacram Eucharistiam, facta prius humili peccatorum Confessione coram iis Sacerdotibus, qui ad audiendas illorum confessiones instituentur, reverenter accedent.

16. Quod ad studiorum rationem & litterarias exercitationes attinet, nemo suum sensum & voluntatem sequatur; sed permittat se potius Rectoris judicio & arbitrio gubernari. Illi enim curæ erit, juxta sententiam Illustrissimorum & Rmorum Protectorum, ac Præpositi Societatis Jesu, cui ea cura demandata est, singulis præscribere, primum ea studia in quæ ipsos incumbere; & auctores, quibus potissimum operam dare

dare conveniat; deinde tempus, quod in quoque studio poni debeat; tum modum & rationem in ipsis studiis retinendam. Curabit etiam ille, ne quidquam ulli desit, quod ad profectum studiorum necessarium videatur.

17. Nemo nec domi nec extra domum, nisi conscio & approbante Rectore, cum quoquam sermone vel scripto conversabitur; ut ita demum caveatur ne colloquia misceantur cum illis, a quibus inquinari & corrumpi potius, quam juvari vel eosdem juvare possint. Quare nulli etiam exire domo licebit, aut postquam exierit quoquam progredi, inscio Rectore, & absque comite eo, quem ipse Rector adjunxerit. In domesticis porro officiis & actionibus, & breviter in iis omnibus, quæ ad utilem & salutarem Scholasticorum in doctrina & pietate institutionem pertinebunt, tanta eorum erga Collegii Rectorem obedientia semper constare debet, ut alacri sua promptitudine cognoscere se ostendant, non tam homini parere se, quam Deo, qui per ipsum Rectorem, tamquam per instrumentum suum, eos gubernare dignatur, a quo etiam existimabunt illas se admonitiones & increpationes accipere, quas a Rectore audierint, nec non & pœnitentias, quas nonnunquam ad corrigendos leviores ipsorum lapsus injunxerit. Nam de gravioribus nihil hic dicimus, nec etiam timendum est umquam futurum, ut in tam sancta societate gravia crimina ulla admittantur, quæve magnum aliquod offendiculum aliis afferant. Verum si id aliquando (quod Dominus avertat) acciderit, auctores protinus ex domo, tamquam contagiosæ oves, expellantur, ne reliquos inficere possint.

18. Singuli singulos, in quibus dormiant, habeant lectos.

19. Victus erit conveniens, nec ullus in eo peculiaris erit delectus, nisi qui apud omnes Catholicos servari consuevit. Nullis etiam aliis jejuniis, quam iis quæ Ecclesia indicit, quisquam adstringetur; & ne ad illa quidem, qui per ætatem vel corporis infirmitatem non teneretur. Licebit tamen cuique adjungere ex propria devotione quæ velit, modo id sciente & consentiente Rectore faciat.

20. Vestitus erit honestus, & qui deceat viros Ecclesiasticos; ita ut omnes pileum clericalem, & externam vestem talarem gestent, quæ eam habeat formam, quam maxime convenire Illmi & Rmi Protectores judicaverint.

21. Nulli liceat ullas apud se pecunias habere, sed quascunque vel Scholastici ipsi attulerint, vel amici aut cognati ad eos miserint, Rector, tamquam depositarius, ad ipsorum peculiares sed necessarios usus servabit, absque cujus licentia nemo neque libros neque ullam aliam rem emere audebit.

22. Danda est opera a Rectore, ut quicunque in Collegio fuerint, multis utilibus exercitationibus assidue excolantur; utque non tantum scribendo & inter se conferendo, aut disputando, verum etiam docendo & concionando exerceantur; denique ut illa ferre arma & regere assuescant, quorum præsidio uti eos aliquando ad suorum spiritualem salutem (quæ ab immanissimis hostibus oppugnatur) vindicandam & defendendam oportebit.

23. Curabitur quoque ut certis temporibus honestæ ipsis Scholasticis relaxationes concedantur, quæ & remittendis animis, & corporum valetudini tuendæ conducant.

§. III.

Statuta servanda cum aliqui ex Collegio in Germaniam remittuntur.

24. Nullus ex iis, qui in Collegio fuerint educati, in Germaniam amandabitur, quin prius ad Illmos & Rmos Protectores per Rectorem, aut aliquem alium de Societate Jesu referatur, & eis constet de non pœniten-

do ejus in bonis moribus & doctrina profectu, ac quod merito sperari possit futurum eum utilem populo illi, ad quem mittitur, bonumque aliquem fructum in Dei gloriam & animarum salutem ex ipsius labore percipiendum.

25. Ipsis vero Illmis & Rmis Protectoribus incumbat, pro cura quam suscipere dignati sunt, providere, ut Ecclesiastica Beneficia ipsis Scholasticis, juxta rationem talenti & dignitatis cujusque, conferantur; & prospicere ad quem potissimum populum quemque mitti conveniat, spectato tantum augmento divinæ gloriæ, & ipsorum populorum necessitate. Considerabunt etiam illi, an expediat aliquos in universam Germaniam mitti, & nullis certis urbibus destinari, ut medicinam nunc uni parti nunc alteri adhibeant, ut judicaverint morbi rationem exposcere.

26. Discedentibus in Germaniam, si nullos illi proventus ex suis Sacerdotiis perceperint, & commeatu omnino destituantur, Collegium ipsum viatico impertietur, & omnia caritatis signa demonstrabit, ut optimum & Christianissimum opus parem principiis & progressui exitum habeat.

LIBER

LIBER SECUNDUS

Germanici Collegii instauratio, & Hungarici institutio sub Gregorio XIII. Ubi quædam de primo Rectore Michaele Lauretano.

GRegorium XIII. Collegii hujus Conditorem Parentemque vulgo haberi, atque hoc passim nomine compellari, mirabitur nemo, nisi qui forte ignoret quantum ad ejus amplitudinem, dignitatem, firmitatemque contulerit; Quod certe tale est, ac tantum, ut non tam conservatum ab eo, atque instauratum, quam ex integro conditum videri, dicique debeat. Nam & sedem ei certam, & amplos reditus, & leges, & privilegia attribuit, & denique Collegium ipsum ita ordinatum, auctum, ac rebus omnibus ad perennitatem constabilitum reliquit, ut Ignatii vaticinio, de quo supra memoratum est, fidem affirmaverit. Jam hæc quemadmodum facta transactaque sint, nos hoc libro breviter evolvendum suscipimus. Gregorius ergo, qui Hugo Boncompagnus antea dicebatur, Pontifex factus, principio alia omnia quam Germanorum Collegium cogitabat, in eam maxime curam intentus, ut susceptum a Pio Decessore suo sacrum piumque bellum urgeret adversus Turcam, recenti ad Echinadas navali prælio attritum, atque animo consternatum, qui si paulo acrius premeretur, & victoriæ cursum Christiani prosequerentur, haud vana debellandi spes erat. Et jam tractis in sociale bellum, præter Hispaniæ Regem, Venetis, aliisque Italiæ Principibus, & ad Pontificias adjunctis eorum viribus, magnam paraverat classem longarum navium, milite, atque omni belli copia instructam, in Turcicam expeditionem ituram: Cum tantum belli apparatum orta inter Duces

1. GregoriusXIII. Collegii fundator merito dictus.

2. Bellum parans adversus Turcam incepto absistere cogitur.

Duces ex dignitatis æmulatione discordia turbavit, sacrum fœdus abrupit, classemque ipsam fœde dissipavit, nulla relicta spe denuo in posterum coalituram. Id acerbissime ferens Pontifex, dolebat tam levi de causa ita corruptam occasionem pulcherrimam gerendæ rei, quæ si successum haberet, haud dubie redituram ad obedientiam & fidem Ecclesiæ Romanæ gentem Græcorum, post tam longum inveteratumque dissidium, confidebat. Ac sæpe ea de re, ut se dabat occasio, querebatur. Forte fortuna in eumdem sermonem devenerat cum Cardinali Truchsesio, Episcopo Augustano, qui negotii cujuspiam causa aderat, viro apud ipsum mire gratioso; Atque is, petita reverenter, factaque sibi dicendi quæ vellet, quæque sentiret facultate, se vero, ait, si sui res esset arbitrii, minus de Græcorum fide atque obsequio, re prope jam desperata, fore sollicitum, magisque ad gentem Germanorum, quæ periculo quidem proxima esset, spem tamen aliquam rerum meliorum adhuc ostenderet, curas ac studia conversurum. Recenti nimirum malo Germaniam laborare, Græciam inveterato. Illi salutaria futura quæ adhiberentur remedia, non item huic, quam diuturnitas ipsa morbi, ac longa possessione roborata mali vis faceret incurabilem. Denique faciliorem videri trajectum alpium ad juvandam Germaniam, quam Ægei maris ad Græciam vindicandam. Perplacuit oratio Pontifici. At quod tandem, inquit, consilium das, quod ex usu Germaniæ futurum sit? Cui Cardinalis: Opportune frequentes in Urbe sunt Patres Societatis Jesu, ad sui Comitia Ordinis convocati, (nam decesserat eodem anno MDLXXII. Franciscus Borgia summus Societatis Præses, ac de successore agebatur), estque præ aliis ille Canisius, notissima vir doctrina ac pietate, quo rerum Germanicarum nemo consultior. Hunc si audieris Beatissime Pater, quid agendum consulendumve sit,

3. Ad res Germaniæ se vertit hortatu Cardinalis Truchsesii.

sit, quid publicæ intersit rei, facile intelliges. Canisii nomen, rebus in Germania gestis celebratissimum, miram Gregorio cupiditatem injecit hominis de facie cognoscendi. Eum itaque acciri ad se confestim jubet. Atque ut affuit, blande compellatum, multa rogat de statu rerum in Germania, quæ spes, quæ ratio hæreseos profligandæ sit. Canisius, in sermonem ingrediens, plus quidem nimio ait afflictam in ea plaga rem Catholicam esse, non adeo prostratam tamen ac perditam, ut non restitui Deo propitio queat. Operas tantum deesse, quæ Vineam excolant a fero Apro misere devastatam. Cæterum, si adhibeatur industria, si operi insistant viri strenui, nec pauci, posse enimvero quæ integra adhuc sunt conservari, quæ collapsa sarciri. In Ecclesiis Cathedralibus Collegia Sacerdotum esse, & numero & dignitate splendidissima, quæ Religionis totidem veluti propugnacula videri possint. At multum interesse quales ii sint Sacerdotes, sola ne generis claritate, an etiam doctrina, ac vitæ integritate conspicui. Ex iis enim, ab iisque eligi Episcopos, magnis Principibus opibus ac potentia pares, certe haud multum impares, qui si parem potestati virtutem jungant, Religionem tueri facile possint. Paræcias deinde esse amplas, & magni quæstus; at non dignioribus plerumque committi, sed nobilioribus, nulla interdum doctrina, nulla ad pascendum gregem indole. Inde virus novæ superstitionis latius diffundi, inde opes factionis crescere, inde omnia humana ac divina jura confundi. Quæ sat copiose elocutus, tum ad Collegium Germanicum deducto sermone, multas maximasque ejus utilitates exposuit. Sapienter sane fecisse Pontificem Julium III., qui in urbe Religionis sede hanc virtutis palæstram Germanicæ Juventuti aperuerit, pessimo publico factum esse, quod perficere eam, uti constituerat, occupatus morte non potuerit. Hoc uno instituto,

4. Colloquium Petri Canisii cum Pontifice de rebus Germaniæ, deque Collegio Germanico.

tuto, si stabile firmumque sit, stare Catholicam rem in Germania posse. Optandum tamen sibi videri, ut Alumni posthac, non solum numero plures, sed, quatenus possit, eo sint genere, ut ad splendidiora Ecclesiarum Sacerdotia, atque ad ipsas adeo Infulas, non nisi potentioribus tradi solitas, aspirare queant. Id si fiat, nullum opinione sua præsentius afferri posse Germaniæ laboranti subsidium, hoc uno cætera contineri. Ita loquentem tacitus, ac cogitabundo similis audiit Gregorius, numquam interfatus. At ad extremum: Æquum est, inquit, ut quæ Julius posuit Collegii fundamenta, per nos ad fastigium attollantur. Nec plura effatus, facto bene precantis signo, Canisium dimisit. Truchsesius statim, Moronusque Cardinales, quibus ea res maxime cordi erat, de colloquio, colloquiique exitu certiores sunt facti, nullamque sibi intulerunt moram ad incendendum Pontificis animum, de quo tam læta concepta spes erat. Redit ad Pontificem captata occasione Truchsesius, adit ex composito Moronus, nec jam de Græcia, sed de Germania cogitantem, atque ultro de Collegio differentem, ac deliberantem audiunt. Gratulantur consilium, non utile solum, sed in rem præsentem necessarium, atque unicum. Facile quin etiam factu demonstrant, ne differat hortantur. Sic ambo sua currenti sponte stimulos subiicientes, tenuerunt auctoritate ut negotium maturaret, & manus operi quam ocyssime admoveret. Forte per eos dies Jesuitæ novum sibi Præpositum Generalem creaverant Everardum Mercurianum. Huic Pontifex ad se accersito significat, venturos sub Autumnum Germanos Adolescentes centum. Det ipse operam, ut iis locus in Collegio, & quæ usui sunt omnia præsto sint. Se censum perpetuum, quo alantur, præbiturum. Quo tamen usque pertingere census debeat, habita ratione sumptus in singula capita faciendi, inquirat diligenter, referatque

5. Gregorius instaurare Collegium statuit. Urgent negotium Cardinales Truchses & Moronus.

6. Rem Jesuitis committit Pontifex, consultatque de censu pro Alumnis centum.

ratque ad se. Nihil distulit Mercurianus imperata facere. Quodque ad censum attinet, disceptata inter Collegii oeconomos re, subductisque cum cura rationibus, confectum est, haud minus decies mille aureis opus esse, siquidem Alumnis centum præstari ex toto victum, vestitumque, atque omnem cultum corporis oporteret. At quando ad eum numerum excessuri essent Alumni, Convictoribus, qui longe majori essent numero, locum non relinqui. Utque non desit locus, tantam diversarum gentium Juventutem sub eodem tecto contineri nullo modo posse. Satis jam superque experimento constare quantum quietis domesticæ intersit Germanis Italos non commisceri. Unam eamdemque disciplinam Adolescentibus cœlo, ingenio, instituto vitæ diversis, aptari haudquaquam posse, diversam non expedire. Aut igitur deprecandam Collegii administrationem, aut omnino Juvenes separandos. In id omnes Collegii Præsides & administri consentiebant. Quod ut accepit Pontifex, æqua postulari intelligens, vetuit jam tum ne præter Germanos alii deinceps in Collegium reciperentur. Nec ita multo post Convictores, siquidem Societatis institutione frui vellent, in Seminarium Romanum migrare jussit, nec ullis cujusquam intercessionibus ab ea sententia se dimoveri est passus. Verum ad id nisi aliquanto post non est ventum, & quo facta modo sit Juvenum separatio, nos infra differemus. Prius quam hæc agerentur, ad Germaniæ Principes Gregorius scripsit, deque ratione consilii sui, quod ad nationis Germanicæ utilitatem ac decus unice spectaret, eos docuit, rogans ut voluntatem erga ipsos suam, benevolam oppido paternamque, grato acciperent animo, & quam suscipiebat de rebus eorum curam quo possent ipsi modo adjutarent. Nec eo contentus, delectum e Sacræ Rotæ Auditoribus Gasparem Gropperum, virum industrium, & expertæ fidei, proficisci in Germaniam

7. Jesuitæ separandos ab Alumnis Convictores censent. Ita fieri Gregorius jubet.

8. Gregorii litteræ ad Principes Germaniæ, & legatio Gasparis Gropperi ad eosdem.

H

niam cum poteſtate Legati Pontificii, ſingulos adire Principes, qui Catholico nomine cenſerentur, atque iis eadem a ſe renunciare juſſit, hoc inſuper adjuncto mandato, ut quacunque tranſiiſſet, conquireret ſelectioris indolis adoleſcentes, ac ſua commendatione inſtructos Romam ablegaret. Eadem mandata per litteras dedit Joanni Delphino, ſuo apud Maximilianum Cæſarem Legato. Qui dum injunctas pro ſe quiſque partes e longinquo exequuntur, ipſe propius operi manum admovit. Primum omnium fuit diploma fundationis, quod VIII. Idus Auguſti, anno MDLXXIII., rite editum obſignatumque eſt. Eo diplomate profitebatur Gregorius, ſe in ſpem Germaniæ, olim Religionis cultu inclytæ, ſed jam nova Lutheri ſuperſtitione miſerandum in modum pollutæ, Collegium ejus gentis conditum in Urbe velle, ac porro condere. Ne vero eveniret ſibi quod Deceſſori ſuo Julio, ut prius excederet vita, quam Collegium ipſum firmatum probe conſtabilitumque eſſet, atque inde omnia decedente ſe ruerent, ei jam tum vectigal annuum aureorum decem millium in perpetuum aſſignabat, cujus pecuniæ partem conſtituebat in Sacerdotio S. Sabbæ, partem reliquam aliunde ſe ſuppleturum, ſe vita ſuppeditaret, ſpondebat, atque interim ex Ærario Pontificio pendi jubebat. Primum itaque inter dotalia Collegii bona Sacerdotium, quod dixi, S. Sabbæ fuit; Quod quale ſit, non abs re puto erit paucis exponere. Templum eſt amplum ac pervetuſtum, in Colle Aventino prope ad Urbis mænia ſitum, domus olim, ut perhibent, Sanctæ Silviæ, magni Gregorii Parentis, quæ hinc Filio adhuc Monaco, & in Monaſterio S. Andreæ degenti, legumina, ut eſt in hiſtoria, ſolebat mittere. Cujus memoriæ conſervandæ cauſa, Ara in eodem Templo Sancto Pontifici, Matrique ejus conſecrata etiam nunc viſitur. Locum occupavere priſcis temporibus quidam ex Græ-

9. Bullam edit Gregorius de novo Collegio: Ei vectigal annuum aſſignat in Sacerdotio S. Sabbæ.

10. De Templo ac Monaſterio S. Sabbæ a ſuis initiis.

Græcia Romam advecti Monachi, ibique Monasterio condito sub appellatione Cellæ novæ, & structo in honorem D. Sabbæ, magni inter suos nominis Cœnobiarchæ, templo, diu consedere, tanta opinione virtutis, ut anno reparatæ salutis DCCLXXX. Petrus Monasterii Abbas dignus sit habitus, qui Concilio Nicæno secundo pro Adriano Pontifice præsideret. Græcis successere sæculo XII. Monachi Cluniacenses, Cluniaco evocati a Pontifice Lucio II., cujus liberalitate, non Cœnobium modo, sed & prædia quædam non contemnendi proventus accepere. Variantibus decursu temporis rebus, Cluniacensibus subrogati sunt Cistercienses. Monachis tamen nihil relictum, nisi habitatio cum censu modico, Templique usus, & cultus. Prædia, juraque omnia cum omni reditu, Abbatibus externis, quos nunc Commendatarios nominant, concessa. Horum postremus fuit Innocentius de Monte Cardinalis, sordido genere, corruptis moribus vir, quem adhuc adolescentem Julius III. in sacrum Senatum legerat, suamque in familiam inseruerat. Huic, quod solutiorem probrosamque duceret vitam, id Sacerdotium ademit Pius IV., transtulitque ad celebre Nosocomium S. Spiritus. At Gregorius XIII., hoc vectigalis additamento haudquaquam indigere arbitratus regiæ prope opulentiæ Nosocomium, id omne in dotem Collegii Germanici cedere maluit, cui ipsum quoque Templi ac Monasterii ædificium addixit, Cisterciensibus ad Sanctæ Crucis in agro Sessoriano translatis. Sacerdos e populo unus modo residet ad S. Sabbæ, Cœnobii Templique custos & cultor, cui pro ea cura merces a Collegio penditur. Illuc tamen procedunt Alumni certis intra annum diebus, ac divinorum officiorum majestatem Templo solitario ac squallenti reddunt. Cæterum S. Sabbæ reditus haud pluris æstimabantur aureis bis mille octingentis, impar sane fundus Alumnis centum sustentandis. Vidit Gre- II. Dotis additamentum a Sixto V. ademptum Collegio.

 gorius,

gorius, eaque propter addidit aureos mille trecentos ex diſtributione annuli, quem recens creati Cardinales accipiunt, Collegii ſubſidium haud leve, ſi fuiſſet perpetuum. Verum id Pontifex Sixtus V. poſtea abrogavit. Atque hoc

12. Solemnes gratiarum actiones in Collegio inſtitutæ.

ſpecimen primum Gregorii erga Collegium munificentiæ fuit. Quo accepto Alumni, tam propenſam Pontificis erga ſe voluntatem admirati, verterunt ſe ad fontem omnis beneficentiæ, ac debitas largitori Deo gratias in communi perſolverunt, Pſalmum *Confitemini Domino quoniam bonus* alterno ac læto cantu decurrentes. Atque inde mos invaluit, qui etiam nunc ſancte retinetur, ut recolendæ cauſa memoriæ anniverſariæ, tum Julianæ inſtitutionis, tum Gregorianæ Collegii inſtaurationis, quæ duo in Auguſtum menſem inciderunt, idem ab Alumnis Pſalmus pridie ejus diei, quæ proxima eſt poſt calendas ſextiles dies dominica, quotannis decantetur. Eluxit deinde Gregorii liberalitas

13. Alia pro Collegio domus conducitur. Gregorii liberalitas in ea re.

in nova domo, ad quam traduci ex Palatio Columnenſi Alumnos viſum eſt oportere. Placebat maxime ea pro Collegio domus, quæ locata pridem fuerat Seminario Romano, in regione, uti docuimus, S. Euſtachii, prope ad Palatium Vallenſe. Et facile adducebantur Seminarii Præſides, ut eam Collegio Germanico ſublocarent. Veruntamen rependi ſibi poſtulabant impenſas in ea adornanda factas, quæ res argenti ſummam non mediocrem hauſerat. Et ſuper hæc in uſum familiæ frequentioris aptanda rurſum erat, ac nova ſuppellectile inſtruenda, quod fieri ſine ingenti ſumptu non poterat. Hærente ad id alliſo quaſi vadum negotio, medium ſe injecit Gregorius, ac repræſentata de ſuo pecunia, Collegium ab ea cura liberavit. Quin digreſſo inde Seminario, atque aliam in ſedem ad S. Mahuti, ubi nunc eſt, translato, præter impenſas in domo aptanda ornandaque factas, inſtrui rebus neceſſariis Penum, Cellam, Veſtiarium, cæteraſque officinas juſſit,

ne

ne quid imparatum offenderent venturi ex Germania Juvenes, atque in id quanto opus fuit prolixe contulit. Hæc dum aguntur, venere a binis quos supra memoravi Legatis Pontificiis, Groppero ac Delphino, litteræ, conscriptos jam aliquot Juvenes, ac propediem itineri se daturos nunciantes. Eo nuncio promoveri summa festinatione, perficique omnia. Mercurianus, ad operis perfectionem Rectorem novum novo Collegio imponendum ratus, virum delegit, quo non alius virtute prudentiaque ad id munus aptior, Michaelem Lauretanum: Quem ego virum si alterum post Gregorium Collegii Parentem dixerim, nimius fortasse videar, vere dixerim tamen. Adeo quæcunque rite recteque in eo, lege vel more, sancita instituta que sunt, ad ipsum tamquam ad auctorem primarium sunt referenda, qui nullam industriæ partem ad formandos Alumnos prætermisit, & præfecturam eam annos continenter duo de viginti eximia cum laude gessit. Lauretano administrum, & curarum socium adjunxit Fabium Amadæum. Huic exterior disciplina concredita. Studiorum regimini Lucam Pinellum, interiori foro Fridericum Sanctinum præfecit, præter alios minoris ordinis præfectos. His autem vix dum explicitis rebus, adsunt ex Germania Juvenes octo, aliorum, qui sequebantur, præcursores, ac nuncii. Unus ex his, Joannes Pistorius nomine, pridie quam in Urbem discederet, bona fortunasque suas inter egenos diviserat, contemptu scilicet divitiarum parandam sibi viam ad hoc vitæ institutum, tamquam ad Apostolatum, arbitratus. Tanta Collegii hujus existimatio apud Germanos erat! Ab horum adventu, qui & amantissime a Lauretano excepti, & Alumnis cæteris sunt aggregati, decreta separatio est Juvenum, & præfinita dies Octobris mensis XVII., festam S. Lucæ diem proxime præcedens, qua die Alumni e Columnensi domo ad Vallensem, seorsum deinceps victuri, tradu-

14\. Novus Collegio Rector imponitur Michael Lauretanus cum aliquot Patribus.

15\. Primi appelunt ex Germania Juvenes. Unius factum memorabile.

16\. Decernitur in certam diem separatio Alumnorum a Convictoribus. Mæror ex ea re.

traducerentur. Vulgata per Collegium re, non eſt dictu facile quantus Juventutem eam omnem inceſſerit mœror. Coaluerant namque ex longa ſocietate convictuque animi, ut ægre jam, nec ſine acerbo doloris ſenſu poſſent divelli. Quanto aberat propius, tanto ſauciabat acerbius amari divortii appetens dies. Dolori itaque mitigando Thomas Ludovicus Victoria, artis muſicæ id temporis Magiſter inſignis, pſalmum *Super flumina Babylonis* ad modos flebiles compoſuit, quem ſuavi concentu repetitum audire ſæpius juvit. Illuxit tandem præſtituta ſeparationi dies, ac poſteaquam ultimis ſalutationibus inter queſtus & lacrymas ſatis indultum eſt, ſole occiduo Lauretanus Alumnos duos & triginta cum attributis ſibi Patribus, longo ac ſilenti agmine, paratam in domum deduxit, relictis in magno luctu, ac triſtiſſima comploratione Convictoribus, quos paulo poſt e domo Columnenſi amotos nova Seminarii Romani ſedes accepit, ad S. Mahuti, ut diximus, collocata. Inſtructum jam ante fuerat religionibus obeundis Sacellum opportuno intra domum loco. Huc itum eſt recta, ac fuſæ ad Deum pro gratiarum actione preces, tum etiam ut auſpicato eſſet quæ capiebatur domus poſſeſſio. In ſacellum denuo conventum eſt intentis tenebris, ac poſt Sanctorum pias invocationes, præeunte verba Lauretano in communi peractas, aſpera diverberatione ſe quiſque nudatis tergis cecidit, illud comprecantibus cunctis Deum, ut ſuo fortunaret numine Collegii primordia, ut bonus, ut præſens adeſſet rebus, atque inde bene ac feliciter omnia verterent. Die poſtero Rector, rurſum conventu Alumnorum habito, apta loco ac tempori verba fecit, demonſtrans quid ab iis Deus, Vicariuſque ejus Pontifex Maximus, quid homines ſuperique poſcerent, quanta de ipſis ſpes & expectatio eſſet. Qua oratione ad cultum Chriſtianæ pietatis incenſis, peracta re divina, ſua ipſe manu Euchariſticum panem

17. Traducuntur propriam in domum Alumni. Initium rerum a pietate ſumitur.

panem impertiit. Transactis per hæc, aliaque Religionis officia horis antemeridianis, quod superfuit diei adeundis quibusdam sanctioribus Urbis Templis datum est. Ecce autem, paucis interjectis diebus, adest insperato ex aula nuncius, velle Pontificem Collegium suum invisere, & perendie affuturum. Parata continuo sunt, ut in angustia temporis licuit, majestati excipiendæ necessaria. Mundata domus, Sacellum holoserico intectum. Et ipsa re Pontifex ad præstitutam diem, quæ fuit Octobris mensis septima supra vigesimam, affuit cum Cardinalium ac Procerum splendido comitatu. Venientem excepit provolutus in genua cum primariis Patribus Mercurianus, & in Sacellum recta deduxit. Quo loco ut consedit, pauca cum Patribus collocutus, acciri ad se Juvenes, quorum esset cupidissimus, jussit. Illi haud cunctanter vocati inferunt se, procumbentesque in genua, adoratum procedunt, mixto gaudii ac reverentiæ sensu. Quos sibi ad pedes accidentes Sanctissimus Senex vix non manantibus gaudio lacrymis contuebatur, affabaturque, ac fausta prece prosequebatur. Ex iis unus, experrectioris ingenii, & præclaræ speciei Adolescens, brevi, quam paraverat, nec inconcinna oratione communi omnium nomine gratias egit Pontifici pro immortalibus ejus in Germanicam gentem meritis, pro singulari erga se benevolentia, pro eoque nominatim honore, quo Collegium eo die esset dignatus. Cui Gregorius pauca, sed plenissima humanitatis verba reposuit. Tum assurgens, cuircuire domum, angulosque ejus omnes instituit. Conclavia singula, Bibliothecam, Triclinium, officinas ipsas curiosissime perlustravit, magnopereque probans omnia, & quanrumvis sumptum recte in ea domo collocatum affirmans: Quid est, inquit, quamobrem non coematur domus in Collegii formam tam apte commodeque instructa? Quanti tandem venire poterit? Sed quan-

18. Pontifex Collegium invisit, Alumnos ad pedis osculum excipit amantissime.

quanti quanti veneat, nobis curæ erit pretium ſolvere. Ad ea Lauretanus modeſte intercedens, domum ſpecie ordinatiſſimam, multis maximiſque incommodis laborare oſtendit. Minus in primis laxam pro numero Alumnorum, qui ex Germania expectarentur, eſſe; & continendæ intra diſciplinam Juventuti amplam ſane, ſpatioſamque eſſe domum oportere. Nullam præterea adjacere ædem ſacram, in qua Juvenes Eccleſiaſtici Eccleſiæ miniſteriis exercerentur. Si qua eſſet hujuſmodi, eamque ad ſe trahere Collegium poſſet, id enimvero ex uſu ejus futurum maximopere. Alias addidit haud levis momenti cauſas, quæ ita animatum Pontificem, omnia que Collegii utilitatibus metientem, ab emptionis propoſito depulerunt. Cæterum ab hoc Gregorii adventu congreſſuque omnia deinceps Collegio procliviora ſunt facta. Eſt in Lauretani monumentis ipſius manu conſcriptis, ſibi poſt illum diem, non tempus captandum, non molles quærendos fuiſſe aditus, ut a Pontifice in colloquium admitteretur. Patuiſſe ſibi qualibet die, qualibet diei hora velum; nec vero parce, aut meticuloſe emendicanda ſibi fuiſſe pecuniarum ſubſidia, quæ ultro nec poſcenti ingereret beneficus Princeps, ac liberaliter erogaret. Gubernati hactenus Alumni fuerant iis legibus, quas ab ipſo B. P. Ignatio conſcriptas alibi diximus; & erant plane ad indolem uſumque eorum quam maxime accommodatæ. Tamen quod non omnem complecti diſciplinæ rationem viderentur, placuit, ſervata methodo Ignatiana, quædam explicatius exponere, quædam etiam de novo jubere. Novus itaque legum eſt propoſitus Codex, cui Cardinales Moronus & Comenſis, duo ex Protectoribus, ut eſt in Authographo, ſubſcripſere. Alii interea atque alii ſupervenere ex Germania Juvenes eo numero, ut brevi ad centum cenſerentur. Huic multitudini anguſta cum eſſet domus, jungenda

20. Secutæ utilitates ex illo Gregorii in Collegium adventu.

21. Novæ ſcribuntur pro Collegio leges.

22. Creſcit Alumnorum numerus, domus amplior exquiritur.

genda ligneo ponte fuit cum alia e regione posita, in qua pars familiæ est collocata. Ita res pro præsenti utcunque composita. At Lauretanus explorabat, imminebatque in occasionem, si qua alia vacaret domus amplior, quæ & situ commoda esset, & templum aliquod haberet adjunctum. Namque id maxime in rem suam fore arbitrabatur. Omnia circumspicienti, occurrit Palatium adhærens Ædi D. Apollinaris, in quo nullam desiderares earum rerum, quas ipse postulabat. Huc ut intenderet animum effecit obitus Caroli Cardinalis a Lotharingia, qui D. Apollinaris titulo insignitus cum esset, adnexum ei Palatium ratione tituli possidebat. Quamquam autem id habitandum acceperat Lotharingi permissu Cardinalis Alexandrinus, tamen Titularis morte vacans ac vacuum videri poterat. Lauretanus ergo, occasionem velut in sinum sponte illapsam arripiens, rem ad Pontificem detulit, qui nihil moratus, suppresso D. Apollinaris titulo Cardinalitio, non Palatium modo, sed omnes ei titulo adnexas ædes Germanorum Collegio in perpetuum addixit. Datum est hac de re diploma v. Idus Januarii, anno MDLXXIV. Possessio tamen dilata in annum proximum, credo ut spatium Cardinali Alexandrino relinqueretur aliam sibi habitationem comparandi. Atque hoc medio tempore effecit Lauretanus, ut sacra quoque Ædes Apollinaris in usum potestatemque Collegii cederet; quod tamen ut sine cujusquam injuria eveniret, haud sine præsenti Numinis ope est impetratum. Erat nimirum Ædes ea, ut loquimur, Collegiata, & Parochialis. Et Gregorius, ut multum Germanorum Collegio faveret, sua tamen possessione depellere Canonicos, quibus omne jus bonum in id templum esset, animum non inducebat, nisi assensus eorum accederet. Quid vero Lauretanus? Exorata prius superum ope, precibus etiam in id, jejunio, piaculisque aliis in commune imperatis, Canoni-

23. Palatium S. Apollinaris Collegio tradit Pontifex suppresso titulo Cardinalitio.

24. Templum quoque S. Apollinaris Lauretanus impetrat, abolito Canonicorum Collegio.

nonicos adiit ſingulos (quinque omnino erant cum Præpoſito uno), rogavitque, vellentne ſuum templum Collegio Germanico ex æquo & bono cedere, ſuis alioqui reditibus titulisque dum viverent fruituri, omnique ejus cura in poſterum exſoluti. Subingreſſuros nempe eorum in locum Alumnos centum, divinis officiis operaturos, & quos ipſi celebrare conſueſſent ſacrorum ritus cum fide celebraturos. Tantæ vetuſtatis ac religionis templo, ſublato licet Canonicali Collegio, nihil de ſuo ſplendore cultuque detractum iri. Reſponſum eſt placere, quodque obſtupeſcas, diſſentiente nemine. Quod cum privatim ſinguli, deinde omnes re in communi deliberata confirmaſſent, ex conventione factum eſt decretum, ac Pontificio diplomate confirmatum, ut templum D. Apollinaris tranſiret in poteſtatem Collegii Germanici, & ſacris in eo cæremoniis Alumni deinceps fungerentur, Canonicorum Col-

25\. legio penitus abrogato, quorum annuæ penſiones poſt deceſſum eorum itidem Collegio Germanico cederent. De Paræcia ſancitum, ne moveretur loco. Parochos tamen in poſterum inſtituerent deſtituerentque pro libito Cardinales Collegii Patroni, atque intra Collegii parietes Parocho S. Apollinaris jus nullum, nulla poteſtas eſſet. Quibus ita conſtitutis rebus, templi poſſeſſio eſt capta, & Sanctiſſimæ Trinitatis feſta luce Alumni, qui jam in proximum palatium tranſierant, primum in eo Sacrum poſt ſolemnem ejus diei pſalmodiam auguſtiore ritu peregerunt, anno MDLXXV. Ea porro tam fauſta lux etiam nunc ob facti memoriam præcipuæ religionis Alumnis eſt, & recoli quotannis ſolet Pſalmo *Confitemini Domino*, *& invocate nomen*

Quid ſancitum ſit de Paræcia. Templi poſſeſſionem Alumni capiunt.

26\. *ejus*, quem præter alios ea die concinunt. Priuſquam ulterius progrediamur, ſiquidem D. Apollinaris templum vetus poſtremis hiſce temporibus dejectum eſt, ac novum a fundamentis erectum, ne una cum parietibus adempta poſte-

Templi hujus hiſtoria a ſuis initiis.

posteris memoria ejus sit, liceat mihi hoc loco totam ejus historiam altius repetitam ad legentium eruditionem paucis complecti. Vetustissimum id fuisse templum nemini dubium est. Id manifeste monstrabat, non tam structura ædificii, quam alte subsidens pavimentum, atque adeo depressum, ut descensus in illud multos per gradus esset. Nec enim in tantam altitudinem attolli circum humus, nisi plurium sæculorum intercursu potuit. Et quæcunque visuntur Romæ sic demersa terræ ædificia, antiquissimi esse temporis constat; sensim elato scilicet viarum solo, seu pulvere deciduo, seu veterum ædificiorum ruinis, seu decurrente ex alto, semperque luti aliquid relinquente aqua pluvia, seu qua alia, quæ demum cunque sit, causa. Apollinis fanum fuisse eruditi putant, primo bello Punico extructum, in cujus dedicatione institutos in honorem Apollinis ludos Apollinares Livius tradit. Inde regionem eam Urbis, inter Tiberim & Circum Agonalem sitam, Apollinarem fuisse dictam. Sanctum vero Pontificem Silvestrum ajunt, ut celebris in Urbe regio, quæ a superstitioso Ethnicorum numine habebat nomen, a Divo cognomine in posterum denominari pergeret, purgatum ab impuro cultu fanum D. Apollinari Ravennatum Episcopo consecrasse. Utcunque hæc sint, illud constat, temporibus Hadriani Pontificis Basilianis quibusdam Monachis, qui metu Leonis Isaurici, & Constantini Copronymi, sacras Divorum reliquias nefario bello insectantium, ex Oriente profugerant, id templum fuisse traditum, insigni Cœnobio ad eorum habitationem extructo; per eamque occasionem avecta ab iis sacra corpora Sanctorum Martyrum Eustrathii, Eugenii, Auxentii, Mardarii, & Orestis, sub templi hujus ara maxima fuisse condita. Quod cum pro certo habeatur, etiam nunc dies eorum Martyrum festa, Decembris mensis tertia decima,

28. De corporibus SS. Martyrum in hoc Templo reconditis.

I 2 præci-

præcipuo apparatu ac pompa celebrari in D. Apollinaris est solita. Depulsis inde Monachis Græcis, Cœnobium sacratæ Deo Virgines occupavere. Quamdiu tenuerint, incompertum mihi est. Secutis certe temporibus Apostolicæ, ut vocant, Pœnitentiariæ sedem ibi extitisse indicabat præfixus marmori superliminari lapis, his notis inscriptus *Officium Pœnitentiariæ Apostolicæ*, quem lapidem pro foribus Curionis locatum ipsi vidimus. Parœciam esse antiquissimam constat. Sed quo primum tempore ea dignitas addita templo fuerit, incertum; quamquam id ad tempora Caroli Magni domestica referant monumenta. Titulum in eo Cardinalitium primus habuit Joannes Baptista Pallavicinus, qui etiam tantum sepofuit æris, quanto opus fuit instituendo justo Canonicorum Collegio. Hoc tamen nisi aliquanto post non est institutum, sedente in Petri solio Clemente VII., & Joanne Dominico de Cuppis Cardinali titulum S. Apollinaris obtinente.

29. De Imagine divinæ Matris, quæ in atrio Templi colitur.

Prætereunda non est effigies Divinæ Matris, clara miraculis, quæ in porticu templi hujus depicta muro visitur, & magna populi religione colitur, ab ipso etiam artificio spectanda, quippe opus excellens, Petro Perusino peritorum judicio assignatum. Ut detecta primum fuerit anno MDCXXXXVII. imago sacra, quæ calce super inducta latebat, ut cœperit statim miraculis inclarescere, longum esset commemorare. Et propria ejus rei circumfertur historia, parvo libello comprehensa, quam qui velit facile inveniet. Quod ad rem pertinet, in molitione novi templi, quæ memoria nostra facta est, quamquam omnia diruebantur, servata est Virginis imago integra, pariete circumsecto, ac rursum publicæ venerationi proposita in novo atrio, quod a reliquo templo disclusum est de industria, ut quavis hora diei adeuntibus pateat.

30. De Palatio S. Apollinaris.

Atque hæc de Templo D. Apollinaris. Palatium illi adhærens, quod Alumni habitandum sumpsere, Guillelmum

Rho-

Rhotomagensem, & Hieronymum Roboreum Cardinales habuit auctores, ut eorum insignia, vel lacunaribus depicta, vel parietibus affixa monstrabant. Sed jam nullum ejus extat vestigium, novo, ut infra dicemus, ac sane commodiore ædificio excitato. Et nos ad narrationis textum, post longiusculam, non inutilem tamen, excursionem convertimur. Tradita, ut dictum est, Collegio Germanico Apollinaris Æde, Lauretanus ad eam repurgandam, instaurandam, & quatenus posset ornandam, adjecit animum. Nam squalebat vetustate ac situ in tantum, ut speciem speluncæ quam templi similiorem referret. Prima cura fuit attollere fornicibus solum, in quod multis, ut dixi, gradibus ab ostio descendebatur, ac rursum sternere. Tum aræ aut erectæ ex integro, aut renovatæ. Parietes partim detersi, partim picturis ornati. Additæ ad excipiendum lumen fenestræ. Quibus perficiendis rebus pecuniam ad quatuor ferme aureorum millia Gregorius est elargitus, Nec vero puduit nobilissimos quosque Alumnorum templo in honorem Numinis restaurando manum atque operam adhibere, Lauretano, Patribusque aliis exemplo præeuntibus. Itaque alii humum egerere, alii cæmenta, lapides, materiam nullo intuentium respectu comportare. Quod conspicatus forte civis Romanus, vir pius & locuples, comperto, ex iis, qui inter operas tam alacriter desudarent, esse aliquos Romani Imperii Comites e primaria inter Germanos nobilitate, miratus tantam in tali Juventute magnitudinem animi, rerumque humanarum contemptum, argenti vim non spernendam ultro misit operi perficiendo. Quod quidem summa celeritate, sesquimensi minus, priusquam adveniret D. Apollinaris festa dies, perfectum est, Templo, si non in splendorem debitum, at tolerabilem saltem in statum perducto, quale ad nos usque pervenit. Jam ergo templum Apollinaris, antea in tristi

31. Ut repurgatum ornatumque fuerit Templum.

32. Alumni partem laboris capiunt inter operas.

33. Sacræ cærimoniæ magna dignitate peraguntur in D. Apollinaris.

triſti ſolitudine ac ſilentio pene deſtitutum, poſt id tempus concurſu hominum frequentari eſt cœptum, mirante Populo Romano modeſtiam, gtavitatem, diligentiamque Alumnorum, ſeu conſueta Sacerdotum carmina alterno decurrerent cantu, ſeu divina myſteria ſolemnioribus cæremoniis celebrarent. Erat illud quoque magnæ in vulgus admirationi & exemplo, quod abjectiſſima quæque, ac maxima laborioſa templi miniſteria Alumni obirent.

34. Alumni viliora quæque Templi miniſteria obeunt.

Ipſi namque pavimentum everrebant, ipſi aras conveſtiebant, mappas componebant, lychnos adornabant incendebantque, ſedilia aut ponebant, aut removebant, & ſexcenta hujus generis alia præſtabant, nihil videlicet vile, nihil a ſe alienum, aut infra dignitatem ſuam exiſtimantes, quod ad Divini Numinis cultum pertineret. Quæ tunc laudabiliter uſurpata, ne diſtracti his curis Alumni ab ſtudiis ſcholaſticis, potiori utique officio, averterentur, externis adminiſtris poſtea viſum eſt demandari.

35. Gregorius Collegio benefacere pergit.

De his interim vel fama, vel percunctationibus cum audiret Gregorius, voluptate incredibili perfundebatur, atque inde anſas omnes, quæcunque ſe darent, bene de Collegio merendi cupide arripiebat. Vertebat annus de quo modo dicebam MDLXXV., & jam ad centum quinquaginta, & ſi quid amplius, Alumni excreverant, quibus ſi adderes domeſticos Jeſuitas, reique familiaris externos adminiſtros & curatores, familia erat capitum prope biſcentum, neque huic ſuſtentandæ cenſus idoneus ſuppetebat.

36. Collegio tranſcribit Sacerdotium S. Petri in agro Laudenſi.

Gregorius neceſſaria, ut res ac tempus poſceret, large ſubminiſtrabat. At ſimul vias rimabatur omnes augendi vectigalis ad eam uſque ſummam, de qua ſemel conſtituerat. Niſi enim habuiſſet vivo ſe Collegium, quo perpetuo ſe ipſum tueri ac ſuſtentare poſſet, haud facile Succeſſores Pontifices id ei tradituros, numquam certe onus perpetuum tantæ multitudinis ſuſtentandæ Ærario Pontificio impoſituros. Idcirco, ut

ut forte statuere pro arbitrio poterat de dimidia parte Sacerdotii, quod Sancti Petri vocant, in agro Laudensi, eam Collegio addictam voluit, in ejusque possessionem immitti Collegii Procuratores jussit. Quod factum est, curante sanctissimo illo Mediolanensium Episcopo Carolo Borromæo, cui id negotii Pontifex dedit. Ac tertio post anno partem Sacerdotii ejusdem alteram, ab Theodoro de Rhaude sponte dimissam, similiter in dotem Collegii transtulit novo diplomate, quo non solum dominii jus in omne prædium, sed immunitatem etiam a decimis Collegio tribuebat. Sub idem fere tempus alia patuit Collegii constabiliendi via, fato functis modico intervallo binis longe ditissimis Cardinalibus, Julio Roboreo, quem Urbinatem vocabant, & Alexandro Sfortia, quem a Sancta Flora, suæ ditionis oppido, denominatum legimus. Nam cum ille prior commendatum haberet Monasterium S. Crucis Avellanarum in Diœcesi Eugubina, alter nullius Diœceseos Sacerdotium, a S. Christina nuncupatum, haud ita a Mediolano possideret, hæc duo morte eorum ad Sedem Apostolicam devoluta, Gregorius nullibi melius collocari posse arbitratus, quam nutriendis Catholicæ veritatis satoribus, divinorumque sacrorum propugnatoribus, itidem Collegio transcripsit, pensionibus tamen quibusdam impositis haud sane levibus, quas commemorare nil attinet. Per hos veluti gradus sua Collegio confecta dos est, Alumnis centum sustenstandis haud dubie par futura, nisi auctā magnopere rerum omnium utilium pretia cariorem hoc tempore victum, atque omnem vitæ cultum facerent. Neque hic tamen finis Gregorii munificentiæ fuit. Præter privilegia quædam plane singularia Collegio nec petenti concessa, bona ejus ab omni scriptura, portorio, decuma, aut quovis alio vectigali libera amplissimis verborum formulis dixit. Eidem salis libras mille quingentas assignavit,

37. Ei addit duo Sacerdotia, Sanctæ Crucis in Diœcesi Eugubina, & S. Christinæ in Mediolanensi.

38. Alia quædam beneficia Collegio a Gregorio delata.

vit, ab vectigalis hujus Exactoribus, aut Redemptoribus quovis anno tribuendas. Aquæ præterea virginis, quæ saluberrima omnium in Urbe habetur, sextantem Collegio adscripsit sine pretio, ac subterraneis e plumbo tubis duci in Collegium sua impensa jussit. Quid quod iis haudquaquam contentus, quæ præstare per se ipse poterat, patrocinium quoque ac beneficentiam Principum exterorum Collegio petivit? Ut alia omittam, scripsit ad Philippum Hispaniarum Regem, abstulitque ab eo Regium diploma, Matriti editum die IX. Octobris, anno MDLXXIV., quo diplomate Collegio Germanico potestas fiebat exportandi e citeriore Sicilia vini quotannis dolia ducenta, idque nulla solutione portorii. Sed longum esset numerare

39. Villam pro Collegio Gregorius emit ad animi relaxationem.

singula. Eo usque processit Pontificis amantissimi favor, ac longe in tempus posterum prospiciens benevolentia, ut Alumnorum, non modo necessitatibus, sed voluptatibus etiam, atque honestis relaxationibus consultum voluerit. Itaque, satis sciens atteri paulatim debilitarique studio, atque assidua mentis contentione Juvenum vires, atque inde malas sæpe valetudines suboriri, iis reficiendis coemptam ære suo Villulam puri ac patentis soli, cœli salubris, atque amœni prospectus, edito loco in Pariolo extra Portam Flaminiam sitam, Collegio donavit. Quibus autem tabulis donationem fecit, id spectare se maxime declaravit, ut haberent Alumni posthac quo animi causa divertere, ac feriari nonnihil possent. Et magni sane usus id suburbanum fuit, ac porro est. Quippe haustus ille cœli purioris, illa quies & remissio animi, illi per innocuos ludos traducti dies, ac studiis quotidianis per intervalla interpositi, incolumem vegetamque Juventutem, variis antea morbis conflictari solitam, præstant. Inde etiam impensis multis est parcitum, quas antea Pharmacopolæ ac Medici abliguriebant, cum præsertim ante id tempus qui affecta erant

erant valetudine in Tuſculanum, aut Tiburtinum rus mitti curationis cauſa ſolerent, magno & incommodo & impendio, quod poſthac fieri deſitum eſt. Sic rebus demum omnibus ad delicias uſque Collegium communitum Gregorius voluit. Quieti ejus, ac ſecuritati proſpexerat ab initio, deſignatis ex ampliſſimo Cardinalium ordine Vviris (Protectores vocavit), quibus curæ eſſet Collegii jura, res, privilegia tueri, temporibuſque ejus numquam non adeſſe, tanta in eos collata poteſtate, ut de cauſis Collegii cognoſcere ac judicare nemo præter ipſos poſſet. Per hæc ventum erat ad annum ſæculi LXXVII., cum ad gentem quoque Hungarorum, jam inde a temporibus ſanctiſſimi Regis Stephani eximie Catholicam, ac perdiu ſacrorum cultu florentiſſimam, nunc vero & Turcarum colluvie temeratam, & novis hæreticorum opinionibus fœde corruptam, Gregorius reflexit oculos. Et miſeratus gentis nobiliſſimæ, bellica in primis laude inter cæteras inclytæ, ſtatum, ex tanta fortuna adeo calamitoſum, quam Germaniæ medelam adhibuerat, eamdem adhibere ſtatuit Hungariæ, ſimili nationis hujus Collegio in Urbe condito. Id nempe alte defixum gerebat animo, qui modo adoleſcentes eſſent, tempore grandes natu viros fore, & totam conſiliis eorum rempublicam adminiſtrandam. Qui proinde ſi Catholicæ pietatis diſciplinam hauſerint, penituſque combiberint a prima ætate, eam poſtea & ſancte profeſſuri ipſi ſint, & late inter ſuos propagaturi. Hoc ergo conſilio, ut erat in recte factis moræ omnis impatiens, eodem illo anno MDLXXVII., ad Calendas Martii, diploma dedit, quo Collegium Hungaricæ Juventutis in Urbe conſtituebat, Societatique Jeſu regendum tradebat. Ei dotalem in fundum aſſignabat opimum prædium S. Mariæ in Celſano, ad Galeriam oppidum, in Portuenſi Diœceſi, idque præter templum, ad quod ea poſſeſſio ſpe-

40. Cardinales Protectores Collegio imponit cum ampliſſima poteſtate.

41. Collegium etiam nationis Hungaricæ Gregorius decernit.

42. Bulla de erectione Collegii Hungarici, cum aſſignatione proventuum.

ctabat, S. Stephani in Monte Cælio. Paucos vero, qui id templum cum cænobio proximo obtinebant Cænobitas, S. Pauli Eremitarum primi disciplinam sectantes, natione Hungaros, migrare alio ad præscriptum Cardinalis Protectoris sui jubebat. Diplomate eodem novo Collegio addicebat Ædem alteram S. Stephani Hungarorum Regis, & adjacentem ei domum hospitalem prope Basilicam S. Petri, quæ erat domus excipiendis adventantibus ex Hungaria peregrinis destinata, & justo in id censu munita. Hic quoque Cænobitæ pauci ex ea, quam dixi, Pauli Eremitæ familia considebant, Xenodochii reditus administrantes, & hospitalitatem erga suæ gentis advenas ex-

43. Onus hospitalitatis Collegio impositum.

ercentes. At raro cum advenirent ex Hungaria peregrini, & vix huic charitatis officio esset locus, Gregorius verius duxit, amotis inde Eremitis, domum atque ædem sacram eam cum suo proventu transferre in dotem Collegii Hungarici, cum hoc tamen, ut quoties adessent Hungari peregrini, iis per dies tres necessaria Collegii sumptu præberentur. Qua conditione accepta, Collegii Procuratores, tum Xenodochii hujus & templi S. Stephani Regis, tum templi cænobiique S. Stephani Protomartyris, omniumque

44. Primi ex Hungaria Alumni in Collegium Germanicum recipiuntur.

bonorum, fortunarum, ac jurium, quæ subjuncta iis erant, possessionem rite adiere. Addubitatum nonnihil est, qua collocarentur ad convivendum domo Juvenes, qui primi accitu Pontificis ex Hungaria venere. Binæ vacabant domus, ab iis quos dixi Eremitis relictæ, & erant ambæ, non modo justæ familiæ capaces, sed jam Collegii ipsius, ut ostendimus, propriæ. At imparatæ cum essent ab omnibus rebus, prætereaque remotioribus sitæ locis, & nimis multum a Collegio Romano distantes, placuit Cardinali-

45. Deinde in eo perpetuo consistere jubentur, nulla re a Germanis diversi.

bus recipi eos interea in Collegium Germanicum, dum hac de re consultius decerneretur. Biennium integrum Hungari Alumni Germanis admixti fecere, ac toto eo tem-

temporis spatio compertum est, non modo utriusque gentis ingeniis optime convenire, sed incendi invicem ad laudem Juvenes, incitarique æmulatione virtutis. Pulchrum id porro esse, ac fovendo studiorum ardori peropportunum videri. Bene etiam Collegio utrique cessurum, si utriusque jungerentur opes, quæ divisæ minus valerent, sibique mutuo auxilio essent. His cognitis rebus Gregorius, simul intelligens non posse sine ingenti sumptu novam conduci, aptari, ornarique debito instrumento domum, ut impensarum compendium faceret, manere Hungaros in eadem cum Germanis domo jussit, non tecto solum conjunctos, sed nulla admodum re diversos, deditque hac super re proprium ac peculiare diploma Idibus Aprilis, anno MDLXXX. Diplomate eodem numerum Hungarorum ad duodecim præfiniebat, respectu scilicet habito ad Sacerdotes totidem, quibus olim Sanctus ille Rex Hungarorum Stephanus perpetuam Romæ sedem, & certos ad vivendum fundos dedisse fertur. Sic duo in unum Collegia coaluere, mosque post illud tempus obtinuit, ut id Collegium vulgari appellatione Germanicum & Hungaricum dictitetur, quippe ex duplici natione compactum. Sed quando de templo S. Stephani in Monte Cælio est facta mentio, nefas hoc loco duxerim non in eo paululum immorari, quæque de tam vetusto ac sumptuoso ædificio scitu digniora sunt, prætermittere. Sedet in aperto atque edito Colle, uno ex septem Urbis notissimis, cui Cælii nomen antiquitas indidit. Operis est perquam magnifici, habetque in circuitu e marmore Ægyptio columnas sex & quinquaginta, quas ordo duplex in orbem distinguit, unde a figura templum S. Stephani Rotundi appellat vulgus. A priscis Romanis fuisse conditum, & Fauno superstitioso Numini consecratum, communior eruditorum opinio est. Vera ne ea sit, non definio. Certe id vero similius,

46. Notiones historicæ circa Templum S. Stephani in Monte Cælio.

quam quod aliqui dixere, conditorem ejus fuisse Divum Stephanum Hungarorum Regem. Hujus enim opinionis vanitatem, cum structura ipsa & forma operis, quæ remotissimam antiquitatem redolet, tum litterarum monumenta aperte revincunt. Sane constat, sanctissimi Regis Stephani munificentia quoddam fuisse templum in Urbe conditum in honorem Stephani Protomartyris, ac duodecim Sacerdotum Collegio auctum; sed quale illud sit, siquidem adhuc extet, prorsus incertum. Atque ego quidem vehementer assentior Pancirolo, aliisque harum rerum indagatoribus, qui haud vana conjectura conficiunt illud ipsum esse, quod nunc S. Stephani in Piscinula vocant, ducta appellatione a foro Piscario, quod forte eo loco olim fuit, ac templo titulum fecit. Cæterum hoc, de quo scribimus, multo ante Regis Apostolici tempora Simplicius Pontifex ab Ethnicorum sordibus expurgatum Sancto Protomartyri dedicavit. In eo deinde Magnus Gregorius titulum constituit Presbyteri Cardinalis, & stationem feria sexta, quæ Dominicam Palmarum proxime antecedit. Quin eumdem sanctissimum Pontificem in hac Æde concionem quandoque habuisse ad Populum Romanum, docet præfixus Homiliæ ejus quartæ in Evangelia titulus.

47. De Sacris Corporibus SS. Primi, & Feliciani in hoc templo repositis.

Extat etiam nunc vetustissima sella e marmore, quales in antiquioribus Urbis Basilicis multæ conspiciuntur, in qua tum Gregorium, tum alios Romanos Pontifices sedere consuevisse putandum est. Præter hæc vetustatis documenta, Theodorum Pontificem scimus anno Christi DCXLV. Sanctorum Martyrum Primi & Feliciani sacra corpora ex Nomentano Arenario in hoc templum intulisse, ac decenti loco condidisse. Quæ quidem hac nostra ætate, nobisque adeo præsentibus & inspectantibus, Antonius Xaverius Gentilius Cardinalis, utpote templi hujus titulo insignitus, e latebris educta, rite coram testibus recognovit,

vit, transtulitque magna celebritate nobiliorem in arcam, ac nova excitata egregii operis ara, honore cultuque auxit. Illud haud minus constat, id olim templum Basilicæ Lateranensi fuisse subjunctum, ceu matri filium, proindeque Sacerdotem ab ea perpetuo ali consuevisse mercede conductum, qui templi custos, & Ædituus esset. Sed sive homo venalis suo munere indiligentius, ut assolet, fungeretur, seu dies ipsa ac senium industriam ejus vicerat, certe Nicolaus V., non modo incultum & squallens, sed ruinosum reperit. Quare instaurandum suscepit, disjectoque quo claudebatur muro ampliore, alium circumduxit interiorem, perampli alioqui ambitus, & lacunar duplex pro duplici columnarum ordine imposuit. Tum circumspicienti quos ei addiceret custodes in posterum, divinique cultus & sacrorum Ministros, objecere se Eremitæ, quos supra commemoravi, S. Pauli, ædiculam proximam habitantes S. Salvatoris, ut vocant, in Unda. Oriundi erant ii ex Regno Hungariæ, ubi is ordo & numero & dignitate claret, atque inde Romam ibant redibantque, ut Majorum imperia, aut necessitas ferret; nihilque habentes certi proventus, sola Fidelium liberalitate victitabant, cætera probi piique, & in magna apud populum opinione sanctitatis ac fama, quam religiosæ consuetudinis exemplo collegerant. Hos ergo Nicolaus Pontifex, e suis eductos angustiis, transtulit ad S. Stephani, donavitque horto contiguo, & prædio quodam Tusculano, quod deinde Burghesii, sumptuosam illam Mondragonii Villam extruentes, ex Collegio redemerunt, ac suam soluto pretio fecerunt. Addidit & alios quosdam census momenti levioris, quibus vitam sat commode tolerarent. Sic ibi collocati Eremitæ excurrebant identidem pietatis instinctu ad rurale Virginis templum in Celsano, prope Galeriam oppidum, XIII. ab Urbe lapide, quod ea tempestate ad gen-

48. Ut Templum possederit Basilica Lateranensis.

49. Ut illud instauraverit Nicolaus V., & Eremitis S. Pauli utendum dederit.

50. Ut prædium Eremitæ aquisierint S. Mariæ in Celsano.

gentem Ursinam jure patronatus pertinebat, & Divinæ Matris cultum, templique ejus venerationem late per circumposita propagabant. Qua moti pietatis specie pii conjuges, Joannes Jordanus Ursinus, & Felix de Ruvere, Bracciani Duces, impetratis Julii II. litteris Apostolicis, non illud modo templum, sed agrum præterea adjacentem hominibus tam bene merentibus mancipio dedere, anno rep. sal. MDXII. Hoc auctu Eremitæ, pauci cum essent numero, vitam commodius agitabant. Veruntamen ad Gregorii tempora cum devenere, post annos a Nicolao V. omnino centum & septendecim, stationem relinquere, uti diximus, sunt coacti, propterea quod Christianæ Reipublicæ minus utilis eorum opera (quæ totidem sunt Gregoriani diplomatis verba), quam Collegii Hungarici nova institutio videretur. Nec tamen Collegio pacata admodum, ac sine molesta interpellatione fuit possessio templi S. Stephani in monte Cælio. Nam, ut paulum ad superiora me referam, quo tempore Nicolaus V. Eremitas ad hoc templum, ut dictum est, transtulit, Canonici Lateranenses, etsi nihil palam ausi repugnare Pontifici, at scriptum ab iis abstulere, quo pollicebantur, si quo casu inde abscederent, non alteri se templum quam Lateranensi Basilicæ reddituros, atque hujus pactionis publicas confici tabulas curavere. Quibus post Gregorii mortem productis, templum ut suum repetentes, dicam Collegio scripsere, litemque intentavere, quam eo usque sunt prosecuti, dum adjudicato possessoribus templo, causa cecidere. Jam ut eo, unde paulum digressi sumus, narratio redeat, post constitutum eo quo diximus modo duplex in una domo Collegium, & utrumque rebus omnibus necessariis probe firmatum, ac stabilitum, aliud deerat nihil, quam ut novæ scriberentur leges, quibus disciplina Alumnorum, atque omnis vivendi agendique ratio contine-

51. Lis Collegio intentata a Basilica Lateranensi super Templo S. Stephani.

52. Bullam Constitutionum Gregorius edit ad perpetuum Collegii regimen.

tineretur. Nam tametsi optimis institutis gubernata ad eam diem Juventus fuerat, & quæ S. Ignatius primum, deinde Cardinales Moronus & Comensis præscripserant, ita erant rebus accommodata, ut iis nihil addi, nihil detrahi videretur posse, quædam tamen in melius commutanda docuerat magistra omnium rerum experientia. Et demum placebat ab ipsomet Pontifice Collegii conditore leges juberi, ut tantæ auctoritatis legislatori major esset reverentia, nec fas earum violare quisquam auderet. Rejecta hæc cura est a Gregorio in annos ultimos sui Pontificatus de industria, ut usu longo scilicet & consuetudine uberior, intimiorque compararetur naturæ, indolis, affectionum Germanicæ & Hungaricæ Juventutis peritia, atque inde aptiora, ac congruentiora decerni possent. Ergo ubi satis explorata omnia fuere, anno MDLXXXIV. diploma legum sanctissimarum Pontifex edidit, tum Moderatorum officia, tum Alumnorum omnem institutionem disciplinamque complectens. Quod quale sit, ad calcem libri hujus videre erit. Tenuere leges hæ usque in præsens; Nec enim iis derogare cuiquam nisi Pontifici Maximo, ac Cætui Cardinalium Protectorum licet, quibus etiam nova statuta condere, ut res ac tempus postulaverint, permissum est.

53. Leges Gregorianæ non adstringunt conscientiam.

Notatum volumus tamen, etiamsi Pontifex legum lator imperantis, ac præcipientis in modum edicat quid fieri, quid caveri velit, iis verbis non adstringi Alumnorum, aut Moderatorum conscientiam, nisi qua alia lege res ipsa jussa vetitave sit; id quod Gregorius XIV. rogatus respondit, ac proprio diplomate declaravit.

54. Obitus Gregorii XIII. Ei funebria persolvunt Alumni etiam nunc.

Sic demum omnibus confectis ad votum rebus, crescente in dies Collegio, non Alumnorum solum numero, & generis claritate, sed etiam fama ac commendatione virtutis, diem supremum Gregorius obiit, IV. Idus Aprilis, anno MDLXXXV. Mortem ejus multis ac veris lacrymis Alumni, ut in tristissima

ſtiſſima orbitate fleverunt. Parentatum illi eſt funere apparatiſſimo tribus continenter diebus in D. Apollinaris, inſtitutumque ut perpetuis deinceps temporibus, eodem recurrente quotannis die, aut certe intra menſem Aprilem, idem Pontifici merentiſſimo pietatis officium ſolveretur. Quod hodieque fit, quamquam partem ejus immortalem Cælo jam receptam opinari fas eſt. Beneficus vere Princeps, Paterque Juventutis hujus amantiſſimus Gregorius fuit, quam tanta complectebatur charitate, quanta major eſſe cuivis ergo liberos Parenti vix poſſit. Nam, ut cætera quæ hujus argumenti ſunt expediam, præter multa & maxima beneficia, quæ hactenus recenſuimus, Collegio huic & cupere & benefacere quibuſcunque potuit rebus nunquam deſiit. Inter graviſſima Pontificatus negotia, curaſque multiplices, de Collegio Germanico inquirebat ſæpe, de hoc ſermones miſcebat, hoc prope unum cogitare videbatur. Hujus vero ſucceſſibus lætabatur in tantum, ut nihil ſupra. Obſervarunt Aulici, Principum ſcilicet affectionum intenti & aſſidui indagatores, ſi quando contracto vultu ſubtriſtior, perturbatuſque Pontifex appareret, Collegii Germanici vix illata mentione, exhilarari ſtatim, frontemque explicare, atque ita ingredi in ſermonem, ac ſi negotium eſſet nullum præ manibus operoſius, aut momenti gravioris. Alumnos, quoties ad ſe advenirent, nunquam aditu prohiberi juſſerat. Venientes incredibili comitate excipiebat, detinebatque. Sacerdotia, quæ in Eccleſiis Germaniæ vacarent, petentibus, ſi modo Rectoris teſtimonio commendarentur, nulla tergiverſatione concedebat; his omnia deberi dictitans, & idcirco ſe Collegium condidiſſe, ut Canonicorum, Parochorum, Epiſcoporum etiam, ſi ſuperis placet, ſeminarium pro Germania eſſet. Xenia, cupediæque, atque hujus generis alia identidem e Palatio in Collegium afferebantur, haud magni

55. Quanta benevolentia Collegium complecteretur Gregorius.

gni pretii munera, sed Pontificiæ voluntatis argumenta in maximo habenda pretio. Fuit tamen cum magni ponderis Crucem, ex puro argento affabre factam, misit, quæ etiam nunc inter pretiosiora templi servatur. Ut olim in Collegium se contulerit, cum ad Vallense Palatium Alumni habitabant, ostendimus supra. Rediit iterum ac tertio, cum jam ad S. Apollinaris migraverant, denuo intulit se in domus interiora, totamque circumiit, nullum finem faciens approbandi, atque laudandi ordinem rerum, convenientiam, munditiem, ac subinde rogans ex Patribus numquid deesset, cupidior ipse largiendi, quam illi accipiendi essent. Audierat votum Juventutis esse, ut tot tantisque in se collatis ad præsidium corporis beneficiis, adderet sanctiora quædam e thesauris Ecclesiæ dona ad munimen animæ, illicia scilicet ac fomenta pietatis futura. Nec ipse se minus profusum ac splendidum in hoc genere liberalitatis præbuit. Primo enim Alumnis, tum in ingressu Collegii, tum in digressu, Eucharisticum panem expiata conscientia sumentibus, plenam admissorum veniam indulsit. Sodalitates deinde eorum in honorem Virginis institutas, quæ erant in Collegio plures, probavit amplo diplomate, ac simili indulgentia diebus per annum constitutis fruenda communiit, quibusdam tantum impositis pietatis officiis, quæ more essent recepta. Postremo, quod præstabilius, Alumnis juxta atque omnibus domesticis ac familiaribus, quinquies Orationem Dominicam cum salutatione Angelica ad Aram templi maximam, semel ad minores pie decurrentibus, omnes acquirendas sanxit Indulgentiarum opes, quascunque Pontifices Maximi solemnibus Urbis stationibus affixerunt: Ingens sane privilegium, ac rari exempli, cujus beneficio habent ipsi domi quo ditescant, quodque alii longe quæsitum ire coguntur. Ut summam faciam, hoc Gregorius Collegio, velut eximio quo-

56. Largitiones Indulgentiarum Collegio factæ a Gregorio.

dam fructu curarum ac consiliorum suorum, maxime delectabatur, nihilque erat quoquo modo utile, aut decorum, quod non in eo optime collocatum crederet. Hac animi inductione similia, non in Urbe solum, sed ubicunque gentium potuit, molienda suscepit, affirmare solitus, hanc Christi Vicario curam esse antiquissimam oportere, ut idonei sacrorum Ministri ubique sint, nec ullibi melius Ecclesiæ opes quam in his efformandis impendi. Quæ ejus consilia collaudantibus, magnopereque promoventibus Cardinalibus Morono & Comensi, quos in intimo habebat auctoritatis & gratiæ loco, præter Germanicum hoc & Hungaricum, de quo scribimus, suum etiam extare in Urbe Collegium voluit Anglis, suum Græcis, suum Maronitis, & Laureti suum Illyricis. Atque hinc prolata extra fines Pontificiæ ditionis beneficentia, Viennæ, Pragæ, Dilingæ, Brunsbergæ, Græcii, Fuldæ, Olomucii, Rhemis, Mussiponte, Claudiopoli. Vilnæ, in ipso adeo Orbe ultimo, atque in extrema Japonia, Arimæ, & Auxuchixami, Seminaria Juventutis condidit, ac justo censu dotavit. Quæ tametsi non videantur huc pertinere, pertinent tamen vel maxime, propterea quod a Collegio Germanico stimulos ad alia progrediendi cepit, ad hujusque similitudinem instituta omnia, & iisdem de Societate Rectoribus tradita in disciplinam voluit. Pertinet immo huc ipsa Collegii Romani, quali nunc Societas fruitur, tam ampla moles, quæque tantam familiam continet, atque sustentat. Nec enim alia Gregorio causa fuit ejus in tantam amplitudinem excitandi, quam ut Collegio Germanico, aliisque aliarum gentium Collegiis, quæ in Urbe condiderat, provideret. Quod ne forte ex vano a me dictum videatur, rem ipsam exscribo ex Annalibus Societatis. *

57. Alia Collegia ad hujus similitudinem a Gregorio condita.

58. Collegium Romanum magnificentius extruit occasione sumpta a Germanico.

* *Sacchin. P. v. lib. 1. n. 50.*

„ Cardinalis S. Stephani Mathæus Contarellus, cum &
„ Societatis percupidus, & Pontificis perfamiliaris esset,
„ idem-

„ idemque Datarius, observato tempore dum de Colle-
„ giis a Pontifice institutis sermo miscetur, præclaram
„ sibi dixit videri statuam ab eo factam, sed ei similem,
„ quam in quiete Nabuchodonosor vidit. Quærenteque
„ Gregorio, cur ita censeret: Quia, inquit, Collegio-
„ rum, quæ Vestra Sanctitas condidit, Urbanum hoc
„ Germanicum tam affluenter instructum, Caput aureum
„ potest videri: Anglicanum nondum ita ornatum, pe-
„ ctus argenteum: Eademque ratione e reliquis sunt aliis
„ alia melius ab re domestica constituta, quæ statuæ fe-
„ moribus, tibiisque respondeant. Cæterum omnia pedi-
„ bus nituntur quasi terreis, fundamento ægre cohæren-
„ te, ac nisi fulciatur, tandem lapsuro. Expectante Pon-
„ tifice ut edissereret, quosnam diceret ejusmodi pedes,
„ addidit: Nam pedes, quibus hæc præclara moles insi-
„ stit, Romanum ego Societatis Jesu Collegium dixerim.
„ Id nimirum cæterorum Alumnos Collegiorum cum mo-
„ ribus informet ac litteris, omnia, si recte existimamus,
„ sustinet. Sed, ut nunc quidem se habet, ita angusto
„ ruinosoque tecto continetur, ita arcto censu fulcitur,
„ tam multo premitur ære alieno, ut stare diu non pos-
„ sit. Hic vero exhilaratus renidensque Gregorius, Re-
„ cte, inquit, narras: Ergo fulciamus istos pedes. „ Ex
eoque temporis puncto augere Collegii Romani vecti-
galia, ac tale moliri ædificium statuit, quod ipsa frontis
amplitudine ac majestate speciem Romanæ magnificentiæ 59.
præferret. Sed jam de Gregorio quod satis visum est De Michaele Lauretano primo Collegii Rectore.
executi, de Lauretano Collegii hujus primo Rectore, at-
que altero, si ita loqui fas est, ejus Parente, pauca
extremo hoc libro videamus. Nec enim abs re pu-
to erit agnoscere, quales ille Alumnos, qua industria,
quibus artibus fingeret; utque ego arbitror, optimus ille
erit Rector, qui ad Lauretanum propius accesserit. Prin-
L 2 cipio

cipio naturæ Alumnorum, indolis, ac propensionum acerrimus observator Lauretanus erat, in eoque nervos gubernationis præcipuos reponebat, ut omnes probe atque intime haberet cognitos. Quod ubi confecerat, cupiditatum irritamenta animis eorum subtrahebat adeo solerter, ut nec indulgeret quidlibet, nec negaret omnia, sic contrahens aut relaxans fræna, ut omnes disciplinæ severitatem læti alacresque tolerarent. Auctoritatem, non fastu, non supercilio, non ullo artificio, sed eximia morum innocentia, ac vitæ sanctioris exemplo sustentabat, comis alioqui, atque apertus, aditu facilis, nunquam imperii nimius. At idem parcus verborum, & propositi tenax, parem in tuenda disciplina diligentiam, ac severitatem præstabat. Custodiam legum usque ad supremos apices

60. Immorigeros, & qui mali exempli essent, e Collegio dimittit.

exigebat. Immorigeros & refractarios, postquam mitiora expertus incassum fuerat, Collegio pellebat, dicere solitus (quod & scripto consignatum reliquit) remedium mali hoc esse ultimum, at necessarium, nec nimio plus differendum, ne paucorum societate cæteri corrumpantur. Nec vero spectandum qui qualesque ii sint. Si modo perturbatores, aut pravi exempli sint, eliminari oportere, ne malum ultra remedium valescat. Anno uno denis missionem dedisse constat. Atque uni cuidam, apud quem litteræ sunt repertæ ad amicum paulo benevolentiores quam calamum pudicum decuit, eodem die profectionem indixit, & ipsa re proficisci coegit, quodque acerbius, sine viatico, & testimonio. Adeo hujus affines noxæ non ferebat. Quoties aliquem sic exauthoratum dimiserat, convocare Alumnos, & austero sermone alloqui, urgereque ad officium solebat, sic ut errorem omnes agnoscerent, ac pœnam formidarent. Ex quo apparet rigidioris naturæ Lauretanum fuisse, qui nihil impunitum dimitteret, nec tam blandimentis quam metu Juventutem contineret. Cæterum

terum gnarus, non qualescunque sibi Juvenes, sed Ecclesiasticos, ac Sacerdotalis officii candidatos esse concreditos, illud agebat primum, illud summa ope studioque curabat, ut amore cœlestium incenderentur, caduca vero hæc & fluxa in postremis haberent. Adjutore in id utebatur uno ex Patrum gravioribus, cujus erat Alumnorum confessiones audire, & quæcunque ad animæ cultum pertinent, moderari. Is, ut quemque habebat intime cognitum, singulis aptiora præscribebat, omnes ad perfectiora quodammodo manu ducebat. Accedebant exempla Patrum, maxime juniorum, quibus haud minus advigilabat Lauretanus, illud ab unoquoque postulans, ut præirent exemplo Alumnis, ac veluti facem ad omnem pietatem præferrent. Quo ex numero fuit aliquandiu vir ille sanctissimus, non tam accepto a majoribus, quam fuso pro Christo sanguine illustris, Rodulphus Aquaviva, qui tum in Collegio Germanico studiis Theologicis operabatur, atque hinc in Indicam expeditionem profectus, præclarum Fidei suæ testimonium inter barbaros Salsettanos dedit securi percussus. Cujus aspectu ipso, ut est in litteris ejus temporis, pelli se tacite ad pietatem Alumni sentiebant. Certa erant intra diem precandi præfinita spatia, neque ab his ulla umquam vacatio indulgebatur, ne tum quidem cum in Tusculanum aut Tiburtinum, ut supra dictum est, ad reficiendas attritas morbo vires Alumni mittebantur. Tunc, ut nunquam nisi plures manipulatim mitti mos erat, ipsi unum aliquem e suo numero eligebant prudentiorem, sibique rerum arbitrum, legumque exactorem ultro imponebant, qui deinde cæteris advigilabat, in primisque ut pietatis officia sancte peragerentur videbat, & quæ demum cunque inciderent, ad Rectorem per litteras referebat. Indicem hujus rei ac testem habeo epistolam Tibure ad Lauretanum scriptam, atque in hæc

61. Pietatis primam curam gerit. Quantum in id profuerint exempla Ven. Rodulphi Aquavivæ.

62. De studio Orationis quo Alumni exercebantur. Documentum hujus rei.

in hæc verba conceptam :„ Valemus omnes divino auxi-
„ lio . Rectorem hodie Joannem Adulphum more intro-
„ ducto elegimus . Prius tamen leges illi obſervandas
„ conſtituimus , ſcilicet ut mane & veſpere curam Ora-
„ tionis habeat , ante & poſt menſam gratias agat , in
„ hebdomada ſemel curet nos convenire , ibique quæ vi-
„ debuntur agat in Domino . Itaque quidquid in poſte-
„ rum incidet , de iis Reverentiæ Veſtræ prædictus Re-
„ ctor noſter ſcribet . „ Ruſticationes eas initio Alum-
nis valetudinariis concedebat Lauretanus . Sed cum in aper-
to cœlo , longiore otio , ac liberiore vitæ genere nonnihil
remolleſceret diſciplinæ vigor , eaſdem poſtea ipſe ſuſtu-
lit , præſertim quod non adeo neceſſariæ ſunt viſæ , cum
villam ſuburbanam , de qua diximus , Alumni frequentare
cœperunt . Verum hæc obiter , ac dicis cauſa . Multa
jam dicere haberem de ſtudio pietatis , quo ſic exculta Ju-
ventus ſpectabatur . Inſtar omnium ſit quod Lauretanus ipſe
63. relatum in Commentarios reliquit. Anno piaculari MDLXXV.,
Supplicationes ab Alumnis habitæ anno piaculari.
quo anno tota urbs exterorum undique adventantium con-
curſu , ſupplicationibus , religionibuſque fervebat , Germani
quoque Alumni centum & triginta numero , haud ſemel
ad Apoſtolorum Baſilicas ſupplicabundi proceſſere , ſic ta-
men ad modeſtiam compoſiti , ut inceſſu ipſo pietatem
meram ſpirarent . Demiſſis namque , ac nuſquam evagan-
tibus oculis incedebant , aut divina meditantes taciti , aut
precarios globulos manu volventes . Quod ſpectantes Ro-
mani pariter atque advenæ , hærebant admiratione defixi .
Ac tanta ſpectaculi hujus admiratio fuit , ut piæ quædam
Sodalitates , majori fortaſſe pompa quam modeſtia ſuppli-
catum ire ſolitæ , motæ Germanorum exemplo , legem ſibi
64. fecerint ab uſitatis confabulationibus , oculorumque conje-
Quantus pietatis fervor exarſerit domi eodem anno.
ctibus in poſterum abſtinendi . Ne vero hæc , utpote pu-
blica , & in oculis ampliſſimæ civitatis facta , oſtentui fuiſſe
dican-

dicantur, is eodem tempore fervor exarsit domi, ut fuerit Majorum auctoritate & imperio comprimendus, ne ultra modum excurreret. Nisi enim aliqui essent injecti fræni, nullum plane modum afflictationibus voluntariis multi faciebant. Alii cilicium setis horridum sibi ad lumbos præcinxerant, idque diu noctuque gestabant. Alii inedia, alii flagris, alii aliis tormentorum formis corpus immaniter cruciabant. Fuit qui ad Basilicas processurus, prius præacutos inclusit calceis scrupulos, quibus ad passus singulos læderentur inter eundum pedes sensu doloris acerrimo. At enim satis non habebat Lauretanus, ut privatam duntaxat, atque, ut ita dicam, sterilem pietatem Alumni colerent; sed dabat operam, ut in alios quoque pium ardorem effunderent. Atque illi satis gnari se, non in suam modo, sed etiam in proximorum salutem tanto labore studioque enutriri, Apostolica ministeria jam tum volentes libentesque, quoad poterant, capessebant. Si quem audierant ex Germania advectum, cujus suspecta esset religio, eum blande circumveniebant, obsidebantque quodammodo, nec nisi pravas opiniones dedoctum, & doctrinam Catholicam aperte profitentem dimittebant. Germanos, qui in publicis nosocomiis ægroti jacerent, adibant assidue, eorum lectulis quantumvis sordidis assidebant, Sacerdotes peccata confitentibus aures dabant, ut ægritudinem, ac mortem etiam pie patienterque exciperent, apta loco ac tempori subiicientes, persuadebant. Nec ferme talium quispiam in Nosocomium deferebatur, quin unus aliquis e Collegio Sacerdos ad ejus solatium evocaretur. Namque hos constabat, cum ob usum linguæ Germanicæ, tum maxime ob pium quo flagrabant animarum studium, suis popularibus adjuvandis aptos in primis utilesque esse. Cohors Romæ est militum hastatorum, e gente Helvetica, quos utpote sui corporis stipatores Pontifex, cum procedit

64. Laboribus Apostolicis Alumni assuefiunt.

cedit in publicum, circa se habet, atque in Palatio frequentes alit. Horum cura uni ex Alumnis erat commissa, quem proinde illi velut pastorem suum habebant. Ab eo divini verbi, sacrorumque pabulum statis temporibus accipiebant, apud eum conscientiæ onera deponebant, eum unum, cum ægrotabant, ad se opis ferendæ causa accersebant. Gaudebat his rebus maxime Lauretanus, uti qui semel animo defixisset, quot essent in Collegio Alumni, tot effingi Apostolos oportere. Inde etiam cum intelligeret, Apostolici muneris partem esse varias peragrare terras, ex unaque in aliam peregrinando discurrere, his etiam peregrinationibus ut assuescerent, eorum interdum aliquot paria, aut ad Lauretanam Virginis domum, aut Cassinum, ad montem S. Benedicti memoria nobilem,

66. Post pietatem studia litteraria Lauretanus promovet.

pedibus iter facere jubebat. Tantum virtuti eorum, ac pietati tribuebat! Sed ne his ultra præfinitam brevitatem immoremur, pietatis cultum excipiebant studia litteraria, altera Lauretani cura, cui nihilo segnius insistebat. Nec est ut referam quam sæpe, quam serio Alumnos adhortaretur, ut hanc officii partem, si non primam, certe inter primas habendam implerent, quotque intra annum, quam exquisita sumeret progressuum, quæ quisque fecisset, experimenta. Cessantes increpabat, currentibus stimulos addebat, quid Pontificis benevolentiæ, quid hominum expectationi, quid sibi, quid patriæ deberent subinde subiiciens. Quibus verborum stimulis, & proposito Doctoratus honore, quem nisi merentibus non deferebat, adeo incitabantur generosi, atque ab ipsa natura appetentes laudis Juvenes, ut orbem studiorum summo nisu &

67. Qua cura insisteret Sacris Ecclesiæ ritibus ac cæremoniis.

ardore plerique decurrerent, & multi humanis divinisque litteris demum excellerent. Præter litteras, sacros quoque Ecclesiæ ritus ediscere, atque exercere Alumni jubebantur, eosdem scilicet in Germaniam Hungariamque, ubi fere

fere ex toto exoleverant, reportaturi. Atque id etiam inter præcipuas Lauretani curas fuit. Idcirco Magistros instituebat ex peritioribus, qui cæremoniis moderandis præessent. Neminem produci in publicum patiebatur, nisi scientiæ periculo prius privatim facto. Privatis experimentis aderat ipse interdum, publicis in templo officiis numquam non aderat, inspector, censorque adeo rigidus, ut levissima quæque errata notaret, corrigeretque. Si quem vero vidisset in sacri functione muneris garrientem, ridentem, aut huc illuc oculos liberius obvertentem, eum panis tantum esu, ac frigidæ potu multabat. Hac assiduitate ac rigore censuræ facile est comparatum, ut Ecclesiæ ritus cæremoniæque in D. Apollinaris accuratissime, ac summa dignitate peragerentur. Inde templo ingens hominum frequentia, quippe quo spectatum adveniret populus, non Alumnorum minus modestia, quam sacrorum rituum splendore ac majestate illectus. Est in litteris annuis Societatis, extitisse aliquando Romæ Episcopos exteros, qui Clericos e suis quosdam mittebant identidem ad S. Apollinaris hac una causa, ut observarent, ediscerentque ab Alumnis rationem gerendarum rerum, ad eorum deinde exemplum res sacras administraturi in suis Ecclesiis. Cæterum solo quem vocant cantu Gregoriano res agebatur initio, cui condiscendo horæ semissem quotidie Alumni tribuebant. Addi postmodum Lauretanus jussit modulos musicos argutiores (cantum figuratum appellant), & sonora instrumenta, quorum erat receptus in templis usus, sic tamen ut Odæum D. Apollinaris soli exercerent Alumni musicæ artis periti. At mortuo Lauretano, seu peregrinæ vocis accentu Romanorum aures offenderentur, seu studio Musices plus nimio avocarentur a scholasticis rebus Juvenes, quæ demum fuerit causa, relicto Alumnis in usus quotidianos cantu duntaxat Gregoriano, ad faciendas

68. Cantu Gregoriano & Figurato Alumni exercentur.

M popu-

populo illecebras molliorum ſuavitate chromatum, verius viſum eſt Cantores externos & Symphoniacos pretio conducere, qui mos etiam nunc tenet. Atque hæc ferme to-
69. Quale Collegium fuerit ſub Lauretano. ta Lauretani adminiſtratio fuit, ad annos plus duodeviginti, ut alibi dictum eſt, producta. Jam ut cum primis extrema contexam, eo Rectore ſic ordinata compoſitaque fuere omnia, curſumque adeo ſecundum res tenuere, ut fervidiſſimæ Juventutis Collegium, in tanta multitudine ac varietate ingeniorum, in tanto nobilitatis ſplendore, qua re plerumque efferri & inſoleſcere Juventus ſolet,
70. Alumnorum eximia benevolentia erga Lauretanum. ab auſterioris diſciplinæ cœnobio vix differret. Ea pax, quies, animorum conjunctio, & index innocentiæ hilaritas inerat. Accedebat Alumnorum erga hujuſmodi Moderatorem incredibilis, non ſolum reverentia, ſed, quod magis eſt, etiam amor, iſque adeo conſtans, ut nullo umquam caſu ſit immutatus. Documento ſit, quod cum Claudius Aquaviva, ſummus Societatis Præſes, amovere Collegio eum, & in Poloniam cum poteſtate Viſitatoris mittere ſtatuiſſet, ea re commoti perturbatique ſunt Alumni in tantum, ut adierint ſupplices Gregorium Pontificem, ejuſque nutu & auctoritate Aquavivæ decretum interverterint. Itaque Magiſtratum eumdem dum vixit Lauretanus tenuit. Sed neque eo mortuo, quod magis obſtupeſcas, carere Alumni ſuſtinuerunt. Elatus namque cum fuiſſet, ut tunc moris erat, in templum Profeſſorum Societatis, ibique humandus inter ſuos eſſet, interceſſere Alumni, reddi ſibi optatiſſimum Patrem ac Rectorem ſuum magnis queſtibus depoſcentes; reque exorata, cadaver ipſimet ſandapylæ impoſitum ſuccollantes deportavere in D. Apollinaris, atque honeſtiſſimo loco condidere, hoc inſuper lapidi inſcripto elogio, brevi, ſed ponderis ſuccique pleno: *Collegii Germanico Hungarici Rector primus, & optimus*. Neque vero intra Collegii fines hæc

hæc tanta benevolentia se continuit. Pervasit usque in
Germaniam, Hungariamque, eam scilicet secum quot-
quot Rectorem in Collegio habuerant comportantibus, ac
late propagantibus. Itaque ut innotuit illic de Lauretani
obitu, id Germani Hungarique passim velut acerbissimum
suæ gentis vulnus accepere, ac dolore luctuque publico
sunt prosecuti. Multi etiam in suis Ecclesiis solemne pro
eo Sacrum cum exequiali pompa celebravere. Quid quod
Alumnorum unus, haud scio utrum amantior, an do-
ctior, qui postea ad Jesuitas transiit, Matthæus Schri-
ckius nomine, ne carissimi Patris memoria interiret,
vitam ejus, resque omnes gestas, accurate conscripsit,
ac Romam transmisit, suæ in eum voluntatis monu- 71.
mentum nullo unquam tempore abolendum? Magna Quanta de Col-
profecto hæc, & ad Viri commendationem præclara. At legio esset opinio in Germa-
enim de Lauretano nihil tam magnifice loquebatur, quam nia, utque eam
ipsa Collegii fama, quæ eo vivo tanta, tam secunda fuit, Alumni æquarent.
ut nobilissimi quique ex Germania Hungariaque adole-
scentes Romanam hanc institutionem avidissime expeterent,
arriperentque. Qui cum revertebantur in patriam, opi-
nionem quæ de Collegio erat, non æquabant modo, sed
multis etiam partibus superabant. Obstupescebant sane
eorum conterranei, hos cum viderent, haud ita pridem
adolescentes primis tantum litteris tinctos, nunc de phi-
losophicis ac theologicis rebus erudite disserere, cum
hæreticorum doctissimis congredi, conciones sacras habere,
huc illuc ad serendam pietatem discurrere, omnia, non 72.
Sacerdotum modo, sed Apostolorum munia strenue impi- Quanta apud
greque obire, in alios prope homines versos. Hæc eadem ipsos Hæreticos
mirari, hæc fateri ipsimet Religionis adversarii cogeban- Collegii existimatio esset.
tur. Atque illi sectæ Doctores, illi rabulæ importuni,
ac latratores effrontes, qui antea ut merum indigorum
receptaculum, ac mendicabulorum asylum Collegium

Germanicum inter gregales traducere consueverant, tam multos eo confluere cum viderent ex flore nobilitatis, mutire jam non audebant. Ubi vero reduces conspiciebant, & quantam doctrinæ pietatisque supellectilem secum ferrent, ut vitam instituerent, quid molirentur, atque hos laudari unos, hos passim deprædicari, sibique longe anteponi intelligebant, urebantur pudore & invidia miseri, multum de arrogantia remittebant, ac rebus suis vehementer timebant. Sed de his paulo copiosius libro sequenti.

BULLA

BULLA GREGORII XIII.

CONSTITUTIONUM COLLEGII GERMANICI ET HUNGARICI.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

EX Collegio Germanico, quod superioribus annis in Urbe constituimus, magnisque hucusque sumptibus auximus & locupletavimus, Religioni Christianæ, præsertimque carissimæ nobis Germanicæ Nationi, cujus causa initio institutum est, magna cum animi nostri voluptate jam fructus consequuntur non mediocres: unde magis in dies invitamur, ut studiosius in eam curam incumbamus. Frustra tamen a nobis suscepta esse omnia satis intelligimus, nisi illud, quemadmodum optimis disciplinis, & Sacræ præsertim Theologiæ doctrina, curamus imbuendum, ita etiam salubribus institutis communiamus: ut Juvenes in ipsum cooptati normam aliquam habeant, ad cujus præscriptionem & ipsi suas dirigant actiones, & Superiores omnia suorum momenta perpendant officiorum; ætasque illa lubrica ac sæpe prolabens, cujus iter cognitu est perdifficile, in circumscripto ei a nobis virtutis curriculo se exercens, suam modestiam probet & continentiam, paternisque nostris monitis innitens, & monstratam semitam assidue terens, ad propositam gloriæ palmam, non illam quidem corruptibilem sed æternam, inoffenso cursu deferatur.

§.1. Quare Motu proprio certaque nostra scientia in perpetuum statuimus & ordinamus, ut pro subveniendo spiritualibus Germaniæ necessitatibus, quo institutio Collegii spectat, in opportunis ipsius Germaniæ locis viri aliqui pii & prudentes constituantur, qui præclaræ indolis Juvenes conquirant, examinatosque Collegio proponant, ex quibus Superiores Collegii optimos quosque deligent. Sint etiam Romæ tres Examinatores, qui coram Rectore Collegii Juvenes examinent, eosque Juramento (quod tamen, si Superioribus minime necessarium videbitur, possit remitti) approbent aut reprobent. Debent autem viri Religiosi, & Ecclesiastica Beneficia jam obtinentes aliis præferri.

§.2. Juvenes vero in hoc Collegium admittendi ex Superiore Germania, Westphalia, Saxonia, Prussia, Rheno, atque ex Regno Hungariæ, ut hucusque factum est, accipiantur. Oportet enim, ex Germania Provinciisque prædictis centum Alumnos, quod in aliis Literis Apostolicis fuit expressum, in Collegio esse. Si vero aliqua Collegii loca vacua remanebunt, ea poterunt ex Aquilonaribus Provinciis hæresi etiam infectis expleri, modo Juvenes ex his Provinciis valde sint idonei, Protectoresque & Superiores eorum admissionem Catholicæ Ecclesiæ utilem fore judicaverint & necessariam. Nemo tamen ex quacumque gente aut Provincia admittatur, qui, studiis absolutis & Sacris Ordinibus susceptis, certum locum non habuerit, ad quem se recipiat, & in quo boni & eruditi Sacerdotis munere perfungatur.

§.3. Omnes legitimo matrimonio sint nati, bona fama commendati, sano præterea sint corpore, lingua minime impedita, & aspectu non deformi, nullius Religionis desertores, Latinæ & Germanicæ linguæ periti, nihil Romæ negotii aut litinm habentes. Sint etiam ætatis maturæ, viginti circiter annos nati: quod si fuerint Nobiles, quique in Superioris Germaniæ Cathedralibus Ecclesiis admitti consueverunt,

runt, tunc minimum sexdecim annos attingant, & Grammaticam sciant; ceteri omnes ad Theologica vel Philosophica sint idonei. Ignoti, amplumque de vita & moribus testimonium non habentes, vel qui extra Germaniam in Aulis aut in Universitatibus vixerunt, aut vagi cuivis domino inservientes ingenitam Germanicam illam simplicitatem amiserunt, ad hanc disciplinam idoneos non judicamus, eosque ab ingressu Collegii rejicimus: quod Collegii prædicti Superiores observabunt in iis omnibus, quos ad hoc vitæ institutum minime aptos esse cognoverint. Verum qui bonæ indolis fuerint, nullumque hujusmodi habuerint impedimentum, post legitimum examen, a Præposito Generali recipi poterunt; iis qui defectum patientur rejectis, qui omnino admitti non debeant, nisi gravis aliqua causa intercedat, & de unanimi omnium Protectorum & Superiorum consensu. Paterna vero Præpositi Generalis in hoc maxime se ostendat sollicitudo, ut omnes Germaniæ Diœceses pro singularum necessitate & amplitudine juventur, ex eisque quot poterunt in Collegii loca distribuantur: quæ distributio mutari poterit, ut se mutabit Germaniæ status, & animarum salus postulaverit. Si qua vero in Diœcesi non reperiantur ad hanc institutionem idonei Juvenes, alii ex finitima aut alia Provincia deligantur, qui in Collegio instituti, ad desolatas ejusmodi Ecclesias exemplo & doctrina sublevandas postea dimittantur. Plures autem non recipiantur, quam quot Superiorum judicio atque experientia in Collegio prædicto poterunt commode sustentari.

§.4. Antequam in Collegio quisquam admittatur, vel in fine sex primorum mensium, in Superiorum manibus jusjurandum dare debeat, Velle se statum Ecclesiasticum amplecti; Et ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines, cum visum fuerit Superioribus, promoveri; Cumque iidem mandaverint, in Patriam statim reversuros; Juris Civilis aut Medicinæ studia non professuros; Aliam rationem vitæ, aulicam præsertim, non sectaturos; Sed continuo, ubi a Collegio dimissi fuerint, in Germaniam ad juvandas animas remigraturos, etiam ante constitutum studiis ordinarium terminum, si ita animarum saluti conducere, aut pro Collegii commodo Superioribus videbitur expedire. Juret etiam, se Collegii instituta secundum Superiorum interpretationem observaturum; Nec a communi omnium Alumnorum vivendi ratione discessurum.

§.5. Postquam autem prædicti in Collegium fuerint recepti, Christianam pietatem, & Dei timorem primum, & summum Religionis studium sibi esse propositum in animum inducant: inde enim salutaris & vera initium habet sapientia. Quare statim pietatis & Ecclesiasticæ vitæ fundamenta jaciant; vocationem, quam Deus illis impertiri dignatus est, etiam atque etiam considerent; generalem totius vitæ confessionem instituant; Divinum Officium recitare, & cælestia meditari discant; Catechismo studeant; iis, quæ in Domo Dei & in Choro a Clericis peragenda sunt, diligenter assuescant; atque id genus alia: quibus novi Alumni perdiscendis dies ut minimum quadraginta impendant; nec ante, quam in iis se bene exercuerint, Alumnorum veste induantur, aut ad disciplinarum studia mittantur, etiam si Nobiles fuerint aut Religiosi & in Sacerdotio constituti.

§.6. Sex item menses cuique tribuantur, quibus, an in Collegio perseverare, institutionemque hujusmodi observare, & propositum ad finem perducere velint, secum deliberent: & tantum pecuniæ penes Collegii Ministros deponant, quantum infra sex menses, aut post studiorum cursum discedentibus ad reditum in Patriam

suffi-

sufficiat, ne Collegium viaticis gravetur: pauperum tamen ratio habeatur. Quæ sex mensium præscriptio ad novorum Alumnorum probationem concessorum Superiores non arctabit, quominus, si deprehenderint Juvenes ad hujusmodi disciplinam Sacrosque Ordines parum aptos, eos intra sex menses prædictos sine mora possint dimittere. Nemo enim hoc in Collegio est alendus, qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc videatur discessurus; ne forte malus pravi unius Alumni exitus ea destruat, quæ multorum in religione & pietate profectus ædificaverit: neque enim, quibus severitate pœnarum opus est coërcendis, digni sunt hujus vitæ instituto. Tantum igitur retineri eos volumus, qui, sua sponte & amore virtutis, pietatis litterarumque studio vacabunt.

§.7. Omnes in Collegio fraterna caritate devincti eisdem legibus vivant, eadem præcepta servent, sive Nobiles sive Sacerdotes sint; omnium, etiam Religiosorum, idem sit victus & vestitus, honestus tamen & personis Ecclesiasticis Superiorum judicio conveniens.

§.8. Et ut, quod intendimus, spirituale ædificium ad culmen Deo dante perducatur, statuantur ante omnia fundamenta pietatis. Itaque Sacramentorum pius & assiduus usus conservetur, singulisque mensibus sollemnibusque festis ac Dominicis Adventus & Quadragesimæ omnes constitutis per Superiores Sacerdotibus peccata confessi, nisi legitimum intercedat impedimentum, communicent. Quotidie Missam audiant; & mane, antequam studiis operam dare incipiant, dimidiatam horam piæ meditationi impendant; & vesperi, antequam cubitum eant, quartam horæ partem Litaniis & discutiendæ conscientiæ tribuant: & si quis Officium Ecclesiasticum recitare debet, id aliis horis absolvat. Sacerdotes Missæ Sacrificium frequentius Deo offerant, in quo peragendo non minus dimidiata hora insistant. Piæ quoque consuetudines nascentis Collegii omnes perscribantur, & posteris observandæ proponantur.

§.9. Præter constitutos per Superiores Collegii Confessarios, sint in tanta multitudine aliqui rerum spiritualium Magistri, qui pietatis disciplinam primum quidem novis Alumnis, deinde etiam adultis ceterisque omnibus accuratissime tradant; quod si tales Magistri ex ipsa Societate deligi non potuerint, optimi quique ex ipsis Alumnis assumantur, qui ab omni cura omnino vacui hoc tantum munus sollicite subeant.

§.10. Alumni vero studiis quidem addicti, in pietate vero desidiosi, quique suis moribus alios ab ardenti pietatis studio tepefecerint aut quomodolibet averterint, vel a rectis Superiorum consiliis aut obedientia abduxerint, vel hujusmodi facere tentaverint, statim a Collegio dimittantur.

§.11. Festis diebus domi se contineant; orationi, piæ lectioni, Divinis Officiis, Sacris Cæremoniis perdiscendis & exercendis dent operam. Quod si Superioribus incommodum videretur, omnibus diebus festis totum Divinum Officium decantare, in sollemnioribus tamen diebus, & Dominicis Adventus ac Quadragesimæ, & in diebus festis Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Omnium, Apostolorum, & Angelorum partim decantetur; partim distincte & devote sine cantu recitetur.

§.12. At cum Autumni tempore a lectionibus vacant, tum maxime in Divinis Officiis perdiscendis & cantandis, ut Superioribus videbitur, se se exerceant: in quo tamen ne remissius aut indulgentius agatur, Rectoris conscientiam oneramus. Eo quoque tempore, aut alio cum studia intermittuntur, ea doceri curent, quæ celebrando Missæ Sacrificio sunt accomodata, præsertim hostias & corporalia parare:

die-

diebusque festis nulla umquam litteraria exercitatio aut Divinum Officium aut Ecclesiarum curam quomodolibet interrumpat seu impediat.

§.13. Beneficiorum in Collegium a Dei benignitate collatorum memoriam pie colant, memoresque sint bene de Collegio prædicto & de se meritorum, & Superiorum, præcipue defunctorum, quorum nomina in Ecclesiarum suarum Sacrario aut in Choro descripta habebunt: proque iis, qui majore fuerint in se usi beneficentia, Anniversaria Sacra perpetuo sollemniter fiant, singulisque hebdomadis pro illis orationes & sacrificia Deo offerantur.

§. 14. Alumni morientes, & in ipso agone, & ab hora transitus usque ad horam sepulturæ, fraternis Alumnorum obsequiis atque orationibus adjuventur; quorum funeri omnes intersint; & intra octo dies exsequiæ illis pie persolvantur. Quando autem contigerit, aliquem ex Cardinalibus Protectoribus decedere e vita, triduo orationes & sacrificia pro illius animâ Deo offerantur; cujus misericordia pro futuro Protectore rogetur, ut talem dignetur Nobis aut pro tempore futuris Romanis Pontificibus suggerere, qui tantum opus amplecti velit, & quam maxima poterit caritate tueri.

§.15. Qui ex Alumnis Superiorum judicio in pietatis studio & in Ecclesiasticis functionibus bene fuerint versati, ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoveantur, etiam sine litteris dimissorialibus suorum Ordinariorum, & sine titulo Beneficii aut Patrimonii, etiam extra legitima Ordinationum tempora. Antequam vero Sacris Ordinibus initientur, in Spiritualibus Exercitiis & piis meditationibus per dies ut minimum quindecim contineantur: unoque anno, antequam in Patriam sint profecturi, aut (si commodè fieri possit) adhuc citius ad Sacerdotium assumantur: quo tempore in Sacerdotalibus officiis, atque in Sacramentorum administratione, & in concionibus ad populum exerceantur; ita tamen, ut hac occasione Sacerdotes neque liberiores sint quam antea, neque extra Collegium comedant aut pernoctent.

§.16. Omnes quoque Collegii nostri Alumni a cauponis, & hospitiis locandis, & a quorumvis negotiorum procuratione abstineant: nullis Ecclesiasticorum Beneficiorum litibus aut controversiis implicentur; nec per Aulas, Tribunalia, laicorum aut externorum aliorumve domos discurrant. Constituatur autem aliquis pius prudens & experiens vir, qui ipsorum Alumnorum negotia sine eorum interventu expediri curet. Alumni sine comite a Superiore illis adjuncto e Collegio egredi non audeant: quod si fecerint, aut comitem deseruerint, vel eo pro foribus relicto negotia intus occulte tractaverint, in Collegium amplius non recipiantur. Non prandium aut cœnam extra Collegium capiant sine expresso Rectoris & Præpositi Generalis consensu; qui Alumnis ipsis, ut extra Collegium pernoctent, aut post Solis occasum cœnent, facultatem concedere minime poterunt. Si quis autem ex Alumnis extra Collegium ebrius fiat, in Collegium amplius non recipiatur: quod si cuiquam in Collegio non semel neque casu idem accidat, debet e Collegio dimitti. Ad tollendas autem commessationes, & quæ inde oriuntur scandala, non possit Rector quemquam externum in Collegii Vineas atque Hortos introducere sine Præpositi Generalis consensu: qui eam diligentiam in hoc Collegio gubernando adhibeat, quam, si esset suæ Societatis Collegium, adhiberet; consuetudine autem & modo suæ Societatis non utatur, sed novas regulas proponat, quibus Alumni Collegii privatim & publice secundum Canones & Clericorum sæcularium mores instituantur.

§.17. Litteræ, quas Alumni perscribent,

ſcribent, item eorum libri diligenter inſpiciantur; quæ, ſi quidpiam amatorium, aut bonis moribus perniciosum contineant, comburantur, & qui eos habuerint, ſevere puniantur. Si quis autem deprehendatur litteras impuras ſcribere, ſeditioſas, vel detractorias, malum aliquod conſilium vel vitia quorumvis continentes, ſtatim e Collegio ejiciatur. Eamdem pœnam ſubeant, qui ſeditionis ſpeciem aliquam excitaverint, vel occaſionem præbuerint atque auctores fuerint quominus aliquis Superioribus obtemperaverit, aut ſi quem contra eos re aut verbo concitaverint. Ii etiam ejiciantur, qui injunctam ſibi pœnam detrectaverint; aut, invitis Superioribus, pecuniam occulte retinuerint: quique quemvis maledictis aut injurioſis dictis affecerint, aut percuſſerint, vel Collegii pacem quomodocumque turbaverint, factis item & verbis inhoneſtis, ſtatim, tamquam peſtis quædam, e Collegio extrudantur.

§.18. Ad ea ſe quiſque ſtudia applicabit, eoſque libros habebit, quos Rector cenſuerit. Interpretationes Auctorum in Gymnaſio tantum Societatis audient. Ad Theologica ſtudia quatuor annos aſſignamus, ad Philoſophica tres, totidem ad Conſcientiæ Caſus perdiſcendos. Juris autem Civilis aut Humaniorum litterarum ſtudia nullum in hoc Collegio locum habeant. Harum, quas demonſtravimus, diſciplinarum ſtudiis ultimus annus Alumnis non concedatur, niſi prius in Subdiaconatus ſaltem Ordine ſint conſtituti. Quod ſi quis ad Sacros Ordines aptus non videbitur aut illis indignus, is in Collegio nequaquam retineatur; nec ei permittatur Theologiæ aut quodvis aliud ſtudium inchoare. Sacerdotes autem & virtute & doctrina præſtantes in Theologia Magiſtri creentur, ſine ullo tamen Collegii ſumptu: qui autem Sacerdotii Ordinem non fuerint conſequuti, ad hujuſmodi gradus non ſunt admittendi.

§.19. Studiis abſolutis, dies triginta in Collegio permanendi Alumnis concedantur; quibus tranſactis, non poſſint Superiores amplius eos in Collegio retinere: triginta vero illis diebus non erunt Alumni a Collegii legibus ſoluti, ſed omnia facient ex Superiorum præſcripto. Quæ vero pauperibus Alumnis veſtes, aut pro veſtibus quæ pecuniæ in diſceſſu dandæ ſint, ita Rectori præſcribatur, ut querelarum & invidiæ occaſio præcidatur: Alumnis vero, qui pauperes non fuerint, aut qui ſtudiorum curſum non abſolverint, aut qui ob culpam aliquam dimiſſi fuerint, nihil detur.

§.20. Superiores facultatem habeant aliquos egregiæ virtutis Alumnos, etiam poſt abſoluta ſtudia, in Collegio retinendi, quorum opera utantur in Collegii adminiſtratione, & cura rerum ad Collegium pertinentium; vel etiam ut Alumni prædicti concionibus & adminiſtratione Sacramentorum Germanos juvent in Urbe commorantes; & ob alias huſmodi pias cauſas ad Collegii commodum & animarum ſalutem pertinentes.

§.21. Nullus autem in Collegio, vel poſtquam e Collegio egreſſus fuerit, cauſarum in Curia ſit Procurator; nec cujuſvis Principis aut Prælati negotia etiam ſpiritualia procuret; nec abſolutis ſtudiis quiſquam vel in Collegio vel in Urbe permaneat, ut Curiæ praxim ediſcat.

§.22. Si quis Alumnus divinæ gratiæ impulſu ad perfectionis ſtatum & ad aliquod Religioſæ vitæ genus aſpiret, non debet a quoquam quavis de cauſa impediri, etiam ſi eo conſilio fuiſſet in Collegium ingreſſus, ut, ſtudiis abſolutis, e ſæculi fluctibus ſe in tutum reciperet; dummodo virtute confirmatus, in aliquam Germaniæ Provinciam ſe conferat.

N Loca

§.23. Loca discedentium Alumnorum ultra annum non vacent; &, si ii ad quos loca vacua pertinent non advenerint, Superiores eorum loco alios recipiant idoneos Juvenes: qua in re nemo poterit Superiores impedire. Erga absentes Alumnos atque in Germania commorantes Rector Collegii paterna utatur sollicitudine, eorum labores cognoscendo, eosque qua decet caritate consolando.

§.24. Collegii Superiores primum pii sint, animarum salutis studiosi, & maximam Divini cultus habeant rationem: Deinde Juvenes maximo cum delectu recipiant, receptos statim in Dei timore accurate instituti procurent: Postremo pietati negligentius vacantes, & ad virtutem non valde propensos, sine ulla mora dimittant. Quæ tria ut Superioribus cordi sint, sub obtestatione divini judicii mandamus.

§.25. Maxima quoque habeatur cura Ecclesiarum, divinusque in illis cultus ac ornatus religiosissime conservetur; piique Sacerdotes a Superioribus eligantur, qui in illis semper resideant, ac, ut debebunt, Missas & Divina Officia celebrent; ipsique Superiores pro honore Dei Ecclesiis prædictis liberaliter quidquid opus erit provideant, cultumque in eis ita exhibeant, ut earum reditus primum illis ipsis Ecclesiis serviant. Divinorum Officiorum tempore nullus Alumnus absit: Sacerdotesque viri pii & graves Choro præsint; Sacrarumque Cæremoniarum Magistri sint Divini Officii moderatores. Si quis autem ex Alumnis indignum quid orationis domo, aut inhonestum dicto vel facto, nutu vel aspectu minus honesto commiserit, confestim e Collegio dimittatur. Si quis etiam Sacras Cæremonias discere vel exercere neglexerit, aut ab Ecclesiasticis & Clericalibus officiis alienus fuerit, vel Templum & Chorum fugitet; nisi monitus resipuerit, in Collegio non tolleretur.

§.26. Quæ omnia quia a Rectoris pietate pendent, Præpositus Generalis Rectorem in hoc Collegio constituat virum aliquem rectum, sobrium, prudentem, pietatis & timoris Dei studiosissimum; qui omnes Nationes pari caritatis studio complectatur, & Christianum inter Alumnos amorem conservet; vitæ suæ exemplis omnes ad sui imitationem, & ad cælestis cum Sanctis consortii desiderium inflammet; bonos in virtutis soliditate confirmet; malos a bonis discernat, & ex hoc loco intrepide, nulla cujusquam ratione habita, expellat: sæpe Alumnis eorum vocationem exponat, in Adventus & Quadragesimæ octavo quoque die Alumnis verbum Dei pro statu cujusque explicet; aliis vero temporibus bis quolibet mense salutaria documenta publice proponat, omnesque ad timorem Dei & amorem excitet atque inflammet. Sit etiam Rector Divini cultus, Ecclesiastici officii, Sacrarum Cæremoniarum, Ritusque Romani valde studiosus; Domus Domini decorem amet: neque tamen suæ Religionis non necessarias hic retineat consuetudines, aut in Collegium inducere studeat; sed, pro pia tot Alumnorum institutione, sæcularium Clericorum ritum imitetur; ut Alumni non solum eum monentem audiant, sed ea quoque facientem videant, quæ ipsis facienda proponuntur.

§.27. Spiritualis jurisdictio & animarum cura, quam Ecclesiæ habent Collegio unitæ, totam ad Collegii ipsius Protectores pertinere volumus. Quæ autem tam in spiritualibus rebus quam Ecclesiis curandis fieri debent, marmoreis tabulis incisa in Choro affixa habeantur.

§.28. Superioribus non liceat supellectilem Ecclesiarum vel earum ornamenta cuiquam commodare: ex Reliquiis vero ne minimum quidem vel ipsis Regibus tradi possit, nisi ex subscripto

scripto manu nostra aut pro tempore futuri Pontificis Romani mandato. Si quis aliter fecerit, sententiam excommunicationis incurrat eo ipso.

§.29. Et quia spiritualia sine temporalium adminiculo consistere minime possunt, ideo eorum cura esse non debet in postremis. Quare ipse Rector viros fideles atque idoneos, quot ad hoc erunt necessarii, habere curet: quibus etiam præstandi ab eis officii leges, & quid in pietate & moribus observare debeant præscribat. Quorum primus sit Œconomus generalis, quem si Superiores eligere recusent, duo vel tres probatæ vitæ viri Superioribus ipsis & Protectoribus cogniti proponantur, ex quibus Protectores, quem omnium aptissimum judicaverint, eligant & Œconomum deputent generalem; qui administrationis suæ rationem reddet & Superioribus ipsis & Protectoribus quoties ipsi petierint. Œconomo generali adjungantur a Superioribus alii particulares Œconomi, præcipue vero fidelis aliquis vir, qui Œconomum generalem in tanta rerum multitudine adjuvet, quique ipsius absentis vel etiam ægrotantis vices subire & bene gerere sciat & possit. Singulis vero Œconomis necessaria suorum cujusque officiorum functio scripto tribuatur. Reditus sive pecuniæ Collegii penes fidelem mercatorem tuto deponantur, ac deinde, prout necessitas postulaverit, mandato a Rectore & a duobus Œconomis subscripto repetantur. Nullus Œconomus vel generalis vel particularis, nullus item qui Collegio in quovis munere deserviat, ulli ex Protectoribus vel Superioribus, vel qui in Collegio jus aliquod administrationem vel potestatem habeat, sit sanguine vel aliqua affinitate conjunctus; neque ab aliquo ex prædictis, neque ab ullo alio Prælato aut Domino quovis modo dependeat, aut cum prædictis clientelam habeat. Pater & filius, duo fratres, duo consanguinei in eadem Civitate aut Provincia non sint alicujus Collegii Œconomi; neque quisquam in Collegio deserviat, qui sit sanguine propinquus Œconomo generali, neque ad ipsum aliquo modo pertineat. Bona Collegii quæcumque non locentur Protectorum aut Superiorum consanguineis, nullisve cujusvis Ordinis Religiosis, non magnis Prælatis, non Œconomis aut aliis Collegii Ministris, neque eorum consanguineis, neque ulli qui aliquod jus potestatem vel administrationem habeat in Collegio. Bonorum locationes a Rectore, vel ab Œconomo generali in ipso Collegio fiant, Rectore præsente, atque eas approbante. Quicumque autem bona Collegii sive in Urbe sive extra Urbem locaverit, antequam locatio perficiatur, jusjurandum coram Rectore vel alio deputato præstet, affirmans, se in ea locatione solam Collegii utilitatem spectasse, & propter illam se nullum munus nullamque utilitatem cepisse, aut in futurum exspectare: juret item, se nihil facere aut fecisse ad alicujus instantiam aut commendationem aut propter cujusquam consanguinitatem vel amicitiam: & sine hoc juramento, de quo constet, quævis a quocumque & ubicumque facta locatio irrita sit & invalida. Bona prædicta tertio aut quarto quoque anno a peritis & fidelibus viris visitentur, eorum limites recognoscantur, & si opus fuerit renoventur; atque una cum Visitatoribus, si fieri poterit, adsit aliquis ex Collegii Superioribus, aut saltem Alumnus Sacerdos vir prudens & pius. Œconomus tam generalis quam particularis aliique præcipui Collegii Officiales singulis annis mense Januario fidelis & rectæ administrationis, & ad officium, quo funguntur, aptitudinis, nec non Christianæ pietatis & honestæ conversationis testimonium a Rectore habeant; quod nisi habuerint, eo ipso officiis privati esse censeantur. Societatis vero homines ad temporalem administrationem

non obligentur, nisi de sui Præpositi Generalis mandato: a quo uno in omnibus regantur & corrigantur, & illi soli suæ quisque administrationis rationem tantum reddant.

§.30. Si quid forte in his Constitutionibus desiderari usus rerum magister demonstraverit, aut obscurum fuerit vel ambiguum; id Protectores & Superiores, re mature deliberata, ex communi omnium consensu, suppleant, & declarent, & ad alia extendant. Quivis autem vel Protector vel alius dispensandi potestatem non habeat, sed id fiat ex communi omnium consensu, raro tamen, & nisi ob graves causas, ubi præsertim nulla sit privati commodi aut gratiæ suspicio, sed vel necessitas cogat, vel magnum Collegii bonum agatur, resque ad majorem Dei honorem vel Collegii ipsius commodum manifeste pertinere appareat.

§.31. Quæ omnia & singula in his Constitutionibus contenta ab omnibus tam Alumnis quam aliis quibuscumque, ad quos pertinent, cujusvis status, conditionis, & ordinis, etiam Sacerdotibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub censuris & pœnis Nostro aut Protectorum vel Rectoris arbitrio pro culpæ modo infligendis, mandamus inviolabiliter observari. Decernentes, quascunque alias dicti Collegii Constitutiones a quocumque, etiam a Nobis, emanatas vel approbatas, præsentibus contrarias, nullius esse roboris & momenti: & ex nunc irritum & inane, quidquid secus in prædictis per quoscumque scienter vel ignoranter, etiam obtentu aliarum dicti Collegii ordinationum (quæ tamen per præsentes, nisi his adversentur, abrogatæ non sint), aut alias quomodocumque contigerit attentari.

§.32. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac aliis ipsius Collegii, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici suspendi vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam & ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrorum statuti, ordinationis, rejectionis, onerationis, assignationis, voluntatis, mandatorum, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo octogesimo quarto. Kal. Aprilis. Pontificatus nostri Anno duodecimo.

M. CARD. S. STEPHANI.

Cæs. Glorierius.

A. de Alexiis.

Loco ✻ Sigilli pendentis.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

LIBER

LIBER TERTIUS

Alumnorum res in Germania gestæ ab initio Collegii ad obitum usque Gregorii XIII.

I D spectasse sanctissimum Societatis conditorem Ignatium cum ad Collegii Germanici molitionem appulit animum, ut quot essent in eo Alumni, tot pro Germania Apostoli efficerentur: id ipsum voluisse Pontifices maximos Julium III. & Gregorium XIII., quorum prior primam operi manum, alter supremam imposuit: id Cardinales Moronum, Cervinum, Augustanum, Comensem, aliosque, qui Collegii primordia vel pecunia, vel consilio, vel alia quavis ope adjutarunt provexeruntque: id demum primos ejus Moderatores, quorum institutis optime constabilita ad hanc usque ætatem disciplina pervenit, satis ut arbitror ex libris superioribus intelligi potest. Jam hæc tot sapientum consilia successum habuisse, ex Alumnorum rebus gestis demonstrare aggredior, intra eos tamen fines contracta narratione, ut extra Gregorii Pontificatum non excurrat. Nam si velim annorum cursum sequi, & quæcunque ad hanc usque diem pro salute mortalium incepta ab iis strenue, feliciterque confecta sunt, memorare contendam, nimis plane operosum negotium suscipere, & multorum voluminum historiam texere necesse habeam. Quamquam non negaverim feraciores rerum primos illos annos fuisse, quam posteriores: seu natura ipsa istiusmodi institutionum, quarum fervidissima esse initia solent, seu quod ea tempestate pauciores e primaria nobilitate Alumni fuere, & Juvenes in tenui fortuna nati difficilia ac laboriosa Apostolatus munia facilius libentiusque capessebant. Veruntamen, ut plures prima Collegii ætas Apostolos, ita multo etiam plures Episcopos, Cardinales, Electores, & qua-

I. Collegii Alumnos fieri Apostolos oportere.

2. Cur plures sub initia Collegii Apostoli quam postea.

3. Succedunt majori numero Episcopi, aliique Ecclesiæ Principes.

vis summa dignitate Principes posterior dedit; nec scias utri plus Catholicæ profuerint rei, hi ne potestate & imperio, an illi labore & industria. Utcunque sit, id ita fieri oportuit, ut prius ex hac palæstra milites rebus exequendis, quam duces imperandis idonei educerentur. Et nos quemadmodum virorum dignitate illustrium, qui ex hac disciplina prodierunt, Indicem accuratum infra subjiciemus, ita hoc libro pauca de Alumnorum laboribus Apostolicis ad specimen exponenda sumimus.

4. Alumnos exposcunt Germaniæ Episcopi.

Crescente in dies, ut supra memoratum est, fama Collegii, totamque late Germaniam pervagante, crebræ afferebantur inde Episcoporum, jam ad Pontificem Maximum, jam ad Collegii Rectorem litteræ, Alumnos deposcentium, ex iisque aliquot submitti ad se postulantium, in usus scilicet Ecclesiarum suarum adhibendos; Et qui magis viderentur idonei, precibus eorum concedi mos erat.

5. Primi duo Archiepiscopo Moguntino concessi.

Primus, quod quidem constet, hac de re litteras ad Lauretanum scripsit Daniel ab Homburgo, Septemvir & Archiepiscopus Moguntinus, eique Alumni primum duo dati sunt in paucis egregii, Christophorus Veilhammer ortu Bavarus, & Vitus Miletus Suecus, quibus deinde alii atque alii, ut in loco dicemus, accessere. Venientes amantissime excepit Septemvir. Ac Miletum quidem in aula considere concionibus habendis jussit. Veilhammerum Eisfeldiæ excolendæ applicuit, parvæ provinciæ, sed propter errores inveteratos, atque incredibilem hominum contumaciam, haud facili negotio subigendæ.

6. Eisfeldiam excolunt Nicolaus Elgardus, & Christophorus Veilhammerus.

Jam ante in eo solo naviter desudabat Nicolaus Elgardus, itidem Collegii Alumnus, de quo multa inferius dicturi sumus, totque animarum manipulos colligebat, ut ea potissimum res persuaserit Moguntino Alumnorum operam esse fructuosissimam, & cuivis Episcopo maxime expetendam. Igitur Elgardo se Veilhammerus adjunxit, ac conjunctis deinceps uterque viribus agrum

agrum sylvescentem excolere perrexere. Vidi Elgardi ad Lauretanum litteras, quibus de adventu Veilhammeri certiorem eum faciebat, & talem sibi comitem obvenisse in loco beneficii multo maximi se habere profitebatur. Addebat tamen iisdem litteris, quod mihi visum notabile, interesse rei Catholicæ ut qui remittebantur in Germaniam Alumni, siquidem posset, doctoratus insignibus essent honestati. Ita quippe vulgi opinione esse comparatum, ut quæcunque ad salutem animæ afferantur, tanquam oracula excipiantur ex ore Doctoris. Contra eadem si quis alius proponat, contemptui irrisuique sint. Huic hominum imbecillitati aliquid condonandum inquiebat, & quatenus liceat, obsecundandum insaniæ, quæ in salutem animarum vertat. Cæterum amoto post aliquod tempus Elgardo, solus in Eisfeldia Veilhammerus mansit, auctus quidem ille titulo ac potestate Visitatoris, at rerum gerendarum magnitudini, ut ipse de se fatebatur, longe impar. Quare suppetias e Collegio petivit, impetravitque a Lauretano socios quatuor, Jacobum Herzæum, Leonardum Saurium, Martinum Weinreichium, & Lucam Murarium, qui ab Archiepiscopo probati, ejusque missu in Eisfeldiam profecti, Veilhammero omnium præside, opus evangelicum facere instituerunt. Pagos atque oppida inter se diviserant, eaque, salutarem doctrinam circumferentes, perpetuo percursabant. Duderstadii, ut in oppido frequentiore, sedem fixerat Veilhammerus, ibique cum Saurio rei communi advigilans considebat. Et nihilominus ipse etiam ad pagos circumpositos identidem excurrebat, non imbri, non hyeme, non præalta interdum nive deterritus, ne ad rusticanam plebem salutis præsidia deferret. Nec tamen par labori constabat fructus. Obfirmabant ad contumaciam hæretici, Deique Ministros vera nunciantes, aut surda aure præteribant, aut cum con-

7. Doctores Laureati cæteris utiliores.

8. Alii in Eisfeldia Alumni collocantur. Eorum labores.

9. Hæreticorum contumacia adversus eos.

contemptu repellebant. Si qui rusticorum errorem dedocti Romano Pontifici sacramentum dicerent, id adeo impotenter accipiebant Magistri hæreseos (Prædicantes vocant), natio hominum æque ferox ac stolida, ut contra innocuos Sacerdotes turbas seditionesque concirent, qui proinde conviciis, sannis, lapidibus interdum, atque omnibus indignitatibus impetebantur. Fuit Duderstadii qui in Herzæum ad aram facientem, dum maxime divinam attollit Hostiam, lapidem grandiusculum summo nisu jecit, haud dubie Sacerdotem aut Hostiam ictu nefario violaturus, nisi conatum impium male directus lapis fefellisset. Talia, atque his etiam deteriora viri fortes constanti animo perferebant. De quibus Veilhammerus Romam ad Contubernales olim suos scribens, his verbis claudebat epistolam: „ Facile est, Fratres mei, in Collegio Germanico mane divinis meditationibus & lectionibus animam saginare, ubi nemo est qui perturbet. Difficile vero festivis diebus, & Dominicis omnibus, ad tres aut quatuor pagos discurrere, jejunum, in frigore & æstu, imbribus & nivibus, usque ad raucedinem clamare, & nullum inde fructum ferre, sed ab omnibus irrideri. Magna profecto requiritur patientia. Hanc in tanta commoditate comparare studeatis, & nitamini. Nolite vobis persuadere perfectos vos esse, aut jam patientia quid sit satis nosse. Decipimini, Fratres mei, mihi credite. Experientiam habere me puto „. Quibus ex verbis cognosci potest, qualem Alumni spiritum ex Collegii disciplina haustum in Germaniam ferrent. Sed quædam paulo distinctius videamus. Weinreichio demandata fuerat Parœciæ cujusdam administratio, quam omnes novorum dogmatum pestes fœdum in modum infecerant. Populus Eucharisticam cænam Lutherano ritu poscebat sub utraque specie. Pastor, ut dignum erat, pernegabat. Irati

10. Christophori Veilhammeri litteræ ad Sodales.

11. Martini Weinreichii constantia adversus hæreticos.

Irati ob eam rem Oppidani, ubi vident Pastoris Catholici firmitatem precibus expugnari non posse, suos illi reditus atque alimenta subtrahunt. Cum ne sic quidem flecteretur viri constantia, vertunt se ad artes veteratorias, atque expugnare saltem castitatem ejus conantur, clam introducto in domum ipsius scorto; triumphaturi gaudio scilicet, si violati pudoris turpem inurere notam homini innocentissimo possent. Redit ille ignarus insidiarum, ac nihil tale suspicans, domum. At mulierculam occurrentem, sibique blanditias parantem ut vidit, exarsit ira subita, arreptoque qui primus occurrit fuste, male profecto eam habebat, nisi celeri fuga se subduxisset. Non impune tamen improbis scelesta machinatio fuit, nec præsenti præmio viri virtus caruit. Invasit post paulo oppidum tetra morbi vis, qua multi passim absumebantur. Weinreichius nulla re caro Gregi, quantumvis immerenti, deesse. Quocunque vocaret necessitas, diu noctuque accurrere, languentibus quod poterat mali solatium afferre, morientibus sacra ministrare. Nam in eo rerum articulo, dante, ut ferme usuvenit, vexatione intellectum, resipiebant plerique, & sacra Catholica flagitabant. Verum ipse, dum his diligentius quam cautius sui prope securus insistit, lethale tabum hausit venis, deportatusque Duderstadium, post paucos dies inter Sodalium manus & lacrymas victima caritatis occubuit. Eo casu sodales, quamquam jactura tam cari capitis graviter vulnerati, non animo tamen sunt dejecti. Utque par morbus tota grassabatur Eisfeldia, parem operam pari studio ægrotis præstandam suscepere, beatos enimvero se prædicantes, si pari etiam exitu vitam finire in eo caritatis officio contingeret. Totum triennium sæviit lues infesta, magna mortalium edita strage. Hoc autem medio tempore, seu caritas impensa miseris omni Concionatorum eloquentia potentior fuit,

12. Ejus castitas experimento probata.

13. Ejusdem præclara mors in obsequio tabidorum.

14. Res gestæ in Eisfeldia lue sæviente.

ſeu calamitas ipſa fregerat quos nulla perſuaſio molliebat, nonnulla rerum eſt facta inclinatio, & illud antea contumax ſolum minus maligne reddidit cultoribus frugem. Sex integri pagi, abdicato Luthero, ſectæque ejus Miniſtris vel pulſis vel exauctoratis, ad partes Catholicas tranſitionem fecere, & in verba Romani Pontificis juravere. Quo ſucceſſu in ſpem meliorum erecti Apoſtolici Operarii, laborem ferebant libentius, & cœpta fidentius proſequebantur. At lue vix extincta, ſoluti metu Hæretici ad ingenium rediere, & ſalutem eorum quærentibus multo uberiorem patiendi quam agendi materiem præbuere. Exemplo ſit quod ſubjicio. Lucas Murarius Parœciæ Dunenſis ſuſceperat curam, Miniſtro Lutherano Archiepiſcopi auctoritate proſcripto. Id autem ita pro imperio, nec alio quam religionis obtentu factum, non Miniſtrum modo, ſed multos etiam e plebe pupugerat. Nam de religione integrum unicuique eſſe debere contendebant quam mallet ſequi. Acerbius tamen rem ferebat Miniſter, quippe officio quæſtuoſo abſtinere coactus. Itaque vindictæ ſtimulis agitatus, adjuncta ſibi magna ruſticorum manu, adit vicinum Dynaſtam Comitem a Schwartzemburgo, virum præpotentem, opumque multarum, itidem perdite Lutheranum, fidemque ejus & auctoritatem implorans, per communem religionem, per quidquid ſanctum ubique eſt rogat, ut ulciſcatur injuriam, non tam, ut ajebat, ſibi, quam ſacroſancto Evangelio, cujus interpres ipſe eſſet, irrogatam, nec Reformatæ Religionis Miniſtros patiatur Papiſtis, (ſic enim loquebatur) ludibrio eſſe. Eadem ruſtici ſucclamantes vociferantur. Ille querelis & clamore inſano incitatus, ut erat ſuopte ingenio præceps in omne facinus, coactis propere armatis fere ducentis, agmen expeditum in Dunenſes rapit. Murarium conviciis primum, deinde verberibus oneratum exturbat oppido, necem

15. Lucas Murarius e ſua parœcia exturbatur ab hæreticis, ac dire vexatur.

necem interminans ni ſtatim abſcedat, & beneficio apponens quod vivum dimittat. Domum ejus Curialem militi deprædandam permittit. Quo facto, ut jam re bene præclareque geſta, diſcedit. Murarius pæne ſemiaminis, ægre per hiemis inclementiam & præaltam nivem moliens veſtigia, Duderſtadium binis inde leucis venit ad Veilhammerum & Saurium, qui ſodalem cariſſimum, plagis prope enectum ac frigore, lætum tamen quod dignus eſſet habitus pro nomine Jeſu contumeliam pati, omnibus fraternæ caritatis officiis refecerunt. At indignum facinus inultum non tulit Moguntinus. Læſum jus territorii, læſam Principis Auguſtalis dignitatem clamans, continuo armatos ad tria millia ſub peritis belli ducibus in Eisfeldiam mittit, quorum ipſo adventu exterritus Schwarzemburgicus facti veniam ſuppliciter petiit, ac de injuria ſatisfecit. Dunenſes, quo ſe verterent non habentes, clementiæ Principis ſe permiſerunt, cujus juſſu multatis, ut dignum erat, nocentioribus, Murarius ſuam in ſedem eſt reſtitutus. Hæc ita prorſus ut a nobis narrata ſunt ad Lauretanum Veilhammerus perſcribebat, aliaque multa de ſuis ac ſociorum laboribus adjiciebat, quæ ſingillatim perſequi longum eſſet. Elgardus interea, cujus ſupra mentionem fecimus, haud paulo graviorem laborum ac moleſtiarum molem Erfordiæ ſuſtinebat. Eſt ea civitas Thuringiæ primaria, ad amnem Jeram, intra fines Moguntinæ Diœceſeos, & id temporis non potentia minus quam ſacrorum contemptu inſignis habebatur. Pars Civitatis multo maxima Lutherum ſequebantur, adeo præfracte, ut ſpem reſipiſcendi nullam facerent. Nihilo meliores Sacerdotes, quippe non ſolum hæreſi contaminati, ſed otio fluentes ac luxu, ac, ne quid gravius dicam, conviviis ganeiſque intemperantius indulgere ſoliti. Sæpe his malis remedium quæſierat Archipræſul, nunc ſeveritate, nunc benignita-

16. In eam reſtituitur ab Archiepiſcopo Moguntino.

17. Nicolaus Elgardus fit Epiſcopus Suffraganeus Erfordiæ.

 gnita-

gnitate usus, at frustra. Omnem ægroti medicinam, tamquam phrenetici, respuebant, curationem omnem morbi vis superabat. Ad extremum Septemvir Suffraganeum, ut vocant, Episcopum hunc de quo loquimur Elgardum creat, & Erfordiensium sacris præsidere jubet, si forte talis viri sagacitate & industria, quam multis antea rebus perspexerat, extricari quid posset. Ergo inunctus rite in Templo Societatis Moguntiæ, & Episcopi Ascalonensis titulo insi-
18. gnitus, Erfordiam Elgardus venit. At eo vix appulsus, plus sane oneris quam honoris sibi impositum sensit. Hominem, ut ajebant, Romanum invitissimi acceperunt hæretici Magistratus, metu de sacrorum cultu ne quid novaret. Quasi vero non ipsi prius res novas essent amplexi, cum repudiato majorum cultu antiquissimo, ad Lutheri signa defecerant. Eumdem ut censorem molestum aversabantur improbi Sacerdotes, sua sibi exprobrari vitia non ferentes. Itaque dictis monitisque ejus vix quisquam Civium honestiorum aures dabat. Tantum plebs infima, magis scilicet ignoratione veri quam animi pravitate prolapsa in hæresim, e superiore sæpe loco dicentem, & doctrinæ cælestis oracula explicantem libenter audiebat, ac propter opinionem virtutis in honore habebat. Ea res ægre faciebat adversariis. Conspirant in hominis innocentissimi caput; & siquidem furori & invidiæ nonnullam imponere honesti speciem placebat, cum deferunt ad Magistratus, quasi leges Imperii infringat, nova dogmata ferens in vulgus, & pacem Religionis turbans Augustanis firmatam pactionibus. Accepta accusatione, fit Senatus consultum ut vocetur in jus Elgardus, intereaque concionibus
19. ac suggestu abstineat. Non abstinuit tamen fortis tenaxque propositi vir, sed illam usurpans Apostolorum vocem: *Obedire oportet magis Deo quam hominibus*, negansque sibi fraudi esse debere quod muneris sui partem fere præcipuam

Multiplices ejus molestiæ ab hæreticis.

Concionari pergit quamvis prohibitus.

puam impleret, nihilo fecius concionari perrexit. Nec vero abnuit caufam in judicio dicere. At objecta crimina diluit adeo nervofe fimul atque perfpicue, ut liberatus ipfe fuerit culpa, & pudor improbos accufatores inceffierit. Cum nihil hac via effet profectum, agi adverfus eum manifeftis injuriis cœptum eft. Potentiores concitant plebem ingenio mobilem, quæ feditionis in morem coorta, fæpe fannis ac fibilis, interdum etiam lapidibus hominem officio ac dignitate fpectandum impetere eft aufa. Omnino id ex compofito agebatur, ut moleftiarum impatientia abfcederet fponte, quem vi pellere non licebat. His ipfe de rebus fufe fcripfit ad Gregorium Pontificem quo primum anno Erfordiam advenerat, ftationem tamen non deferuit. Quin anno eodem, ne officio Epifcopali deeffet, facro Pentecoftes die Sacramentum quod vocant Confirmationis, longa defuetudine jam prope apud Erfordienfes abolitum, reftituit, ex iifque Catholicorum reliquiis quinquagenos fupra centum facro illitos chrifmate initiavit. Sacris Ordinibus initiari major fortaffe numerus poftulabant, quæftus nimirum, opumque humanarum cupidine divini afflatus vicem fupplente. At Elgardus, ad leges Concilii Tridentini rem exigendam ratus, periculum fcientiæ inftituit, in quo pauciffimos cum reperiffet idoneos, his tantum admiffis, cæteros petitores ut ineptos rejecit. Qua de re fcribens ad Cardinalem Comenfem: „ Qui tentarunt, ait, ad unum fere omnes reperti funt ineptiffimi, & pro meritis rejecti. Pudet me Germanorum noftrorum turpitudinem revelare; quales larvas ad facra minifteria tam multis annis protruferint. Miror ego in his locis vel unam animam remanere potuiffe Catholicam. Adeo pauci funt Sacerdotio digni, & tam multi, qui nec foro, nec agro, nec ftivæ, nec textrinæ apti, dummodo beneficiolum mercati fint, Ordines

20. Epifcopalia exercet magna conftantia.

21. Ejus litteræ ad Cardinalem Comenfem.

„ quof-

„ quoslibet facili negotio coemerunt „. Cæterum ut difficillima Elgardo rerum initia Erfordiæ fuere, sic decursu temporis omnia procliviora sunt facta, præsertim cum adjutores aliquot habuit ex Collegii Germanici disciplina profectos, in quibus Vitus ille Miletus, quem supra memoravimus, fuit. Is nunc apud Septemvirum Moguntinum, ut diximus, sacri Concionatoris munere fungebatur, audiebaturque pari hominum approbatione ac fructu. Eodem tempore quæ factu optima viderentur Principi suggerebat, suadebatque, & totam aulam, non verbo minus quam exemplo, ad pietatis officia exstimulabat. Exstat etiam nunc ejus Epistola ad eumdem Comensem Cardinalem sub idem tempus scripta (nam scribebant Alumni identidem ad Cardinales Collegii Patronos, eosque de suis ac Religionis rebus docebant), qua epistola quoniam non suas tantum res, sed etiam aliquot Collegarum suorum officia laboresque commemorat, eam libet in summam contractam apponere. Principio se quidem, ajebat, prope otiosum videri posse, qui in aulæ umbraculis resideret, aliis in sole & pulvere per aperta camporum usquequaque excurrentibus; nihil tamen sibi minus licere quam otiari. Tum de se, deque iis quibus distineretur curis pauca elocutus, ita pergit. Archipræsuli Moguntino, veterum institutorum retinentissimo, nullam pro præsenti curam esse potiorem, quam ut ad Ecclesiæ obsequium revocetur Eisfeldia. Eo in opere summa fide versari Doctorem Veilhammerum, strenuum ac fortem virum, adjutore Jacobo Herzæo. Utrumque in eam rem multa agere, plura pati, & progressus non pigendos facere. In idem alios alibi Alumnos cum laude incumbere. Erfordiæ Nicolaum Elgardum, Episcopum Suffraganeum, inter sexcentas difficultates sacra Catholica naviter restituere. Aschaffemburgi magno populi concursu plausuque Jodocum Camerarium sacras con-

22. Vitus Miletus egregie rem gerit in aula Moguntina.

23. Scribit ad Cardinalem Comensem de se, ac de aliis Alumnis.

24. Summa litterarum.

conciones habere. Moguntiæ Cornelium Lanſteinium, in Oberroda ac vicinis locis Philippum Furſtium, Herbipoli Doctorem Balthaſſarem Conigium, & Danielem Stauberum, quam acceperint muneris Apoſtolici partem impigre obire. Sibi non deeſſe Matthæum Reutterum Spiræ, at majorem viribus laborem ferre. Brumiæ Petrum Binsfeldium, Confluentibus Jacobum Tectonium, Monaſterii Joannem Kaltium, pro ſe quemque Religionis negotium urgere provehereque. Omnes & vitæ innocentia, & Catholicæ pietatis ſtudio, veros ſe Collegii Germanici Alumnos probare. Nondum, cum hæc ſcribebat Miletus, Moguntiam advenerat Ætherius Hoffmannus, præclaræ indolis Juvenis, quem florenti adhuc ætate Ammerbaci, in oppido Moguntinæ provinciæ, concionum ſacrarum curſum per majora jejunia peregiſſe, & nonnullos hæreticorum pervicaciſſimos a perfidia dimoviſſe tradunt. Hunc Septemvir ab Urbe venientem ad Sacelli ſui miniſterium admiſerat. Cum vero de præſtanti ejus ingenio, vel fama vel litteris, comperiſſet, eumdem Romanæ ſapientiæ publicum dare ſpecimen juſſit, Theologica diſputatione inſtituta, cujus tanta admiratio fuit, ut in præmium rei feliciter geſtæ Canonicatu donandum judicaverit, & ipſa re Canonicum dixerit D. Petri extra Urbem. Ut deinde ad graviora negotia adhibitus Hoffmannus fuerit, non eſt hujus loci diſſerere. Miletus interea, qui hactenus Concionator, ut dictum eſt, in Aula Moguntina fuerat, relicta hujus functione muneris Jodoco Camerario, Erfordiam tranſiit, Elgardo, amico ac veterum ſtudiorum ſocio, adjutor, omniumque curarum & laborum particeps in ea rerum adminiſtratione futurus. Cujus adventu tantum Elgardo adjunctum eſt roboris, tantum oneris imminutum, ut ſcripſerit ad Lauretanum, tali addito comite, videri ſe ſibi quodammodo revixiſſe. Et brevi fuit ubi inſitam animo vir-

25. De Ætherio Hoffmanno ejuſque ſingulari doctrina.

26. Miletus Elgardo jungitur Erfordiæ.

27. Eum a concionibus deterrere conantur hæretici.

virtutem Miletus ostenderet. Ut erat in dicendo æque copiosus ac vehemens, dictisque ejus populus vehementer commovebatur, id ægre ferentes hæretici, ad suggestum properantem bis terque aditu prohibere sunt conati, primo quidem minis intentatis, post etiam lapidibus furenter in eum jactis. Ille tamen, nec tumultuantium insano clamore, nec sæva saxorum grandine exterritus, porro ire
28. ad suggestum perrexit, nec deinceps ad concionem prodire unquam desiit. Accessit irarum nova graviorque causa ex eo, quod circa Paschales ferias de Sacramento Eucharistico differens, dogma Catholicum ad captum populi explicabat, Calvinianorum vero Lutheranorumque ea de re opiniones non aperte minus quam valide refellebat. Qua re offensi supra quam dici possit sectæ Ministri, ac prope in furorem acti, non id satis habuere ut invisum Concionatorem voce palam maledictis proscinderent, sed libellum maledicum, meris contumeliis calumniisque confertum (qui mos ferme hæreticorum, omniumque malam causam sustinentium est) adversus eum ediderunt, inque imperitum vulgus sparserunt, gravi insuper interdicto proposito, ne quis maledictum illum Jesuitam (sic passim Alumnos vocitabant) concionantem audiret sub
29. pœna privationis Cœnæ Lutheranæ. Ad ea Miletus, quamquam spernebat cætera, læsam sui existimationem nominis, rem sacra ministeria tractanti apprime necessariam, non tulit. Sed, ut erat non minus scribendi quam dicendi peritus, & ingenio manuque promptus, ad amoliendam infamiam, libello mendaci ac virulento libellum justæ defensionis opposuit, ediditque in lucem, tum Germanice, tum latine. Quod non minus moderate quam libere pro communi jure factum, tametsi ad tuendam ejus famam egregie valuit, hæreticis tamen vocem non inclusit. Nam quis malevolos obtrectatores adigere ad silentium

Libellum maledicum contra ipsum edunt in lucem.

Suam famam scripto defendit Miletus.

tium queat? Nihil habentes quod contra Mileti innocentiam reponerent, adversus Jesuitas, quorum institutione, ut ajebant, isti sic insolescerent, odia converterunt, ac libellum alterum pestilentiorem, cui titulus *Speculum Jesuitarum*, tota passim Urbe disseminare cœperunt. Neque hunc tamen Miletus incastigatum abire permisit. Recte existimans, unam esse causam Jesuitarum ac suam, eamque cum Religionis causa esse quam conjunctissimam, opus tenebricosum, ne luem inclusam aspergeret multitudini, binis excepit vernaculo sermone libris, jugulavitque sic, ut deinceps paulum resederit hæreticorum audacia, & multi e populo proniores ad excipiendam veritatem sint facti. Atque hæc in Diœcesi Moguntina. Haud minus interim strenue viriliterque res agebatur in Trevirensi sub Archiepiscopo Electore Jacobo ab Eltzio, qui itidem se eximium Collegii Germanici æstimatorem ac fautorem ferebat. Venerant ab initio invitatu ejus Treviros ab Urbe accersiti Juvenes ornatissimi tres, Petrus Binsfeldius, Felix Hortulanus, & Jacobus Tectonius. Sed ex irrepserant in amplam Diœcesim ex conterminis hæreticorum provinciis malorum labes, ut his convellendis multo majori operariorum numero esset opus. Itaque nova auxilia petivit. Et petenti dati sunt haud absimili ingenio virtuteque Juvenes, Nicolaus Eringius, Guillelmus Lindener, Joannes Saliceus, aliique suis infra locis nominandi. His autem succinctus hominibus pius Præsul, ad sananda suæ Diœceseos vulnera se convertit, atque ab insigni Monasterio Brumiensi sumendum duxit initium. Brumia oppidum est ad amnem cognominem, a Treviris iter bidui, Abbati Monasterii, quod ibi est Ordinis Benedictini, obnoxium. Vetustissimum id Monasterium est. Conditum ferunt sub Pontifice Sergio, ab eoque sacris corporibus Martyrum sex & quadraginta donatum dicitur. Abbatis tantæ erant opes, ut

36. Societatis quoque Jesu defensionem suscipit.

32. Alumni aliquot in Diœcesim Trevirensem vocati ab Archiepiscopo.

31. Quædam de Monasterio Brumiensi.

vix ulli e potentioribus Dynastis de potentia concederet. At Monachi, antea disciplinæ tenaces, & sanctimoniæ laude florentissimi, turbulentis illis Germaniæ temporibus, ut sunt res humanæ, sensim ad remissionem licentiamque vitæ defluxerant. Oppidani vero, parum aut male exculti, tantum non aperte fidem Catholicæ pietatis mutaverant. Ad mali cumulum, extincto nuper legitimo Abbate, in ejus locum vi se intruserat Comes a Manderscheido Vernemburgus, secta Lutheranus, atque omnia Monasterii bona occupaverat. Verum Eltzius Septemvir, Cæsareo ac Pontificio decreto suffultus, Abbatem novum creaverat, & possessore injusto armis exacto, loci dominationem, & subjuncta prædia in potestatem receperat. In hoc statu cum essent res, restitui in Oppido cultum Catholicum, in Cœnobio priscam sanctitatem atque ordinem revocari Septemvir cupiens, id negotii Petro quem supra nominavi Binsfeldio dedit, Juveni docto ac prudenti, e Collegio Germanico recens educto. Arduum plane negotium, præsertim Juveni, cujus inter grandes natu viros, & professione Monachos, haud magna esse posset auctoritas, nisi pietate eximia, nec vulgari doctrina sustentaretur. Binsfeldius tamen suavitate & patientia opus injunctum egregie præstitit. Profectus Brumiam, illiberaliter primum a Monachis est exceptus, quippe hominem censorium refugientibus. Ille, ne esset justo molestior, bis tantum intra hebdomadam ad eos verba facere instituit, nunc Regulam S. Benedicti opportunis explanans enarrationibus, nunc de Theologicis rebus erudite differens, atque his aliqua, quæ excitandis ad pietatis cultum animis aptiora viderentur, interferens. Dies reliquos oppido Concionibus & Catechesi excolendo tribuebat. Nihil admodum succedebat initio, perinde Monachis atque Oppidanis in deteriorem partem quæcunque afferret accipientibus.

33. Petrus Binsfeldius reformando Monasterio præficitur.

34. Ut rem gerendam susceperit.

bus. Qua de re ſcribens ad Lauretanum: „ Omnia, inquit, quæ fiunt, in malam Monachi partem interpretantur; unde me non libenter, maxime Seniores, vident, qui eorum vitam noto, mihique cauſam inſtituendæ reformationis tribuunt. Multa video quæ diſſimulare cogor, & interim in animo crucior. Mihi credat Reverentia Veſtra, in nulla adhuc ſchola diſcipulus tantam exercere patientiam coactus ſum, quantam doctor diſco. Sed omnia libenter perferrem, ſi viderem eos pro ſua utilitate laborare, quorum cauſa ego laboro „. Hæc de Monachis. Tum ad Oppidanos deducto ſermone, eos ait Catholicos videri dicique velle, ſed hujus profeſſionis non niſi inanem nomenclaturam ferre, mille erroribus depravatos, & ipſa re Lutheranos. „ Nuper, addit, cum de Miſſa dicere cœpiſſem, plurimi ex Templo fugerunt nunquam reverſuri. Jactant a ſuis Paſtoribus talia non doceri. Sacerdotes ignorantiſſimi ſunt, nihil omnino de divinis ſciunt, aut docent „. His tamen difficultatibus animum non deſpondebat, maturam laboris frugem a die magis, atque ope divina, quam ab induſtria conatuque ſuo exſpectans. Atque interim Romam ad veteres Collegii ſodales ſcribens, magnopere eos hortabatur ut virtutis copiam, dum liceret, ſibi comparare ſtuderent, uſui futuram ſuo tempore, nec alibi melius quam in Collegio comparandam. Juvat ipſa ejus verba referre, minus illa quidem compta, ſed pium ardorem ſpirantia, & animi ejus ſenſa, quo ſimplicius, eo verius apertiuſque prodentia. Multa igitur de Germaniæ neceſſitatibus, de Sacerdotum inſcitia, de bonorum Parochorum paucitate prolocutus, ita ſubjungit. „ Vos Fratres cariſſimi laborate jam pro hieme, quæ veniet. Veniet, veniet tempus, quando memores eritis Collegii Germanici. Quid ſit Collegium Germanicum, in Collegio

35. Ejus ad Lauretanum Litteræ de negotio Bruminenſi.

36. Scribit ad Sodales Collegii epiſtolam.

P 2 „ Ger-

„ Germanico non cognoſcitur. Qui nihil aliud niſi lucem „ inhabitat, de tenebris judicare neſcit, nec lucis præ- „ ſtantia dignoſcirur, niſi quando tenebris comparatur. „ Cælum vos inhabitatis modo, & ego inhabitavi quando „ vobiſcum fui. Converſationem domus veſtræ ſi confe- „ ram cum hominibus hujus mundi, miraculum ſane haud „ exiguum eſt, ſi qui apud vos male vixit, in mundo „ bene vivat. Videte fratres, videte ne occaſionem ne- „ gligatis, ac veſtrum bonum cognoſcite. Utinam talia „ Monaſteria in Germania haberemus, in quibus tanta „ pietatis exercitia, quanta apud vos, eſſent. Felix ni- „ mirum eſſet Germania. Proinde fruimini veſtra felici- „ tate dum licet. Deo gratias agite, & cavete ne ingra- „ ti ſitis, & tantum bonum negligatis „. Hæc ille qua-

37. Rem feliciter conficit Brumiæ.

dam velut effuſione ardoris, quo intus flagrabat. Binos ipſos annos Brumiæ Binsfeldius poſuit, lente, ut videbatur, negotium agens, at ſenſim in animos Monachorum inſinuans, & quotidie aliquid ab iis exſculpens, donec facilitate, lenitate, patientia, in primiſque vitæ integerrimæ exemplo captos & conciliatos, ad omnia dociles & dicto audientes habuit, nemine jam renuente veteris diſciplinæ jugum accipere, & ad normam legum vitam inſtituere. Nec minus proſpere geſta res apud oppidanos, ea ſacta morum atque opinionum commutatione, ut jam,

38. Evocatur Treviros, & fit Epiſcopus, Vicariuſque Archiepiſcopi.

non tantum nomine, ſed re Catholicos diceres. Hos rerum ſucceſſus ut accepit Septemvir, hominem tam expertæ virtutis, & cuivis, ut apparebat, negotio ab inſigni prudentia parem, habere apud ſe honore cenſuque auctum ſtatuit. Et ſiquidem debilitari ſibi vires in dies ætate graveſcente ſentiebat, & Epiſcopalia munia per ſe, uti ſolebat, obire ægre jam poterat, Binsfeldium nec opinantem evocavit Treviros, ſacravitque Epiſcopum titulo Azotenſem, vicario in eum officio ac poteſtate translata. Addidit

dit opimam Præposituram S. Simonis, quo sustinere dignitatem commodius posset. Nihil in nova luce, & ampliore theatro, de usitato vitæ instituto Binsfeldius mutavit. Par modestia, par pietas, eadem in cultu corporis abstinentia. Laborum moles fortasse gravior, cum & Diœcesim amplissimam lustrare, & negotia expedire, & quæ propria sunt Episcoporum sacra ministrare, ad hæc adesse Principi in consiliis, & sententiam dicere cogeretur. Quæ ille omnia summa semper fide ac sedulitate præstitit. Cæteras ejus dotes eximia quædam benignitas ac liberalitas commendabat. Opum contemptor splendidus, e locuplete censu nihil seponebat sibi præter egestatis depellendæ præsidia. Quod erat reliquum, in pauperes erogabat. Egentiores, ne a potentioribus, ut sæpe fit, in judiciis opprimerentur, pecunia ac patrocinio adjuvabat. Quædam etiam scripsit vulgavitque admodum utilia, e quibus quod est *De receptis in Theologia sententiis*, spissum atque eruditum opus, magna doctorum approbatione fuit exceptum. Sed ne in uno hærere cæterorum obliti videamur, Binsfeldii virtutem alii per Trevirensem Diœcesim Alumni æmulabantur. Jacobus Tectonius, quo primum anno redux e Collegio fuit, Canonicatu S. Florini donatus Confluentibus, sacras ad populum Confluentinum conciones per Quadragesimam jejuniorum habuit, tanta eloquentiæ laude, ut parem in dicendo neminem sibi auditum prædicarent homines exactæ ætatis. Felix Hortulanus Parœciam S. Laurentii administrabat Treviris, Joannes Saliceus Polchemensem, Guillelmus Lindener Vilmarinam, Nicolaus Eringius Limponscensem. Omnes in officium intenti, Pastorum diligentium laudem non vulgarem ferebant. Eringii tamen præcipue eluxit ingenium ac diligentia in opere, quod subjicio. Hunc Septemvir ornatissimum Juvenem detinuerat initio apud se velut unum ex familiaribus,

cum

39. Indicantur virtutes Binsfeldii præcipuæ.

40. De aliis Alumnis per diœcesim Trevirensem distributis.

41. Nicolaus Eringius reformat Breviarium Trevirense.

cum eoque transigere plures quotidie horas a publicis negotiis vacuas solebat. Venit forte in sermonem de reformando quotidianæ psalmodiæ codice Sacerdotali (Breviarium appellant), qui codex ad eam diem incerta lege atque ordine apud Trevirenses fuerat. Eringius id ita confieri censuit oportere, ut ab Romana Pii V. forma quam minime abesset. Et accepto rei conficiendæ mandato, jam supplens quod deerat, jam quod redundabat resecans, ordine quæque suo disponens, Breviarium quale nunc est Trevirensi Ecclesiæ dedit, optime ordinatum, atque ab omni parte perfectum. Per hæc alii ex aliis subinde adventabant ab Urbe Alumni, quo ex numero Jacobus Duirrus, Guillelmus Tilius, & Maternus Guillenfeltus fuere. Semptemvir, omnes ex Romana schola venientes benigne complecti solitus, Duirrum Parœciæ Polchensi imposuit.

42. Jacobus Duirrus ab hæreticorum contagione defendit Polchenses.

Frequens ea erat incolis, & fidei tenax, at propter hæreticorum vicinitatem periculo obnoxia. Namque accolæ Lutherani, contracta cum Polchensibus ex frequenti commercio familiaritate, eos ad defectionem blandis sæpe sermunculis sollicitabant. Hæc autem ferme ingerebant. Fatuos enim vero Papistas esse, qui a suis Parochis eo usque dementari se sinerent, ut præter ipsos audirent neminem, ac ne libros quidem eruditos, in quibus contraria traduntur, legere ab illis prohibiti auderent. Hos paulum si volutarent, intelligerent profecto imponi pulcre sibi a suis Pastoribus, nec iis se tamquam brutæ animantes ducendos permitterent. Minus quidem certe nexus illos conscientiæ, illas Ecclesiæ censuras expavescerent, vacua nomina, veram Papæ carnificinam. Quæ, & his similia ut altius insiderent animis, ejusdem argumenti libros venenatos identidem supportabant, & amicis legendos tradebant. Inde Parocho assiduus atque infinitus labor erudiendi nutantem in fide gregem, & offusas mentibus tenebras dissipan-

ſipandi. Nihil tamen ægrius impetrabat, quam ut vetitis abſtinerent libris, quorum ſane multos eorum ereptos manibus igni tradidit. Tilius eodem tempore in urbe Confluentina curabat, Canonicus idem, & in æde B. Virginis Parochus, utrumque cum laude. Ea in urbe Septemvir Collegium Societatis moliebatur. Dum paratur inſtruiturque Patribus excipiendis domus, Tilius moræ longioris impatiens, quoſdam ex iis evocavit ſuam in domum, ſua menſa ſuſtentavit, ac plane hoſpitaliter ad aliquot menſes habuit, lætus hanc a ſe poſſe vicem rependi iis hominibus, quos adoleſcentiæ ſuæ duces altoreſque habuiſſet. Similem, & ampliorem fortaſſe hoſpitalitatis laudem tulit per cauſam tumultus Belgici, quo hæretici regionem pervolantes, rapinis, incendiis, ſtupris, atque omni ſcelerum atrocitate omnia humana ac divina jura miſcebant, funeſti belli faces ac furiæ. Tunc enim effundentibus inde ſe multis omnis ætatis ac ſexus, & fuga ſalutem quærentibus, Catholicos Sacerdotes e Belgio profugos excipiebat domi, & quoad poterat ſuſtentabat. Accidit ut Confluentes per eamdem cauſam ſe reciperent ſex ſacratæ Deo Virgines, rerum omnium indigæ, omni humana ope deſtitutæ. Eas etiam Tilius excepit domo, quam Canonicatus titulo poſſidebat, & partim ſua, partim corrogata ab amicis ope diu aluit, binos eodem tempore Sacerdotes apud ſe habens in domo Curiali, quos itidem ex Belgio pavor expulerat. Quibus Chriſtianæ benignitatis officiis ſatis declarabat Sacerdos pius, intelligere ſe quos in uſus expendi Eccleſiæ proventus oporteret. Guillenſeltum Septemvir Canonicum renunciaverat eadem in urbe Confluentina ad S. Caſtoris, cum hoc ut militare præſidium arcis Chrembreiſteinianæ, quæ Trevirenſis ditionis præcipuum munimentum eſt, ſacris procuraret. Ut brevis eſt Chrembreiſteinium ex Confluentibus per flumen

43. Guillelmi Tilii hoſpitalitas in Urbe Confluentina.

44. Maternus Guillenſeltus pietatem ſerit inter milites.

men Rhenum trajectus, eo se diebus prope singulis Guillenfeltus transferebat, Milites otio, aleæ, jurgiisque deditos, atque in omnem vitæ licentiam effusos, qua privatis alloquiis, qua publicis sermonibus ab tristi vitiorum veterno, quo misere obruebantur, ad metum Numinis excitabat, peccata confitentibus aures dabat, nullam caritatis industriæque partem, quo meliores fierent, prætermittebat. Verum hæc dum ita diversis per Diœcesim geruntur partibus, Eltzius Elector & Archiepiscopus, cujus maxime patrocinio stabant Alumnorum res, senio atque ægritudine confectus diem obiit extremum. Antistes idem ac Princeps tanto religionis studio, ut pares ea laude haberet admodum paucos, superiorem fortasse neminem. Morte ejus gravissimum damnum Ecclesia Trevirensis fecit, & par Alumnorum eo casu luctus fuit, tam benevolum ac potentem Patronum desiderantium. Mœrorem lenivit tamen successor illi datus Joannes a Schonemburgo, præclaris animi fortunæque ornamentis vir, ex Præposito Ecclesiæ Metropolitanæ Archiepiscopus Trevirensis, & S. R. I. Elector factus. Comitiis interfuit Adrianus Scheffartus a Merode, æque pius ac nobilis adolescens, qui ejus licet Ecclesiæ Canonicus, in Collegio degebat. Namque ut audivit de morte Eltzii, magnis statim itineribus contendit Treviros ferendi causa suffragii in electione successoris. Hac autem vix peracta re, post usitata gratulationum officia denuo properabat Romam, deliberatum habens ad exitum usque prosequi quæ intermiserat studia Theologica. Properantem attinuit tantisper novus Præsul, captus videlicet egregia adolescentis indole, & moribus suavissimis. Mox eumdem electionis suæ nuntium ad Pontificem Maximum, & confirmationis deprecatorem designavit, addito legationis socio Hugone Cratzio, Ecclesiæ ejusdem Canonico. Instructus igitur

45. Mors Electoris Archiepiscopi Trevirensis. Successor illi datus.

46. Adrianus Scheffartus ad Comitia Trevirensia properat e Collegio.

47. Redit Romam novi Archiepiscopi Nuntius ad Pontificem.

tur usitatis in eam rem litteris, Romam quam celerrime revolavit Merodius, unaque secum aliquot in Collegium sodales, ac præ cæteris Henricum ab Heideno, antiquæ nobilitatis adolescentem, itidem Ecclesiæ ejus Canonicum traxit. Legationem vero injunctam obiit tanta simul oris modestia, & elegantia sermonis, ut dicentem incredibili voluptate Gregorius audierit, magno sibi opere gratulatus tales in suo Collegiò Alumnos fingi, talem ab illo tot suis laboribus culto novali frugem reddi. Quo facto, in stationem pristinam se Merodius recepit, atque iterum intra Collegii ac disciplinæ septa se abdidit. Pontificiæ confirmationis diploma, & Pallium, Archiepiscopatus insigne, Cratzius ad Septemvirum deportavit. Simillimam legationem sub idem fere tempus peregit Georgius Helffensteinius, alter Collegii Alumnus. Hunc videlicet ab urbe Trevirensi ad Gregorium Pontificem confirmationis petendæ causa misit recens electus Abbas insignis Monasterii, cui a S. Maximino est nomen. Ex quo etiam licet agnoscere, quanto jam tum in pretio apud Germaniæ Præsules Alumni Collegii hujus essent. Sed ex Trevirensi provincia in Bojariam, quam usitatiore vocabulo Bavariam nominant, gradum faciamus. Rerum ibi potiebatur Dux Albertus, Princeps si quis alius avitæ religionis & cultor & custos diligens, qui cum audisset de rebus sane multis & maximis, quæ per Alumnos Collegii Germanici tota late Germania gerebantur, unum aliquem ex his suæ etiam prodesse Bavariæ cupiens, Veilhammerum, de quo supra diximus, misso ad Moguntinum nuncio repetiit, hominem scilicet ortu Bavarum, sibique jure natalium obnoxium. Negavit initio Moguntinus se daturum quem a summo Pontifice accepisset. Tamen Principi amico, & ad preces descendenti, diu refragari non sustinens, hominem, quantumvis sibi, ut aje-

48. Legationem obit, ac denuo intra Collegium se includit.

49. Simili legatione perfungitur Georgius Helffensteinius.

50. Albertus Bavariæ Dux Veilhamerum reposcit ab Archiepiscopo Moguntino.

51. Ægre impetrat. Straubingam Veilhammerus excolit.

Q bat,

bat, necessarium, in Bavariam dimisit. Profectus illuc Veilhammerus, Straubingæ excolendæ imponitur. Hanc urbem ex vicinis Ratisbonensibus nonnulla hæreseos aura afflare cœperat, & metus erat ne ex toto corrumperet. Veilhammerus, suscepta quo decuit studio provincia, jam privatim, jam publice pravas opiniones refellens, non modo labantem inter Straubingenses Catholicam rem sustinuit, sed Civitatem adversus hæreticorum insidias egregie munitam ac tutam præstitit. Ei laborum comes & adjutor aliquandiu Martinus Drumius fuit, qui disciplinæ socius in Collegio fuerat. Sed hunc Albertus Dux, Straubinga evocatum, habere apud se Monachii maluit in sanctiore quodam Consilio, quod Ecclesiasticum vocitabant. Pius nimirum metuensque Numinis Princeps potestatem a summo Pontifice acceperat statuendi pios in usus de quibusdam Ecclesiæ bonis, quæ mali Sacerdotes, aut Cœnobitæ, ob vitam contaminatam profugi, vel proscripti, sine possessore reliquerant. Id autem ut rite ac recte fieret, Consiliarios sibi adsciverat ex ordine Sacerdotali doctos & rerum experientes viros, quorum nutu & auctoritate omnia gerebantur. Et plerumque alendis erudiendisque in spem Sacerdotii adolescentibus, aut Parochis egentioribus sublevandis bona addicebantur. Hunc ergo in Senatum Drumius, ætate licet cæteris immaturior, fuit adlectus. Adeo quod ætati deerat, virtus ac prudentia supplebat. Verum oppugnante hujus auctoritatem Senatus Archiepiscopo Salisburgensi, quasi per speciem rerum meliorum violarentur sacra Ecclesiæ jura, ea res nonnullam optimo Sacerdoti religionem injecit. Hæsit itaque aliquandiu incertus animi quid consilii caperet, & prope abfuit ut honori cederet, quem gerere sine labe conscientiæ non posset, donec, evulgato Pontificiæ concessionis documento, nullam ultra moram objiciente Salisburgensi, ipse etiam quie-

52. Martinus Drumius in consilium Principis Ecclesiasticum adsciscitur.

53. Idem Consiliarius integer, & Concionator egregius.

quievit. Cæterum Consiliarii officio officium aulici Concionatoris Drumius jungebat, pari utrumque cum laude, illud integritatis eximiæ, hoc eloquentiæ. Collega ejus & contubernalis Romæ fuerat Michaël Anisius, atque inde Salisburgum accitus, de divinis rebus aliquandiu ad populum Salisburgensem peroraverat. Postea Monachium venerat, ubi semel jussus pro concione dicere, tam secundo populi assensu est auditus, ut sacram deinceps facundiam in ea urbe exercere coactus sit, ad eum audiendum summis infimisque gregatim concurrentibus. Nihilo minorem oratoriæ facultatis famam Balthassar Conigius collegerat superioribus annis Herbipoli, & nunc in ditione Bavarica colligebat. Quamquam is aliis quoque ornamentis rebusque gestis clarus inter Alumnos fuit. Nam Bojariæ Principibus ob animi candorem, & prudentiæ magnitudinem inter paucos carus probatusque, gravioribus Reipublicæ negotiis sæpe est adhibitus, & interdum ad exteros Principes in legationem missus. Isnensis Præpositus primum, deinde Canonicus Frisingensis, ad extremum translatus Landishutum, & D. Martini Parochus renunciatus, ubicunque fuit, divini verbi ministerio nunquam abstinuit. Eo auctore in æde S. Martini Landishutana Collegium Canonicorum est institutum, cujus cum esset ipse, ut vocant, Decanus, quæ primaria dignitas est, in hanc maxime curam incubuit, ut sacra omnia cæremoniæque Romano fierent ritu. Ejusdem opera sacri cineres S. Castuli Martyris ex Mosburgo oppido, ubi minus decore habebantur, in eam quam dixi Martini ædem sunt translati. Quod tamen præterea conabatur ut Canonici communiter sub eodem tecto viverent, migrarentque in domum, quam in eum ipse usum de suo condiderat, id illi apud Collegas severioris disciplinæ osores conflavit invidiam, & successu caruit. Eodem interea tempore Andreas Backes Monasterium Mettense, in

54. Michael Anisius cum magno populi assensu concionatur Monachii.

55. Balthassar Conigius Orator excellens, & rebus gestis clarus.

56. Quædam ejus acta præclara Landishuti.

57. Andreas Backes in Monasterio Mettensi disciplinam restituit.

in quo vetus disciplina penitus consenuerat, meliorem in statum felici successu reducebat. Hunc Ducis imperio sibi censorem ac reformatorem impositum invitissimi acceperant Monachi, quippe assueti licenter vivere; sibi vero suorum institutorum sanctitatem usque usque oggerentem, nec æquo animo audire, nec ferre poterant. Tamen paulatim patientia ejus lenitateque emolliti, meliora consilia ceperunt, & vitam suo dignam nomine ac professione instituerunt. Ingolstadii duo locati fuerant excellentis ingenii virtutisque Juvenes, Bartholomæus Fischerus, & Robertus Turnerus, prior ad regendum Collegium Georgianum, alter ad tradendas in publica Academia litteras politiores. Nam qui ex Collegii Germanici disciplina prodiissent, Juniores licet, regendæ docendæque Juventuti supra cæteros habebantur idonei, eoque nomine ab iis, quibus hæc curæ erant, prensabantur. Neque hi opinionem, quæ de se erat, fefellerunt. Fischerus Juventutem sibi concreditam ad eam regebat normam, qua gubernari Collegium Germanicum Romæ viderat. Easdem consuetudines, eamdem inter suos morum ac vitæ sanctitatem inducere conabatur. Qua de re Romam ad sodales scribens: „ In vestro, ait, Collegio non possunt nisi bene omnia succedere. Utinam „ sanctitatis Collegii vestri unum gradum acquisivisset „ meum. Recrearer profecto, & animarer ad majora. „ Hoc tamen dixerim absque arrogantia, quod Collegium meum, cui indignus præsum, Superiorum meorum voluntati egregie respondet „. His rebus intentum ornare cum vellet Gregorius Pontifex, Canonicum Cathedralis Ecclesiæ Ratisbonensis dixerat. Arcebant eum tamen ab ineunda possessione Canonici, propterea quod doctoratus insignia non accepisset nisi in Collegio Germanico. Namque hoc Collegii jus, utpote recens, nondum satis inter Germanos cognitum, aut non satis legitimum judicio eorum erat.

58. Bartholomæus Fischerus Collegio Georgiano Rector imponitur Ingolstadii.

59. Collegium regit ad normam Germanici. Ejus litteræ ad Sodales.

60. Orta Ratisbonæ contentio de doctoratibus Collegii Germanici.

Sed

Sed litteris Cardinalis Comensis admoniti de voluntate Pontificis, Fischerum nihil ultra repugnantes in gremium admisere. Et nihilominus, ad præcidendas in tempus posterum ejusmodi disceptationes, qui Lauretano post intervallum successit Bernardinus Castorius, vir hic etiam inter Collegii Rectores insignis, atque immortaliter memorandus, impetravit ab Ferdinando II. Imperatore privilegium amplissimis conceptum verbis, quo delati in Collegio Germanico honores magisterii Cæsareo quoque jure rati ac firmi esse jubentur, quique hinc lauream abstulerint, quarumcunque Universitatum Doctoribus laureatis pares fiunt, & ad omnes Germanicarum Ecclesiarum dignitates idonei pronunciantur. Cujus diplomatis exemplum nos huic libro subnectimus. Turnerus, etsi gente Anglus, in Collegium Germanicum, ut erant ea rerum initia, receptus, amœniores, ut dictum est, litteras in Ingolstadiensi Lycæo profitebatur, & præcepta eloquentiæ tradebat. Quantum vero hac scientia emineret, documento sunt ab eo conscripti, editique in lucem publicam libri, quibus celebre illud doctrinæ emporium haud parum locupletavit, illustravitque. Eorum indicem texere non est hujus loci. Sane plures, & varii argumenti sunt. Præcipuo habendæ in pretio vitæ Pontificum, quas a Platina incuriosius conscriptas reformavit, atque a mendis castigatas excudit. Tum Ludovici Granatensis divina opera, quæ ut omnibus prodesse gentibus possent, ex hispanico in latinum vertit. Per hæc Adamus Orth Straubingensis Ecclesiæ Canonicus renunciatur, & Veilhammero, quem ea in urbe curantem vidimus, jungitur. Erat Adamus humanis divinisque litteris egregie excultus. Nec abfuit diu, cum occasio ei se dedit experiendæ virtutis. Quantam vero doctrinæ gazam secum ab Urbe extulisset, apparuit. Ratisbonæ, proxima in urbe, Smidelinus erat, projectæ vir audaciæ, par-

61. Hac de re privilegium impetratur a Ferdinando II.

62. Robertus Turnerus eloquentiam profitetur Ingolstadii. Quidam ejus libri indicantur.

63. Adamus Orth Straubinga Ratisbonam progreditur ad disputandum cum Lutherano insigni.

partium hæreticarum antesignanus, ac primum columen, qui scientiæ fiducia Catholicos subinde in arenam lacesse-bat, provocabatque ad certandum de Religionis capitibus controversis. Homini arroganti, & opinionem doctrinæ exquisitioris vulgo habenti, se opponere audente nemine, provocationem hic de quo scribimus Adamus, vix e Collegio egressus, accepit, in eamque cogitationem Strau-

64. Adversarium confundit, & Victor Straubingam redit.

binga Ratisbonam, adjunctis sibi comitibus aliquot, arbitris nimirum certaminis testibusque futuris, venit. Condicta die, conventum ad disputandum est, circumsistentibus ex omni Civitate doctioribus. Smidelinus telum paraverat opinione sua ineluctabile, quod tamen callide celabat sinu, cum usus posceret producturus, adacturusque in hostem. Ubi ergo incaluerunt disputando animi, pressus vi rationum ac pondere hæreticus disputator, locum ex sacris paginis nescio quem objicit hæbraico sermone. Jamque plaudebat sibi, jam victoriam gratulabatur, ignarum ejus linguæ adversarium, eoque hæsurum attonitum, nihilque responsurum putans. At Adamus, qui hæbraice sciret quam qui optime, loco in suam rem explicato, exsultantem ita repressit confuditque, ut fateri palam coactus sit, sua majores fama Collegii Germanici Alumnos esse, nec sperasse unquam se talem ex Romana institutione pugilem sibi oblatum iri. Sic victor omnium qui aderant testimonio acclamatus, Straubingam Adamus rediit, & vi-

65. Ejusdem egregia virtus inter Canonicos Ratisbonenses.

ctoris in morem magna Civium obviam itione est exceptus. Expetitus post hæc a Canonicis Ratisbonensibus, in eorumque Collegium translatus, partam eruditionis opinionem adjuncto sanctissimæ vitæ exemplo ad cumulum laudis perduxit. Itaque & Decanatus, & Præposituræ honorem suffragiis collegarum tenuit. Nec potestate unquam est usus, nisi ad augendum sacrorum cultum, divinorumque officiorum & cæremoniarum splendorem, qui communi

muni temporum fato miserandum in modum conciderat, reparandum. Sed in hoc genere nihil memorabilius quam quod Monachii, in ipsa aula Principis, gestum est. Mortuo Alberto Duce, successerat in regnum Guillelmus filius, ille notæ sanctitatis Princeps, qui postea rerum divinarum studio, quamvis esset in ipso robore ætatis, abdicato imperio, privatam, ac meris religionibus deditam vitam prope solitarius exegit. Is sub ipsa regni sui primordia, minus decenter administrari res sacras in aula videns, ut præclare de Alumnis Collegii Germanici sentiebat, ex iis unum poposcit ab Lauretano, quem sacris cæremoniis præficeret. Visus in id maxime idoneus Walramus Tumlerus, qui propterea statim e Collegio in Bavariam est missus. At Monachium appulsus, aditum non impetrabat ad Principem, fraude Sacerdotum aulicorum, qui externum hominem, haud dubie novandis rebus quæsitum, sibique imponendum, ex composito arcebant. Mensem integrum hæsit in diversorio quotidianis repulsis fatigatus, ut jam de re tantum non desperaret. At admissus tandem in conspectum Principis, ab eoque humanissime acceptus, Sacello aulico ac Sacellariis præficitur, sacrarum cæremoniarum Magister appellatus. Non est dictu facile quam perturbata, depravata, sordida omnia sit nactus, in aula cæteroqui eximie Catholica, & regiam magnificentiam rebus cæteris æmulante. Sacerdotes rerum Liturgicarum imperitissimi divina mysteria, non lege ulla, non ordine, nullo dierum discrimine, ut tulisset animus, aut libido, celebrabant. Cantores æque imperiti, & rerum negligentiores, quas vocamus Commemorationes, velut res nihili, prorsusque inutiles, omittebant. Antiphonas mutilabant, psalmos irreverenter mira properantia decurrebant. Sacerdotem quin etiam sacris operantem, si lentius ageret, premebant cominus, & ad festinandum urgebant. Supellex Sacelli squallida,

66. Guillelmus Bavariæ Dux unum ex Alumnis poscit ad ministerium Sacelli aulici.

67. Poscenti datur Walramus Tumlerus, & Sacello præficitur.

68. Depravata omnia Walramus reperit.

69. Omnia instauranda suscipit. Sacerdotes & Cantores edocet.

lida, vestes ipsæ Sacerdotales obsoletæ, semilaceræ, olidæ, sacrorum majestate prorsus indignæ. Quæ intime contemplatus novus Cæremoniarum Præses, facile intellexit novari immutarique omnia oportere, atque in hanc continuo curam totus incubuit. Prius vero quam ad rem ipsam aggrederetur, vocata concione, coram ipso Duce, atque aulæ proceribus, de sanctitate sacrorum rituum erudite disseruit, demonstrans hac augusta specie haud parum Christi religionem castissimam commendari, ac divini Numinis majestatem hominibus quadantenus perspicuam fieri. Tum Sacerdotes, ac minoris ordinis Clericos ex Romanæ Ecclesiæ codice rituali, Cantores ex quibusdam allatis ab Urbe formulis erudire instituit. Sacelli quoque novum confici vasarium, Principe sumptum faciente, jussit. Utque omnia Romano fierent more, misso Romam ad Lauretanum navo homine & industrio, Sacerdotalium indumentorum, rerumque cæterarum, quæ Altaris ministerio sunt necessariæ, quædam exemplaria ad se deferenda curavit, quorum ad similitudinem nova Sacelli supellex conficeretur. Hinc Sacerdotum multæ variæque vestes holosericæ, quædam etiam auro argentoque intextæ, aut acu pictæ, & amiculi linei, & mappæ, & mappulæ, & quæ demum sunt hujus generis alia, in aulico Gynæceo manu virginum sunt elaborata. Addita his per Monachienses opifices cælata ex argento vasa, candelabra, thuribula, calices, & reliquum Sacelli instrumentum, ut nihil neque ad necessitatem, neque ad ornatum ac splendorem deesset. Interim cum & Sacerdotes, & minores Clerici Cantoresque satis ad rem gerendam viderentur instructi, placuit reformati ritus primum specimen dare natalis Christi festo die, quo die tota in aulam convenire Nobilitas erat solita. Et rem moderante Walramo, solemnia ejus diei tanto celebrata sunt ordine ac dignitate, ut magno silentio inter admiratio-

70. Nova supellectile Sacellum instruit.

71. Reformati ritus primum editur specimen.

nem

nem ac reverentiam intuentes hæserint. Gaudebat in sinu pius Princeps, eaque de re amabat Walramum vehementer, ac magnifice collaudabat. Non defuere tamen, ut fere in rebus optimis numquam desunt, improbi obtrectatores, qui apparatum illum, ac vanas, ut ajebant, novitates deridiculo haberent, ac maligne carperent. Quibus compescendis principale edictum urbe tota est affixum, in quo erat, placere Principi ut ad exemplum Aulæ Romani ubique ritus usurparentur, & multa gravis pecuniaria, si quis obsisteret, aut obloqueretur, imponebatur. Cujus auctoritate edicti, non solum compressæ obloquentium voces, sed plerique Ecclesiarum Rectores ad instaurandos Romano more ritus sacrorum & cæremonias animum appulerunt. Hæc si cui forte leviora videantur, is sciat velim nos, non regni cujuspiam aut Imperii, sed Collegii Sacerdotalis historiam texere; Hæc autem Sacerdotum præclara esse facinora, has victorias, hos triumphos, ac tanto quidem cæteris illustriores, quanto omnibus humanis rebus divina Christi religio, quæ his maxime rebus clarescit, dignitate antecellit. Sed ut ad rem redeamus, Guillelmi Ducis tam apertus favor, ut sunt mores aulici, magnam Walramo concitavit invidiam, &, quod fatendum, ex Alumnis etiam, ejus olim collegis, aliqui ad eum dejiciendum conspiravere. Qua de re nunciantem, ac leniter conquerentem, his Lauretanus litteris solabatur, & adversus malevolorum latratus confirmabat: „ Nondum, ait, „ plane constitui mecum, plus ne mœroris, an jucunditatis litteræ mihi attulerint tuæ. Scito tamen quodam „ sensu voluptatis vehementer recreatum me esse, omnesque tristitiæ nubeculas depulisse, quod tristiora quæ nuncias, uti religionis causa evenerunt, ita laudem tibi maximam paritura sunt, & amicis non mediocrem voluptatem. Oro te ne concidas animo, neve te commo-

72. Obtrectatores edicto Principis coercentur. Tota Bavaria Romanos ritus amplectitur.

73. Walramum infectantur Aulici, & quidam etiam ex Alumnis.

74. Lauretani ad eum litteræ consolatoriæ.

„ veant voculæ invidorum. Omnia tamen circumſpice, „ omnia luſtra, ac perpende. Nihil inconſulto vel temere aggrediaris, & cum omnia ad ſalutem animarum, „ ac Dei venerationem referantur, prius omnia Deo Diviſque ſæpius commenda, illoſque precare ne tibi deſint, ne pro eorum cultu pugnantem deſerant, ne operam ac piam induſtriam tuam ab improbis ludificari patiantur. Equidem acerbiſſime fero quod a quibuſdam „ Alumnis, aut deſeraris, aut ex inſidiis oppugneris. Poteris tamen cum Salvatore noſtro canere: *Extraneus factus ſum Fratribus meis, & peregrinus filiis Matris meæ* „. Quibus ſtimulis incitatus vir animi ingentis, & recte factorum conſcientia erectus, perſtitit incredibili conſtantia, non in aula ſolum, ſed tota late Bojaria multas, quæ inoleverant, labes & corruptelas convellere. Et ſemel in intimum dignationis & gratiæ locum acceptus a Principe, nefariis adverſariorum machinationibus dejici nunquam potuit. Multa cogor prætermittere, ne nimius ſim. Et occurrendum ſentio ſatietati legentium, quæ ex narratione perpetua rerum ſimillimarum gignitur. Itaque per alios Germaniæ tractus properantius deinceps diſcurram, & ex magna rerum copia ea tantum, quæ notabiliora videbuntur, excerpam. Vienna, Auſtriaci Imperii ſedes, etſi adnitentibus Principibus Auſtriis ab hæreſi ſemper intacta, tempore de quo ſcribimus nonnihil in hæreſim inclinare videbatur, inventis pluribus civium millibus, qui permitti ſibi Confeſſionem Auguſtanam procaciter efflagitare ſunt auſi. Iniqua petentibus reſtitit quidem invicta conſtantia Rodulphus Cæſar; At ſimul intelligens quid improbæ petitioni ſubeſſet mali, pluribus intra extraque urbem locis diſponi optimos Sacerdotes, animarumque Rectores juſſit, qui nutantem in fide populum ſalutari doctrina continerent. In iis deni ex Collegii Germanici Alumnis fue-

75. Malevolorum artes adverſus eum irritæ.

76. Rodulphus Imperator Alumnos ad tuitionem Religionis adhibet.

fuere. Eminuit tamen Joannis Carbonis, ornatissimi Juvenis, virtus, qui sponte eam in se curam recepit, & magnam laboris molem, non ex officio, sed mero pietatis instinctu subiit. Nam cum videret patere alicubi hæreticorum insidiis Christi gregem, nec esse qui circumfrementes lupos satis viriliter propulsaret, stitit ultro se Pontifici Viennensi, petiitque sibi ut liceret cum bona ejus venia vicinum in oppidum, quinque ab urbe millibus passuum, Divini verbi sementem inferre. Quo facile impetrato, illuc cœpit excurrere diebus festis, & populum frequentissimum (hominum plus novem millia erant) sacris concionibus edocendum, confirmandumque in fide Romanæ Ecclesiæ suscepit. His dum insistit, incidit forte in Cathechismum abominandæ doctrinæ, quem nuper Lutherani Tubingenses ediderant sermone italico. Et veritus, ne si in Italiam pervaderet liber pestilens, Italis quoque, quorum maxime in perniciem editus videbatur, aliquid novi dogmatis adhærescerct, de eo scripsit ad Lauretanum, monuitque ut opus exitiale ad Fidei Quæsitores deferret, vetandum scilicet, atque e fidelium manibus eripiendum. Adeo, non solum patriæ, sed etiam exteræ regionis cura premebatur. Pataviæ, quæ Civitas proprio Episcopo civili juxta ac sacro jure paret, haud minus strenue negotium religionis Georgius Gothardus promovebat. Is Canonicatu donatus in æde urbis primaria, illuc ut primum venit, continuo magnam ab Episcopo iniit gratiam, ea etiam causa, quod Canonicorum præter ipsum nemo erat sacerdotio initiatus, & ipse omnia sacerdotii munia incredibili sedulitate obibat. Sed quanto apud Antistitem gratiosior, eo majori apud Collegas flagrabat invidia, diligentiam ejus suæ accusationem ignaviæ interpretantes. Scholæ Pataviensi Rector impositus, præcepta morum publice prælegebat. Quod inter Ecclesiæ Gymnasiique curas sub-

77. Joannis Carbonis Apostolicus labor prope Viennam.

78. Scribit Romam de libro quodam exitiali.

79. Georgius Gotardus pietatis & doctrinæ documenta præbet Pataviæ.

 cesi-

cesivi erat temporis, ita apud se occupabat, ut spatium habuerit conscribendi librum *De bonorum operum & Sacramentorum necessitate*, eruditum opus, cujus unum exemplar Romam ad Lauretanum transmisit. Gothardo deinde comes accessit Christophorus Pettingerus, ex Collegii Alumno Præpositus Pataviensis a Gregorio creatus, de quo aliud nihil dicam, nisi in tanta apud Episcopum fuisse gratia, ut nemini magis prudentissimus Præsul quam ipsi sideret. Ei sane uni graviora Ecclesiæ negotia committebat. Quin Pettingerum semel properare Romam jussit, suum de rebus gravissimis ad Pontificem maximum legatum; per eamque occasionem ad Gregorium scribens, experiri se dixit quantum pietate doctrinaque præstarent cæteris qui Romæ educati in Collegio ejus essent. Constantiæ, quæ item urbs in ditione erat Episcopi, sub clientela tamen domus Austriacæ, elucebat Jacobi Milleri virtus in tantum, ut ei Proepiscopus, absente Episcopo Cardinali Altempsio, Juveni licet talium inexperto, lustrationem urbis demandaverit. Provinciam arduam, ac periculi plenam suscepit Millerus magno animo, nihil deterritus quod reprehendenda multa, præsertim inter eminentiores Sacerdotes essent, multa corrigenda: Res plane difficilior, quam ut fieri sine aliqua offensione posset. Et vero offensi gravissime sunt Canonici, & Parochus S. Stephani, quasi vero dum corruptelas exagitat dictis, convicio violati ab eo, atque injuriosius compellati fuissent. Inde magna irarum moles adversus eum. Missæ statim querelæ atroces, & amaræ contra imprudentem Visitatorem litteræ ad Ferdinandum Archiducem, Tyrolis Comitem, Constantiensium Patronum. Qui nihil cunctatus, Millerum paulo acrioribus increpuit litteris, monens viris talibus, qui & dignitate & virtute inter cæteros spectarentur, non fuisse contra jus fasque inferendam contumeliam. Tem-

80. Christophorus Pettingerus præ cunctis carus Episcopo Pataviensi.

81. Jacobus Millerus Constantiæ Visitator ab Episcopo constituitur.

82. Offendit apud Archiducem Cōstantiensium Patronum, increpaturque ab eo.

Temperaret ardori immodico, quantumvis pio: Potestate, non ad irritandos alienandosque homines, sed magis ad demerendos & conciliandos uteretur. Facile ex his litteris intellexit Millerus falsis delationibus occupatum Principem. Nihil tamen commotus, lustrationem qua cœperat constantia ad exitum perduxit, multis ex usu Religionis provide sapienterque factis decretis, quibus mala non pauca de medio tollebantur. Simul Principi innocentiam ac moderationem ita probavit suam, ut Archidux, deposita quam male præsumpserat opinione, eum jam tum in clientelam acceperit, ejusque mox uti opera in simili negotio constituerit. Brigantium, Rhætiæ oppidum celebre, Tyroli adjunctum, & circumpositos pagos invaserat Anabaptistarum fœda superstitio, eo furore & insania, ut incolæ passim, prædiis vel divenditis, vel relictis, liberis etiam conjugibusque abdicatis, communem & promiscuam inter infanda commercia, quod eorum est institutum, ducerent vitam. Insanientibus mederi multi ac sæpe tentaverant, sed conatu irrito. Archidux, multa expertus frustra, ad extremum experiendum statuit Milleri quid posset industria. Rogatus ea de re Episcopus Constantiensis Cardinalis Altempsius, prolixe consensit Principi, & Millerum in sacram expeditionem proficisci ad Brigantinos jussit. Quæ ille jussa non minus prompte quam alacriter executus, ut venit ad locum, injecit se in medios furiosorum globos, & qua monendo, qua docendo, qua hortando, tantum dicendo valuit, ut brevi tempore eorum plerosque ad saniorem mentem traductos, Ecclesiæ pariter ac Principi morigeros & obedientes reddiderit. Ab hoc successu, qui late fama percrebuit, Millerus hominum opinione crescere, & vulgo celebrari virtus ejus eximia, quavis difficultate periculoque major. Movit in primis ea res Episcopum Cardinalem. Itaque Millerum totius Diœceseos Constantien-

83. Purgat se apud Archiducem, ab eoque in gratiam recipitur.

84. Ejus expeditio ad Brigantinos, & operæ fructus.

85. Totam Diœcesim Constantiensem Millerus cum amplissima potestate lustrat.

ſtantienſis Viſitatorem cum ampliſſima poteſtate creat, illis ferme uſus verbis: *Ut evellas, & destruas, & ædifices, & plantes*. Magnum id enimvero erat negotium, cum multa revellenda eſſent malorum germina, quæ in tam amplo ſolo radices egerant. Quo fiebat ut multis ex omni ordine, & maxime ſacerdotali, moleſtus eſſe, non ſine ſummo ſuo periculo Viſitator cogeretur. Tamen vir magnanimus, Deo, ad quem ſua omnia dirigebat, fretus, cultuque duntaxat ejus ſibi ante oculos poſito, Diœceſim luſtrare aggreſſus, totam circumiit, atque ab omni inquinamento, quoad ejus fieri potuit, purgatam reliquit, non metu potentiorum, non gratia, non ullo rerum humanarum

86. Res in ea luſtratione ſalubriter conſtitutæ.

reſpectu prohibitus, ne quas deprehendiſſet publici exempli labes edictis ſeveriſſimis coerceret. Præcipua illi cura dignitatis officiique ſacerdotalis fuit. Clericorum mores, indumentum, ſtudia ad præſcriptum Concilii Tridentini exegit. Si quos invenerat muliercularum amoribus irretitos, loco movit, aut qua alia pœna multavit. Neminem hac fæce conſpurcatum, aut quavis alia notatum infamia, ſacris operari permiſit. Matrimonia præter leges Eccleſiæ contracta redintegravit, cenſus Eccleſiarum male diſtractos, aut poſſeſſorum incuria peſſumdatos, vindicavit. Decretis demum ejus & curis decens ædibus ſacris nitor eſt additus, ſacrorum ritus cæremoniæque ad Romanum mo-

87. Pericula quæ adiit, ac ſuperavit. Ut demum translatus fuerit Ratisbonam.

rem compoſitæ, omnia ad Dei Divorumque cultum ſpectantia, reformata. At enim luſtratio in hunc modum inſtituta magnum tota regione concivit ſtrepitum, multorum odia adverſus rigidum Quæſitorem incendit. Obmurmurabant cæco fremitu oſores diſciplinæ, minaſque jactabant. Quidam ejus infuſcare famam fictis criminibus, quidam etiam vitæ inſidias ſtruere non ſunt veriti. Fuit qui rem divinam facienti lixivium pro vino, non minus impio quam atroci auſu, miſcuit. Quibus tamen ille de animi firmi-

firmitate se dimoveri nunquam est passus. Sic ergo confecta post longam circuitionem provincia, propositi victor Constantiam Millerus se retulit, ubi in præmium rei bene fœliciterque gestæ in Collegium Canonicorum primæ ædis ab Altempsio Cardinali est cooptatus. Idem postea evocatus Ratisbonam, Vicariusque Episcopi renunciatus, eum Episcopatum usque ad obitum administravit tanta sapientia, ut ejus maxime consiliis constantiaque apud Ratisbonenses steterit res Catholica. Nam & hæreticorum furori se tanquam murum semper objecit, & depravatos Clericorum mores corrigere nunquam destitit, & demum Societatis Collegium in ea urbe, adnitente Guillelmo Duce Bavariæ, ringentibus frustra primipilis hæreticorum, instituit. Sub idem fere tempus similem suæ Diœceseos lustrationem instituit Episcopus Vormatiensis, eumque in usum arcessitos Moguntia binos Collegii Alumnos sibi adjutores adjunxit, Georgium Voltzium, & Christianum Agricolam. Quæ tamen ab his per eam occasionem incepta actaque sunt, præclara licet, reique publicæ saluberrima, supervacaneum est memorare, quippe iis quæ hactenus recensuimus quam simillima. Peragrata Diœcesi, Vormatiæ Voltzius substitit, sacras habere conciones jussus. Agricola Moguntiam inter Canonicos adscriptus rediit. Sed jam stylum ad se vocat Moravia. Eam nos non sine horrore aliquo metuque ingredimur, quædam expositurі scilicet oblivione magis digna quam litteris, quæ tamen silentio tegi non sinit historia, *cujus ea prima lex est*, teste Cicerone, *ne quid falsi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat*. Olomucium, ampla civitas, Moraviæ caput, contrariis pro Episcopatu studiis misere discissum erat anno MDLXXV. Mortuo siquidem Thoma Albino, urbis Episcopo ac Principe, eam ambire infulam cœperant præpotentes Canonici duo, Daniel Duccius, Collegii Germanici olim

88. Similia de Georgio Voltzio, & Christiano Agricola Vormatiæ.

89. Atrox Olomucii discordia ex electione duorum Episcoporum.

olim Alumnus, & Adamus Laudechius; Utque ambo magnam post se factionem ducebant, ambo distractis suas in partes suffragiis electi fuerant. Et uterque pro Antistite se gerebat, magna non solum Canonicorum, sed totius Moraviæ secessione ac discordia, qua gliscente in dies, multi studio partium in armis erant, & nihil aberat propius quam ut lis ferro decerneretur. Dum ita inter se illi de Episcopatu depugnant, alia nihilo mitior orta contentio est de Decanatu inter Joannem Telezium, & Joannem Philipponum. Collegii hi quoque Alumni erant, sed longe dispari ingenio, moribus plane diversis. Telezius natura perbonus, quietus, candidus, ad hæc insigni pietate atque prudentia. Philipponus contra audax, vecors, inquies, tam insana ambitione, ut in prensandis honoribus non officii memor, non sui potens videretur. Contentionis hæ causæ fuerunt. Decano Olomucensis Ecclesiæ morte sublato, Telezium adhuc Romæ in Collegio degentem ea dignitate ornaverat Gregorius Pontifex, atque Olomucium proficisci quantocius jusserat, tum ad ineundam honoris possessionem, tum etiam ad pacandas, si qua posset, ejus Ecclesiæ res nimio plus perturbatas. Eo autem ab Urbe digresso, Philipponus alias surripuerat dolo malo ab Apostolica sede litteras, quibus eadem sibi dignitas deferebatur. Pontificias ergo pro se litteras uterque proferebant, sed alter legitimas, alter subreptitias. His tamen suffultus litteris Philipponus sua deturbare sede æmulum, summo Canonicorum consensu Decanum jam salutatum, nitebatur. Id amice conatus primum obtentu juris, ubi videt hac via nihil profici, fremens frendensque, involat armatorum globo stipatus in domum Decanalem, obvios quosque sclopis intentis in fugam agit, & domo potitur. Inde migrans in templum, Decani solium, nemine furori ejus obsistente, occupat, seque ipsemet Decanum appellat,

90. Alia contentio de Decanatu inter Joannem Telezium & Joannem Philipponum, Collegii Alumnos.

91. Philipponus Decanatum vi occupat. Mox in ordinem redigitur.

pellat, nescias majorine temeritate, an insania. Ad ea Telezius nihil. Nec enim vi agendum existimabat, cum posset jure. Tantum de tota re ad Gregorium Pontificem, & ad Cardinalem Comensem accurate perscripsit. Nec abfuit malo remedium. Venere haud multo post Romana decreta, quæ alieni juris sacrilegum usurpatorem, ni incepto abstitisset statim, deque injuria satisfecisset, diris devotum omni honore spoliabant. Prius tamen quam hæc in Moraviam pervenirent, Philipponum in ordinem redegerant Canonici, ac Telezium in domum ac solium suæ dignitatis restituerant. Hoc exitu finita est controversia de Decanatu. At feralis dissidii, quo certabatur de Episcopatu, nullus exitus inveniebatur, perstabantque pari prope potentia & obstinatione Episcopi ambitiosi jus quisque suum tueri, & potestatem, quod magis est, pessimo publico exercere, nullas honestæ conventionis leges admittere. Et Telezius, ut multum apud Collegas auctoritate posset & gratia, omnes revocandæ concordiæ vias exquirens, ac sæpe de certo constituendo Præsule multumque differens, nihil admodum promovebat. Plures menses tenuit atrox discordia, donec interventu Cæsaris ad Pontificium Legatum delata est causa, qui, auditis quæ in utramque partem afferebantur, utrique Episcopo jus ad Infulam abjudicavit, novamque fieri electionem priori abrogata jussit. Coguntur ergo ad præstitutum diem Comitia, feruntur suffragia, &, quod mirum, primis calculis is, de quo hactenus locuti sumus, Telezius, ætate licet omnium postremus, eligitur, quem continuo omnes & Præsulem & Principem summo consensu consalutarunt. Actum id magno omnium gaudio, præter quam Telezii ipsius, ac Philipponi, quod ex utriusque vultu licuit agnoscere tristi mœstoque, sed diversa ex causa. Ac Telezius quidem uberes eo die fudit lacrymas, quippe Infulæ non tam splendorem,

92. Utriusque Episcopi pertinacia. Novam fieri electionem Nuncius Pontificius jubet.

93. Eligitur Telezius. Mœror ejus, & litteræ ad Lauretanum de sua electione.

dorem, quam pondus æstimans. Et nuntias electionis suæ litteras ad Lauretanum scribens, hæc demissionis modestiæque sensa totidem verbis explicuit. „ Robustiorem cor-
„ pore, prudentiorem consilio, magis compositum animo,
„ & pietate instructum, Moravia exspectabat Episcopum.
„ Quod mihi ex pulveribus scholasticis nuper reverso,
„ præter meam & omnium exspectationem de rebus gra-
„ vissimis negotia imposuerint, mirari satis non queo. Si
„ a Deo est, stabit. Si ex favore, non cupio ut mihi
„ favor prodesse debeat, & obesse Patriæ ac Religioni.
„ In omnibus me divinæ voluntati resigno. Faciat ad lau-
„ dem sui nominis, ad utilitatem Ecclesiæ suæ sanctæ, &
„ salutem animæ meæ quidquid placuerit. Laborem non
„ subterfugio, honorem non quæro nisi in cælis. Quod
„ in me ambitio non fuerit, testantur lacrymæ, quas statim
„ publice in conspectu omnium fudi, testatur & cubicu-
„ lum meum, in quo continuos gemitus feci, & vim la-
„ crymarum non potui cohibere, videns & imbecillita-
„ tem meam, & negotii gravitatem, populique ac pro-
94. „ vinciæ corruptionem „. Philipponus, parere jam coactus ei, quem honoris rivalem non sustinuerat, inclusum sinu dolorem & indignationem truci turbidoque vultu præferebat, & quiddam coquebat animo, quod quale fuerit, mox dicemus. Telezius interim, vix inito Episcopatu, moliri multa cœpit, quibus religio & pietas tota Moravia augeretur, Alumnorum maxime utens opera, quo-

Mœror Philipponi de electione Telezii.

95. rum delectam apud se manum habebat. At brevior quam oportuit vita ejus fuit. Biennii spatio nondum evoluto, correptus lethali morbo Brunæ, adstantibus Societatis Patribus, quos incredibili benevolentia complectebatur, & Canonicis tribus, Michaele Schramio, Melchiorre Pyrnesio, & Thoma Coco, quos in Collegio sodales habuerat, sacris omnibus procuratus excessit e vita: bene alioqui tam

Brevi moritur Telezius. Ejus acta præclara tam brevi tempore.

tam brevi tempore meritus de Diœcesi, in qua collapsam pietatem multis partibus instauravit, bene de Societate Jesu, cujus Brunense Tirocinium constabilivit, Collegiumque in sedem ubi nunc est transtulit, plura facturus majoraque, si diutius viveret. Morbi interea genus insolens, quo est absumptus, suspicionem injecit veneni, & statim in Philipponum omnium conversi sunt oculi, veterem nimirum hostem, & ad omne facinus ab ingenio promptum. Aucta vehementer est suspicio cum agi de successore cœptum. Namque emendicare ostiatim pro se calculos cœpit, atque alios precibus, alios pollicitationibus eblandiri adeo sollicite, plane ut videretur conscire sibi culpam, & idcirco affectare eum dignitatis & potentiæ locum, ne pœnam lueret. Voti ille quidem compos non est factus, prohibente rem ultore scelerum Deo; verumtamen suffragatores ita distraxit in partes, tantamque rerum ac consiliorum perturbationem commovit, ut eligi Episcopus nisi post sesquiannum non potuerit. At electus est tandem quem minime omnium vellet, Stanislaus Pauloccius, alter Germanici Collegii Alumnus, Brunensis Ecclesiæ tunc Præpositus, & Olomucensis, ut vocant, Scholasticus, vir eximiis animi dotibus, & Rodulpho Cæsari inprimis acceptus. Qui in eo fastigio collocatus, ut ab insigni facinore principatum auspicaretur, primum omnium Joannem Philipponum, odiorum incentorem, discordiæ satorem, reique publicæ haud dubium perturbatorem, & Joannis Telezii Episcopi, ut communis erat opinio, interfectorem, capi, deportarique in arcem Hocwaltensem jussit. Ibi quæstione habita de parricidio, cum multorum testimonio reus propinati Episcopo veneni fieret, & in manifesto crimine teneretur, lege actum in eum est capite amputato. Has intemperantis animi pœnas Philipponus dedit, atque hunc habuit vitæ exitum qui in schola

96. Oritur suspicio veneni. Suspicionem de se auget Philipponus.

97. Stanislaus Pauloccius novus Episcopus Philipponum contrudit in carcerem.

98. Ei veneficii convictum capite plecti jubet.

 pieta-

pietatis, inter optimos adolescentes, sub disciplina sanctissima educatus, nihil inde nisi effrænem audaciam, & insanam ambitionem extulerat. Utili documento eorum, qui deflectentes a suæ institutionis tramite, naturæ cupiditatibus remittunt frena, & suborientes animi motus comprimere non assuescunt a prima ætate. Sed meliora videamus.

99. Quanti faceret Episcopus Eichstadiensis Alumnos Collegii Germanici.

Martinus Episcopus Eichstadiensis Clericorum Seminarium Eichstadii instituerat, Episcoporum, qui huic Concilii Tridentini de Seminariis erigendis sanctioni paruerint, in Germania primus. Quamquam autem sua cuique proles esse carior solet quam aliena, tamen præ suis, ac suo velut in sinu educatis, caros habere Collegii Germanici Alumnos videbatur. Ut ex his quam plurimos haberet semper ad manus, non solum aliquos exposcebat identidem ab Lauretano, sed ad ipsum mittebat delectos e sua Diœcesi adolescentes eo consilio, ut exquisitiore eruditione, & nova quadam morum elegantia cultos reciperet, per eosque Romanam quodammodo institutionem in suum Seminarium importaret.

100. Suo Seminario Rectorem & Magistros imponit ex Alumnis. Alumnorum nomina.

Huic moderando, priusquam Jesuitæ Eichstadii figerent sedem, non alios quam Collegii Germanici Alumnos adhibuit, ita divisis inter eos officiis, ut ipsi uni disciplinam Clericorum, remque omnem litterariam administrarent. Præses omnium ac Rector Petrus Stevartius erat. Theologiam Joannes Vogelius, Philosophiam Joannes Heysius, eloquentiam Adamus Fabritius, Grammaticam Simon Schnegasius & Joannes Egloffius tradebant, suasque singuli partes cum eximia diligentiæ laude, & pari Juventutis profectu implebant. Vogelius tamen ad magisterii laborem Pastoris addebat curas. Nam cum Canonicatu frueretur S. Villibaldi, cui subjuncta Parœcia rusticana erat, in villam duo inde millia passuum excurrebat diebus festis, Divinique verbi & sacrorum pabulum gregi famelico dispensabat. Herbipoli post discessum

sum

sum Balthassaris Conigii, cujus supra est facta mentio, Alumni duo consederant, Nicolaus Florschutzius, & Joannes Fischerus, ambo ob excellentem virtutem Episcopo Principi supra quam dici possit cari probatique, de quibus hæc memoriæ sunt prodita. Nicolaus Parœciam amplam cum amplissima potestate acceperat in oppido, cui nomen Eberen, ad confinia Saxoniæ. Prædium id est opulentum Episcopi, quod in plura minora prædia dividitur. Parochus rusticis jus dicit, censum locupletem colligit, aliosque sub se Parochos agrestes habet. Huic affixus loco Nicolaus, non, ut alii ante eum plerique, redituum ubertate contentus in otio desidiaque languebat, sed commissi gregis saluti primas curas & maximas impendebat. Doctrinam Christi pueris explicabat, grandiores natu sacrorum ministerio procurabat. Idem ut facerent cæteri animarum Pastores videbat. Fischero attributa fuerat Parœcia Laudensis, quinque fere leucis ab Herbipoli. In ea Catholicis permixti hæretici multi erant. Sed ii utrisque mores, ea vitiorum contages, ut alii ab aliis vix differenr nisi nomine. In tanta morum fœditate positus scribebat ad Lauretanum, valde vereri se, quod de se ajebat Apostolus, ne cum aliis prædicaret, ipse reprobus fieret, eoque sodalium pro se preces enixe implorabat. Adeo de se demisse, quod hominum sanctiorum est, sentiebat. Idem tamen, divina aspirante gratia, paucorum mensium labore Lutheranos aliquot pervicacissimos in Ecclesiæ fidem recepit, & quosdam e Catholicis, qui efferatioris erant ingenii, mansuefactos Christianis adstrinxit legibus: quod item ex ejus litteris constat. Lubecam, inferioris Saxoniæ celebre emporium, venerat e Collegio Germanico Laurentius Surius adeundi causa Canonicatus, quem a Gregorio Pontifice utendum acceperat. Nam scintillæ adhuc aliquæ prisci cultus elucebant inter Canonicos Lubecenses,

101. Acta Nicolai Florschuzii in Diœcesi Herbipolensi.

102. Et Joannis Fischeri in parœcia Laudensi.

103. Laurentius Surius adversa omnia reperit Lubecæ.

censes, quantumvis debiles & intermortuæ. Ceterum plerique aperte sequebantur Lutherum, & qui Catholici dicebantur, non solum pauci, sed mali, vitiisque omnibus cooperti erant. Episcopi suspecta religio. Civitas Lutheri tota. Vix urbem Surius intraverat, cum conclamari passim cœpit, adesse hominem Romanum, proditorem patriæ. Haud dubie eum res novas moliturum, & Romani Pontificis potestatem magnifice prædicaturum. Caverent sibi ab ejus præstigiis boni quique cives, nisi mallent excussum semel Deo propitio jugum Romanæ tyrannidis denuo suis cervicibus imponi. Quibus vocibus, & publica alienatione vulgi, præclusum sibi omnem aditum rei gerendæ videns, tacitus sibi vacabat ac Deo, soloque
104. vitæ castigatissimæ exemplo Catholicæ pietatis cultum de-
Pontificis maximi auctoritatem intrepide defendit inter Canonicos. prædicabat. Tamen, cum se dedit occasio, Pontificis maximi auctoritatem libere aperteque tueri non est veritus. Agebatur inter Canonicos de abrogando eo Pontificis jure, quo statuere de Canonicatibus solet alternis cum Episcopo mensibus; quod eo spectabat, ut omnes deinceps Catholicos e suo collegio eliminarent. Id autem molientibus impavide se objecit Surius, scelusque detestatus, ita de re peroravit apud Collegas, ut verecundia iis fuerit ita aspernari Pontificem. Itaque negotium tunc quidem hæsit in ipso molimine. Quamquam postea, prævalentibus Lutheranorum opibus, nihil neque Pon-
105. tificii juris, neque Catholici nominis Lubecæ relictum
David Fabritius Osnabrugi otiosus. est. Simillima clades religioni imminebat Osnabrugi, quæ urbs est ampla Westphaliæ in dominio Episcopi. Civitas prope tota novis imbuta opinionibus, ab avita pietate, & priscarum cæremoniarum cultu desciverat, adeo profligatis Catholicorum rebus, ut eas restituendi vix ulla reliqua esset spes, ac tentare tantum periculo non vacaret. In eam itaque urbem, natale solum, reversus e Collegio
David

David Fabritius, meris apud Deum ac ſuperos precibus, atque integerrimæ viræ exemplis religionis cauſam agebat, cetera otioſus, tacitus, ac plerumque domi retruſus. Bonus ejus odor manavit ad Abbatem Hasburgenſem, priſcæ pietatis cupidiſſimum virum, cujus Monaſterium erat in interiore Saxonia; utque jamdiu hominem conquirebat religionis ſtudio flagrantem, Fabritium miſſis litteris invitavit, traxitque ad ſe. Duo poſtulabat ex eo Abbas, alterum ut concionaretur ad populum, alterum ut Cœnobii ſui tirones inſtitueret. Primum volens libenſque accepit Fabritius. Secundum, ætatem excuſans, & monaſticæ inſtitutionis imperitiam prætexens, modeſte detrectabat. Utrumque tamen urgente Abbate ſuſcepit, atque incredibili felicitate geſſit. Populum infinitis hæreticis circumſeptum, & ſæpe ex inſidiis ad defectionem ſollicitatum, concionibus erudivit, & in fide Eccleſiæ continuit. Novitios vero Monachos veram religioſæ virtutis rationem edocuit, formavitque ſic, ut juvenculi veteranis exemplo eſſent. Hasburgo propius abſunt nobilium Germanorum amœnæ villæ, quas more patrio incolere certis anni temporibus ſolent. Eorum ſubinde aliqui Hasburgum ventitabant, atque inter prandendum ſermones de religione miſcebant. Nam, ut quiſque eſt imperitior, eo fidentius in hunc ſermonem ingreditur. Sed Fabritii reſponſis haud ſemel revicti erroris, & pudore ſuffuſi, ſuos deinde Miniſtros ſubmittere, cum eoque committere inſtituerunt, futurum ſperantes, ut, ſin minus doctrina, at ſaltem voce ac clamore obrueretur. Fefellit illos tamen ſua ſpes. Miniſtri itidem ſuperati, & ad ſilentium adacti, latendi conſilium cepere. Enſishemii, quod Alſatiæ nobile eſt oppidum, publico gymnaſio præerat Joannes Hirlinæus, idque curabat primum, quod Romæ uſurpari viderat in ſcholis Societatis, ut Ludimagiſtri litterarum illecebra uterentur

106. Evocatur Hasburgum. Ibi rem gerit egregie.

107. Hæreticos de Religione diſſerentes confundit.

108. Joannis Hirlinæi res geſtæ Enſishemii.

rentur ad instillandum teneræ ætati metum Numinis, & amorem virtutis. Jesuitis, quibus se omnia debere profitebatur, ut nonnullam rependeret pro benefactis vicem, persuasit Magistratibus ut Collegium ejus ordinis in urbe sua conderent, idque ut confieri expeditius posset, Gymnasium ipse suum sponte dimisit, atque in usum Societatis tradidit. Translatus deinde est Bambergam vir egregius, atque ibi Proepiscopus appellatus. Argentinensis Episcopus binos cum accepisset ab Urbe Alumnos, eorum uni Laurentio Ulnero Parœciam Molshemiensis oppidi, quod totius Diœceseos præcipuum est, commiserat, ejusque assignabat industriæ novam pietatis speciem inter Molshemienses invectam. Alterum, Jacobum Schutzium, nondum per ætatem Sacerdotio insignitum, habebat apud se amantissime, dum crescente cum annis virtute, aptus ad ministerium Sacerdotale fieret. Brunsbergæ in Prussia regali Fridericus Bartzius, saluti proximorum dies noctesque intentus, crebras animarum prædas stygio hosti eripiebat. Ex eo numero fuit, ut alios prætersam, adolescens clari generis, egregiæ indolis, patria Regiomontanus, Sebastianus Hortmannus nomine, quem erroribus innutritum ad Christi ovile perduxit, transmisitque Romam altioribus disciplinis in Collegio Germanico informandum. Cujus tanta virtus fuit, ut ob eam causam exhæredatus a patre, non idcirco mentem, non fidem mutaverit. Merito proinde Canonicatu donatus Uratislaviensi, cujus usura damnum amissi patrimonii sarciret. Et siquidem Uratislaviam nominavimus, non est hoc loco omittendus Bernardus Eder, Ecclesiæ ejusdem Canonicus, Romanæ institutionis adeo memor, ut ejus monumenta quædam exstare voluerit ad posteros transitura. Collegio nimirum Germanico, in quo pietatem bonasque artes hauserat, sacrificales Calices ex argento duos dono misit, suæ erga ipsum voluntatis & grati animi

109. De Laurentio Ulnero, & Jacobo Schutzio in Diœcesi Argentinensi.

110. Brunsbergæ Fridericus Bartzius ad Ecclesiam trahit Sebastianum Hortmannum. Hujus virtus egregia.

111. Bernardi Eder Canonici Uratislaviensis monumenta quædam grati erga Collegium animi.

animi pignora. Et in Æde Cathedrali novum cum exstruxisset operis per quam magnifici Odæum, ei præfigi effigiem Gregorii XIII. jussit, subjecto lemmate *Deo & ejus Vicario*. Haud minus gratum Collegio se exhibuit Wolfgangus Theodoricus a Reitenau, qui ad Archiepiscopatum Salisburgensem, primam Germaniæ sedem, assumptus, perinde quasi eum honorem, non tam suæ virtuti, quam institutioni adolescentiæ suæ deberet, ab ipso Episcopatus aditu Candelabra sex argentea, aureis quadringentis æstimata, Romam transmisit ad Collegium Germanicum. Alii quoque plures similia grati animi argumenta Collegio dedere. Sed ea nos, quod neque ad tempus de quo scribimus, neque ad classem rerum, quas evolvendas suscepimus, pertinent, missa facimus. In provincia Tyrolensi parœciam Brixinensem ab ejus urbis Episcopo Gothardus Seeman acceperat, Caldariensem ab Episcopo Tridentino Cardinali Madrutio Petrus Ogilbenus, spectatæ virtutis uterque viri, quos mihi tamen nominare ad alia festinanti sat est. Græcii operam diligentem ad aliquot annos posuit Georgius Stobæus, Carolo Archiduci ob integritatem & fidem mire carus, cujus deinde deprecatione Episcopatum Lavantinum tenuit. Sed non tam leviter attingenda virtus Gualterii Belii, & Joannis Villarii, quorum ille prior caritatem qua majorem nemo habet ostendit, animam pro fratribus ponens, alter gloriosam pro sacrorum fide mortem Alumnorum primus oppetiit. Ut dicam de singulis, parem cum nobilitate doctrinam Belius conjungebat. Rodulpho Aquavivæ, cujus alibi est facta mentio, carus in primis ac familiaris in Collegio fuerat, ejusque præceptis ac consuetudine ad eum pervenerat virtutis gradum, quem vita insequens, ac demum secuta mors docuit. Decanus cum esset Ecclesiæ Cathedralis Curiæ, quæ Rhætiæ primaria Civitas est, nullam neque Sa-

112. Volfangi Theodorici a Reitenau Archiepiscopi Salisburgensis liberalitas erga Collegium.

113. De Gothardo Seemano, Petro Ogilbeno, & Georgio Stobæo quædam indicantur.

114. Gualterii Belii præclara mors in charitatis officio Curiæ.

T cerdo-

cerdotis, neque Paſtoris optimi partem prætermittebat, adeo ab innocentia vitæ ſpectatus, ut vulgo Sanctus audiret. Cum vero urbem dira lues corripuiſſet, & miſerandam mortalium ederet ſtragem, non modo ſuis ſe bonis ac facultatibus ſpoliavit ut multorum egeſtati inopiæque ſuccurreret, ſed ſui pene oblitus, injecit ultro ſe medias in mortes, perrexitque ægrotis adeſſe, ac ſacra miniſtrare, donec eodem contracto morbo, parem Aquavivæ ſuo palmam abſtulit, morte obita martyrii quam ſimillima. Villarius triennium in Collegio fecerat pari commendatione ingenii ac pietatis, æqualibus juxta ac Moderatoribus probatiſſimus. Regreſſus in patriam, Nerviæ, Leodienſis agri pago, Chriſtiani gregis ſuſceperat curam, ibique conſidebat, populo diſpertiens ſacra, & quæcunque boni Paſtoris ſunt ſedulo adminiſtrans. Forte ſacrum Viaticum deferebat ægroto remotiorem in locum, cum obviam hæreticorum manum infeſtam habuit. Sacerdotem Catholicum, tremenda myſteria geſtantem, ut conſpexere latrones impii, irruunt continuo in eum ferociter, conviciis ac contumeliis onerant, demum indumentis ſpoliatum affligunt humi, ac multis impoſitis plagis crudeliter contrucidant. Nuncius glorioſæ necis Romam delatus, ut mirifice delectavit Pontificem, hos curarum & induſtriæ ſuæ fructus pro merito æſtimantem, ita beatæ ſortis cupidine, ac pia æmulatione incendit Alumnorum animos. Et vero exſtitere ſecutis temporibus Villarii imitatores haud ita pauci, quorum nos res geſtas, & felicem exitum hoc loco non exſequimur, ne extra præfinitum ſpatium excurrat hiſtoria, eorum alioqui nomina ad operis calcem edituri. Liceat potius non nihil extremo hoc loco evagari extra Germaniam. Et ſiquidem his finibus non contentus Alumnorum labor, in Sueciam uſque memorabili expeditione ſe protulit, eo uſque ſequi abeuntes ne pigeat,

115. Joannis Villarii Martyrium illuſtre prope Leodium.

116. De celebri expeditione in Sueciam Antonii Poſſevini.

pigeat, fasque mihi sit totam ejus expeditionis seriem a suis initiis evolvere. Joannes III. Sueciæ Rex, a puero Lutheranus, cum haberet in matrimonio Catharinam Sigismundi Poloniæ Regis filiam, feminam eximie Catholicam, partim illecebris hortatuque ejus, partim Sanctorum Patrum voluminibus volutandis, qua lectione plurimum delectabatur, discusso quo tenebatur errore, palam in sacra Catholica inclinare cœperat. Quin adductus in spem totam quoque Suecorum gentem, si quædam a Pontifice Maximo permitterentur, ad fidem Romanæ Ecclesiæ perductum iri, submisso clam Romam nuncio ad Gregorium (Ponto a Guardia nomen erat nuncio) certos poposcerat homines, qui Catholici cultus prima jacerent in regione semina, & unum præcipue aliquem, quicum sua consilia communicaret. Poscenti dati sunt jussu Pontificis Jesuitæ primum duo, Stanislaus Varsevicius Vilnensis Collegii Rector, jam ante notum Reginæ gratumque caput, & Laurentius Norvegus. Oriundus erat is ex Norvegia, unde illi cognomen inditum, ac tum degebat in Belgio. Quibus haud multo post tertius accessit ab urbe Roma Antonius Possevinus, eruditionis laude clarus in primis vir, ac rerum usu limatus. Stockolmiam, urbem regiam, profectus Varsevicius, quamquam in colloquium perhumaniter admissus a Rege, Vilnam tunc quidem rediit, nulla ob imperitiam linguæ confecta re. Ex ejus tamen ad Gregorium litteris intellectum est, natura timidum, ancipitemque animi Regem esse, & quantumvis Catholicæ Religioni proclivem, plus æquo sibi metuere ab ordinibus regni, qui Luthero præfracte studerent. Norvegus sermone patrio ita demeruit Regem, ut ejus nutu & auctoritate plura, ac spe prope majora inceptaverit. Scholis enim Stockolmiensibus Rector impositus, Magistros Catholicos evocavit ex Belgio, eisque ludos litterarios

117. Sueciæ Rex Catholicæ Religioni favens, operarios poscit a Pontifice.

118. Missus ad eum Stanislaus Varsevicius S. J. re infecta discedit.

119. Laurentius Norvegus satis belle rem gerit Stockolmiæ.

 commi-

commiſit. Nec eo contentus, Seminarium aperuit ad Juventutem ritu Catholico inſtituendam, Rege non ſolum conſentiente, ſed etiam Alumnorum ſumptum liberaliter faciente. Poſſevinum Pontificis litteras deferentem, ut Legatum ejus accepit Rex, habuitque in magno honore. Quin apud eum hæreſim ejuravit ex formula ſibi tradita, criminum confeſſionem piacularem peregit, ex ejuſque manu ſacram hoſtiam ſumpſit, aperte ſe Catholicum ferens, ac porro futurum ſancte promittens. Verum ut ventum ad ſecretiora colloquia, quædam eſſe dixit, quæ tutandæ propagandæque cauſa Catholicæ Religionis ſibi a Pontifice concedi vellet. Summa erat, ut liceret laicis de ſacra menſa participare ſub utraque ſpecie: Ne Clerici adigerentur ad cælibatum: Ne Romani ritus ac cæremoniæ, hoc ſaltem primo tempore, in Suecia exercerentur. Hæc ſi Pontifex, laxata paulum diſciplina, indulgeret, totam brevi tempore Sveciam fore Catholicam confidebat. Riſit in ſinu Poſſevinus conditiones, non rejiciendas modo, ſed ne audiendas quidem. Nec diſſimulavit quid his ſubeſſet incommodi. Ne tamen omnem præcideret negotii conficiendi ſpem, eo etiam ut tempus traheret, quod ſæpe rebus gerendis utile, pollicitus ſe mandata ejus cum fide ad Pontificem relaturum, Romam ſe retulit, unaque ſecum adoleſcentes ex ea gente aliquot in Collegio Germanico inſtituendos duxit. Romæ nihil eorum quæ Rex poſtulabat conceſſum eſt, ne res, quod erat timendum, alibi in exemplum traheretur. Poſſevinus tamen redire in Sueciam eſt juſſus, uti qui mitigare dolorem repulſæ, & bene animatum Regem confirmare unus videretur poſſe. Simul traditæ ei amantiſſimæ Gregorii litteræ, tum ad ipſum Regem, tum ad Reginam conjugem, & ad Sigiſmundum filium, qui poſtea Rex Poloniæ fuit, perferendæ. At Poſſevinus, dum ad iter Sve-

120. Poſſevinus auditis poſtulatis Regis revertitur Romam.

121. Romæ reiiciuntur poſtulata Regis. Poſſevinus redire in Sueciam jubetur.

Succicum denuo se accingit, adjungi sibi duos e Collegio Germanico delectos Sacerdotes voluit, Joannem Ardulphum, & Nicolaum Mylonium, cum his scilicet Apostolici ministerii curas laboresque partiturus in Suecia. Præsto fuere Juvenes, quippe laborem nullum periculumve refugientes cum divini Numinis cultus ob oculos ponebatur, nihilque amplius morati quam ut fausta cum prece a Pontifice dimitterentur, se in viam longam ac difficilem cum Possevino dedere. Profecti Roma, Tridentum primo, deinde Pragam, urbem Bohemiæ principem, partim terrestri itinere, partim secundo Oeno Danubioque devenere. Pragæ Collegium erat nobilium Convictorum ad centum numero, eodemque sub tecto alebantur Gregorii Pontificis sumptu lectissimi adolescentes sexdecim sub disciplina Societatis. Ibi Ardulpho Mylonioque hospitium est præbitum. Quos Bohemi juvenes advectos Roma, ex eadem disciplina, ac velut ex communis Parentis gremio eductos, loco fratrum ac numero habuerunt, atque omni fraternæ caritatis officio coluerunt. Vicissim hi urbanitate, pietate, modestia, Romanæ institutionis exempla splendida ediderunt. Ab urbe Praga ventum erat Brunsbergam in Polonia. Et Possevinus Seminarii Brunsbergensis fundamenta ponebat, cum affuit a Rege Sueciæ navis bellica, quæ ipsum sociosque per mare Balticum deportaret in Sueciam. Conscensa igitur navi, ad portum Regiomontanum brevi trajectu appulerunt. Verum hinc laxatis iterum velis dum in altum tendunt, coorta subito tempestate jactari cœperunt adeo fœdum in modum, ut irreparabile videretur exitium. In summa humanæ spei inopia, cum & undarum insanæ moles attollerentur, & venti circumquaque furerent, pietas saluti fuit. Quippè dejecta in mare cerea cælestis Agni effigies, Pontificis maximi prece consecrata, momento procellam sedavit. Secun-

122. Jo: Ardulphus & Nicolaus Milonius in Sveciam discedunt cum Possevino.

123. Pragæ hospitium sumunt inter alios Gregorii Alumnos.

124. Mari deferuntur in Sueciam. Naufragii periculum divina ope dispulsum.

Secundissimum deinceps cursum navigationis habuerunt, & octavo die maritimam Sueciæ oram, ubi portum duæ breves efficiunt insulæ, sex a Stockolmia leucis tenuerunt. Occupaverant hoc loco eorum adventum viri duo nobiles a Rege missi, a quibus & commeatu recreati, & post quietem modicam deducti Stockolmiam usque sunt. Qua cum abessent ab urbe propius, obviam processere alii duo Proceres, Possevinum verbis regiis salutarunt, mediumque accipientes, in urbem, atque adeo in paratam domum, ut fieri Legatis Regiis mos erat, honorifice introduxerunt. Substitit ibi dies decem, lautiis interea donatus, atque omni officio a primoribus civitatis cultus, donec vocatu Regis, qui Upsaliæ cum aula considebat, eo cum Ardulpho Mylonioque processit. Neque dum propius ad urbem accesserat, cum obviam extra portas habuit alam Equitum honorariorum ad centum. Præerat sublimis equo Dux, auro argentoque fulgens. Is Patrem comitesque, in equis pariter sublatos, in urbem cum toto agmine est prosecutus. Domus parata Possevino fuerat regio cultu insignis. Splendorem ac pompam deprecanti, religiosamque quam profitebatur paupertatem obtendenti,

125. Quo honore acceptus fuerit Possevinus in Suecia.

126. Primum ejus cum Rege colloquium.

responsum est, honorem eum deberi Pontifici maximo, cujus personam sustineret. Post triduum in conspectum Regis cum sociis admittitur. Adstabat usitato more corona Procerum. Rex post prima salutationum officia, acceptis resignatisque Pontificis litteris, multa in laudem Gregorii elocutus, scitatur, quem in usum adduxerit quos videbat comites. Adductos, respondit Pater, ad veritatem Catholicam populo denunciandam. Quod eo dixit, ut præoccuparet concionandi facultatem, & concionaturis nemo molestus esset. Rex annuit vehementer. At post hæc, dimissis Proceribus, seducit in conclave secretius Patrem, deque postulatis suis quid censuerit Pontifex quærit. Non nescie-

nesciebat Possevinus quam delicata fastidia Regum sint. Ægre adduci ut rogent, rogata vero sibi negari nullo modo pati. Itaque circuitione usus, de Gregorii erga ipsum ac Regnum Sueciæ propensissima voluntate, de maturitate qua Romæ tractarentur negotia, de sanctitate æquitateque istitutorum Ecclesiæ Romanæ, aliisque id genus ita disseruit, ut distracto sermone, si non repulsam exponere, at præparare Regis animum ad eam mitius accipiendam videretur. Et satis intellexit Princeps minime hebes quò ea circumlocutio spectaret. Tamen eo die nihil amplius quæsitum, nihil explicatius responsum est. Recepit se Possevinus suam in domum, jacuitque ad aliquot dies afflictus morbo. Mylonius conciones habere statim cœpit ad populum, audiebaturque hominum magno concursu. Ardulphus doctrinam Catholicam pueris explicabat, errores adversos confutabat, argumenti ejusdem libros in vulgus spargebat. Fremebant ira ac dolore superstitionis ministri, qui hæc palam fieri Rege consentiente cernerent. Rex interea spem inter ac metum fluctuabat. Nam tametsi redire postliminio in Sueciam avorum religionem percupiebat, at gentis indignationem, nisi postulata concederentur, timebat. Metum vehementer augebant Caroli fratris, Sudermanniæ Ducis, minaces litteræ, qui icto cum Rege Daniæ fœdere, bellum denunciabat, si qua religionis commutatio in Suecia fieret. Similem terrorem Legati Principum Protestantium incutiebant, & periculum præsentius imminebat a Moscho, veteri hoste, prævalido, ac vicino. Ergo ut primum confirmatum ex morbo Possevinum audiit, accersitum ad se, effari aperte, præcise, ac nulla verborum ambage jubet, permittat nec ne Pontifex usum Calicis laicis, Sacerdotibus connubia, sacrificium lingua vernacula in Suecia, quæ tria rogatus pridem esset suo nomine. Tergiversandi locus non erat. Hæc eadem negata

127. Alumni doctrinam Catholicam ferunt. Regis anxietas & metus.

128. Novum Possevini colloquium cum Rege.

negata Cæsari, ac Romanorum Regi, respondit Possevinus. Res esse exempli perniciosissimi, n emini salva Romanæ Ecclesiæ dignitate concedi posse. Quæ vix effatus, leniendo vulneri, ad eximiam Gregorii Pontificis erga omnes Principes liberalitatem, & singularem erga ipsum benevolentiam propensioneinque sermonem detorsit.

129. Offensus repulsa Rex omnia bene cœpta rescindit.

Experiretur porro, nova postulata proponeret. Nihil eum, quod sui esset arbitrii, poscenti negaturum. Sed nihil magnopere profuit. Perturbatum, quiritantemque acerbius exulcerarunt Aulici, cum dicerent, his patere injuriis Reges, qui Romanorum Pontificum jugo supposuerint collum. Sed nihil esse, quod eorum ingratiis non possint per se constituere accepta a Deo potestate Principes. Quibus sermonibus incitatus, ægrum animum exstimulante in primis intestini tumultus, & belli externi formidine, Ardulpho Mylonioque primum concionibus interdixit. Norvego deinde, quem Gymnasio Stockolmiensi præfectum, & Juventutis Seminarium ritu catholico instituentem supra demonstravimus, subtrahi honorarium, & constitutum pro alumnis censum jussit. Ut gravius commoveretur effecit Varsevicii, cujus supra est facta mentio, factum, ut quibusdam visum est, eo tempore inopportunum.

130. Nova irarum & offensionis causa.

Redierat namque in Sueciam accitu Reginæ Varsevicius, & adstantes ei Catholicos sacrorum ministerio procurabat. Cum autem videret regium Principem Sigismundum identidem ad conciones hæreticorum a patre duci, Reginam admonuit, per eamque ipsum Regem, nefas id esse. Facile enim corrumpi pervertique sermonibus contaminatis posse teneri adolescentuli animum, nec posse sine grandi piaculo in ejusmodi periculum conjici hæredem regni, sub matris disciplina catholice educatum. Quod ut accepit Rex, renuente in primis Sigismundo eas deinceps adire conciones, ingentem irarum

rum

rum molem adverſus importunum monitorem, totamque adeo Jeſuitarum nationem concepit. Varſervicium tamen loco movere animum non inducebat, partim reſpectu Conjugis, partim, credo, quod vera locutum, at- 131.
que ita eſſe ut ille admonuerat ſentiebat. De Poſſevino *Poſſevinus re deſperata diſcedit.*
itidem nihil ſtatuebat acerbius, ne contra fas Legatorum, quod nomen ubique gentium ſanctum inviolatumque eſt, facere videretur. Sed nulli erat dubium quin ipſum pariter, & quantum ſociorum ejus erat, quamprimum eſſet proſcripturus, ac ſolum vertere coacturus. Prævertit homo ſagax tamen edictum Principis. Namque ubi vidit nec voce coram, nec graviſſimis litteris, quibus ei obligatam Deo ac ſummo Pontifici fidem objectabat, omniaque ad perſuadendum aptiora ſubjiciebat, confici nihil poſſe, ut jam deſperato religionis negotio, atque omni tractatione ejus reſciſſa, cauſatus peſtilentiam, quæ Stockolmiam invaſerat, recepit primum ſe in eam extra urbem inſulam, ubi Rex locari Seminarium juſſerat. Nec ita multo poſt una cum Norvego, & paucis ſociorum, 132.
qui Juventutem docebant, Regno deceſſit. Soli itaque *Infelix exitus Suecicæ expeditionis.*
in Suecia reſtitere apud Reginam Varſevicius, Ardulphus, & Mylonius, ſane pro rerum gerendarum magnitudine pauci, & inſuper docere palam concionarique prohibiti, quos etiam haud multo poſt Rex excedere Regno juſſit. 133.
Adeo apud eum humanæ res ac fluxæ præ cæleſtibus ac *Quædam ex ea collectæ fruges.*
ſempiternis valuere. Non tamen fructu omnino caruit ſuſceptus labor, nec ſi copioſam uti ſperabant Evangelici meſſores frugem, at non ſpicas ſaltem aliquas collegere. Vel illud quantum eſt, quod regius Princeps Sigiſmundus ita poſt id tempus eſt connivente Patre enutritus, ut adultus carere paterno regno maluerit, quam ab avita ac vera Religione deſciſcere? Quamquam, ob hanc maxime cauſam vocatus ad Poloniæ Regnum fuit, eoque con-

tentus. Nec vero pauci ſub Norvego, in eo de quo dixi Seminario, Catholicam pietatem hauſerunt, nec paucos conciones eæ Mylonii, de quibus pariter dictum eſt, iique pii libri Suecice verſi, perque manus hominum diſſeminati, errorem dedocuerunt. Sane cum veniſſet illuc poſt annos prope quadraginta unus de Societate, quædam reperit enata ex his ſeminibus germina, quoſdam latentes adhuc Religionis igniculos, quos facile exſuſcitaſſet, niſi
134. Vaſtanenſis Monaſterii Virgines expiatæ & confirmatæ. in ipſo molimine detectus, Regnoque pulſus fuiſſet, ut in Annalibus Societatis traditur. Sed quædam paulo diſtinctius videamus. In celebri Monaſterio Vaſtanenſi, quod S. Birgittæ inſtitutione, incolatu, & reliquiis nominatiſſimum eſt, degebant ſacratæ Deo Virgines duodeviginti, ab omni Lutheranæ fæcis inquinamento adhuc intactæ, ſed penitus deſtitutæ, quippe nullo legitimo Antiſtite cui parerent, nullo catholico Sacerdote, a quo acciperent ſacra. Varſevicius ad Vaſtanenſe uſque oppidum cum Regina profectus, eas & divini verbi, & ſacrorum miniſterio mirifice recreavit. Poſſevinus vero, pro ea quam acceperat a Pontifice maximo poteſtate, novam præterea renunciavit Antiſtitam, quarumdam profeſſionem ſolemni
135. Aliis utiliter impenſa opera. ritu recepit, omnes incredibili voluptate perfuſas, & ad conſtantiam optime animatas reliquit. Præter eas inventæ ſunt extra Monaſterii ſepta ſacræ Virgines duæ, quas Lutheranus Miniſter ſuſtentabat, & ſimiliter expiatæ recreatæque ſunt. Vetula earum una erat annorum prope octoginta, ob ævitatem orbata oculis, ajebatque ſacrum velum ſibi traditum ab Olao Magno, ultimo Upſalenſium Epiſcopo catholico, & ab annis quadraginta nulla ſe frequentaſſe myſteria. Quo magis lætari eſt viſa, cum ſacra catholica rurſum nec opinanti oblata fuerunt. Senex item fuit octogenario major, qui annos ipſos quadraginta nunquam conſcientiæ ſordes eluerat confeſſione piacu-

piaculari, nunquam Eucharisticum panem acceperat, ne se Lutheri impuro cultu contaminaret. Vitam agitabat deserto in loco priscæ religionis retinens, exspectabatque velut alter Simeon, priusquam videret mortem, consolationem aliquam ægritudinis suæ. Audiit advectos Upsaliam ab Urbe Roma Catholicos Sacerdotes, eoque statim advolans, confessionem a prima usque ætate repetitam peregit, sacram dapem quasi viaticum ad iter æternæ vitæ sumpsit, ac reversus domum, paucis post diebus plenus optimæ spei diem clausit extremum. Eodem tempore Tartarorum Legatus cum advenisset in Sueciam negotiorum causa, veritatem divinæ Fidei, quam Sueci pertinaciter respuebant, commonstrantibus nostris, agnovit agnitam vero complecti profiterique palam non erubuit. Atque hæc ferme præcipua sunt in litteris. Cæterum, ut dicam quod est, Suecicæ hujus expeditionis major apparatus quam fructus fuit, nec initiis respondit exitus, malo ejus gentis fato, quæ cum proxime abesset a regno Dei, obfirmare in nova Lutheri superstitione, sua maxima, nec satis deploranda pernicie, maluit. Claudenda hic esset satis jam prolixa narratio, sed coronidis loco sit casus luctuosus atque insolens, qui degentes adhuc in Suecia Ardulphum ac Mylonium haud leviter contristavit. Res est exempli sequioris, & Collegio de quo scribimus parum decora, sed non idcirco prætermittenda, cum maxime de eo alia tam multa, tamque præclara, & ad memoriam illustria hactenus executi simus. Ita deinde nos persuasum habemus, perinde boni ac mali exempli res, si sapienter utare, prodesse legenti posse. Illæ enim quid agendum, hæ quid vitandum fugiendumque sit, docent. Laurentius Montanus, adolescens olim eximiæ spei, natione Suecus, post annos nescio quot Romæ in Germanorum Collegio positos, rediit in patriam quo maxime tempore

136. De luctuoso quodam eventu.

137. Laurentius Montanus e Collegio redux paulatim ad hæreticos deficit.

pore recesserat inde Possevinus, & hæretici discessum ejus occasionem suam rati, ruinam ultimam Religionis urgebant. Utque ex arcto in apertum veniebat omni solutus fræno, abreptus voluptatum illecebris, statim genio liberius indulgere, remisso pietatis antiquæ studio, cœpit. Quod ad Religionem attinet, pro eo ut jungeret cum Ardulpho Mylonioque sodalibus olim suis, uti decuit, vires, & labanti rei Catholicæ pro sua virili parte succurreret, dissimulare aliquandiu, quasi neutrarum esset partium, maluit, ad omnium ingenium studiaque se fingens, ut ab omnibus iniret gratiam. Sed, ut media consilia in deteriorem plerumque partem ad extremum declinant, familiaritatem affectans cum hæreticis, captus paulatim tendiculis eorum est, ac tandem obligatam Deo Ecclesiæque fidem, dictu nefas! turpiter prodidit, ad Lutheri signa transgressus. Adeo cupiditates pravæ, cum semel occupaverunt animum,

138. De Collegio palam obloquitur.

non modo prima pietatis semina, sed omnem etiam honesti sensum exstinguunt. Ne vero objectaretur sibi Romana institutio, qua plus nimio probrosam fieri defectionem suam sentiebat, de Collegio Germanico palam obloqui, ac disseminare multa cœpit, non minus criminosa quam

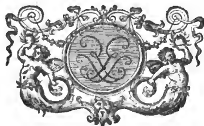
139. Eum Sodales ad frugem revocare conantur frustra.

falsa. Calumniis scilicet, quod sæpe fit, velare ignominiam perfidiæ suæ studebat. Quo hæc animo acciperent Ardulphus & Mylonius, tantæ perversitatis testes, pronum est conjecturam facere. Non id tamen satis habuere ut miseri sodalis casum luctu sterili prosequerentur. Revocandum præterea in male desertam viam suscepere, nihil in id intentatum reliquere. Ut se respiceret ac miserrimam conditionem suam, ut meliora consilia caperet, ut saltem Collegii ita de se meriti famæ parceret, per fidem supe-

140. Ardulphus Collegii vindicias scribit, editque in lucem.

rum, per omnia priscæ familiaritatis jura, qua voce coram, qua scriptis litteris rogavere. Frustra omnia. Ad extremum Ardulphus, fervidioris ingenii vir, ubi videt precibus

cibus exorari nihil posse, violatam Collegii famam non ferens, utque olim Hieronymus contra Rufinum clamans, *Canes latrant pro dominis suis, & tu non vis me latrare pro Christo? Mori possum, tacere non possum (lib. 3.)*, non ultra tenuit se quin petulantis calumniatoris audaciam scripto refringeret. Stricto itaque in eum calamo, Collegii Germanici vindicias scripsit, in lucem protulit, dispersitque in vulgus. Quæ si hoc loco exscriberentur, ut iis tota vivendi agendique ratio, quæ ea tempestate Alumnis usitata erat, exponebatur, appareret sane quam feliciter primævus ille Collegii mos ad nostra usque tempora constanti successione pervenerit. Sed nimis ultra præfinitum modum opus excresceret. Et nos longum jam spatium emensos, hic parumper quiescere ac respirare par est.

PRIVI-

PRIVILEGIUM IMPERIALE

PRO COLLEGIO GERMANICO URBIS

Quod Alumni ibidem ad gradus promoti gaudere debeant iisdem Privilegiis, quibus ii, qui in aliqua Italiæ vel Germaniæ Universitate gradus susceperunt, & ad omnes Dignitates Ecclesiasticas in Germania possint promoveri &c.

FERDINANDUS SECUNDUS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ELECTUS ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS

Ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclawoniæ &c. Rex; Archidux Austriæ; Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c.; Marchio Moraviæ &c.; Dux Lucemburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirttembergæ, & Teckæ; Princeps Sueviæ; Comes Habspurgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, & Goritiæ; Landgravius Alsatiæ; Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Lusatiæ; Dominus Marchiæ Sclawonicæ, Portus Naonis & Salinarum &c.

Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium universis.

POstquam Dei præpotentis concessu ac munere ad supremum Majestatis Imperialis fastigium evecti sumus, officii Nostri munus cum primis requirere existimamus, Majorum Nostrorum Romanorum Imperatorum ac Regum exemplo sollicite curare, ut, variis Gymnasiis, Academiis, & Universitatibus erectis, liberalium artium ac scientiarum studia, quæ ad Reipublicæ gubernationem & conservationem necessaria & opportuna sint, excolantur, & convenientibus honoribus ac præmiis excitentur, Nostroque auspicio felicia incrementa consequantur.

§. 1. Cum itaque Honorabilis, Religiosus, Devotus, Nobis dilectus Pater Bernardinus Castorius Societatis Jesu Sacerdos, & Collegii Germanici Romæ Rector, humiliter Nobis exponi curarit, Summos Pontifices Julium III. & Gregorium XIII. recolendæ memoriæ provida sollicitudine dictum Collegium in beneficium Nationis Germanicæ fundasse & instituisse, & amplis reditibus dotasse, ut centum ibidem ex ejusdem gremio adolescentes seu Alumni in studiis alantur & instruantur, qui tandem divinæ legis capaces, necnon ætate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in Germaniam ac regiones suas ad alios exemplo vitæ suæ ad Chri-

Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores resecandum, atque in vinea Domini strenue fortiterque laborandum remitti & destinari possint. Atque hinc varia quoque dicto Collegio privilegia contulisse, inter quæ illud speciale sit, quod Regentes ac Superiores ejusdem Collegii Germanici, cum consensu & assistentia Cardinalium Protectorum, eos, qui Philosophiæ & Theologiæ ibidem studuerint, ac scientia & moribus idonei reperti fuerint, ad Baccalaureatus, Licentiæ, Doctoratus, & Magisterii gradum in dictis facultatibus promovere, iisque prærogativas & privilegia, quibus in ipsa Urbis Universitate promoti fruuntur, conferre possint & valeant. Et quamvis nonnunquam ejusdem Collegii Germanici Alumnos, vigore memoratorum privilegiorum, Doctoris Laurea ibidem decoratos, Patriæ servire cupientes, Professuras publicas ambire, aut Beneficia aliqua Ecclesiastica præsertim majora in Germania affectare contingat; ex eo tamen aditnm ipsis præcludi, quod isthic in Collegio, & non alibi, publica nempe Universitate, gradu & honoribus scholasticis insigniti fuerint; unde vel ab ejusmodi prætensione desistere, vel, post exactum studiorum suorum cursum, ad alias Universitates suscipiendi gradus ergo proficisci cogantur, non sine temporis & pecuniarum dispendio. Ac proinde memoratus Collegii Rector demisse Nobis supplicarit, ut dicto Collegio Germanico Romæ Privilegium clementissime concedere dignaremur, quod, qui ejusdem Collegii Alumni ibidem in Philosophia ac Theologia promoti fuerint, omnium omnino Ecclesiasticorum Beneficiorum per universam Germaniam, non secus ac si in alia quavis Universitate eumdem gradum suscepissent, capaces reddantur. Nos itaque, benigne considerantes, quam sæpedictum Collegium Nationi Nostræ utile, & ad propagandam ac conservandam in Germania Religionem Orthodoxam opportunum fuerit, quam multos viros insignes ac doctos produxerit, qui Rempublicam in Religionem nutantem doctrina, verbo, & exemplo egregie juverint, & quam ingens fructus in posterum quoque ex eodem Collegio exspectari possit, precibus sæpedicti Rectoris Patris Bernardini Castorii clementer locum dandum esse censuimus.

§. 2. Idcirco ex certa scientia, animo bene deliberato, sano & maturo accedente consilio, & de Cæsareæ Nostræ potestatis plenitudine, sæpedicto Collegio Germanico Summorum Pontificum auctoritate Romæ fundato, ejusque Alumnis Nationis Germanicæ, qui Baccalaureatus, Magisterii, Licentiæ, aut Doctoratus gradum ibidem secundum Collegii statuta solemni ritu susceperint aut suscepturi sint, hanc gratiam concessimus, Quod iidem debeant & possint in omnibus locis & terris Sacri Romani Imperii, & ubique terrarum & locorum libere omnes actus Professorum legendi, docendi, interpretandi, & glossandi, facere & exercere, quos ceteri Professores, Baccalaurei, Magistri, Licentiati, ac Doctores, in aliis Studiis privilegiatis promoti & insigniti, exercent & exercere possunt.

§. 3. Volumus præterea & decernimus, quod memorati Collegii Germanici Alumni, ibidem dignitatem seu gradum aliquem assumentes, gaudeant & potiantur, utique, frui, gaudere, & potiri possint ac debeant omnibus & quibuscunque gratiis, honoribus, dignitatibus, præeminentiis, immunitatibus, privilegiis, franchisiis, concessionibus, favoribus, & indultis, ac aliis quibuslibet, quibus alii in Gymnasio Parisiensi, Bononiensi, Pata-

Patavino, Perusino, Pisano, Viennensi, Coloniensi, Ingolstadiensi, aut alio privilegiato Gymnasio Germaniæ, juxta ordinationes, usus, ritus, consuetudines, & mores cujusque pro tempore promoti, aut aliqua dignitate seu gradu insigniti, gaudent, utuntur, fruuntur, & potiuntur; & ad Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas Ecclesias, aliave Beneficia ac Dignitates Ecclesiasticas majores ac minores admitti, ad quæ illi admittuntur quomodolibet consuetudine vel de jure.

§.4. Non obstantibus, quantum ad hanc concessionem Nostram, aliquibus privilegiis, indultis, prærogativis, gratiis, statutis, ordinationibus, legibus, constitutionibus, reformationibus, exemptionibus, aut aliis quibuscumque in contrarium facientibus. Quibus omnibus & singulis, ex certa Nostra scientia, & animo bene deliberato, per hoc Diploma Nostrum derogamus, & derogatum esse volumus. Supplentes omnes & quoscumque defectus tam juris quam facti, si qui in præmissis omnibus & singulis intervenissent, aut intervenisse dici aut allegari possent, quovis modo, consuetudine, vel de jure.

§.5. Hac tamen conditione disertim adjecta, ut iidem Alumni præmemorato modo in Collegio Germanico promoti, si ad dictas Metropolitanas, Cathedrales, aut Collegiatas Ecclesias, aliave Beneficia, ac Dignitates Ecclesiasticas in Germania aspirare cupiant, earumdem Ecclesiarum seu Capitulorum Statutis se in reliquis accomodent, nec in disputationem aut controversiam ea vocare præsumant.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum, cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præminentiæ fuerit, liceat hanc Nostræ confirmationis, indulti, concessionis, & privilegii gratiam & facultatem infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire, seu ea quovis modo violare. Si quis autem id attentare præsumpserit, Nostram & Imperii Sacri indignationem gravissimam, & pœnam quinquaginta Marcharum auri puri toties, quoties contra factum fuerit, se noverit irremissibiliter incursurum; quarum dimidiam Imperiali Fisco seu Ærario Nostro, reliquam vero partem sæpenominato Collegio Germanico decernimus applicandam. Harum testimonio litterarum, manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum.

Datum in Civitate Nostra Viennæ, die decima quarta Mensis Septembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, Regnorum Nostrorum, Romani decimo, Hungarici undecimo, Bohemici vero duodecimo.

FERDINANDUS.

V.
PH. a Stralendorff.

Loco * Sigilli pendentis.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Majestatis proprium
Gerh. a Zwethen.

LIBER

LIBER QUARTUS

Status præsens Collegii.

Urbs Roma, ut olim, Imperii potens cum esset, optimam Reipublicæ administrandæ formam sibi atque Orbi terrarum universo præscripsit, sic postea Divinæ religionis sedes, ac magistra veritatis effecta, non modo sanctissimas Christiani gregis gubernandi leges, sed optima etiam exempla cunctis urbibus populisque proposuit. Jam inter exempla, quæ multa variaque sunt, postremo non esse ponenda loco tot illa ad aptam Juventutis institutionem erecta Seminaria, quorum ad similitudinem tam multa hodie, tam utilia ubique locorum constituta cernimus, quivis facile intelligit. Neque vero existimandum, novum inventum ea fuisse Sæculi XVI. Adumbratio quædam eorum, ac veluti præludium fuere celebres illæ, totque ante sæculis institutæ scholæ, Vaticana ac Lateranensis, ex quibus Pontifices Sacerdotesque, atque alii sacrorum Ministri, tanquam ex Equo Trojano, nunquam non educebantur, tanta virorum illustrium fœcunditate, ut ex iis novem, teste Anastasio, ad summi Pontificatus fastigium alius ex alio pervenerint. Perplacuit jam tum id institutum exteris, ac brevi ab urbe Roma ad totum Occidentem propagatum est. Hoc tamen interfuit, quod cæteri Ecclesiarum Antistites in suas scholas non admittebant nisi delectos e sua quisque Diœcesi Juvenes, Pontifices vero maximi, quibus omnium Ecclesiarum divinitus tradita cura est, ex omni natione eos alliciebant accersebantque, hausturos scilicet purissimæ doctrinæ laticem ex ipso fonte, atque inde in suas terras remittendos ad evulganda sermone patrio Oracula Vaticana, & Canonum scita, quæ Romæ didicissent. Documento sunt Gregorii VII. ad

I. Prima Seminariorum exempla Romæ posita ab antiquo tempore.

2\. Gregorii VII. litteræ ad Olaum Norvegiæ Regem de hac re.

Olaum Norvegiæ Regem litteræ, in hæc verba conceptæ. „ Rogamus vos, uti & Regi Danorum denunciavimus, „ ut de Junioribus vestris, & nobilibus terræ vestræ, ad „ Apostolicam sedem mittatis, quatenus sub alis Apo- „ stolorum Petri & Pauli sacris ac divinis legibus edocti, „ Apostolicæ Sedis ad vos mandata referre, non quasi „ ignoti, sed cogniti, & quæ Christianæ Religionis or- „ do postulaverit, apud vos, non quasi rudes & ignari, „ sed lingua atque scientia moribusque prudentes, digne „ Deum prædicare, & efficaciter, ipso adjuvante, gen- „ tem istam excolere valeant „. Huc ego spectasse crediderim Gregorium XIII., cum tot diversarum Gentium Collegia exstare in Urbe voluit, quorum tamen primum, ac velut exemplar cæterorum, hoc de quo scribimus Germanorum & Hungarorum, ut supra ostendimus, fuit. Jam ergo hujus, ut ita dicam, infantiam, ac primam adolescentiam libris superioribus executi, quale nunc confirmata ætate sit, breviter demonstrabimus. Et futurum speramus, ut qui hæc leget, comparatione instituta inter priora, quæ sparsim alibi sunt indicata, & præsentia, quæ nunc in unum congesta daturi sumus, facile intelligat, conficiatque apud se, quamquam nonnullam rebus commutationem attulerit dies, ac conditio temporum, tamen præclarum hoc, atque ita constabilitum opus, tot annis interlapsis, nulla dum vetustatis damna, communi fere rerum aliarum fato, sentire. Ut ab iis, quæ magis obvia expositaque sunt, ordiar, multo nunc quam antea laxior commodiorque habitatio Alumnorum est. Quod ut intelligas quale sit, palatio veteri, de quo alibi diximus, junctæ olim fuerant ducto trans viam ponte lapideo domus aliquot e regione positæ, & in usum Collegii nova molitione structæ, sic ut tota habitatio duas ingentes insulas complecteretur. At nuper palatium vetus, quod male

3\. Renovantur exempla sub Gregorio XIII.

4\. De novo Collegii ædificio.

male materiatum, ac vetustate fatiscens videretur, omnino dirutum, novumque a fundamentis est excitatum, pari magnitudine, sed operis multo elegantioris, cum apto impluvio, scala nobili, spatiosis ambulacris, eo in primis rerum ordine, ut, jungente uti prius utramque insulam ponte, Alumni circiter centum divisis per utramque cubiculis habitare sat commode queant. Cubicula eorum sunt octo, justa amplitudine, quæ a diversis Cælitibus habent nomen. In iis suus unicuique est lectulus cum ductili conopeo, & sella, & mensula, & servandis rebus scrinium. Munditiem procurat famulus pretio conductus. Cubiculis singulis singuli assignati sunt Custodes (Præfectos nominant), Sacerdotes spectatæ probitatis & fidei. Hi si quid factum viderint contra leges, ad Majores referunt, & suos quisque, cum per Urbem incedunt, assectantur quocunque ierint, semperque in conspectu habent. Duo sunt propria Novitiorum cubicula, quibus nullum cum aliis commercium, nulla communicatio intercedit. Nec enim veteranis novitiisque colloqui inter se licet, nec, si non impetrata prius facultate fiat, impune est. Bibliotheca est Alumnorum usui ampla, locuples, nec spernendæ speciei, sed non promiscue omnibus patens. Ad præcidendas vetitarum collocutionum occasiones, certi sunt unicuique cubiculo assignati in orbem dies, quibus eam frequentare jus est. Ejus curam custodiamque unus Alumnorum gerit ex probatioribus. Bibliothecam Novitii habent propriam, minus amplam, nec adeo librorum copia divitem. Sacella duo sunt domestica, Divinæ Matri dicata, in quibus nonnulla pietatis officia, ut infra dicemus, Alumni exercent. Ad hæc Aula ingens, in quam convenire omnes solent, seu Rector illos alloqui in communi velit, seu solemnes disputationes sint habendæ, quidvis demum publice audiendum spectandumque sit. Nec

5. De Alumnorum Cubiculis.

6. Cubiculorum Præfecti.

7. Bibliotheca.

8. Sacella domestica.

9. Aula communis.

alibi externos, officii aut negotii cauſa venientes, in colloquium admittunt veterani. Novitii, ſi ab externorum quopiam conveniantur, eum ſeparato loco excipiunt. Aulæ parietes circumquaque veſtiunt pictæ imagines Cardinalium, Electorum, aliorumque virorum principum, qui ex Collegii hujus diſciplina ad ſummam fortunam pervenerunt, virtutis domeſtica incitamenta. Quamquam ſuccreſcente in dies virorum illuſtrium numero, eorum nunc pictæ tabulæ, non in aula ſolum, ſed etiam per ambulacra viſuntur. Dum hæc ſcribimus, Epiſcopi ad ſex & triginta in Germania Hungariaque vivunt, in hoc olim Collegio educati.

10. Triclinium.

Triclinium eſt capax, in plures tributum oblongas menſas, qualia religioſarum familiarum plerumque ſunt. Et lectione pia, aut ſacra oratione, quæ diebus feſtis ab uno Alumnorum e ſuggeſtu habetur, condiuntur dapes, ſilentio audientibus qui accumbunt. Orationes hæ latinis conceptæ ſunt verbis. Lectio nunc Italica, nunc Latina, ut viſum Moderatoribus.

11. Valetudinarium.

Quædam præterea ſunt ſeparato loco conclavia, in quibus ægroti curantur. Munda ea ſunt nitidaque præter communem modum, & neceſſariis utenſilibus abunde inſtructa. Alitur perpetuo domi vir chirurgicæ artis peritus, ut in omnem caſum, ſeu cuipiam incidenda ſit vena, ſeu quid fomenti adhibendum, diu noctuque præſto ſit. Huic Valetudinarii cura eſt tradita, eique, ut quiſque in malam inciderit valetudinem, famulus jungitur adventitius, qui ægroto ſubſerviat.

12. De novo Ædificio Templi Sancti Apollinaris.

Jam templum ſi ſpectes Divi Apollinaris, antiqui nullum veſtigium vides. Quippe illud quoque dejectum haud ita pridem eſt, novumque ex integro conditum, multo auguſtius ac ſumptuoſius. Sacelli maximi, quod lecto marmore auroque totum fulget, ſumptum munifice de ſuo fecit Benedictus XIV., qui & Collegio exſtruendo fructum neſcio quem pecuniæ publicæ ad certum tempus addixit.

Idem

Idem templi lapidem primum posuit insigni cæremonia, & perfectum absolutumque solemni ritu sacravit. Cui proinde Pontifici Collegium, tamquam de se optime merito, & lapidem cum inscriptione ad memoriam beneficiorum posuit, & quotannis lustrale sacrum solemniore ritu pendit. Præter commune Sacrarium, aliud templo adjacet Alumnorum proprium, cum apta vestium Sacerdotalium copia, quibus operaturi se induunt. Et huic Æditui præsident ex Alumnis duo, quorum æque probata sit integritas ac solertia. Quacunque demum ex parte, sive Collegii, sive Templi ædificium præsens intueare, multo melius Alumnis modo est, quam antea fuit. Collegio Cardinales sunt impositi sex, Protectorum nomine, quorum insignia gentilitia pro foribus, imagines grandioribus depictæ tabulis in aula visuntur. His, si modo consentiant, leges novas sciscendi, Collegii cum visum fuerit inspiciundi, de rebus ejus ac disciplina cognoscendi decernendique, jus summum ac potestas est. Ad eos itaque Alumni pariter ac Moderatores quæcunque incidant gravioris momenti, deferunt. Vicissim ipsi, qua pollent auctoritate, Collegii bona, res, fortunasque, ac privilegia tuentur, atque ab omni injuria defendunt. Quibus proinde Alumni, ut Patronis merentissimis, omne obsequium dum vivunt præstant, mortuis apparatu & pompa lugubri per triduum justa persolvunt. Cardinales omnino pares auctoritate sunt. Uni tamen, ac ferme antiquiori, aliorum consensu permissum est de minoribus negotiis, quæ intra annum intercidant, pro arbitratu statuere. Ea nunc provincia incumbit Alexandro Albano, Cardinalium Protectorum, non antiquissimo solum, sed etiam Collegii studiosissimo, rerumque ejus experientissimo, quem honoris causa nomino. Decreta Cardinalium multa sunt, diversis Collegii lustrationibus facta, quæ vim obtinent legum, & præter

13. Cardinales Collegii Protectores, eorumque auctoritas.

14. De Jesuitis in Collegio degentibus, eorumque officiis.

præter Gregorii Constitutionem identidem in communi perleguntur. Jesuitæ in Collegio degunt, præter Fratres paucos rei domesticæ curatores, undecim, omnes Itali: quæ præter alias est causa, quamobrem Alumnis interdictum sit alia uti lingua, quam Italica, aut Latina. Et singuli, pro sua quisque parte, quidpiam ad Alumnorum institutionem conferunt. Est primo Collegii Rector, vir annis plerumque gravis, & prudens rerum, ad quem omnia referuntur. Proximus potestate quem Ministrum appellant. Huic legum custodia, atque ordo rerum, omnisque exterior disciplina curæ est. Ministro, propter curarum multitudinem ac varietatem, adjutor particepsque muneris jungitur unus Patrum, appellatione Socii. Sequuntur Patres duo, rerum, quæ potissimæ omnium habentur, præfecti, pietatis, atque doctrinæ. Alter Alumnorum conscientiam, alter studia litteraria dirigit. Tum alii duo, quorum unus doctrinam inter Catholicos & hæreticos controversam (Polemicam nominant), alter Canones Ecclesiæ tradit. Namque has Alumni facultates, homini Ecclesiastico, præsertim in Germania, pernecessarias, privatim condiscunt domi, cæteras publice in Collegio Romano. Tres præterea quos vocant Repetitores, Juvenes Theologiæ studiis operantes, quorum est Alumnos suæ classis quotidie in unum cogere, lectiones scholasticas repetentes audire, binos committere, & ad leges Dialecticæ disputantibus præsto esse. Est demum Collegii Oeconomus, cujus vel in exigendis, vel in administrandis proventibus tota procuratio versatur. Mitto mercenarios servulos, qui multi sunt, sed in usum tam frequentis familiæ necessarii. De Collegii vectigalibus hoc habeo dicere, eosdem exstare nunc fundos, quos Gregorius reliquit. Et quamquam illud pecuniæ subsidium, quod ex distributione Annuli Cardinalitii redibat, ut suo loco diximus, sublatum

15. Collegii proventus, eorumque administratio.

tum

tum fuerit a Sixto V., adhuc tamen amplos proventus esse, & ampliores fortasse quam Gregorii tempore, idque Œconomorum sedulitate & industria, qui diligentius excolenda prædia, eaque pecore, olea, frumento, frugibusque aliis augenda curavere. Sed quamquam id ita sit, ægre hodie centenos Juvenes, præter Jesuitas, aliosque domi forisque administros, Collegium alit, tum communi temporum difficultate, quæ multo quam ante cariorem annonam reddidit, tum etiam quod in domus templique fabricam multum argenti impensum est, & Collegium versuram facere, nec parum æris alieni contrahere est coactum. Cæterum hi proventus per Collegii Œconomum administrantur, virum expertæ probitatis & fidei. Assidet ei Ratiocinator diligens, qui rationes omnes sumptuarias in libros dati & accepti cum fide refert. Libros hosce Cardinales, cum volunt, recognoscunt. Et unoquoque anno summa impensarum, quæ eo anno sunt factæ, scripto calculoque explicata ad eos mittitur. Sed jam quæ propria Alumnorum sunt videamus. Vestis eorum promissa ad talos, ut Clericos decet, rubri coloris, nigro cinctu ad latera. Huic togam laxam fluentemque imponunt cum procedunt domo, domi vero alteram crassiorem hiberno tempore ad arcendam brumam. Colorem rubrum cæteris præoptavit jam inde ab initio B. Pater Ignatius, forte idem spectans quod Innocentius IV. in galero Cardinalium, nempe ut meminissent fundendum sibi, si ita res posceret, sanguinem pro Religione. Pileo Clericali quadrato caput obtegunt domi, idque præter pileolum rotundum, quem capiti appressum plerique gestant tegendæ causa tonsuræ. Sed eorum varia indumenta videre erit in tabula graphio delineata, quam infra apponemus. Cæterum his comam alere, artificiose crispare, odorato pulvere aspergere, nefas. Incessus ipse solutior, aut

16. Indumentum Alumnorum.

17. Quam propria gravitas Ecclesiastica eorum sit.

aut minus compositus, notaretur, utpote ab Ecclesiastica gravitate abhorrens. Adeo propria eorum gravitas quædam, & compositio est, ut hac laude a cæteris, non minus quam colore vestium, dignosci debeant. Memoria nostra, nobisque adeo inspectantibus, Sanctissimus Pontifex Benedictus XIII., acer ille Ecclesiasticæ disciplinæ exactor & custos, conspicatus forte horum per urbem agmen, tonso capillo, totoque corporis habitu modestiam præferentium, vocari eos ad se jussit in Divi Ignatii, quo se conferebat. Hic circumfusos, accidentesque ad pedes excepit amantissime, laudavitque majorem in modum, illud subinde ingeminans: *Utinam ab his exemplum omnes Clerici, aliorumque Collegiorum Alumni petant*. Quo elogio cohonestatos alii deinde Clerici Alumnique, abjecto levi atque indecoro ornatu, imitari studuerunt. Non solis Clericis id Collegium patet, sed etiam Monachis cujuscunque sint ordinis, ea tamen lege, ut communi utantur indumento, communem disciplinam servent, nulla re ab aliis Alumnis differant. Alumnorum numerus ad centum ferme; major tamen minorve, pro frugum cujusque anni copia. Conveniunt nimirum in Collegium Cardinales Protectores certa post frumentationem die, cum de anni sterilitate vel ubertate judicari certo potest, & audito Œconomo, rationibusque subductis, plures paucioresve admittunt, ut ali in annum sequentem posse judicaverint. Hungarorum nunquam pauciores duodecim, quem numerum Gregorius præscripsit, interdum tamen plures pro arbitrio recipiunt. Nam utriusque Collegii ita permixtæ sunt opes, ut quamquam Germanorum, propter ampliores proventus, potior habenda sit ratio, his tamen ex aliqua justa causa substitui jure possint Hungari. Delectus habendi ratio hæc est. Petitores, qui semper in Germania Hungariaque multi, etiam ex Monachis, sistunt se Colle-

18. Ut laudati olim fuerint a Benedicto XIII. ob modestiam.

19. Recipiuntur in Collegium etiam Monachi.

20. Numerus Alumnorum incertus.

21. Quo pacto fiat delectus Alumnorum in Germania Hungariaque.

Collegio Societatis proximiori, & apud Rectorem profitentur nomen. Eos Rector examini subjicit ad normam formulæ sibi ab Urbe missæ, rogatque distincte multa de patria, de conditione, de studiis, aliisque id genus. Cum omnibus satisfecerunt, tum Rector, si honesti saltem generis, & bonæ indolis sint, si sano corpore, si facie decora, si parati in castris Ecclesiæ militare, & stare Collegii legibus, si Logicam ut minimum perdidicerint, & nisi quid aliud obstet, hæc omnia scripto accurate comprehensa, una cum testimonio suo, plerumque etiam cum Episcopi, aut viri cujuspiam principis commendatione, 22.
Romam transmittit ad Collegii Rectorem. Ea communicantur Cardinalibus, qui cœtu habito, cujus acta perscribit Secretarius Congregationis de Propaganda Fide, deliberant inter se quos præ cunctis deligant. Illud vident primum, quod supra diximus, ne plures recipiantur quam commode ali possint. Proxima ea est cura, ut ex omnibus provinciis, quæ in Constitutione Gregorii recensentur, unus semper aliquis, quatenus possit, in Collegio sit. Et provinciis Hungariæ Croatiam Sclavoniamque ex Gregorii præscripto adnumerant. Si qui sunt in provinciis hæreticorum nati, cæteris præferuntur. Ubi concurrant cætera, magna habetur ratio nobilitatis, & agnationum. Quo fit, ut nunquam e primario nobilium ordine Alumni desint, & S. R. I. Comites Baronesque multi sint semper. Principum quoque commendationibus multum tribuitur. Ætatem requirunt leges annorum saltem undeviginti; sed etiamsi minor aliquanto sit, id facile Cardinales condonant, præsertim nobilioribus. 23.
De Monachis ita est comparatum, ut haud plures octo in Collegio sint. Hos, quo latius educationis beneficium pateat, ex diversis, tum Benedictinorum, tum Canonicorum Regularium, & maxime Eremitarum S. Pauli cœnobiis peti consuetum est.

Quid præcipue spectent Cardinales in admissionibus.

De Monachis in Collegium recipi solitis.

Y Sunt

24. De Convictoribus.

Sunt interdum qui recipi in Collegium postulant ut meri Convictores, stipendium pro victu vestituque pensitaturi, nec se ullo vinculo ad Ecclesiæ militiam obstricturi. His, cum admittuntur, communia omnia fiunt cum Alumnis, præter juramenta quædam peculiaria, de quibus infra dicetur. Sed de his, qui admodum infrequentes hac ætate sunt, nullum ultra verbum nos faciemus. Confecto demum inter Cardinales novorum Alumnorum indice, jubetur Rector unumquemque per litteras admonere de Romano itinere suscipiendo, his tamen conditionibus: Ne Romam attingant nisi Octobri mense inclinato, cum solemnis studiorum instauratio imminet: Ut ingressi Romam, Collegium recta petant, aditu prohibendi, si vel unam noctem extra ipsum fecerint: Demum ut secum centum scutatos nummos ferant, apud Collegii Œconomum deponendos, servandosque sub binis clavibus, atque in digressu, quales prorsus depositi fuerint, iis redhibendos ad relegendum iter. Id ultimum ideo cautum est, ne rursum eveniat, quod ante non semel, Alumnos viatico destitutos, aut diutius quam par sit in Collegio detineri, aut Collegii sumptibus in patriam remitti oportere. Cum expectati advenere Juvenes, non continuo Alumnis commiscentur. Primos dies tres transigunt in secessu pio, rerum divinarum commentationibus distenti, intereaque anteactæ vitæ noxas confessione abstergunt, & Collegii sanctiones evolvunt expenduntque. Die tertia procedunt ad Basilicam S. Petri, in eaque panem Eucharisticum sumunt. Post triduum vocantur ad examen a delectis Patribus, & super dotibus ad id institutum necessariis interrogantur. Et siquidem instituta Collegii libentes volentesque amplectantur, talari donantur veste, ac Novitiis adnumerantur. Duo nempe sunt propria, ut diximus, Novitiorum cubicula, in quibus annum integrum ad severioris disciplinæ nor-

25. Vocantur Alumni Romam sub certis conditionibus.

26. Primæ eorum occupationes & experimenta.

26. De Novitiatu ipsorum.

normam Novitii exigunt. His duo præsunt Alumni veterani, quorum inter cæteros spectata virtus & prudentia sit. Alterum Magistrum Novitiorum, Ductorem alterum appellant. Unusquisque suorum agmen locis omnibus ducit, eos, qua pollet auctoritate, in officio continet, nec a se longius discedere unquam patitur. Evoluto sex mensium spatio, si sine querela tirones vixerint, seque ita probaverint Moderatoribus, ut ad vitam Sacerdotalem satis comparati videantur, divisim convocantur binis diebus (qui plerumque sunt dies festi Pentecostes) in Sacellum domesticum cum aliquot testibus ad jurandum. Ingens parata est sella, mensulaque tapete instrata, cum sigillo Christi Crucifixi, facibus, & Evangeliorum codice. Rector ad Aram splendidissime apparatam facit, & Divinam hostiam iis impertit. Post Sacrum procedunt ante eum rite sedentem singuli, provolutique in genua, manu sacro Codici imposita, sacramentum in hæc verba dicunt. „ Ego N. N. Filius N. N. Diœcesis N. Nationis N. plenam habens hujus Collegii notitiam, legibus & institutionibus ipsius, quas juxta Superiorum interpretationem complector, sponte me subjicio, easque pro posse servare coram Deo & Vobis promitto. Juro me velle statum Ecclesiasticum amplecti, & ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, ordines, cum Superioribus visum fuerit, promoveri: Cumque iidem mandaverint, me statim in patriam reversurum: Juris Civilis ac Medicinæ studia non professurum; aliamque vitæ rationem, præsertim aulicam, non sectaturum: sed continuo, ubi e Collegio dimissus fuero, in Patriam ad juvandas animas remigraturum, etiam ante constitutum studiis ordinarium terminum, si ita animarum saluti, aut pro Collegii commodo Superioribus ejus visum fuerit expedire. Collegii autem instituta juxta Superiorum inter-

28. De juramentis, quæ præstare jubentur.

 preta-

„ pretationem servaturum, nec a communi vivendi ratio- „ ne discessurum. Insuper juro, quod ubi in Patriam e „ Collegio discedens remigravero, inde, saltem triennio „ durante a die mei reditus, nullo sub quæsito colore „ discedam, in Italiam, & multo minus Romam reditu- „ rus, nisi de proprii Ordinarii in scriptis, & ex causa „ quadam urgente ibidem expressa, licentia impetranda, „ & ab Eminentissimis hujus Collegii pro tempore Pro- „ tectoribus approbanda. Insuper spondeo ac juro, quod „ dum in Collegio permanebo, & postquam ex eo, si- „ ve completis, sive incompletis studiis exiero, ante ela- „ psum triennii terminum, sine Apostolicæ Sedis licentia, „ vel post triennium sine licentia EE. Cardinalium Ptote- „ ctorum, nullam Religionem, Societatem, aut Congre- „ gationem regularem ingrediar, nec in earum aliqua „ professionem emittam. Quod si cum licentia prædicta „ in Religionem, Societatem, aut Congregationem ali- „ quam ingressus fuero, spondeo, ac juro in patriam sta- „ tim ad juvandas animas me reversurum. Sic me Deus „ adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia „.

29. Quale illud sit de non amplectendo statu Religioso.

Prius quam ad alia progrediamur, nolim hoc loco offendatur quispiam eo juramenti capite, quo sibi aditum in Ordines religiosos Alumni præcludunt, quasi vero injuriosum id statui religioso, & contrarium sanctitati ejus perfectionique sit. Primo enim id ita jurant, ut facile exsolvere se vinculo, quo tenentur, possint, facultatem haud difficulter concedendam rogantes. Rem deinde si intime inspicias, ut alio quocunque infra Episcopalem statu sanctiora Religiosorum omnia instituta sint, at non etiam aliis, reique publicæ utiliora sunt omnia. Plus certe publicæ prodest rei, qui Apostolorum exemplo totum se proximorum saluti devovet, quam qui intra solitaria quædam claustra se abdit, uni vacaturus sibi, ac suæ saluti. Collegii porro hu-

jus

jus institutio, non tam ad privatam Alumnorum sanctitatem, quam ad publicam populorum utilitatem spectat, neque id solum voluit Gregorius ut sancti, sed etiam ut Apostolici Sacerdotes in hoc Collegio efformarentur. Æquum proinde fuit, ne per speciem boni majoris Collegii institutio frustraretur, Alumnis statum religiosum inire cupientibus quasdam interponi moras, non ex propria eorum libidine, sed Apostolicæ Sedis arbitrio removendas. Quare sapienter hoc addi jusjurandum Alexander VII. jussit, eaque in re, non tam Gregorii Constitutioni derogandum, quam ejus mentem sibi interpretandam censuit. Sed ut eo redeam unde discessi, juramento præstito, formulam scripto consignatam, chirographoque firmatam Novitii tradunt Rectori, ac post hæc alios præterea sex menses in tirocinio ponunt. Expleto anno, in veteranorum cubicula tribuuntur, hoc servato, quoad ejus fieri possit, ordine, ut qui ex eadem natione, civitate, provinciave sunt, bini saltem aut terni, eidem cubiculo adscribantur, fovendæ causa mutuæ inter populares benevolentiæ & charitatis. Nam, ut hoc non prætercam, nationes quibus hæc tota Juventus constat, sunt decem, Austriaca, Alsatica, Bavarica, Franconica, Rhenana, Silesitica, Svevica, Westphalica, Tyrolensis, & Hungarica, quæ Croaticam Sclavonicamque, ut dictum est, complectitur. Et tametsi pari omnes loco ac numero habentur, nec discrimen ullum inter Alumnos quantumvis natione ac genere diversos ponitur, ea tamen habetur æquissima ratio, ut qui ex eadem natione sunt, conjunctius vivere, ac familiarius agere inter se, præsertim initio, possint. Inde etiam nationibus singulis unus aliquis e Cælitibus est attributus, quem Alumni ut proprium suæ gentis Patronum habent, coluntque, & recurrente ejus festo die, oratione panegyrica laudant super mensam. Talem inter inter Cælites Austriaci

30. Tirocinio expleto ad Veteranos transeunt.

31. Nationes diversæ quibus Collegium constat.

32. Nationum proprii e Cælo Patroni.

ci habent Leopoldum Austriæ Marchionem, Alsatæ Othiliam Virginem, Bavari Henricum Imperatorem, Francones Chilianum Episcopum & socios Martyres, Rhenani Ursulam sociasque, Silesitæ Joannem Nepomucenum, Suevi Uldaricum Episcopum Augustanum, Tyrolenses Romedium Eremitam, Westphali Liborium Episcopum, demum Hungari Martinum Episcopum, & Stephanum Regem Apostolicum. Hi tamen duo postremi, præter laudationem in triclinio, solemni etiam liturgia coluntur in templo, cum redit eorum dies festa. Cæterum hæc non sic accipias velim, quasi dividi quodammodo dissociarique videantur nationes. Nam permisceri immo solent de industria ex diversis nationibus, præsertim in decursu, Alumni, & cubiculo jungi qui disjunctissimi ab ortu fuerint; fovendæ scilicet in communi domo concordiæ, tum etiam factionibus prævertendis, quæ ex popularium conjunctione suboriri facile possent. Nationum igitur ea tantum habetur ratio, quam diximus. Cum ætas patitur, nisi obstent mores, sacris Ordinibus omnes initiantur, idque solo judicio ac testimonio Rectoris, nullis Episcopi litteris, quas dimissorias vocant, impetratis, nullo quin etiam patrimonio beneficiove instructi. Nam Missionum sacrarum titulo Sacerdotes ex Pontificio privilegio fiunt. Confecto demum studiorum orbe, qui sex ut summum annos tenet, qui post rigidum examen satis a doctrina censeantur idonei, Doctores, tum Pontificio, tum Cæsareo jure creantur. Creari antea non poterant nisi qui essent jam Sacerdotes. Nunc concessu Benedicti XIV. satis est, si uno aliquo e sacris Ordinibus sint instructi. Itaque pauciores nunc honoris hujus expertes e Collegio discedunt, quamquam immerentibus nunquam concedatur. Quanti porro valeant in Germania gradus hi litterarii in Collegio suscepti, libro superiori declaratum est, ubi de privilegio quodam

33. Permiscentur Alumni ex diversis nationibus.

34. Fiunt Sacerdotes titulo Missionum.

35. Confecto studiorum orbe, creantur Doctores.

dam amplissimo Ferdinandi II. Imperatoris sermo est habitus. Prius quam discedant, adeunt omnes Rectore duce Summum Pontificem, tum ut ejus exosculentur pedes, tum ut Indulgentias, & sacra quædam privilegia postulent. Quæ Pontifex concedere benigne solet, addito insuper e cereis Agnis, & Divorum reliquiis munere in patriam perferendo, quod illis carissimum est contra aurum. Discessuris Depositum, de quo diximus, nummum scutatorum centum intactum redditur, & litteræ testimonii traduntur. Hungaris tamen, qui e Diœcesi Strigoniensi sint, quoddam præterea pecuniæ subsidium, si ita ipsi velint, & certæ conditiones concurrant, tribuendum est, ex veteri quodam legato Cardinalis Petri Pazmanii Archiepiscopi Strigoniensis. In ipso digressu solemnem cæremoniam more prisco usurpant. Descendunt in templum, Rectore Patribusque aliis deducentibus, & brevi peracta ad aram Virginis prece, talarem vestem Rectori cum gratiarum actione reddunt. Vicissim eos Rector complectitur suavissime, & ad dignam sua institutione vitam verbis ultimis adhortatur. Tum progressi ad portam, inter faustas Patrum læta omnia comprecantium voces, paratam conscendunt rhedam, disceduntque. Eorum fidei commissum est, ne, uti juraverunt, pernoctent Romæ ullo modo, neve ex itinere aliorsum divertant, sed via breviore in patriam tendant. At nos Alumnos huc usque prosecuti, nunc cessim abire tantisper cogimur, quæ ad eorum educationem pertinent paulo diligentius executuri. Quæcunque ad vitæ usum sunt necessaria, Alumnis Collegium præbet, non exteriores tantum vestes, sed interulas quoque, indusia, tibialia, femoralia, caligas, pileos, demum omnia, non ea quidem in suo genere exquisita, sed neque sordida, neque aspera, quæ viros Ecclesiasticos deceant. Tunicam pileumque commutant annis singulis, cætera

36. Discessuri e Collegio adeunt Summum Pontificem.

37. Qua cæremonia discedant e Collegio.

38. Redire jubentur in patriam via breviore.

39. Alumnis omnia necessaria gratis subministrantur.

40. Qualis eorum victus sit.

cætera quotiescunque est opus. Mensa nec frugalis nimium, nec lauta; aliquanto tamen quam in aliis adolescentum contuberniis, & ciborum delectu, & copia apparatior, ratione habita laboris quem hi præ aliis durant, ætatis robustæ, ac moris patrii. Mensura somni ad horas minimum septem. Nihil in coercitionibus asperum, nihil puerile, ne pœnæ quidem erratorum, quæ, ut in magna

41. Ut plectantur eorum errata.

Juventutis multitudine, interdum, vel dolo malo, vel per incuriam, admitti necesse est. Peccata leviora puniuntur vulgata ad pudorem culpa super mensam, ac levi multa imposita. Pervicacior quispiam, quem non correxerit pudor, privato cubiculo addicitur, silentioque tristi plectitur ac solitudine, quippe a sodalibus segregatus, ac publico abstinere jussus. At si quispiam, quod absit, violati pudoris revinceretur, si sodali manus injiceret, si contra Præsides contumax, eorum detrectaret imperia, aut seditionem concitaret, statim dimittitur e Collegio, ac per portam rusticam indecore abscedit. Verum hæc admodum infrequentia sunt. Nullum certe hujus rei exemplum ab annis multis est editum. Nemini privatas subire domos, ac ne Proceres quidem officii causa invisere,

42. Commercia cum externis quatenus permissa.

multo minus convivari cum quoquam externorum licet, injussu Cardinalium. Quin confabulari cum externis domi nulli permissum est, nisi petita facultate. Ignoti homines, aut suspecti excluduntur. Cæteri, officii aut negotiorum causa advenientes, admittuntur, non aliter tamen collocuturi quam publice in aula, nec ultra præscriptum a Mini-

43. Quas frequentent Alumni scholas.

stro spatium sermo protrahitur. Scholas frequentant Alumni publicas Collegii Romani, eoque bini itant quotidie longo per Urbem agmine. Nulli tamen scholam, quæ

44. Dies vacationum transfigunt rure.

infra Physicam sit, adire permittitur. Dies vacationum, nisi si festi sacrique sint, in amœna extra Urbem villula, quam in Pariolo colle sitam diximus, vel per varios lusus

ſus innocuos ſe exercentes, vel per tonſas laurus ac topiaria inambulantes, in otio honeſtiſſimo tranſigunt. Nullæ fere, aut perexiguæ Alumnis pecuniæ relinquuntur, quas in proprios expendant uſus. Qui re aliqua indiget, Miniſtrum adit, apud quem pecuniolæ quiddam unuſquiſque habet depoſitum in expenſas quaſdam, ſi non neceſſarias, at honeſtas tamen, quæ intra annum incidunt. Prius quam e Collegio diſcedant, rationes exæquantur ſic, ut nihil cuiquam diſcedentes debeant. Nullæ in hoc Collegio equeſtres quas vocant artes. Non choreæ ſaltationeſve, non ficta inter duos certamina, non decurſiones equorum, non ſpectacula ſcenica, res in aliis ingenuæ Juventutis contuberniis tolerabiles, utiles etiam fortaſſe, ut multi putant, ac neceſſariæ, ſed Eccleſiaſtica diſciplina prorſus indignæ. Hic non niſi ſtudiis ſeverioribus, pietati, & ſacris Eccleſiæ officiis locus. Quæ tria quemadmodum excolantur, cognoſcere pretium eſt. Facultates, quibus operam navant, ſunt quatuor, Philoſophia, Theologia, Controverſiæ de Fide, Canones ſacri. Doctrinam de moribus qui provectiores ætate ſunt privatim hauriunt ex libris, nullo ſcientiæ hujus proprio anteceſſore. De ea inter ſe conferunt, & Magiſtrum Controverſiarum aut Canonum, cum libet, conſulunt. Hiſque coram ſabbato quoque die de caſu aliquo morali diſceptant. Philoſophiam cum dicimus, eam intelligi volumus, quam hodie eruditi laudant, non longo ut olim circuitu, ſed preſſius naturam rerum ſcrutantem, ad Newtoni ferme placita. Nam Jeſuitis, eatenus humanas litteras tradentibus, quatenus vehiculo ſunt ad inſtillandam teneris mentibus pietatem, perinde uſui eſt Ariſtotelica, ac Newtoniana Philoſophia, & in hac re facile ſunt adducti ut temporis ingenio ſervirent. Eamdemque ob cauſam Theologiam quoque, multis defectis abſtruſioribus, minuſque utilibus, reformaverunt, ac

45. De quodam peculio Alumnis ſatis neceſſario.

46. Collegio exulant artes equeſtres.

47. Quibus Alumni ſtudiis dent operam.

 ſucci

ſucci pleniorem, totamque fere dogmaticam effecerunt, ſalva tamen dialectica argumentatione, ingeniorum cote, & veritatis optima indagatrice. Philoſophos ergo Theologoſque Alumni audiunt in Collegio Romano, & quæ dictantur ſcribunt. Aliarum quas dixi facultatum anteceſſores, ut ſupra docuimus, domi habent, eoſque nihil ſcribentes audiunt proxima ante prandium hora, ſic tamen
48. diviſis rebus, ut annis diverſis alii Canones, alii Controverſias accipiant. Jam ſtudiorum multi ſtimuli, nec pauca præſidia ſunt. Convenire jubentur certa fere quotidie hora, diviſi in ſuas claſſes, ad ea quæ ſcripſerint audierintve repetenda. Diſputatur ſuper iis more ſcholaſtico, confligiturque. Urgentur, refelluntur objecta, veritas eluceſcit. Adeſt unus Patrum docti certaminis moderator atque arbiter, contentioneſque componit. Quotidianis hiſce exercitationibus accedunt Philoſophicæ Theologicæque diſputationes, quæ nulla non hebdomada habentur domi coram Patribus, circumſiſtente Alumnorum corona. Et præter has domeſticas, alias quaſdam intra annum honoratiores habent in ſcholis Collegii Romani. His vero quan-

Scholaſticæ exercitationes quam aſsiduæ.

49. tum incendantur æmulatione laudis animi, promptum eſt intelligere. Quos jam qualeſque ſinguli progreſſus fecerint, bis intra annum cognoſcitur, ſemel Majo, iterum Septembri menſe, inſtituto in id acri ac publico examine, cui ipſe Rector præſidet. Negligentioribus parata reprehenſio eſt, & aliqui interdum novo ſubjiciuntur examini, quod indecorum valde ac turpe eſt, ac pœnæ inſtar habet. Contra qui excellunt, honeſtamentum haud

Duo intra annum examina.

50. leve Patrum ſuffragio referunt, non ſolum privatæ laudis, ſed etiam publici honoris. Nam ex iis pauci deſignantur ad habendas ſub finem anni publicas diſputationes, quod ſibi quiſque pulchrum præclarumque ducit. Præterea ab examine unus pro unaquaque claſſe eligitur rei ſcholaſticæ admi-

Alii ad ſtudendum ſtimuli.

administer (Bidellum nominant), quod munus privilegia quædam habet adjuncta, & perhonorificum, utpote index præstantioris ingenii, habetur. Tot studiorum incitamentis adde ad extremum opima Sacerdotia Germaniæ, quæ, ubi paria sint cætera, studiosioribus plerumque deferri ex Rectoris testimonio & commendatione solent. Magna enim habetur a Pontificibus Collegii hujus ratio in Canonicatibus, aliisque Germaniæ Dignitatibus largiendis, & sæpe 51.
Alumnos hosce cæteris petitoribus anteponi cernimus. Quod quale sit, nemo est qui non videat. At enim studia nihil sic alit fovetque ac Pietas, quæ caput rerum in hoc Collegio est. Intelligunt quippe ea ætate, atque ea mentis acie Juvenes, non posse se sine grandi piaculo gravissimam hanc officii partem negligere, & reos apud Deum fore fraudatæ mentis Gregorii, & male perceptorum Collegii alimentorum, si indiligentes ac desides in scientiis consectandis sint. Et sæpe hæc eadem remissioribus inculcantur. Cæterum ad pietatem quod attinet, mane summo, cum ad campanulæ pulsum evigilarunt, horæ dimidium divinis meditandis tradunt. Sacræ quotidie rei Sacerdotes operantur, alii una omnes intersunt. In singulis cubiculis quotidie Rosarii pars tertia, non tam lege quam more, in communi decurritur, omnesque spatium aliquod temporis privatim piæ lectioni tribuunt, quem in usum libros utiles a Confessario accipiunt. Qui ad horas canonicas non adstringuntur, ut quotidie Officium quod vocant Beatæ Virginis recitent, lege sancitum est. Prius quam lecto se committant, silentio facto, procumbunt omnes in genua, unoque ex iis verba præeunte, opem Superum usitatis invocationibus poscunt. Tum conscientiam excutiunt taciti, aliisque piis precibus diem claudunt. Atque hæc quotidiana, quæ ideo sunt sic moderate præscripta, ut fieri possint accuratius, tum etiam quod multis incumbit onus hora-

Culpa non vacare negligentiam in studiis.

52. Pietatis officia quotidiana.

rum canonicarum, & illud fuit cavendum ne ſtudiis neceſſarium tempus ſubtraheretur. Placuit etiam uniuſcujuſque arbitrio quiddam adjungendum relinquere. Juventuti adultæ, atque hoc vitæ genus profitenti, non ſic omnia præſcribenda fuerunt, ut nihil quiſque poſſet ad præſcri-
53. Sacramentorum frequentia. ptum addere ex proprio inſtinctu, cum maxime hinc ferventiores dignoſcantur. Ob hanc maxime cauſam uſum frequentiorem Sacramentorum non exigunt leges, quam ut ſemel in menſem, ſolemnibuſque feſtis, ac Dominicis Adventus & Quadrageſimæ, omnes communiter de ſacra menſa participent. Id tamen plerique faciunt octavo quoque die, lege ſibi ultro impoſita. Et alia id genus mul-
54. Præcipua pietas ergaBeatamVirginem. ta, non neceſſitate, ſed voluntate faciunt, quæ longum eſſet exponere. Divinæ Matri præcipuum cultum adhibent, magnum pudoris & innocentiæ munimen. In duas ſodalitates Alumni conſcripti ſunt univerſi, & utraque eſt in clientela magnæ Virginis poſita. Altera Conceptum ejus immaculatum, altera Aſſumptionem in cælum pro titulo habet, hiſque recurrentibus diebus, apparatu ac religione Mariani Sodales certant. Sabbato conveniunt in Sacellum domeſticum veterani, ac poſt conſuetas Virginis invocationes, quas vulgo Litanias Lauretanas dicimus, piam adhortationem ex Patre ſodalitii præfecto audiunt. Et ſiquidem novitii nondum ſatis callere linguam italicam exiſtimantur, eodem tempore aliam illi adhortationem ſeparato loco audiunt lingua latina. Die eodem in veſperam inclinante, deſcendunt univerſi in templum, atque ante aram Virginis, quam in templi atrio ſitam diximus, venerabundi conſiſtunt. Namque ibi publicæ venerationi proponitur ſabbato quoque die ſacroſancta Hoſtia, eædemque Virginis invocationes per Cantores exteros decantantur: Nec inde abſcedunt, niſi facto per Divinam Hoſtiam ab Sacerdote ductam ſigno ſolemni Crucis ad populum. Denuo

in

in Sacellum coeunt altero intra hebdomadam die, & Officium, ut loquimur, Mortuorum alternis decurrunt pro Sodalibus vita functis. Quin, ut cujusque innotuerit mors, ad ejus expiationem duo Sacra mortualia fiunt, tota assistente ac comprecante Sodalitate. Divini verbi pabulo nutriuntur sæpe, ut dictum est, a Patribus Sodalitatum Præfectis. Certis etiam intra annum diebus coactos ante se Rector gravi oratione alloquitur, subjicitque ad virtutem stimulos. Idem, at multo sæpius, privatis alloquiis Confessarius facit. Octobri mense ineunte, cum Autumnales aguntur feriæ, tres continenter dies divinarum rerum commentationibus ex norma B. P. Ignatii tribuunt, & contractas eo anno labes confessione eluunt. Quo tempore suis conclavibus universi se continent, ab omni hominum commercio segregati, nec inde nisi demisso vultu, ac taciti, ad audiendum in sacello Patrem divina enarrantem, ad aliaque communia domus officia prodeunt. Ut paucis omnia complectar, pietatis ea cura est, qualem res supremæ gravitatis postulat. Non enim omnes contra hæresim voce aut scripto sunt pugnaturi, non omnes concionaturi, aliudve doctrinæ periculum facturi. At Sacerdotalem sanctitatem profiteri, & exemplo vitæ populo prælucere omnes debent. Siquidem vero proprii Sacerdotum sunt ii ritus ac cærimoniæ, quibus Religionis officia continentur, in his etiam condiscendis exercendisque jam nunc multum operæ ac studii Alumni ponunt. Cantum quem vocant Gregorianum docentur novitii, traduntque huic studio dimidiam quotidie horam a prandio. Quamquam & veterani in suis cubiculis cantu se parumper exercent eodem tempore. Examen de cantu sumitur quovis anno semel, idque palam coram Moderatoribus. Antea qui scientior videretur, Odæi Præfectus renunciabatur, totamque rem musicam gubernabat, quod munus propter adjunctam auctorita-

55. Piacula pro sodalibus vita functis.

56. Piæ adhortationes crebræ.

57. Exercitia spiritualia quotannis.

58. Cantum Gregorianum ediscunt, & exercent.

ctoritatem avide prensabatur ab omnibus. Nunc, ea abolita justis de causis præfectura, ut quisque excellere videatur, inter Præfectos cantus, qui quaterni sunt, recensetur. Hos Chori Bidellos nominant. Ad eosque spectat, cum aliquid extra ordinem canendum Alumnis est, prius

59. Itemque sacros Ecclesiæ ritus.

experimentum sumere, & singulis tonos aptos præcentionibus demonstrare. Sacrorum cæremonias ad rituales libros, & Sacelli Pontificii exemplum exigunt. Alumnus præ cunctis est unus peritior, cui alter tamquam adjutor officii jungitur, Cæremoniarum Magister. Is pridie eorum dierum, quibus augustiore ritu faciendum est sacrum, quid cuique agendum sequenti die sit scribit, & pro mensa legendum præbet. Post mensam conveniunt omnes, & suas quisque partes experiuntur. Magister in ipsa rei sacræ functione singulorum officia voce nutuque regit. Cæteri linteis induti amiculis Canonicorum more sedent, quadruplici hinc inde ordine, loco eminentiore, quem a populo

60. Qua dignitate res sacræ fiant in D. Apollinaris.

discludunt breves cancelli e marmore. Imminet interdum aliquis Moderatorum e specula, haud dubie multaturus si quem eo tempore corridentem, aut cum quoquam fabulantem cerneret: Quod tamen nunquam, aut perraro accidit, omnibus in officium intentis, & sancta sancte, ut dignum est, peragentibus. Sic Dominica, & quavis anni festa die, solemne sacrum, & vespertinæ preces decantantur in Divi Apollinaris, ea dignitate, gravitate, modestia, ut accedente sacrarum vestium, rerumque cæterarum eximia pulchritudine, splendore, atque munditie, nihil fieri exactius, aut decentius possit. Nocte natali Christi Domini tanto cæremoniarum symphoniarumque apparatu matutinæ decantantur preces, ac solemne sacrum peragitur, ut nullibi major ea nocte populi concursus sit quam in æde Apollinaris. Ad hæc, prima post festum Corporis Christi die Dominica Divinam Hostiam per viciniora circum-

circumferunt, ea ſupplicatione ac pompa, cujus viſendæ cauſa omnia circum tecta complentur ac viæ. Ut rem verbo abſolvam, quæcunque intra annum in Eccleſiis Canonicorum exerceri ſunt ſolita religionis officia, in S. Apollinaris exercentur diebus feſtis, eaque haud minore quam uſquam alibi dignitate. Solam alioqui quam vocant Tertiam plerumque Alumni concinunt. Sacratioribus tantum anni diebus matutinas etiam, ac reliquas horarias preces. Cætera Cantores peragunt muſici, qui ex urbe tota optimi adſciſcuntur. Pauci deinde ſunt præcipuæ celebritatis dies, quibus adhibentur etiam Symphoniaci, cum omnis generis inſtrumento ſonoro. In hunc namque uſum Joannes Hugo ab Orsbeck, Archiepiſcopus & Elector Trevirenſis, Collegii olim alumnus, atque Odæi præfectus, legatum mille quingentorum aureorum reliquit, quod beneficium quotannis Alumni recolunt, ſolemne pro eo ſacrum facientes. Neque hic omiſerim, certis intra annum diebus, nunc ad S. Sabæ, nunc ad S. Stephani in monte Cœlio, ſemel etiam ad S. Stephani Hungarorum Regis prope Baſilicam Vaticanam, Alumnos procedere. Collegio nimirum, ut alibi diximus, addicta templa, per eoſque dies Divinorum officiorum majeſtatem iis templis, alioqui ſolitariis, reddere. Officii Sacerdotalis appendix quædam eſt ſacra eloquentia, quam profecti ex hoc Collegio multi exercere coguntur, parœciis adminiſtrandis adhibiti. Et hanc quoque Alumni, ſi non præceptis, quæ nulla traduntur, at uſu ipſo & exercitatione quadantenus diſcunt. Nulla eſt intra annum dies Dominica, qua non orationem latinam aliquis Alumnorum habeat ſuper menſam; Quod cum commune omnibus ſit, omnibus neceſſitatem imponit, & ſcribendi apte, & apte pronuntiandi. Laudationes præterea multæ fiunt, ut ſupra diximus, de Divis Nationum tutelaribus, tum etiam de Chriſto Domino, de

61. Odæum quale ſit. Ubi de quodam Legato.

62. Ut ad concionandum Alumni exerceantur.

de Virgine beatiſſima, de Apoſtolis, cum ita dies feſti poſcunt, quarum honoratiſſima eſt quæ coram ipſo Societatis Præpoſito Generali, Patribuſque aliis ad convivium vocatis, habetur die feſto S. Apollinaris. Orationes haſce, priuſquam ſuperiorem in locum producantur, recognoſcit Præfectus ſtudiorum, atque ubi opus ſit, emendat ac corrigit.

63. Oratiuncula coram Pontifice, aliaque in Templo oratio.

Ita deinde eſt inſtitutum jam inde a temporibus Gregorii XIII., ut Alumnorum unus Sanctorum Omnium feſta luce orationem latinam habeat in Pontificio Sacello, coram Pontifice & Cardinalibus, brevem illam, ſed concinnam, & tanto conſeſſu dignam; Quæ res non mediocri honori eſt, nec cuivis temere a Rectore committitur. Huic honore proxima eſt alia latina oratio, quæ die feſto SS. Euſtratii, Auxentii, Eugenii, Mardarii, & Oreſtis Martyrum, inter ejus diei ſolemnia ad infinitam populi multitudinem in templo recitatur. Nam quod eorum Martyrum ſacra corpora in D. Apollinaris, ut alibi diximus, ſunt recondita, eorumdem dies anniverſaria cum inſigni pompa & apparatu celebrari eſt ſolita in eodem templo. Oratio hæc ſtudioſioribus e quarto Theologiæ anno Alumnis demandari in præmium navatæ ſtudiis operæ ſolet. Illa vero altera coram Pontifice tantum nobilioribus. Atque hi rem tanti faciunt, ut Orationem eamdem in charta pergamena, auro minioque diſtincta, impoſito gentilitio ſtemmate, exſcribendam curent, ac velut illuſtre ſui nominis monumentum Collegio relinquant.

64. Conciones per Adventum & Quadrageſimam.

Illud tamen ad rem præſentem præſtabilius, quod qui facultate dicendi, ac pio ardore cæteris præpollere videantur, dominica quaque die, tum per Adventum, tum per majora jejunia concionari jubentur in templo palam lingua Germanica. Utque multi ſemper Germani Opifices in Urbe ſunt, iis diebus in D. Apollinaris plerique concurrunt, ut Oratorem ſermone patrio perorantem audiant.

Omnia

Omnia demum si spectes, nihil in hoc Collegio videtur deesse ad perfectionem officii Sacerdotalis, cujus in spem Alumni formantur, nihil admodum immutatis primis illis potioribusque Collegii institutis, nec primævo fervore ejus 65.
exstincto. Mirabitur potius quispiam, tanta rerum ac studiorum mole non obrui opprimique ingenuos adolescentes, & erunt fortasse qui dicant, plura iis imponi majoraque, quam ferre ætas ac valetudo possit. Verum, ut multa sint quæ imponuntur, nec levia, ea suo quæque geruntur tempore, suo ordine. Porro quid rerum gerendarum ordo, quid apta partitio temporis, quid certæ vivendi leges ad res commode gerendas valeant, experti sciunt. Hac sane ratione fieri videmus ab intentis multa, eaque valde operosa, quæ male feriati, ac temere viventes homines fieri negabunt posse. Ad rem quod attinet, illud interest, illud agitur maxime in hoc Collegio, ne otio torpescant Juvenes, malorum multorum altore, juventutis pernicie. Cæterum occupantur, non obruuntur labore, & in vita tam actuosa, qualem hactenus descripsimus, suæ illis laborum intermissiones sunt, suæ animi relaxationes, quibus & reficiuntur vires, & valetudo salva consistit. Duas minimum quotidie habent horas ab omni cura vacuas, quas mutuis inter se colloquiis transigunt, alteram a prandio, a cœna alteram, idque præter horarum segmenta plurima, quibus interdiu colloqui permissum est. Ipsi illi itus quotidiani ad scholam reditusque cessationis instar ac levamenti sunt, gaudente aperto cælo juventute, nihilque ægrius ferente quam in arcto degere intra septa. Quibus diebus procedunt in villam, de qua sæpe diximus, non uno distinentur ludo, tum ad animi solatium, tum ad salubrem exercitationem corporis. Alii trudiculis ligneis in aperto solo, alii eburneis in tabulato, ex propriis cujusque ludi legibus certant. Sunt qui

Occupantur Alumni, non obruuntur labore.

66. *Quæ ad animi relaxationem pertinent.*

67. *Ludi Alumnis in Villa permissi.*

A a ampla

ampla in area grandiores e ligno globos in versatilem e ferro orbem impellunt, magno nisu, nec sine æmulatione industriæ. Ludi præter hos cæteri sunt interdicti. Lusorias vero chartas attingere sceleri proximum haberetur. Quibus exiliores sunt vires, aut in umbra virentium lauretorum libri aliquid volutantes sedent, aut apricantur, aut inambulantes, atque inter se colloquentes, diem fallunt. Jam

68. Relaxationes quædam extra ordinem.

hæc cessatio, hæc animi quies, hæc in puro ac patenti solo commoratio placida atque tranquilla, semel redit singulis hebdomadis feriato die, per Bacchanalia vero, & Autumni tempore multo sæpius. Quin etiam per Bacchanales dies, ne expertes omnino Alumni sint spectaculorum, quæ sunt ejus temporis propria, nunc theatrum adeunt Seminarii Romani, spectantque generosæ illius Juventutis comicas actiones, nunc aliqua simili actione, aut per externos adolescentes, aut per venales Histriones distinentur domi. Et siquidem modulis musicis maxime delectantur, editur interdum per delectos Cantores carmen in suo genere exquisitissimum, quod magnam populi

69. Celebriora quæque Urbis spectatum eunt.

ac nobilitatis frequentiam attrahit. Apparatus ac pompas publicas, quæ sunt Romæ crebræ, & per quam magnificæ, si bacchanales ludos excipias, & quædam hujus generis alia, spectatum ire nunquam vetantur, nisi tamen incidant in dies festos, cum serviendum Ecclesiæ est, eaque abesse non licet. Sacellum quoque Pontificium ut adeant permittitur diebus celebrioribus, atque ita quidem, ut omnes per suas vices aspiciant aliquando Pontificem maximum cum sacro Senatu, cunctisque ordinibus Ecclesiastici Principatus, divinis ritibus operantem, mirenturque Religionis veræ majestatem in eo conventu, quo nihil toto

70. Honor Alumnis deferri solitus in Sacello Pontificio.

Orbe terrarum augustius. Quin etiam ii, qui annum ultimum in Collegio decurrunt, utpote proxime discessuri, ex quadam veteri prærogativa admitti consuevere ad pedes Ponti-

Pontificis Purificatæ Virginis festo die, ex ejusque manu candelam solemni prece sacratam, pro more ejus diei, accipiunt. Ac similem honorem ferunt Feria IV. Quinquagesimæ, cum sacros cineres dispertit Pontifex, & Dominica die Palmarum. Ad hæc diebus canicularibus, cum pomeridianæ lectiones vacant, prodeunt quotidie Alumni domo divisis agminibus, jamque celebriora Urbis templa, jam sumptuosiora palatia, jam suburbanas villas atque hortos, ut præscripserit Rector, spectatum eunt, hac tantum imposita lege, ut præmoneant Ministrum, ac sole occiduo domum se referant. Neque hic omiserim lætam præ cunctis, ac maxime concupitam diem, cum quibus excurrit annus tertius Theologiæ, adire Tusculum, XII. ab Urbe lapide, permissum est, spectandi causa celebres illas ac plane regias Procerum Romanorum villas. Discedunt vix albente cælo invecti curribus, totamque eam diem inter amœna vireta, ac mille aquarum ex occulto micantium insidias ac lusus, præter regale epulum, quod ipsorum sumptu paratur, plane hilariter ducunt. Quæ, qualiacunque sint, idcirco commemoranda existimavimus, ut cognoscere quivis possit, non sic gravari Alumnos labore, ut laboris honesta ac plane jucunda non habeant solamina, & immerito Collegii hujus disciplinam justo rigidiorem ab ignaris dici. Optandum sane, ut quemadmodum a Majoribus ad nos usque pervenit, sic in omne tempus posterum integra semper & incolumis sit. Quod votum semper antea justum, nunc etiam sacrum sanctumque debet videri, postquam hæc eadem disciplina gravissimo summi Principis, rerumque æstimatoris æquissimi judicio est comprobata. Nam, ut addam extremo loco rem unam omnium maxime ad Collegii commendationem illustrem, in eaque claudam historiam, paulo ante quam hæc scriberemus advectus ex insperato Romam Josephus II. Imperator

71. De profectione Tusculana.

72. Collegium invisit Josephus II. Imperator.

Augu-

Auguſtus, nulla ille quidem Imperatoriæ Majeſtatis ſpecie, ſat cognitus tamen, atque ab ipſis virtutibus agnoſcendus,

73. Inquirit de diſciplina, eamque approbat.

cum celebriora Urbis ædificia, tum hoc inprimis ſuæ Nationis Collegium inviſere feſtinavit. Utque Princeps mire perſpicax, quocunque ierit, ita contemplatur omnia, ut penitiora ſcrutetur, quippe intimas rerum notitias ad artes regnandi referens; horas minimum tres in Collegio verſatus, de Juventutis inſtitutione, moribus, ſtudiis, atque omni diſciplina diligentiſſime edoceri, jam Italice Patres, jam Germanice Alumnos, omnes incredibili comitate alloquens, voluit, nihilque omnium non probare,

74. Summæ humanitati parem exhibet pietatem.

magnopereque collaudare eſt viſus. Sacræ deinde rei, quæ ea die (& erat ſanctioris hebdomadæ dies quinta) cum uſitatis ejus diei cæremoniis ac ritibus in templo agebatur, ſumma pietate ac religione interfuit, nunquam animo aut oculis evagatus, plane ut affici videretur Chriſti patientis

85. Novum inde ac ſummum decus Collegio additum.

memoria, quam iis diebus recolit, ſubjicitque Chriſtianorum oculis ſordidata ac mœrens Eccleſia. Rebus demum omnibus prolixe approbatis, cohortatus humaniſſime Patres ut Juventutem ita pergerent inſtituere, Alumnos ut occaſione ac tempore uterentur, abſceſſit, Patribus æque atque Alumnis incredibili gaudio perfuſis, tum quod honore tanto eſſent dignati ab ſummo Orbis Principe, tum præcipue quod ab tam acris ingenii Principe ſuas res comprobatas cernerent. Huic ego facto quod addam nihil eſt. Et facti memoriam idcirco huic monumento conſignatam volui, ne qua vetuſtate res deleatur, ære alioqui aut marmore, quo patentior perenniorque ſit, inſculpenda.

ALUM-

ALUMNORUM VARIA INDUMENTA.

ALVMNVS IN CHORO ECCLESIAE

ALVMNVS DOMI TEMPORE AESTIVO

ALVMNVS DOMI HIBERNO TEMPORE

ALVMNVS PER VRBEM INCEDENS

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRIUM

Qui ex Collegio Germanico & Hungarico prodierunt.

VIRI ILLUSTRES EX CONVICTORIBUS.

GREGORIUS XV. Pont. Max., antea ALEXANDER LUDOVISIUS Archiepiscopus Bononiensis.

S. R. E. CARDINALES.

Flavius Ursinus ex Ducibus Gravinæ Archiep. Cosentinus.

Michael Bonellus Ord. Prædic. S. Pii V. P. M. Sororis Nepos, Ep. Albanensis, S. R. E. Camerarius.

Cynthius Passerus Aldobrandinus Clementis VIII. P. M. Sororis filius, Major Pœnitentiarius.

Ludovicus de Torres S. R. E. Bibliothecarius, Archiep. Montis Regalis.

Carolus de Comitibus ex Ducibus Poli, Ep. Anconitanus.

Innocentius de Bubalo de Cancellariis Episc. Camertinus.

Franciscus Maidalchinus.

Bandinus Panciaticus Prodatarius, & Sacr.Congr.Conc.Præf.

Josephus Renatus Imperiali ex Principibus Francavillæ, Præfectus Boni Regiminis, & Disciplinæ Regularis.

Joannes Baptista Ptolemæus Soc. Jesu, Præfectus Congregationis Linguarum Orientalium.

Joannes Baptista ex Marchionibus Salernis Soc. Jesu.

Postremos hosce duos ideo huic Catalogo accensuimus, quia prior Collegii erat Rector cum creatus est Cardinalis, alter Jus Canonicum aliquandiu docuerat in eodem Collegio.

EPI-

EPISCOPI.

Andreas Baccalar, Episcopus Algariensis, ac deinde Archiepiscopus Turritanus seu Sassaritanus. Vir linguarum peritissimus, Opera S. Joannis Damasceni in latinum vertit.

Josephus Faraonius Messanensis, Episcopus Massæ-Lubrensis, ac deinde Crotonensis.

Rutilius Benzonius Romanus, Episcopus Lauretanus, & Recinetensis, pietate, doctrina, pluribusque editis Theologicis voluminibus illustris.

Napoleo Comitolus Perusinus, S. Rom. Rotæ Auditor, ac deinde Ep. Perusinus. vitæ sanctitate commendatus.

Jo: Dominicus Rebiba Messanensis, Episcopus Ortonensis, ac deinde Catanensis.

Paullus Æmilius Sadoletus Mutinen., Ep. Carpentoractensis.

Sebastianus Ghislerius a Bosco, S. Pii V. fratris filius, Episcopus Strongulensis.

Robertus Perbenedetti Camers, Episcopus Nucerinus, singulari sanctimonia clarus.

Julius Sansedonius Senensis, Episcopus Grossetanus; abdicato Episcopatu, & singulari sanctitate conspicuus. Vitam B. Ambrosiii Sansedonii gentilis sui conscripsit.

Maphæus e Comitib. Gambara Brixiensis, Ep. Derthonensis.

Guillelmus Cisolmus Scotus, Episcopus Dumblanensis in Scotia, deinde Vassionensis in Gallia, tandem Episcopatu dimisso sub Sixto Papa V. pius Carthusianus.

Marcellus Crescenzi Romanus, Episcopus Assisiensis.

Philippus Billius Eugubinus, Clericus Regularis, Ep. Calliensis.

Sigismundus Donatus Corrigiensis, Episcopus Venusinus, ac deinde Asculanus, Nuncius Apostolicus Pauli V. apud Venetos.

Claudius Sozomenus Cyprius, Episcopus Polensis in Istria.

CON-

CONVICTORES ALII
ALIIS NOMINIBUS COMMENDATI.

Tiberius Cybo e Ducibus Maſſæ & Carrariæ, Princeps natus.
Paulus Guiniſius Parmenſis, Utriuſque Signaturæ Referendarius.
Paulus Alaleona Maceratenſis, primus Cærem. Pontific. Mag.
Ruſticuccius Ruſticucci Fanenſis, Utriuſq. Signat. Referend.
Marcus Antonius Olgiatus Comenſis, Utriuſq. Sign. Referendarius & R. C. A. Præſes.
Fabritius Rebiba Meſſanen., Sixto PP. V. a cubiculo ſecretiore.
Alexander Settonius Scotus, Regni Scotiæ Magnus Cancellarius & Prorex.
Auguſtinus Maſcardus Sarzanenſis, Philoſophus ævo ſuo clarus.
Fabius Ranucci Maceraten., J. U. conſultiſs., libris editis celebris.
Marcus Antonius Amici Maceratenſis libris editis clarus.
Ludovicus Benius Eugubinus vir linguarum peritiſſimus, complura vulgavit philoſophica & philologica volumina.
Hieronymus e Comitibus Martinenghis Brixienſis, ſummis abdicatis honoribus Cappuccinorum ordinem ingreſſus, in eo pie vixit atque obiit.
Jo: Baptiſta Piſcator Novarienſis Soc. Jeſu, ob vitæ innocentiam S. Aloyſio Gonzagæ carus & familiaris.

Auguſtinus Juſtinianus Genuenſis	) *Hi omnes clari e So-*
Jo: Baptiſta Peruſcus Romanus	) *cietate Jeſu Scripto-*
Benedictus Juſtinianus Genuenſis	) *res fuere, eorumque*
Joannes Hayo Belga	) *variis de rebus ſcripta*
Julius Fuligatti Cæſenas	) *recenſentur ab Ale-*
Stanislaus Grodzicki Polonus	) *gambe in Bibliotheca*
Hieronymus Dandinus Cæſenas	) *Societatis. Quidam*
Petrus Ximenes Toletanus	) *etiam non ſolum do-*
Antonius M. Parentuccelli Sarzanenſis	) *ctrina, ſed etiam ſan-*
Nicolaus Orlandinus Florentinus	) *ctitate eminuere, ut*
Ludovicus Roggerius Aretinus.	) *ibidem videre eſt.*

Thomas Cottamus Anglus Soc. Jesu, in Anglia occisus in odium Fidei.

Ven. Rodulphus Aquaviva Neapolitanus Soc. Jesu, in Salsettis insulis pro Christi fide necatus, de cujus Martyrio constare declaravit Benedictus XIV. *Hunc ideo apponimus, quia ex hoc Collegio, ubi per triennium Theologiæ operam dedit, ad Indos profectus est.*

VIRI ILLUSTRES

EX ALUMNIS GERMANIS ATQUE HUNGARIS.

S.R.E. CARDINALES.

Franciscus ex S. R. I. Comitibus a Dietrichstein, Episcopus & S. R. I. Princeps Olomucensis.

Franciscus Willhelmus, Ferdinandi Bavariæ Ducis filius, S. R. I. Comes de Wartenberg, Episcopus & S. R. I. Princeps Osnabrugensis, Mindensis, Verdensis, & Ratisbonensis.

Ernestus Adalbertus ex S. R. I. Comitibus ab Harrach, Archiep. Pragensis, Bohemiæ Primas, Episcopus Tridentinus, & S. R. I. Princeps.

Guidobaldus ex S. R. I. Comitibus de Thun, Archiep. Salisburgensis, Germaniæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, Ep. Ratisbonensis, & S. R. I. Princeps.

Maximilianus Gandolphus ex S. R. I. Comitibus de Küenburg Archiep. & S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas & Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Guillelmus ex S. R. I. Comitibus de Fürstenberg, Episc. S. R. I. Princeps Argentoratensis, & Abbas S. Germani in Gallia.

Wolffgangus ex S. R. I. Comitibus de Schrattenbach, Episc. S.R.I. Princeps Olomucensis, Utriusque Siciliæ Prorex,

Damianus ex S. R. I. Comitib. de Schönborn Buchaim, Episcopus Spirensis & Constantiensis, Præpositus Weissenburgensis & Odenheimensis, S. R. I. Princeps, & Præceptor Ordinis Teutonici.

Sigismundus de Kollonitz ex S. R. I. Comitib. de Treyberg &c., primus Archiep. Viennensis S. R. I. Princeps.

Emericus Csáky ex Comitibus Scepusii &c., Archiepisc. Colocensis.

Thomas Philippus de Alsatia ex S.R.I. Comitibus de Bossù, & Principib. S. R. I. & de Chimay, Archiep. Mechliniensis, Belgii Primas.

Ferdinandus ex S. R. I. Comitibus de Troyer, Episcop. & S. R. I. Princeps Olomucensis.

Christophorus ex S. R. I. Comitibus Migazzi de Waal & Sonnenthurn, Archiep. S. R. I. Princeps Viennensis, & Administrator Episcopatus Vaciensis.

S. R. I. ELECTORES.

Jo. Suicardus ex Liberis Baronibus a Cronenberg, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, & per Germaniam Archicancellarius.

Georgius Fridericus ex Liberis Baronibus de Greiffenclaw, Episcopus S. R. I. Princeps Wormatiensis, ac deinde Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

Anselmus Casimirus ex Liberis Baronibus de Wamboltt ab Umbstatt, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac in Germania Archicancellarius.

Philippus Christophorus ex Liberis Baronibus de Sötern, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis, ac deinde Archiepiscopus Trevirensis, S. R. I. Princeps Elector, & per Galliam Archicancellarius.

Jo: Hugo ex Liberis Baronibus ab Orsbeck, Episcopus S.R.I. Princeps Spirensis, postea Archiepisc. Trevirensis, S.R.I. Princeps Elector, ac per Galliam Archicancellarius.

Philippus Carolus ex S. R. I. Comitibus ab & in Eltz, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

PRIMATES ET ARCHIEPISCOPI.

Nicolaus Scered Archiepiscopus Tuamensis in Hibernia.

Wolffgangus Theodoricus a Raittenaw Archiepiscopus S.R.I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, ac Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Marcus Sitticus ex S. R. I. Comitib. ab Alta-Emps, S. Caroli Borromæi Sororis filius, Archiepiscopus S.R.I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sed. Ap. Leg. Nat.

Emericus Losi Episcopus Csanadiensis, dein Archiepiscopus Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apostolicæ Leg. Natus: Seminarii Posoniensis Fundator.

Andreas Creusen Episcopus Ruremundanus, postea Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas.

Georgius e Comitib. Lippay Episcopus Agriensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepiscopus Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, ac Sedis Apostolicæ Legatus Natus: Collegiis & Seminariis fundatis de re Catholica optime meritus.

Georgius Pohroncius Szelepcséni Episcopus Vesprimiensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepisc. Colocensis, demum Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, Sedis Apost. Legat. Natus, ac S.R.I. Princeps: Collegiis, & Seminariis erectis celeberrimus.

Martinus Borkovich Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LV., Episcopus Zagabriensis, & Archiepiscopus Colo-

Colocensis, Sanctitate vitæ in Hungaria laudatissimus.

Jo. Guillelmus L. B. a Kollowrat in Archiepiscopum S. R. I. Principem Pragensem nominatus, sed ante confirmationem morte interceptus.

Joannes Gubasoczy Episcopus Quinqueccclesiensis, dein Vaciensis, postea Nitriensis, & tandem Archiepiscopus Colocensis, ac Regni Hungariæ Cancellarius.

Jo. Josephus ex S.R.I. Comitib. a Breiner Episcopus Viennensis, deinde Archiepiscopus S. R. I. Princeps Pragensis, Bohemiæ Primas.

Paulus Szécsényi Ordinis S. Pauli primi Eremitæ Episcopus Quinqueccclesiensis, deinde Vesprimiensis, & tandem Archiepiscopus Colocensis.

Emericus ex Comitib.Eszterházy Ord. S.Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LXIII., Episcopus Vaciensis, tum Zagabriensis, postea Vesprimiensis, ac Regni Hungariæ Cancellarius, demum Archiepisc. Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, Sedis Ap. Legat.Nat. & S.R.I. Princeps.

Leopoldus Antonius ex L. B. de Firmian, Episcopus S. R. I. Princeps Lavantinus, dein Seccoviensis, ac tandem Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Jacobus Ernestus Julius e S. R. I. Comitib. de Liechtenstein Episc.S.R.I.Princeps Seccoviensis, deinde Olomucensis, ac demum Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sedis Apost. Leg.Natus.

Gabriel Hermannus ex L. B. Patachich de Zajesda Episcopus Syrmiensis, ac deinde Archiepiscopus Colocensis.

Nicolaus Comes Csáky de Keresztszegh Episcopus Magno-Varadiensis, mox Archiepiscopus Colocensis, demum Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, & S. R. I. Princeps.

Franciscus Xaverius Klobusiczky ex L. B. de Zetheni Episc.

Tran-

Transilvaniensis, deinde Zagabriensis, & demum Archiepiscopus Colocensis.

Antonius Petrus Przichowszky ex L. B. de Przichowitz, Archiepiscopus S. R. I. Princeps Pragensis, Bohemiæ Primas.

Franciscus Comes Barckoczy Episcopus Agriensis, postea Archiepiscopus Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, & S. R. I. Princeps.

Jo. Henricus ex S. R. I. Comitib. de Frankenberg Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas.

EPISCOPI.

Andreas Jerinus Episcopus S. R. I. Princeps Uratislaviensis.

Joannes Teltz Episcopus S. R. I. Princeps Olomucensisis.

Stanislaus Paulowscky Episcopus S. R. I. Princeps Olomucensis.

Joannes Bogenrinus Episcopus Tergestinus.

Paulus Albertus Episcopus S. R. I. Princeps Uratislaviensis.

Georgius Stobæus Episcopus S. R. I. Princeps Lavantinus.

Joannes Plazgumerus Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Nicolaus Novák Episcopus Csanadiensis.

Henricus a Knörnigen Episcopus S. R. I. Princeps Augustanus.

Paulus David Czalokózy Episcopus Vesprimiensis.

Jacobus Eberlin Episcopus S. R. I. Princeps Seccoviensis.

Ehrenfridus ex Lib. Baronib. a Küenburg, Episcopus S. R. I. Princeps Chiemensis.

Antonius Wolfradt Ord. S. Benedicti, Abbas Cremiphanensis, deinde Episcopus S. R. I. Princeps Viennensis.

Georgius Nagy-falvay Episcopus Transilvaniensis, deinde Vaciensis.

Ladislaus Deáky Episcopus Modrusiensis.

Anto-

Antonius ex L. B. de Crosina Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Nicolaus Braikovich Episcopus Segniensis, deinde Zagrabiensis.

Ladislaus Martinyi Episcopus Syrmiensis & Vaciensis.

Thomas Balasffy Episcopus Bosniensis, ac deinde Quinqueccleſiensis.

Guillelmus a Velsperg Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Jo. Christophorus e Comitibus S. R. I. de Liechtenstein Episcopus S. R. I. Princeps Chiemensis.

Jo. Georgius e Lib. Baronib. ab Herbestein electus in Episcopum S. R. I. Principem Ratisbonensem, & confirmatus; sed paucos post menses obiit nondum consecratus.

Albertus Beatus a Ramstein Episcopus S. R. I. Princeps Basileensis.

Carolus Wandenbosch Episcopus Brugensis, Flandriæ Cancellarius, deinde Episcopus S. R. I. Princeps Gandavensis.

Philippus Fridericus ex S. R. I. Comitib. a Breiner Episcopus S. R. I. Princeps Viennensis.

Jo. Flugius ab & in Aspremont Episcopus S. R. I. Princeps Curiensis.

Georgius ex Comitib. Dráskovics Episcopus Jaurinensis.

Michael de Kopcsányi Episcopus Syrmiensis.

Benedictus Kisdy Episcopus Agriensis, Collegii, Seminarii, ac Universitatis Cassoviæ Fundator, vitæ sanctimonia illustris.

Andreas Francisci Ord. S. Pauli primi Eremitæ Episcopus Syrmiensis.

Otho Fridericus ex S. R. I. Comitib. a Pucheim Episcopus S. R. I. Princeps Labacensis.

Albertus Priamus Episcopus S. R. I. Princeps Lavantinus.

Joan-

Joannes Eberlin Episcopus S. R. I. Princeps Viennensis.

Marquardus Schenk ex S. R. I. Comitib. a Castell Episcopus S. R. I. Princeps Eycstadiensis.

Joannes ex L. B. Ecker de Käpfing Episcopus S. R. I. Princeps Frisingensis, vir singulari in pauperes liberalitate.

Franciscus Vigilius ex L. B. a Spaur Episcopus S. R. I. Princeps Chiemensis.

Carolus Grimming Episcopus S. R. I. Princeps Gurcensis.

Franciscus Joannes ex L. B. a Prasberg Episcopus S.R.I. Princeps Constantiensis.

Georgius Jakusich de Orbova ex Lib.Baronib. in Oroszlány-kö Episcopus Wesprimiensis, deinde Agriensis, & Reginæ Hungariæ Cancellarius.

Georgius Telegdi Episcopus Nitriensis.

Stephanus ex L. B. Bosnyák de Magyarbely Episcopus Quinqueecclesiensis, dein Vesprimiensis, Regni Hungariæ Cancellarius, ac demum Episcopus Nitriensis.

Franciscus Alberti Episcopus S. R. I. Princeps Tridentinus.

Paulus Hoffman Episcopus Quinqueecclesiensis, postea Vesprimiensis.

Adamus Laurentius ex L. B. a Törring Episcopus S. R. I. Princeps Ratisbonensis.

Nicolaus Posgay Episcopus Jaurinensis.

Franciscus e Comitibus S. R. I. de Lodron Episcopus S. R. I. Princeps Gurcensis.

Jo. Franciscus ex L. B. a Schonaw Episcopus S. R. I. Princeps Basileensis.

Wildericus ex L. B. a Walderdorff Episcopus Viennensis, S. R. I. Princeps & Pro Cancellarius.

Leonardus Franciscus Szegedy Episcopus Transilvaniensis, deinde Vaciensis, postea Agriensis.

Georgius Pongrácz Episcopus Vacciensis.

Sigi-

Sigismundus Alphonsus de Thun, Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis, & deinde etiam Tridentinus.

Thomas Emericus e Comitibus Pálffy, Episcopus Csanadiensis, Vaciensis, Agriensis, & Nitriensis.

Petrus Philippus ex L. B. a Dernbach, Episcopus S. R. I. Princeps Bambergensis, & Herbipolensis, Dux Franconiæ Orientalis, vir sanctitatis eximiæ.

Jo: Baptista e Comitib. S. R. I. de Lodron, Episcopus S.R.I. Princeps Gurcensis.

Albertus ex S. R. I. Comitib. de Waldstein, Episcopus S. R. I. Princeps Viennensis.

Stephanus ex L. B. Sennyei, Episcopus Vesprimiensis, ac Reginæ Hungar. Cancellarius.

Georgius Bársony, Episcopus Transilvaniensis, postea Magno-Varadiensis, & tandem Agriensis, multis pro Catholica Fide adversitatibus conflictatus.

Sebastianus ex S. R. I. Comitib a Pötting, Episcopus S. R. I. Princeps Lavantinus, ac deinde Pataviensis.

Nicolaus Balogh, Episcop. Csanadiensis, ac deinde Vaciensis.

Ernestus ex S. R. I. Comitib. a Trautson, Episcopus S.R.I. Princeps Viennensis.

Jo: Marcus ex L. B. Rossetis, Episcopus Petinensis.

Andreas Daniel ex L. B. a Raunach, Episcopus Petinensis.

Augustinus Benkovich, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LVIII., dein Episcopus Magno-Varadiensis, & Præpositus Leleszienfis, sanctitatis fama conspicuus.

Henricus Hartardus ex L. B. a Rollingen, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis.

Stephanus Telekesy, Episcopus Csanadiensis & Agriensis, maximis repudiatis dignitatibus, zelo Apostolico, & invicta patientia illustris.

Joannes e Comitibus Kéry, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ

Prior Generalis LVII., Episcopus Syrmiensis, deinde Csanadiensis, tandem Vaciensis. Complures libros in lucem edidit.

Fridericus Christianus a Plattenberg, Episcopus S. R. I. Princeps Monasteriensis.

Sigismundus Christophorus ex S. R. I. Comitib. ab Herbestein, Episcopus S. R. I. Princeps Labacensis. Abdicato Episcopatu, inter Presbyteros Oratorii S. Philippi Nerii cooptatus, sanctissimo obitu vitam clausit.

Ladislaus Mattyasowski, Episcopus Nitriensis, & Regni Hungariæ Cancellarius.

Andreas Illyés, Episcopus Transilvaniensis, vir doctus, qui volumina non pauca conscripsit.

Blasius Jaklin, Episcopus Nitriensis, & Regni Hungariæ Cancellarius.

Jo. Antonius Knebel ex L.B. de Katzenellenbogen, Episcopus S. R. I. Princeps Eychstadiensis.

Jo. Puschi, Episcopus Jaurinensis.

Jo. Franciscus Kuen ex L. B. ab Aver, Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Stephanus Dolny, Episcopus Csanadiensis.

Joannes Pyber, Episcopus Agriensis.

Sigismundus Antonius Ordódy, Episc. Magno-Varadiensis.

Jo. Conradus a Reinach, Episc. S. R. I. Prìnceps Basileensis.

Valentinus Drugeth ex Comitibus de Homonna, Episcopus Modrusiensis.

Ferdinandus Paulus Ernestus Maximilianus ex S. R. I. Comitibus de Berlo, Episcopus Namurcensis.

Franciscus Arnoldus ex Lib. Baronib. a Metternich, Episcopus S. R. I. Princeps Paderbornensis, ac deinde Monasteriensis.

Stephanus Illyés Episcopus Samandriensis seu Belgradiensis.

Joannes ex S. R. I. Comitibus a Küenburg, Episcopus S. R. I. Princeps Layantinus.

Jo.

Jo. Philippus ex Comitibus S. R. I. a Schönborn, Episcopus S. R. I. Princeps Herbipolensis, Dux Franconiæ Orientalis.

Fridericus Carolus ex Comitibus S.R.I. a Schönborn, Episcopus S. R. I. Princeps Bambergensis & Herbipolensis, Dux Franconiæ Orientalis.

Gaspar Ignatius ex S. R. I. Comitib. a Königl, Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Jo. Antonius ex L. B. a Freyberg & Eissenberg, Episcopus S. R. I. Princeps Eychstadiensis.

Ladislaus Szürenyi Episcopus Csanadiensis. Ea sanctitatis fama e vivis excessit, ut ejus virtutes post obitum editæ typis fuerint.

Franciscus Ignatius Mednianſcky, ex Lib. Baronib. de Medgyes, Episcopus Vaciensis.

Jacobus Maximilianus ex S. R. I. Comitib. de Thun, Episcopus S. R. I. Princeps Gurcensis.

Ladislaus Adamus ex Comitib. Erdödy, Episcopus Nitriensis, & Regni Hungariæ Vice-Cancellarius.

Sigismundus Felix ex S. R. I. Comitib. a Schrattenbach, Episcopus S. R. I. Princeps Labacensis.

Joannes Okolicsány, Episcopus Magno-Varadiensis.

Gabriel Antonius e Comitib. Erdödy, Episcop. Agriensis. Liberalitate in pauperes aliisque virtutibus adeo insignis, ut ejus vita typis vulgata sit.

Antonius Josephus Sigismundus ex S. R. I. Comitib. a Reinach in Surbrunn, Episcopus S. R. I. Princeps Basileensis.

Jo. Constantinus Pataky, in Missionibus, quibus Transilvaniam & Valachiam lustravit, zelo Apostolico clarus: eamque ob causam Episcopus Græci Ritus constitutus.

Carolus Josephus ex S. R. I. Comitib. a Küenburg, Episc.

S. R. I. Princeps Seccoviensis, ac deinde Chiemensis.

Josephus Ignatius ex L. B. de Ruvere, electus Episcopus Neostadiensis, sed paucis diebus ante consecrationem morte sublatus.

Emericus Gabriel e Comitib. Eszterházy de Gálántha, Episcopus Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius.

Simon Nicolaus ex Comitibus S.R.I. de Froberg, Episcopus S. R. I. Princeps Basileensis.

Leopoldus Maria ex Comitibus S. R. I. a Spaur, Episcopus S. R. I. Princeps Brixinensis.

Sigismundus Josephus ex Comitib. Berényi de Karancs-Berény, Episcopus Quinqueecclesiensis.

Paulus ex Comitib. Forgach, Episcopus Magno-Varadiensis, ac deinde Vaciensis.

Adalbertus ex L. B. de Walderdorff Ord. S. Benedicti, Episcopus & Abbas S. R. I. Princeps Fuldensis, Primas Abbatum in Germania & Gallia, & Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Josephus Antonius Chiolnich de Chiolka, Episcopus Bosniensis.

Franciscus Felix ex S. R. I. Comitib. de Albertis, Episcopus S. R. I. Princeps Tridentinus.

Franciscus ex Comitib. Zichy de Vásonkò, Episcopus Jaurinensis.

Cyriacus Ferdinandus ex S.R.I. Comitib. ab Halweill, Episcopus Neostadiensis.

Franciscus Antonius e Comitib. Engl de Wagrein, Episcopus Csanadiensis.

Adamus Fridericus ex S. R. I. Comitib. de Seinscheim, Episcopus S.R.I. Princeps Bambergensis, & Administrator Episcopatus Herbipolensis, Dux Franconiæ Orientalis.

Jo: Baptista ex S. R. I. Comitib. de Turri Valsassina & Taxis, Episcopus S. R. I. Princeps Lavantinus.

Leo-

Leopoldus Erneſtus ex L. B. de Firmian Epiſcopus S. R. I. Princeps Seccovienſis, ac deinde Patavienſis.

Jo: Antonius ex L. B. de Federſpil, Epiſcopus S. R. I. Princeps Curienſis.

Adamus ex L. B. Patachich de Zajezda, Epiſcopus Magno-Varadienſis.

Emmanuel ex Comitibus S. R. I. de Waldſtein, Epiſcopus Litomericenſis in Bohemia.

Jo: Baptiſta ex S. R. I. Comitib. de Pergen, primum Sacræ Romanæ Rotæ Auditor, deinde Epiſcopus Mantuanus, & S. R. I. Princeps.

Joſephus Philippus e Comitibus S. R. I. a Spaur, Epiſcopus S. R. I. Princeps Seccovienſis.

Ignatius Koller de Nagy-mánya, Epiſcopus Veſprimienſis.

Carolus e Comitib. Eſzterházy de Gálántha, Epiſcopus Agrienſis.

Ludovicus e Liberis Baronibus de Welden, Epiſcopus S. R. I. Princeps Friſingenſis.

EPISCOPI TITULARES, ET SUFFRAGANEI.

Nicolaus Elgardus, Epiſc. Aſcalonenſis, Suffraganeus Moguntinus Erfordiæ in Thuringia.

Chriſtophorus Guillelmus Weylhamer, Suffraganeus Patavienſis.

Petrus Binsfeldt, Epiſcopus Azotenſis, Suffraganeus Trevirenſis.

Georgius ab Helffenſtein, Suffraganeus Trevirenſis.

Joannes Hertlinus, Suffraganeus Bambergenſis.

Gerhardus Crane, Præpoſitus & Suffraganeus Topatenſis in Livonia.

Henricus Fabritius, Suffraganeus Spirenſis.

Hen-

Simon Feurſtein, Epiſcopus Bellinenſis, & Suffraganeus ac Præpoſitus Brixinenſis.
Eucharius Sangius, Suffraganeus & Viſitator Herbipolenſis.
Georgius Schultetus, Suffraganeus Wratislavienſis.
Martinus Chylenus, Suffraganeus Conſtantienſis.
Jo: Jacobus Mügel, Epiſcopus Sebaſtenſis, Suffraganeus Conſtantienſis.
Joannes Schonerus, Epiſcopus Naronenſis, & Suffraganeus Bambergenſis.
Cornelius Gobelius, Suffraganeus Trevirenſis.
Fridericus Fornerus, Suffraganeus Herbipolenſis & Bambergenſis. Vir Apoſtolicus & doctus, cujus multa exſtant ſcripta.
Chriſtophorus Gobelius, Suffraganeus Moguntinus.
Otho Gereon, Suffraganeus Colonienſis.
Joannes Prenner, Epiſc. Symbalienſis, Suffrag. Patavienſis.
Jodocus Wagenhauber, Suffraganeus Herbipolenſis.
Jo: Gaſpar Stredele, Suffraganeus Patavienſis, & Adminiſtrator Epiſcopatus Olomucenſis.
Jo: Bernardus ab Angeloch, Epiſcopus Chriſtopolitanus, & Suffraganeus Baſileenſis.
Jo: Antonius de Triddi, Epiſcopus Tiberiadenſis, & Suffraganeus Conſtantienſis.
Jo: Fridericus ex L. B. a Breiner, Epiſcopus Roſenſis, & Suffraganeus Olomucenſis.
Sebaſtianus Molitor ſeu Myllerus, Suffraganeus Auguſtanus.
Jo: Balthaſſar Lieſch, Epiſcopus Nicopolitanus, Suffraganeus & Adminiſtrator Epiſcopatus Wratislavienſis.
Ægidius Gelenius Præpoſitus Crenenburgenſis, Epiſcopus Aureliopolitanus, & Suffraganeus Oſnabrugenſis.
Zacharias Stumpff, Suffraganeus Herbipolenſis. Magnam ſanctitatis opinionem poſt ſe reliquit.

Ga-

Gaſpar Karas, Suffraganeus Olomucenſis.
Nicolaus Aliprandus de Thomaſiis, Suffraganeus Pataviensis, quod tamen munus ex Chriſtiana humilitate abdicavit.
Jeſſe Perchofer, Epiſcopus Bellinenſis, & Suffraganeus ac Decanus Brixinenſis.
Jo: Adamus ex Lib. Baronib. a Groſs, Suffraganeus Herbipolenſis.
Udalricus Grapper, Epiſc. Lampſacenus, Suffrag. Patavienſis.
Gabriel Haug, Epiſcopus Tripolitanus, & Suffraganeus Argentoratenſis.
Guillelmus Ludovicus Pentz, Suffraganeus Conſtantienſis.
Sigiſmundus Georgius Myllerus, Suffraganeus Conſtantienſis.
Joannes Vanovíczy, Ordinis S.Pauli primi Eremitæ, Epiſcopus Scardonenſis. Is, depoſita infula, ad clauſtrum rediit, & in Apoſtolico Miſſionum munere piiſſime obiit. Libros nonnullos in lucem edidit.
Michael Matkovich, Epiſcopus Scardonenſis.
Georgius Paris Ciurletta, Suffraganeus Salisburgenſis.
Andreas Szily a Palotta, Epiſcopus Scopienſis.
Joannes ex Lib. Baronib. ab Hedervara, Epiſcopus Scopienſis.
Willhelmus Vintler ex Liberis Baronibus a Platph, Suffraganeus Brixinenſis.
Jo. Henricus Anethanus, Epiſcopus Hierapolitanus, & Suffraganeus Hildeſienſis, ac deinde Colonienſis.
Joannes Kalamanczay, Epiſcopus Scardonenſis.
Georgius ex Comitib. Eſzterházy de Gálántha, Epiſcopus Bacenſis, & Archidiaconus Strigonienſis.
Franciſcus Chriſtophorus de Rinck, Epiſcopus Amyclenſis, & Suffraganeus Eychiſtadienſis.
Paulus Olasz Epiſcopus Tinninienſis.
Jacobus Senfft, Suffraganeus Moguntiuus Erfordiæ in Thuringia. Multa a Lutheranis perpeſſus, dignitatem dimiſit.
Jo. Wolffgangus ab & in Bodman, Suffraganeus Conſtantienſis.

Latiſ-

Ladislaus Pyber, Episcopus Almisiensis.
Maximilianus Henricus ex Liberis Baronibus de Weichs, Suffraganeus Hildesiensis.
Jo. Sigismundus Zeller ex Lib. Baronib. a Leiberstorff, Episcopus Bellinensis, & Suffraganeus, Præpositus, atque Administrator Frisingensis: editis de Jure Canonico voluminibus illustris.
Franciscus Theodoricus ex Lib. Baronib. a Guttenberg, Suffraganeus Augustanus.
Jo. Petrus Quentell, Episcopus Adrianopolitanus, & Suffraganeus Monasteriensis.
Franciscus Julianus ex S. R. I. Comitib. a Braida, Episcopus Hipponensis, & Suffraganeus Olomucensis.
Jo. Edmundus Gedult, Episcopus Mallensis, & Suffraganeus Moguntinus.
Franciscus Joannes Jezerniczky, Suffraganeus Strigoniensis.
Emericus ex L. B. a Pongrácz, Præpositus Major Scepusiensis, Episcopus Dorostonensis.
Jo: Vernerus Schnatz, Suffraganeus Bambergensis.
Franciscus Labsánczky Episcopus Arbensis.
Jo: Adamus Nieberlin, Suffraganeus & Vicarius Generalis Eychstadiensis.
Conradus Ferdinandus Geist de Wildegg, Suffraganeus Constantiensis.
Antonius Ignatius Müntzer, Episcopus Madaurensis, Suffraganeus Wratislaviensis.
Emericus Ignatius Luby, Episcopus Corczolensis.
Franciscus Engelbertus Barbo ex S. R. I. Comitib. a Waxenstein, Suffraganeus Wratislaviensis.
Andreas ex L. B. Péterffy, Episcopus Noviensis.
Godefridus Langwert Attenhaim, Suffraganeus & Administrator Ratisbonensis.
Petrus Cornelius de Beyweg, Suffraganeus Spirensis.
Paulus

Paulus e Comitibus Zichy, Canonicus Strigonienſis, Epiſcopus Driveſtenſis.

Joannes Kiſſ, Epiſcopus Anſarienſis.

Otho Honorius ex S. R. I. Comitib. ab Egkh, Suffraganeus Olomucenſis.

Joannes Jacobus de Mayer, Suffraganeus Auguſtanus.

Paulus Spaczay, Epiſcopus Arbenſis.

Elias Daniel a Sommerfeldt, Epiſcopus Leontopolitanus, & Suffraganeus Wratislavienſis.

Jo: Antonius ex L. B. de & in Sirgenſtein, Suffraganeus Conſtantienſis.

Paulus Bartakovich, Epiſcopus Almiſienſis.

Jo: Ferdinandus ex L. B. de Pöedigkeim, Epiſcopus Amyclenſis, & Suffraganeus Friſingenſis.

Ignatius Franciſcus ex L. B. ab Adelmann de Adelmansfelden, Epiſcopus Mactaritenſis, & Suffraganeus Auguſtanus.

Michael Frivaiſz, Suffraganeus Strigonienſis.

Jo. Chriſtophorus Crats, Epiſcopus Dibonenſis, & Suffraganeus Paderbornenſis.

Erneſtus Fridericus ex L. B. a Twickel, Suffraganeus Hildeſienſis.

Laurentius Hauſſ, Suffraganeus Baſileenſis.

Franciſcus ex L. B. Péterffy, Epiſcopus Pharenſis.

Jo. Fridericus Adolphus ex L. B. de Höerde, Epiſcopus Philopolitanus, & Suffraganeus Oſnabrugenſis.

Franciſcus Ignatius ex L. B. de Werdenſtein, Epiſcopus Tenedenſis, & Suffraganeus Friſingenſis.

Ferdinandus Joſephus ex S. R. I. Comitib. a Sarenthein, Epiſc. Hypſopolitanus, & Suffraganeus Brixinenſis.

Jo. Carolus ex S. R. I. Comitib. a Scherffenberg, Epiſc. Tanagrienſis, & Suffraganeus Olomucenſis.

Stephanus Nicolaus Jáklin de Elephant, Epiſc. Almiſienſis.

Ambrosius Simon de Stock, Præpositus infulatus S. Petri Viennæ, & Episcopus Rosonensis.
Franciscus Carolus ex S. R. I. Comitib. de Fugger, Episc. Domitiopolitanus, & Suffraganeus Constantiensis.
Adamus Ernestus ex L. B. de Bernclau, Episcopus Abylensis, & Suffraganeus Ratisbonensis.
Gabriel Ordódy, Episcopus Dulmensis.
Jo: Antonius Maria ex L. B. de Wolfframsdorff a Westkoreifsen, Episcopus Arethusanus, & Suffraganeus Ratisbonensis.
Matthias Hubert, Episcopus Vegliensis.
Jo: Mauritius de Strachwitz, Episcopus Tiberiadensis, & Suffraganeus Wratislaviensis.
Rodulphus Josephus ex S. R. I. Comitib. ab Edlingen, Episcopus Capharnaum, primus primi Archiepiscopi Goritiensis Suffraganeus.
Carolus Szalbek, Episcopus Nemesinus, & Suffraganeus Vaciensis.
Romedius Maria ex S. R. I. Comitib. de Sarenthein, Episcopus Augustopolitanus, & Suffraganeus Brixinensis.
Josephus Adamus Felix ex S. R. I. Comitib. ab Arcu, Episcopus Hipponensis, & Suffraganeus Pataviensis.
Franciscus ex Comitib. de Berchtoldt, Episc. Noviensis.
Sigismundus ex Comitibus Keglevicz, Episcopus Macariensis.
Franciscus ex Comitibus Kòrnis & Lib. Baronib. de Gõnez Ruszka, Episcopus Juliopolitanus, & Suffraganeus Jaurinensis.

ABBA-

ABBATES ET PRÆPOSITI INSIGNIORES

ALIIQUE REGULARIUM SUMMI PRÆSIDES.

Jo. Georgius de Kalckenried ex Fussach, Ordinis S.Benedicti, Abbas Murbacensis & Lutrensis, S. R. I. Princeps.

Petrus Schönfelder, Ordinis Cisterciensis, Monasterii Lanckeimensis Abbas.

Joannes Zaicz, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LI.

Rodulphus Biell, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LII.

Christophorus Haertlin, Ordinis Præmonstratensis, Abbas Imperialis Minderaugensis. Aliquot Monasteria sui Ordinis reformavit.

Gaspar Brack, Ord. Cisterciensis, Monasterii Ebracensis Abbas Imperialis.

Bernardus Hertfelder, Ord. S. Benedicti, Abbas Imperialis ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Vindelicorum.

Joachimus e Comitibus S. R. I. a Graveneck in Burgberg, Ordinis S. Benedicti, Abbas Archi-Monasterii Fuldensis, S. R. I. Princeps, Primas Abbatum per Germaniam & Galliam, ac Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Matthias Binder, Canonicus Regul. Præmonstratensis, Abbas Imperialis Sorethanus.

Petrus Heister, Ord. S. Benedicti, Congregationis Bursfeldensis, multis annis in aula Cæsaris Procurator, Monasterii B. M. V. Scotorum Viennæ Abbas.

Jo. Adolphus ab Hoheneck, Ordinis S. Benedicti, Abbas Archi-Monasterii Fuldensis, S. R. I. Princeps, Primas Abbatum per Germaniam & Galliam, ac Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Uſwaldus Weis, Canonicus Regularis S. Auguſtini, Monaſterii Trifenſteinenſis Præpoſitus Infulatus.
Bonifacius Negele, Ordinis S. Benedicti, Abbas Cremiphanenſis.
Leonardus de Becke, Ordinis S. Benedicti, Abbas Abdinckofenſis.
Henricus Hulshorſt, Ord. S. Benedicti, Abbas Bursfeldenſis & Myndenſis.
Cornelius Strauch, Ordinis Ciſtercienſis, Abbas Campiliorum.
Benedictus Leis, Ordinis S. Benedicti, Abbas Mellicenſis.
Chriſtophorus Raſtlerus, Ordinis S. Benedicti, Monaſterii Zwyifaltenſis Abbas Imperialis.
Romanus de Giel ex L.B. a Gielsburg, Ord. S. Benedicti, Abbas S. R. I. Princeps Campidonenſis.
Blaſius Sarwei, Ordinis S. Benedicti, Abbas ad S. Blaſium in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.
Romanus Vogler, Ordinis S. Benedicti, Abbas ad S. Blaſium in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.
Ignatius Trauner ex S. R. I. Comitib. ab Altſtetten, Ord. S. Benedicti, Monaſterii S. Haimerani Ratisbonæ Abbas Imperialis.
Henricus Chriſtophorus ex L. B. de Wolffr amsdorff, Præpoſitus S. R. I. Princeps Elvacenſis.
Henricus Melchior Hùland, Ordinis S. Benedicti, Abbas Sigebergenſis.
Jo: Fridericus Karg, Abbas Infulatus ad S. Hurthardium in Gallia, & primus Miniſter Electoris Colonienſis.
Conſtantinus a Pùcl, Ord. S. Benedicti, Abbas Arnoldeſteinenſis.
Auguſtinus Finck Wolffachen, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Blaſium in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.
Gaſpar Mallechich, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Prior Gene-

Generalis LXII., pietate, illustribus factis, librisque editis magnum sui Ordinis lumen.

Leopoldus Ilsung de Fratenberg, Canonicus Regularis S. Augustini, Abbas Infulatus ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum.

Wilibaldus Popp, Ord. S. Benedicti, Monasterii SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Abbas Imperialis.

Augustinus Imhoff Canonicus Reg. S. Augustini, ad S. Crucem Augustæ Præpositus Infulatus.

Franciscus Kröl, Canonicus Reg. S. Augustini, ad S. Florianum in Austria Præpositus Infulatus.

Adalbertus Norbertus Landtgraff, Canonicus Præmonstratensis, Plagæ in Austria Superiore Abbas Infulatus.

Costantinus ex Liberis Baronibus a Buttlar, Ordinis S. Benedicti, Abbas Archi-Monasterii Fuldensis, S.R.I. Princeps, Primas Abbatum per Germaniam & Galliam, ac Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Stephanus Demsich, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXVI.

Magnus Kleber, Canonicus Reg. Præmonstratensis, Abbas Imperialis Sorethanus.

Andreas Musar, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXVII.

Eugenius ex S. R. I. Comitib. ab Inzaghi, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Lambertum in Superiore Stiria, & in Cellis Marianis.

Cælestinus Vogler, Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I. Princeps.

Jo. Josephus Kuon, Canonicus Regularis S. Augustini, Abbas ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum.

Joachimus Waibel, Canonicus Regularis S. Augustini, Abbas ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum.

Ste-

Stephanus Enroth, Ordinis Cistercienſis, Abbas Imperialis Salemitanus.

Joſephus Maria Langenmantel, Ordinis S. Benedicti, Abbas Imperialis ad SS. Udalricum & Afram Auguſtæ Vindelicorum.

Michael Balthaſſar ex S. R. I. Comitib. a Kriſtalnegg, Canonicus Regularis S. Auguſtini, Præpoſitus S. R. I. Princeps Berchtolſgadienſis.

Matthæus Gogl, Canonicus Regularis S. Auguſtini, ad S. Florianum in Auſtria Præpoſitus Infulatus.

Dominicus Lechner, Canonicus Regularis S. Auguſtini, Præpoſitus & Abbas Beurbergenſis.

Paulus ex Comitibus Eſzterházy, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXXIII.

Franciſcus Xaverius ex Lib. Baronib. a Taufferer, Ordinis Ciſtercienſis, Abbas Infulatus ad B. M. V. Siticii.

PRINCIPES NATI

ALIIQUE GESTIS MUNERIBUS

VIRI CONSPICUI.

Jo. Carolus Marchio Baden, S. R. I. Princeps.

Bernardus Willhelmus Marchio Baden, S. R. I. Princeps.

Albertus Erneſtus S. R. I. Comes a Wartenberg, e Septemvirali Domo Bavariæ.

Alexander Rodulphus ab Holſtein, Dux hæreditarius Norvegiæ, Schleſwiciæ, & Holſatiæ &c., Comes Oldenburgenſis &c. Prælatus, Archidiaconus, & Cuſtos Cathedralis Eccleſiæ Olomucenſis, itemque Archidiaconus Cathedralis Wratislavienſis.

Laurentius Magnus Suecus, Sigiſmundi Sueciæ Principis Moderator.

Joan-

Joannes Bult, ejusdem Regii Principis a Secretis.

Hector Kotzaun, Decanus Bambergensis, Præpositus S. Jacobi ibidem, Canonicus Herbipolensis, & a Cubiculo Summi Pontificis.

Christophorus Strackwitz, Canonicus Wratislaviensis, & Episcopatus Administrator.

Franciscus de Requesens, Canonicus & Præpositus Cathedralium Olomucensis, & Wratislaviensis, atque eorumdem Episcopatuum Administrator. Ecclesiam S. Apollinaris hæredem scripsit, ubi etiam sepultus est, quum ultimos vitæ annos, dignitatibus amplissimis abdicatis, in Collegio transegisset. Obiit 6. Febr. 1662.

Jo. Hector Schad in Mettelbibrach, Præpositus Jecensis, & Episcopatus Pataviensis Administrator.

Jo. Fridericus Deutsch, Præpositus Cathedralis Halberstadiensis, ubi, sublato ob pacem Monasteriensem Episcopo Catholico, ipse Cleri fuit caput, & Catholicam Religionem solus sustentavit.

Franciscus Uratislaus de Mitrovicz, Sacræ Religionis Hierosolymitanæ Eques Commendatarius, a Sacro suæ Religionis Consilio ad Clementem X. Summum Pontificem Legatus missus.

Elias Castel, Canonicus Olomucensis, & Episcopatus Administrator nomine Archiducis Leopoldi Episcopi Olomucensis.

Joannes Henricus Pascha, Ferdinandi IV. Romanorum Regis Eleemosynarius.

Joannes Wenceslaus Zierowski, Canonicus Wratislaviensis, & Administrator Episcopatus.

Carolus Samuel de Butschki & Rotenfeld, Canonicus Wratislaviensis, & Episcopatus Administrator.

Guillelmus Adalbertus ex S. R. I. Comitib. de Kolowrat, Præpositus Olomucensis, & Episcopat. Administrator.

Fran-

Franciſcus Ludovicus Hartmannus a Waſſenberg L. B. de Ampringen, Ordinis Teutonici Magnus Magiſter, S. R. I. Princeps.

Franciſcus de Paula ex S. R. I. Comitib. ab Hrzan & Harras, Sacræ Romanæ Rotæ Auditor.

ALUMNI

PIETATE AC DOCTRINA ILLUSTRES.

Henricus Blyſſemius Soc. Jeſu, primus omnium in Collegio Germanico Laurea inſignitus, vir doctiſſimus, & Libris editis clarus.

Paulus Hoffaeus Soc. Jeſu, de re Catholica & opera & Libris editis, potiſſimum in Bavaria, optime meritus. Splendidiores præfecturas inter ſuos geſſit, & Romæ Aſſiſtens pro Germaniæ Provinciis fuit.

Hermannus Thyraeus Soc. Jeſu, Hæreticorum inſectator acerrimus, quos libris eruditis confutavit. Rexit plura Collegia, & totam Rheni Provinciam.

Stephanus Szánto (ſeu Arator), ingreſſus Societatem Jeſu, dicendo ſcribendoque hæreticos innumeros ad Catholicam Religionem traduxit. Heterodoxorum furore in exſilium pulſus, obiit Olumucii anno 1612.

Vitus Miletus, Canonicus Wratislavienſis, ſcripſit apologiam ſuam & Societatis contra hæreticos.

Balthaſſar Conigius, Iſnenſis Præpoſitus primum, deinde Canonicus Friſingenſis, tandem Landishuti Decanus & Parochus, ſemper & ubique de re Catholica optime meritus.

Juſtus Rab Cracovienſis Soc. Jeſu, ſtrenuus Religionis defenſor, cujus gratia multa pertulit, potiſſimum in Valachia. Aliquot ſcripſit libros, & Sigiſmundo Poloniæ Regi intimus fuit.

Joan-

Joannes Gibbonus, a Canonicatu Bonnenſi ad Societatem Jeſu tranſgreſſus, plura contra Calvinianos & Puritanos Angliæ docte ſcripſit.

Fabianus Quadrantinus Soc. Jeſu, Concionator egregius. Pruſſiam magno labore & libris ſcriptis excoluit, Annæ Auſtriacæ Poloniæ Reginæ a ſacris Concionibus & Confeſſionibus fuit.

Jacobus Myllerus, Conſtantienſis Diœceſis Viſitator primum, deinde Ratisbonenſis Vicarius Generalis, ad obitum uſque magnam habuit opinionem virtutis.

Gerhardus Voſſius, Præpoſitus Tungrenſis, operibus Sanctorum Ephrem Syri, Gregorii Thaumaturgi, aliorumque Patrum in latinum verſis & illuſtratis, apud doctos viros notiſſimus.

Joannes Ardulphus, in Suecia Miſſonarius. Scripſit Vindicias Collegii Germanici contra obtrectatores.

Victor Hoffman, eximiæ pietatis juvenis, rerum humanarum contemptor ſplendidus, ac miro in Deum amore ſuccenſus. Obiit in ipſo Collegio anno 1575.

Georgius Gothardus, Canonicus Patavienſis. Volumen ſcripſit *De bonorum operum & Sacramentorum neceſſitate*.

Robertus Turnerus, Eloquentiæ Profeſſor Ingolſtadii, libris editis clarus.

Michael Eiſelim Soc. Jeſu, diſputationibus editis de divina gratia celebris.

Nicolaus Eringius. Vix e Collegio egreſſus edidit reformatum Breviarium Trevirenſe.

Bartholomæus Laubichs.)
Adamus Steinhalen, Canonicus Warmienſis.)
Jacobus Holſten.)
Sigiſmundi Sueciæ Regis Theologi, illuc a Pontifice miſſi, quorum conſilio Rex carere paterno regno maluit, quam fidem mutare.

Joannes Hueber Soc. Jeſu. Complures Germanice ſcripſit libros de Dogmatica Theologia.

Georgius Witweiler Soc. Jesu, Concionator eximius, & Scripturalibus, Catecheticis, atque historicis vulgatis libris clarus in paucis.

Jo: Henricus ab Heyden, nobilissimus adolescens, Canonicus Trevirensis, ob eximiam pietatem cælestibus visis, ut creditum est, dignatus. Sancte obiit in ipso Collegio, anno 1587.

Adamus Nisselius Soc. Jesu Novitius, ab animi demissione & abstinentia laudatissimus.

Matthæus Schrick Soc. Jesu. Librum edidit contra hæreticos, & vitam scripsit P. Michaelis Lauretani.

Guillelmus de Metternich Soc. Jesu, intima cum Deo conjunctione, ardenti proximos juvandi studio, & piis editis libris conspicuus.

Erhardus Denselius, Protonotarius Apostolicus, & Vicarius Bambergensis. Integros hæreticorum pagos atque oppida ad Catholicam Fidem traduxit.

Willhelmus Veylhamer. Virorum principum gratia, & Ecclesiasticis dignitatibus florens, provecta jam ætate secessit in Societatem Jesu, in eaque pio exitu vitam clausit.

Joannes Isfording Soc. Jesu, linguarum peritia, libris editis, & virtutibus non vulgaribus commendatus.

Jo: Christophorus ex Lib. Baronib. a Neustetter, Decanus Bambergensis, & ibidem Præpositus ad S. Wolffgangum. Ter in Episcopum electus, ter in Capitulo Episcopatum respuit.

Petrus Gebauver electus in Episcopum Wratislaviensem, Episcopatum Ferdinando Carolo Poloniæ Regis fratri ultro cessit. Obiit sanctissime post multa egregie facta ad utilitatem Ecclesiæ.

Jacobus Canisius Soc. Jesu, caritate in proximum, & libris contra hæreticos conscriptis, Patrui sui Ven. Petri Canisii imitator egregius. Mel-

Jo. Lorch, Decanus Wratislavienſis, & Præpoſitus Niſſenſis. Catholicæ Religionis promovendæ ſtudio, largos, perpetuoſque ære ſuo ſtatuit reditus, quibus juvenes ad veræ Eccleſiæ ſinum venientes ſuſtentarentur.

Melchior Inchoffer Soc. Jeſu, vir multiplici doctrina, pluribuſque libris in lucem editis notus.

Mathias Faber Soc. Jeſu, Concionator inſignis. Concionum tria edidit volumina, & alia quædam.

Wolffgangus a Gravenögg Soc. Jeſu, inſigni vir ſanctimonia, magna in primis vitæ auſteritate, & erga proximos caritate.

Jo. Adamus Schallus Soc. Jeſu, apud Sinarum Imperatorem Tribunalis Mathematici ſupremus Præfectus. Chriſti fidem Apoſtolicis laboribus, & libris editis in eo Regno propagavit, pro eaque carceres ac vincula perpeſſus eſt.

Martinus Steineckh Ord. S. Benedicti ad S. Blaſium in Silva Hercinia. Obiit cum inſigni fama ſanctitatis.

Andreas Fornerus, Canonicus Herbipolenſis, vir doctus & ſtudio Religionis flagrans. Multa contra hæreticos erudite ſcripſit.

Andreas Tablerus Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vitæ innocentia, Cælitum conſortio, doctrina infuſa, aliiſque ſupernis donis ita ſpectatus, ut Beati nuncupationem obtineat in Hungaria.

Leonardus Creder Soc. Jeſu, concionandi facultate inter Oratores ſui temporis excellens, libris ex Hiſpanico latine redditis de re aſcetica optime meritus.

Fridericus Veylhamer Soc. Jeſu. Tridenti deceſſit magna cum opinione ſanctitatis.

Jo. Fridericus Queller Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, vir omnium teſtimonio ſanctus, atque inſtar Cælitum vulgo invocatus in Hungaria.

Michaël Haim, Parochus in Ducatu Neoburgensi, ubi multos ad catholicam fidem pertraxit.

Cyprianus Hohperger Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vir modestia, pietate, abstinentia singulari, nunquam otiosus, in procuranda animarum salute indefessus.

Georgius Emericus Nagy Ord. S. Pauli primi Eremitæ, sanctitate vitæ, pluribusque in suo Ordine gestis muneribus clarissimus.

Eusebius ex Comitibus & Dapiferis hæreditariis S. R. I. de Truchses, Societatem Jesu ingressus, cum pietate non vulgari parem junxit doctrinam. Libros Philosophicos & Theologicos edidit, & Assistens pro Germania Romæ fuit.

Ferdinandus Grieskircher Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Scriptor egregius.

Petrus Bolla Ordinis S. Pauli primi Eremitæ. Elegias & Epigrammata sacra typis edidit.

Jo.Franciscus Fluske, officio Parochus, inter Hæreticos utiliter laboravit, ex iisque complures ad catholicam fidem traduxit.

Richardus Heydinger, Canonicus Regularis Lateranensis ad S. Florianum. Recusata Infula, quam ei Canonici unanimi suffragio obtulerant, eximiis tantum virtutibus inter suos clarere maluit, bene alioqui meritus de suo Cœnobio.

Augustinus Bolla Ord. S. Pauli primi Eremitæ. Apostolicis laboribus in Hungaria plurimum desudavit.

Petrus Ignatius S. R. I. Comes a Strasoldo, tanta animi demissione vir, ut indignum se putaverit Sacerdotio. Itaque vita pie sancteque traducta, in bona senectute Diaconus obiit.

Marquardus Hergott, Ord. S. Benedicti ad S. Blasium in Silva Hercinia. Historiam Augustæ Familiæ Austriacæ conscripsit.

Hen-

Valterus ex Lib. Baronib. de Voigt, Ord. S. Benedicti ad Smum Salvatorem Fuldæ. Magnam moriens sanctitatis famam reliquit.

ALUMNI

VEL PRO FIDE OCCISI

VEL IN OFFICIO CARITATIS EXSTINCTI.

Martinus Weinreichius, Catholici Dogmatis defensor strenuus, in obsequio tabidorum exstinctus.

Fridericus Bartscius Prutenus Soc. Jesu. Theologica doctrina, libris scriptis, eximiis virtutibus clarus, & Sigismundo III. Poloniæ Regi a sacris Confessionibus, quem secutus in Moscovitica expeditione, dum milites contagio laborantes sedulo procurat, eodem morbo correptus occubuit.

Gualterius Belius, Ecclesiæ Curiensis Decanus, lue sæviente in officio caritatis exstinctus.

Robertus Jansonus, ab Hæreticis in Anglia interfectus.

Joannes Goffinus Villarius, in territorio Leodiensi Parochus, in odium fidei interemptus.

Leo Hoffman, Præpositus Badensis. Propter Catholicam Fidem carceri mancipatus, in eodem occubuit.

Marcus Stephanus Crisinus, Canonicus Strigoniensis, Cassoviæ a Calvinistis crudelissime interfectus.

Joannes Reubi, peste laborantibus in Suevia deserviens, obiit.

Josephus Matthæus Mercklinger Argentoratensis. Per annos 25. Fidem Catholicam contra Lutheranos acerrime in patria propugnavit, ac pro eadem in carceribus detentus interiit.

Elias Franciscus Mayer. Viennæ in contagiosorum obsequio victima caritatis cecidit.

An-

Andreas Peczi, in Hungaria peste sublatus, dum ea lue laborantibus impigre deserviret.

Joannes Kapronczay, Parochus Nitriensis, dum Catholicæ Fidei propagandæ operam navat, ab hæreticis veneno sublatus.

Petrus Tarli, Parochus ad S. Nicolaum Sárváriensem. Grassante pestilentia, ex ægrotorum quibus subserviebat attactu tabem hausit, ac pie decessit.

Joannes Sellei, Parochus ad Tyrnaviam, in odium fidei a Turcis capite obtruncatus.

Petrus Parrady, Canonicus Posoniensis, in Hungaria a rebellibus hæreticis occisus.

Stephanus Dobys, Canonicus Strigoniensis, in odium fidei crudelissime necatus.

Christianus Otterstetter Ordinis Cisterciensis, ab hæreticis per medium dissectus.

Stephanus Jósa, in Hungaria Fidei causa trucidatus.

Jacobus Szalay, dum peste infectis sacra ministraret, eadem vi morbi sublatus.

Stephanus Stanislaus Györffy, in eodem caritatis officio exstinctus.

Petrus Gnad, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Missionarius. Ex eadem causa idem mortis genus oppetiit.

Franciscus Miho, curam tabidorum gerens, contracta peste gloriosus occubuit.

Joannes Gellert, cum peste laborantibus sacramenta ministraret, palmam eamdem abstulit.

Joannes Palugyay, dum lue correptis opem ferret, Galgoczii in Hungaria absumptus.

INDEX

INDEX RERUM.

A

Can-

D

Go-

L

M

ctis

ERRATA		sic CORRIGENDA.
Pag. 10.	ter mille sexaginta	ter mille quingentos sexaginta
44.	Ego Jac. Episcopus	Ego Jo. Episcopus
55.	huminis	hominis
56.	omina	omnia
58.	se vita	si vita
60.	mille trecentos	mille ducentos
63.	cuircuire	circuire
70.	maxima laboriosa	maxime laboriosa
102.	Miletus Svecus	Miletus Svevus
136.	Joannem Telezium	Joannem Teleczium, & sic deinceps
138.	corre	corde
ibid.	biennii spatio	bienni spatio
139.	Pauloccius	Paulouschius
ibid.	eblandari	eblandiri
ibid. n. 98.	Ei veneficii	Et veneficii
193	Ludovicus	Paulus

